Nagy Kriszta Léna

Paplanvitorla

Menjünk be, amíg eláll, és a következő villámlásnál már a romos tornácról integetsz. Hajad lobog a szélben, eső veri arcodat. A kertkapu hangosan csikorog. Nem érdekli, hogy leszakad-e. A kerítés helyét benőtte a gaz. Vakondtúrásszerű lyukakban gyöngysorként víz csillog. Gyere, hívsz. Játsszunk titanicost, és kitárod a karod. A cseréptető egyetlen robbanással omlik a házba. Visz magával téged is. Kiabálva kutatok utánad. Egy téglák közé szorult paplanhuzatot vitorlává dagaszt a szél. Törmelék táncol villámfényben. Álmodom minden éjjel. Nappal meg fekszem. Nincs erőm felkelni. Se. Enni se. Vizet néha iszom. Mikor már szédülök. Akkor jut eszembe. Hogy ma még nem. Bútorokra támaszkodva vonszolom magam a konyhába. Kieresztem a vizet, hogy ne legyen langyos és fehér, de elfogy az erőm. Lerogyok a székre. Kortyolom az undorító löttyöt. Lassan emelve a poharat. Gyorsan eltelek tőle. Hosszan nézem a változást, ahogy a ködös víz áttetszővé lesz. Mint az életem. Fordítok egyet a poháron. Változik a pohár mögötti kép. A szalvéta cseresznyéje abnormálissá dagadt. Torz. Két vége elhajlik. Egymástól. Egymásba. Hányinger fog el a cseresznyéktől. Az étel gondolatától. Iszom még két kortyot, és visszatámolygok az ágyba. A poharat az éjjeliszekrényre teszem. Egy utat megspórolok. Ellenőrzöm a telefonomat. Nem keresett-e valaki, amíg a vizet engedtem. Hátha nem hallottam a pittyenést. Vagy a csörgést. A kijelzőn csak a szokásos óra világít. És a hőmérséklet. Huszonkilenc fok. Októberben. Már a jégesőt se bánnám, csak legyen vége a nyárnak. Kitartanám a bögrét, hogy összegyűjtsem a hideget. A jégszilánkok véresre sebeznék a karomat. Odatartanám a másikat is. Elvesztem az időérzékem. Csak az éjszaka a biztos. Olyankor kinyitom az ablakokat. Én is. És próbálok levegőt venni. Nem mindig sikerül. Visszafekszem. Talán elalszom. Bódulatban élek hetek óta. Mint aki beszívott. Vagy beivott. A depresszió az új drog. Szeretnék újra tiszta lenni. Kívül is, nem csak belül. Két napja nem tusoltam. Csak a pólókat cserélgetem, miután vizesre izzadtam. Meg büdösre. Utálom. Vacsora hangjai, szagok a szomszédból. Háromnaponta palacsinta. Lekvárral, kakaóval, túróval. Bár ezt egyik gyerek se szereti, mert mazsola van benne. Ami undorító. Anyjuk mégis belerakja. Minden harmadik nap. Megéhezem. Aztán elmúlik. Maradnak a hangok. Kívül és belül. Győzködnek, hogy vessek ennek véget. Ott az az éles konyhakés. Nem is fog fájni. Észre se fogom venni. Csak átsiklom a létből a nemlétbe. És akkor végre fel tudok majd kelni. Le tudok tusolni. Fel tudok öltözni. Még az utcára is ki tudok menni. Beszélgetek egy kocsma udvarán. Előttünk sör gyöngyözik a korsókban. És te is megérkezel. Végre. Újra. A fejeden nem látszik a seb. A karod is ép. Ahogy az összes többi csontod. Hátizsákodra kötve a bakancsod. Viharfelhők gyülekeznek a távolban, de mi elindulunk. Egy romos házba menekülsz az eső elől. Hugyoznom kell. Eltűnik a kocsma, az utca, a kedves emberek. Eltűnsz te is. Újra. Útközben belebokszolok a falba. Vérzik az öklöm. Sós. Rózsaszín márványcsíkokat húz a mosdókagylóba.

Megyeri Ágnes

Segíthetek?

Örkény Istvánnak

A férfi nem néz fel. Hallja, hogy nyílik az ajtó, megszólal a rézharang felette, cipőtalpak súrlódnak a lábtörlőn, kilincs kattan. Mégsem néz fel. Nem köszön hangos jónapottal, pedig vevő jött, ki más jönne ilyenkor, a postás elment, a sietők már ott vannak, ahova siettek, aki hozzá benyit, okkal jön. De itt nem szokás az érkezőket harsányan köszönteni.

Ujja a kopott fotel karfáján matat, a faragás mintáját követi oda-vissza. Mozdulatlanul ül a félhomályos helyiség hátsó sarkában. A polcok között sétáló alakot figyeli, arcát nem látja, korát sem tudja megállapítani. Vékony, inas test, bár mozgása ruganyos, háta hajlott, rajta szürke köpeny, ugyan ki hord ilyet manapság, vállán keresztben átvetett oldaltáska. Az idegen megáll, a polcokon sorakozó tégelyeket szemléli. Megérinti az egyiket, maga felé fordítja.

– Ne nyúljon hozzá! – Reccsen a karosszék, ahogy felugrik.

– Elnézést. – Határozott a másik hangja.

– Segíthetek?

– Csak nézelődöm.

Feszülten figyeli. Ide nem nézelődni járnak az emberek.

– Azon a polcon a legenyhébbek vannak.

– A legenyhébbek? Hogy érti?

– Ahogy mondom. Semmi komoly. Egyszerű megfázások, könnyű hasmenések, néhány napig tartó bajok. Pont elég, ha kis időre kivonná magát a hétköznapokból. És ott fent jobbra...

– Igen?

– Azok a fertőzők. Ha másnak is juttatna belőle.

A köpenyes nem válaszol. Beljebb megy a polcok között.

– Arra mi van? – kérdezi, és a helyiség hátsó része felé biccent.

Követi tekintetét. Sokfiókos szekrény, valaha fehérre festett, mára szürke, helyenként szinte fekete. Az idegen közelebb lép, arca árnyékban marad, de testszaga megüti az orrát.

– Ott komolyabb dolgokat talál. – A szekrény elé áll.

– Komolyabb?

– Most mit nem ért ezen? Keringési problémák, gyengébb sztrókok, enyhe lefolyású infarktusok. Érelmeszesedés, vérrögök, no, nem kell aggódni, nem a végzetes méret. És a gyógyítható daganatok. Mindegyik tökéletesen megfelel, ha úgy érzi, meg kell állnia kicsit. Nem fog belehalni, de a többiek megijednek majd. Kímélni fogják, törődnek magával. Aranyélete lesz. De ha nem vigyáz, amint meggyógyul, visszaáll a régi rend.

– Lehet ismételni az adagot?

– Ha akarja... – Megrántja a vállát. – Több a mellékhatás, nagyobb a kockázat. Saját felelősségre azt csinál, amit akar, csak hozzám ne jöjjön panaszra. Én szóltam. Nem hiányzik nekem a probléma.

– Ó, persze. A hírnév meg az üzlet, világos.

Az idegen kedves hangja, a szája sarkában megbújó mosoly kizökkenti. Megértő. Mosolyog. Mit akar ez tőle.

– Esetleg komolyabbat nem tud adni? Valami igazán ütőset.

Felhorkan. Megint egy. Aki mást akar. Végigméri a vele szemben álló alakot, szeme megállapodik az arcán. Nem állja a tekintetét, elfordul. A bejárathoz csoszog. Kihajol az utcára, gyors pillantást vet mindkét irányba, becsukja az ajtót és elfordítja a kulcsot.

– Szóval komolyabbat. – Megdörzsöli az állát. – Értem én, értem. Ütőset. És miért? Szerelmi bánat? Elvesztette a munkáját, kilátástalan a helyzete?

A köpenyes nem felel.

Közelebb hajol hozzá, úgy súgja: – Vagy egyszerűen csak elege van? Kiszállna?

Nincs válasz.

Hát jó. Tudja, mit jelent ez a hallgatás. Nehézkesen lehajol, kihúzza az alsó sor legszélső fiókját. A mélyére nyúl, és egy dobozt vesz elő. A komód tetejére helyezi, felnyitja a fedelét.

– Rák, gyors lefolyású, bár így is számolnia kell néhány hónappal. Morfium nem jár hozzá, azt kérjen a kórházban. – Felnevet, de a másik rezzenéstelen arca láttán elhallgat. – Infarktus, gutaütés, embólia, ha azonnali és fájdalommentes megoldást akar, de azok felárasak – sorolja. – És ezek itt – mutat néhány üvegcsére a hátsó sorban – a nem természetes módok. Ha érti, mire gondolok.

A köpenyes bólint.

– Azok milyen gyorsan hatnak?

Hányszor hallotta már ezt a kérdést. Aki eljut eddig a dobozig, mind gyors megoldást keres.

– Néhány perc. De az nem lesz kellemes.

– És biztos a végeredmény? Nyoma marad? Mi van, ha kiderül?

– Engem ne kérdezgessen. Az nincs benne az árban. Magát én soha nem láttam, nem ismerem, és tőlem aztán biztosan nem vett semmit.

A másik hallgat. A csend megül a helyiségben, a sarokból kaparászás hallatszik. Türelmetlenül szív egyet az orrán. Mi lesz már.

A köpenyes a doboz sarkába mutat.

– Azt kérem.

– Vízbefúlás? Hm, nem rossz választás. – Kezét kinyújtja tenyérrel felfelé, és vár. Amikor a pénzköteg a markába ér, megszámolja, hátsó zsebébe gyűri. Kiveszi a fiolát, átadja, az idegen maga elé húzza oldaltáskáját, a mélyére rejti. Nem mozdul. Jaj, ne. Ezt már ismeri. Az utolsó pillanatban magukat meggondolókat. Az összeomlókat, bepánikolókat, vinnyogva sírókat. Idegesen babrál kardigánja gombjával.

A köpenyes megfordul, és az utca felé indul. Az ajtónál jár, amikor utánaszól a sötét sarokból.

– Megtenné, hogy vízben veszi be? Feltűnő lenne, ha a lakásban találják meg...

A másik megáll. Keze a kilincsen, ujjai elfehérednek. Az utcáról beszűrődő fénynyalábban porszemek szállnak a feje felett. Határozott mozdulattal kinyitja az ajtót, és anélkül, hogy hátrafordulna, kilép az utcára. Csak a rézharang csilingel mögötte.

Benkovics Judit

A rozoga bicikli

Karnyújtásnyira a vakációtól,
a bátyámmal mentünk haza az iskolából,
egy késő tavaszi, vagy talán kora nyári napon,
az ő hátát neonzöld, az enyémet neonrózsaszín iskolatáska húzta.
Sietni akartam, hogy elérjem a *Slider*st,
az előző részen nagyon sírtam,
mert meghalt a Professzor,
minek bőgök, röhögött, ez csak egy hülye film.
Elértünk a házunkhoz, ő már az ajtót nyitotta,
míg én a házunk előtt álló fa leveleit tépkedtem,
amikor megláttam a tövében fekvő bácsit fekete zakóban,
mellette a fűben valaha fekete, rozsdás bicikli.
Mi volt a suliban?, fogadott minket anya.
Semmi, feleltük, egy ember fekszik a ház előtt.
Anya kiszaladt a bácsihoz, odahajolt hozzá,
az fáradtan emelte fel a fejét, mint egy öreg macska.
Mi a rácsosra engedett redőny mögül lestük,
ahonnan képzeletbeli bűnözőket szoktunk lefülelni,
két füzet volt tele a megfigyeléseinkkel,
egészen addig, amíg egyszer csak az AAB-027 számú
sárga Ladát valóban nem kezdte keresni a rendőrség.
Anya orvost hívott, de mire ideért a fekete táskájával,
a bácsi nem emelte fel a fejét többet.
Eddigre már kint volt az egész utca,
kezüket tördelték, miközben nyújtogatták a nyakukat,
egyesek buzgón vetették a keresztet
a bácsi 21 grammnyi lelkének üdvéért.
Végre történt valami ezen az unalmas környéken,
lesz miről beszámolni holnap a postásnak,
mikor hozza a nyugdíjat,
az utolsó háznál talán szegény öregről már azt mesélik,
rablótámadás áldozata lett.
Kezdett sötétedni, eszembe jutott,
hogy nem is néztem meg a *Slider*st.
A *Minden napra egy kérdés*t olvastam a másnapi házi feladathoz,
az avarszintnek van a legtöbb lakója, arról kellett írni,
pedig én utálom a bogarakat.
A bácsit vajon mennyi idő alatt eszik meg a kukacok?
Épp beleharaptam a mackósajtos kiflimbe,
amikor kihívtak a rendőrök, hallani akarták, mit láttunk.
Hirtelen nagyon fontosnak éreztem magam,
ott a piros-kék fényben villogva.
Rajtam az utca szeme és füle, de csak halkan motyogok,
háttal a fának. Visszamentem a házba, már tényleg sötét volt,
mindenhol a bácsit láttam, pedig már letakarták rég,
az utcáról a piros-kék fénnyel együtt mindenki eltűnt,
hazamentek, csak a bácsira vártak hiába.
A *Sliders* aznapi részét sosem néztem meg,
a rozoga biciklit csak másnap vitték el.

FOTÓ: FORTEPAN / MAGYAR RENDŐR

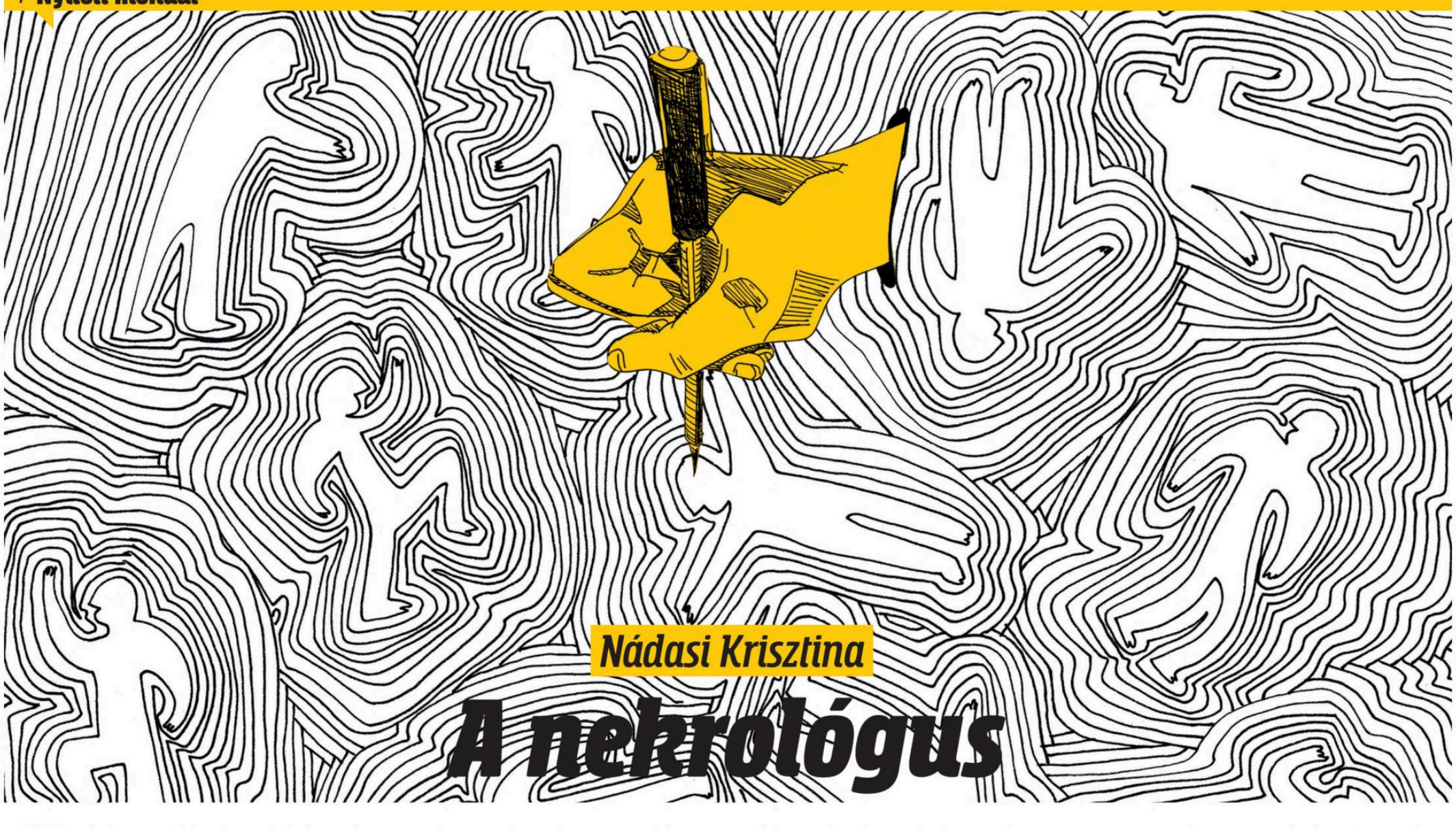

Nádasi Krisztina

A nekrológus

Amikor megkérdezték Jozeftől, mi lesz, ha nagy lesz, nem ezt mondta. Eszébe sem jutott volna. No de ki tudta annak idején, hogy tíz meg húsz meg hatvan év alatt ennyit változik a világ? Nórianna például tréner lett; az anyja még a halálos ágyán is azt hitte, a lánya gyerekeknek tart testnevelésórákat egy privát gimnáziumban.

Jozef a lapra összpontosított. Az imént járt nála egy újabb vállalatvezető; ők voltak a leggyakoribb ügyfelei, mert nekik számított, hogy méltósággal távozzanak, és hajlandók voltak megfizetni az árát is. Márpedig ára az volt. Egyre emelkedő, mégis egymásnak adták a kilincset a kliensek, két évre megtelt a naptár, Jozef egy évben pontosan húsz portrét vállalt, ő így hívta, nem nekrológnak, hisz írása tárgyai mind éltek még, mikor megírta gyászbeszédüket.

A hatvanas, körszakállas férfi, aki távozott tőle, ismert figura volt. Elfoglalt háziasszonyok milliója vette ajkára nevét heti imájában, amikor megjött a Kánaán, azaz a konyhakész étel, amit csak bele kellett önteni hol tepsibe, hol fazékba, levolt a gond nemcsak a főzésről, hanem elüldözték a konyhai munka valódi rémét, a menütervezést is. Persze Jozefékhez sosem jött el a Kánaán, mert Nórianna hobbija a főzés volt, még a *Master Chef* adásába is belekerült, nem itthon, hanem néhány éve az île-de-france-i *sabbatical* alkalmával.

A nő most belépett férje fogadószobájába; a huzat becsapta Jozef mellett az ablakot.

– Jaj, nyitva hagytam a bejáratot – mondta. – De tudod, mennyire nem szeretem az idegenek illatozását. – Felhúzta fitos orrát, ahogy betette maga mögött az ajtót, majd megigazította a kontyából kiszabadult hullámos, ősz tincseket. Átvágott a vöröscseresznye hajópadlós szobán, melynek minden fala könyvespolcot támasztott, és a férje válla fölött rákukkantott Jozef írására.

– Érdekes koncepció – jegyezte meg, mire a férfi odanyújtotta neki a töltőtollal telefirkált papírost. Nórianna türelmesen kibogarászta a szálkás, egyforma betűs írást. – No igen, az élet körforgása, a komposzt meg a zöldségtermesztés, senki nem tudja utánozni a varázsodat. És ha belegondolok, hogy majdnem szülésznő lettem – mondta Nórianna, s megremegett. No nem az élet és halál ellentétének gondolatáról, hanem mert a minap állítottak a gyógyszerezésén, és Parkinson-kórja erőteljesebben mutatkozott. – Szólnom kell doktor Máriásnak – bólogatott, majd visszaadta a lapot a párjának.

– Ez csak egy első ötlet – motyogta közben Jozef. Még a kliens családjával egy interjút sem folytatott le, csupán az alany anekdotáit hallgatta. A munkatársak egy részével is szokott ilyenkor találkozni; a módszere lényege az volt, hogy a szokásos unalmas, giccses nekrológ helyett – *született Nadán, 2020. január huszonkilencedikének hajnalán, anyja papír-írószer bolti eladó volt, apja tájépítész, mindenki szerette őket, ők várva várták második gyermeküket, ki jó ember volt, az iskolában s később munkahelyén mindenki szerette* – történeteket mesélt. Addig beszélt az élő halottal, családjával, barátaival, s kivel csak kellett, míg ki nem rajzolódott elméjében egy néhány percet, legföljebb néhány órát leíró fiktív történet, mely felsorakoztatta a portréalany legeslegkedvesebb szeretteit, mindenkit őrá jellemzően ábrázolva, leírással, némi párbeszéddel, s természetesen csattanóval. Környezettanulmányt is szívesen végzett, bár erre egy jó évig nem volt módja, míg térde rakoncátlankodott, s új csontkovácsot nem talált.

– Húslevest főztem, velős pirítós lesz az előétel, jó az öreg ízületeinknek – szólalt meg Nórianna, és elvette az ablakpárkányról a Liu Cixin- és Munro-műveket. – Jaj, szívecském, már megint nosztalgiáztál a klasszikusokkal?

Jozef kiegyenesedett.

– Büszke vagyok rá, hogy mindkettejükkel kezet foghattam még – mondta halkan. Nórianna egyszerűen csókot nyomott a férfi feje búbjára, majd a könyveket visszarendezte az ábécérendben tartott polcokra. Jozef több ezer kötetes irodalmi gyűjteménye bármely könyvtárnak díszére vált volna. – Ebéd után a dolgozószobámban folytatom – tájékoztatta nejét, miközben a jegyzeteivel felcihelődött.

A levest a teraszon ették meg, a szélben hajladozó ősfák lombja alatt. Elfogyott az összes velő, mire lódobogást hallottak; unokájuk, Nátán érkezett meg. A huszonéves fiú élvezte, hogy nagyszülei saját, terjedelmes erdővel bírtak a háromszintes, ám kis alapterületű, zegzugos, sokerkélyes fakunyhó körül. Nagyszülei pedig élvezték, hogy egy kétállásos istálló megépítésével garantálhatták unokájuk gyakori látogatását.

– Isteni szaga van, nagyi! – kiáltott fel hozzájuk a fiú, és leugrott a nyeregből; Sebest ki sem pányvázta, a ló a potyaalma reményében a terasz mellett maradt, sőt puha orrát felnyújtva meglökögette Nórianna vállát a korlát felett. A nő felkelt, és hozott tányért az unokának, gyümölcsöt a lovának.

Jozef nehezen döntötte el, hogy unokája beszámolóját hallgassa-e az egyetemről, hisz a bionikus orvostan megannyi érdekességet rejtett számára, vagy menjen fel a padlásszobájába, melyben bármely művész otthonosan érezte volna magát, tele volt sarkokkal, padokkal és beugrókkal, a falon rézkarcokkal és festményekkel.

– Nagypapa, a te agyadat kellene lemásolnunk. Amíg erre nem vagyunk képesek, addig semmit nem értünk el – mondta épp Nátán. – Néha azt hiszem, a te történeteid forgatják a Földet.

– No nem – döccent Jozef –, legfeljebb a cementet adják az élet építőkövei közé.

– Ez tetszik – mondta neki az unokája. – Ez lehetne majd a saját nekrológod címe is. Cement az élet építőkövei közt.

A nagyszülei egyszerre nevették el magukat.

– Ó, nem, Nátán – mondta Nórianna. – Nagyapád saját története már készen van.

A fiú meghökkent.

– Nocsak. És mi a címe?

Jozef az unokájára kacsintott.

Nátánnak kellett egy pillanat, hogy megértse. Elvigyorodott.

– Jól van, nagyapa – mondta. – Erre igyunk! Van még abból a csodás szőlőmustból?

OLVASÓBARÁT

Érintésvédelmi vizsgálódások

Kovács Bálint: Vágták volna le

Kis túlzással akár nevelési tanácsadó könyvnek is beillik – elrettentő példaként, szülőknek. De fejlődésregénynek is tekinthető. A fordulatos cselekmények, a lelki megrázkódtatásokból eredő fizikai tünetek érzékletes és részletes leírása beszippantó erejű. Kovács Bálint kulturális újságíró első regénye (túl novellás- és riportköteten), a *Vágták volna le* egy érintésfóbiás lány és egy jobb kéz találkozásának története.

Az iskolás, vidéken élő Zsófi nem sok szeretetet, őszinteséget és figyelmet kap szüleitől – ám tiltásokból, túlféltésből, kiabálásból és veszekedésből annál többet. Anyja mindentől ordítva óvja, úgy érzi, erején felül tesz meg mindent a lányáért és a családjáért, mégis minden erőfeszítése ellenére csak elégedetlenséget és direkt bosszantást kap tőlük – köszönöm helyett. Apja csendes megfigyelőként vesz részt a családi életben, sosem vitatkozik feleségével, hiába üvöltözik vele minden este, a férfi szinte néma marad. Nem csoda, hogy Zsófi alig várja, hogy egyetemistaként Budapestre költözhessen, ahol senki nem ismeri, és – minden értelemben – messze van a szülői háztól. Kis korától kezdve érzi, hogy más, mint a többiek – nem bírja elviselni senkinek az érintését, súlyos fizikai fájdalmat okoz neki egy kézfogás is. Gyerekkori traumáinak gyökereihez egy éveken át tartó pszichoterápia és a hipnózis által ugyan közelebb jut, de közben „új" problémák is felszínre kerülnek, például a felnőtté válás lelki tusája, a függetlenedés, a családi minták felülírásának nehézségei, illetve az önelfogadás és a bizalom megélése.

A szerző sok hasonlattal, néha túlmagyarázva járja körbe, magyarázza el, teszi át- és beleélhetővé a történéseket, jelenségeket, érzéseket. Kovács Bálint macskaimádata és úgy általában a természet- és állatszeretete visszaköszön a könyvben: Zsófi egy macska segítségével lép a gyógyulás útjára. A fiatal lány az erdőben érzi igazán jól magát, a természet vigasz és megnyugvás. Türelemmel és szeretettel fordul a madarak felé, leginkább a szajkók érdeklik. Merthogy megfigyelte: ha lát a közelében egy szajkót, akkor az valamilyen fontosabb változást hoz az életében. A hosszú, néha féloldalas körmondatok ornitológiai ismereteket is nyújtanak. Az „elhagyni a fészket" motívum a főhősnél éppúgy megjelenik fizikai és lelki síkon egyaránt, mint a madarakat figyelve az erdőben.

Zsófinál a gyerekkor minden, csak nem boldog; szeretetlenségben, őszinteség és egymásra figyelés nélkül él szüleivel. Az elhallgatás alapélmény számára. Azt tanulja meg: a kérdésekből és az őszinte, emberi reakciókból csak balhé lesz. A kellemetlen, szánalmas és fölösleges családi összejövetelek szekunder szégyent váltanak ki a már egyetemista lányból. Ilyen környezetben inkább a némaságba burkolózást „választja". Könnyebb út a „hogy vagy?"-ra azt rávágni, hogy jól, mert akkor nincs több kérdés, a párbeszéd lehetősége kizárva. Zsófi számára hamar reflexszé válik ez a társalgásnak aligha nevezhető kommunikációs forma. Gyerekkorában Brúnó, a kutya az egyetlen, akivel őszintén szeretik egymást, csak a kutyaház falán belül éli meg a biztonságot, az elnyeli a fájdalmakat, a félelmeket, és erősíti a saját maga által épített falat is. A kutyán kívül kollégistaként a szobatárs barátnője az egyetlen, akit közel tud magához engedni – egy bizonyos pontig, illetve később Ariel, a cica.

Azonban az önszapulás, önostorozás és magányba menekülés kiteljesedéséből is létezik kiút. Igaz, ez a felismerés egy újabb traumát hoz elő... És a regény ezen a ponton véget ér. Magára hagyva a leforrázott, hátrahőkölt olvasót. *(Kalligram, 2023. 248 o.)*

K. V.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 20., szombat | 152. évfolyam, 17. szám | Ára: 560 forint

8+8 OLDAL
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Ne zárják ki az önkormányzatot!

Helyet kér a főváros a rákosrendezői mini-Dubaj építését irányító bizottságban. Karácsony Gergely főpolgármester szerint a tervezetből nem derül ki a leendő beruházás léptéke. **3. oldal**

Uniós pénz nélkül drágább

A kormány képes az országot finanszírozni kötvénykibocsátásokból, de az uniós pénzekhez képest nagyon drágán – véli Csaba László közgazdász. **5. oldal**

Szabadulás a test börtönéből

A fejegér és egy szoftver nyitotta ki a világot a halmozottan sérült Borzási Tamás számára, aki ezek segítségével már kommunikálni, dolgozni is tud. **13. oldal**

Túlhajszolt felvételi

OKTATÁS Több mint 72 ezer diák írja meg ma a középiskolai központi vizsgát, ami a szakértők szerint igazságtalan rendszert konzervál.

FOTÓ: MTI/RÓSTA TIBOR

JUHÁSZ DÁNIEL, F. SZABÓ KATA

A középiskolai felvételi rendszere igazságtalan, mert a tehetősebb szülők magántanárhoz vagy felkészítő tanfolyamokra küldik gyermekeiket, ami hatalmas előnyt jelenthet a kevésbé tehetős kortársaikkal szemben. Erről is beszélt a Népszavának Gyarmathy Éva klinikai szakpszichológus annak apropóján, hogy ma több mint 72 ezer diák – nyolcadikosok, illetve hat- és nyolc évfolyamos gimnáziumokba jelentkező hatodikosok és negyedikesek – írja meg az idei középiskolai felvételi vizsgát. Bár a szakértők évek óta hangoztatják: a középfokú felvételi jelenlegi formája nem alkalmas a diákok valódi tudásának mérésére, és nagy megterhelést, felesleges stresszt okoz a gyerekeknek, a rendszer több mint két évtizede lényegében változatlan. – Egy rossz és igazságtalan szisztémáról van szó, az eredményekből nem is lehet egyéni következtetéseket levonni az egyes tanulókra nézve – fogalmazott Nahalka István oktatáskutató, aki túl korainak tartja, hogy a gyerekek többségének 14 évesen kell az egész életüket meghatározó döntést hozniuk. Mivel a szülők és sokszor a diákok is biztosra akarnak menni, egyre többen jelentkeznek felvételi felkészítő tanfolyamokra, ami jelentős kiadás.

Az idén a középiskolák 48 százaléka kéri a központi írásbelit

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Válságból épül a kínai csoda

FEJLŐDÉS A „kínai csoda” lényege, hogy az ország az ötvenes évek agrártársadalmából tudott csupán ötven-hatvan év alatt fontos globális szereplővé válni – többek között erről is beszélt lapunknak adott interjújában Szabó Linda, a Fordulat folyóirat Kínáról szóló dupla számának egyik szerkesztője. – Sok apró reformintézkedéssel kezdődött a nyitási folyamat, tanulmányozták a magyar reformokat, valamint az új gazdasági mechanizmust is, Kornai Jánosra a mai napig hivatkoznak – tette hozzá szerkesztőtársa, Gerőcs Tamás. A titokzatos Chuang kollektíva történeti elemzését is alapul véve útmutatót adnak ahhoz, hogyan helyezzük el fejünkben Kínát, az ország felemelkedését és mai társadalmi-politikai formáját a globális kapitalizmus tükrében.

INTERJÚ A VISSZHANG MELLÉKLETBEN

FOTÓ: AFP

Ma már nem az olcsó munkaerőt keresik Kínában a külföldi cégek

Gyógycipők tízszeres áron

DRÁGULÁS Februártól megszűnik az úgynevezett enyhe lábdeformitás kezelésére szolgáló gyógycipők tb-támogatása. Az egészségbiztosító egy ilyen lábbeli közfinanszírozott árát 16 800 forintban határozta meg, és ennek 50 százalékát fizette, azaz a betegnek ugyanennyit kellett hozzátennie térítési díjként. Csakhogy egy-egy ilyen egyedi termék előállításán a gyártóknak darabonként több tízezer forint veszteségük volt. S mivel a biztosító ezt nem kompenzálta, kérték a támogatás megszüntetését. Akinek a jövőben ilyen gyógycipőre lesz szüksége, piaci árat kell majd fizetnie, azaz a korábbi 8400 forint térítési díj helyett harminc-negyven ezer forintot. Azaz egy pár akár nyolcvanezer forintba is kerülhet a pácienseknek.

BŐVEBBEN A 4. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A gyártóknak több tízezer forint veszteségük volt egy-egy egyedi terméken

Egy pár akár 80 ezer forintba is kerülhet a pácienseknek.

Médiaszabályok: újabb magyar ellenállás

VOKSOLÁS Egyedül a magyar kormány képviselője szavazott nemmel, amikor tegnap az uniós tagállamok nagyköveti tanácsa jóváhagyta az európai médiaszabadság-törvény szövegéről született kompromisszumot. Mindez ugyanakkor nem akadályozhatta meg a döntést, mert ahhoz elég volt a tagállamok minősített többségének az egyetértése.

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR/ANADOLU

Orbán Viktor kormánya most is másik utat választott

A rendelettervezet – amelyről az EP várhatóan márciusban szavaz – a média sokszínűségének és függetlenségének védelmét szolgáló szabályokat tartalmaz. Elfogadása esetén nem lehet majd eltitkolni: az állam hogyan és mennyi pénzzel támogatja a neki tetsző médiumokat, a reklámokat pedig arányosan, megkülönböztetéstől mentesen és nyílt eljárásban kell odaítélni.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

Nem tudnak kiszeretni Trumpból

PODCAST Egyelőre elkerülhetetlennek tűnik, hogy Donald J. Trump legyen az amerikai republikánus párt elnökjelöltje. Hiába folyik több bírósági eljárás ellene, hiába rázza tőle a hideg az USA szövetségeseit, az EU-t és a NATO-t, a republikánus szavazók nem tudnak kiszeretni belőle. A Népszava Hol Élünk? közéleti podcastjében Horváth Gábor főszerkesztő-helyettessel és Mosolygó Miklós külpolitikai újságíróval arról beszélgetett Batka Zoltán műsorvezető, hogy milyen esélyei lehetnek a nagy visszatérésre Trumpnak az elnökválasztáson, hogyan befolyásolhatja az ukrán honvédő háború sorsát, és azét az Orbán Viktorét, aki 2016-ban és 2020-ban is az ő megválasztására tette a tétet.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3222426**

„Rossz és igazságtalan rendszer”

FELVÉTELI Idén is több tízezer általános iskolás jelentkezett középiskolába, az intézmények mintegy felében központi vizsgákat írtak elő. Szakértők szerint át kellene alakítani a bő két évtizedes szisztémát.

JUHÁSZ DÁNIEL

Több mint 72 ezer diák vág neki ma az idei központi írásbeli középiskolai felvételinek, köztük nemcsak nyolcadikosok, hanem a hat- és nyolc évfolyamos gimnáziumokba jelentkező hatodikosok és negyedik osztályosok is. A tanulóknak magyar nyelvből és matematikából kell vizsgázniuk. Központi felvételit nem minden középiskola ír elő, az Oktatási Hivatal tájékoztatása szerint idén 535 intézmény (a középiskolák 48 százaléka) jelezte, hogy a hozzájuk jelentkező tanulóknak részt kell venniük a központi írásbeliken. Bár a szakértők évek óta hangoztatják, hogy a középfokú felvételi nem alkalmas arra, hogy a diákok valódi tudását mérje, ráadásul nagy megterhelést és felesleges stresszt okoz a gyerekeknek és sok esetben a szülőknek is, a rendszer mégis több mint két évtizede lényegében változatlan.

Nahalka István: Az ilyen tesztekben rengeteg az objektív és kiküszöbölhetetlen hiba

– Egy rossz és igazságtalan szisztémáról van szó, az ilyen tesztekben rengeteg az objektív és kiküszöbölhetetlen hiba, emiatt az eredményekből nem is lehet egyéni következtetéseket levonni az egyes tanulókra nézve. A felvételit megszüntetni, eltörölni viszont nem lehet, mert akkor hogyan döntsük el, kik kerülnek be például a hat vagy nyolc évfolyamos gimnáziumokba? – tette fel a kérdést Nahalka István oktatáskutató. Szerinte a társadalom nem is tűrné el, hogy ehhez a rendszerhez bárki hozzányúljon. – Ha egy hatalom, akár a Fidesz-kormány hirtelen megtáltosodna, és azt mondaná, jövőre nem lesz felvételi, és sorsolással döntjük el, hova kerülnek be a gyerekek, a következő választáson elbuknának. A valódi megoldás nem is ilyen egyszerű – fogalmazott.

Az oktatáskutató szerint először a nagyobb problémát kellene megoldani, vagyis magát az iskolarendszert kellene átalakítani, ám ez az oktatási rendszerben szükséges változtatások egyik legnehezebb kérdése. A gyerekek többségének ma nyolcadik évfolyam végén, 14 évesen kell az egész életüket meghatározó döntést hozniuk: el kell dönteniük, hogy gimnáziumba mennek vagy szakmunkások lesznek, utóbbi esetben pedig még azt is meg kell választaniuk, milyen szakmát tanuljanak. Nahalka István ezt túl korainak tartja, a megoldást pedig szerinte az jelenthetné, ha egységesen 10 vagy 12 évfolyamos, komprehenzív (azaz átfogó, mindent felölelő) iskolák jönnének létre, és csak ezután következne a szakképzés vagy az egyetemre felkészítés. – Egy hosszabb távú, többször átgondolt stratégiára lenne szükség, amellyel a társadalom számára is világossá lehetne tenni, hogy ami most van, az nem jó – mondta.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

A gyerekek többségének ma a nyolcadik évfolyam végén, 14 évesen kell az egész életüket meghatározó döntést meghozniuk

– Nem lesz vége a gyerek életének, ha nem a kiszemelt intézménybe veszik fel, de még akkor sem, ha nem kerül be sehova – erről már Gyarmathy Éva klinikai szakpszichológus beszélt lapunknak. Szerinte sok esetben nemcsak a gyerekekkel, de még a szülőkkel is foglalkozni kellene annak érdekében, hogy ne stresszeljenek annyira a felvételi miatt. Az Oktatási Hivatal adatai szerint a tavalyi év általános felvételi eljárása során a 9. évfolyamra jelentkezők 97 százalékát vették fel középiskolába, de akik nem jutottak be, a májusi rendkívüli felvételi eljárásban próbálkozhattak újra.

Gyarmathy Éva szerint ugyanakkor azt meg lehet érteni, ha egy szülő a legjobbat akarja a gyerekének, de ez csak úgy lehet jó, ha a gyerek nem sérül közben, nem hajszolják túl, és az esetleges kudarcért sem őt teszik felelőssé. – Bár az életben mindig vannak megmérettetések, az nem mindegy, hogy ezekkel mikor kell szembenéznünk. Az általános iskolában ez túl korán történik, egy nyolc évfolyamos gimnáziumba felvételiző, negyedik osztályos kisgyereknek pedig abszolút nem való, hogy felvételi vizsgákra küldjék – állítja a szakpszichológus.

Gyarmathy Éva: A negyedik osztályos kisgyereknek abszolút nem valók a felvételi vizsgák

Arra is rámutatott Gyarmathy Éva, hogy a mostani rendszer az esélyegyenlőség szempontjából is igazságtalan. Azok a szülők, akik megtehetik, magántanárhoz, felkészítő tanfolyamokra küldik gyermekeiket, és ez hatalmas előnyt jelenthet a kevésbé tehetős, szegényebb kortársaikkal szemben. Elmondta azt is, a munkája során is azt tapasztalja, hogy a gyerek akkor tud valamit, akkor fejlődik igazán, ha magántanárhoz jár. Ám a szegényebbek ebből kimaradnak, mert a civil szervezetek, akik segíthetnének, ki vannak véreztetve, az iskolára pedig nem lehet számítani.

– Egy kevésbé jó képességű gyerek is nagyon sokat fejlődhet, ha egy jó pedagógus személyre szabottan foglalkozik vele, jó felkészítést kap. Előfordul, hogy akik ebből kimaradnak, hiába vannak alapvetően jobb képességeik, az iskolában, illetve a középiskolai felvételin is gyengébb eredményeket érnek el – mondta Gyarmathy Éva, hangsúlyozva: ez nem fikció, hanem most is konkrétan ez történik.

Részvétel a központi írásbeli vizsgákon

9. évfolyamra történő felvételi

Forrás: Oktatási Hivatal/NÉPSZAVA-grafika

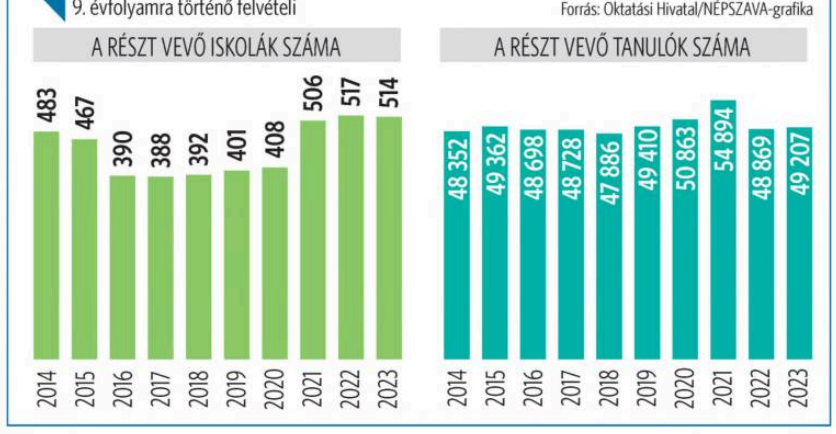

Egyre többen járnak felvételi felkészítőre

– Évről évre többen jelentkeznek a tanfolyamainkra, az indulásunkkor még jóval kevesebb tanulónk volt. Folyamatosan növekszünk, és igény is van a szolgáltatásunkra – nyilatkozta a Népszavának a Középiskolai Felvételi Előkészítő Központ (KFE) oktatási igazgatója. Horváth Katalin beszámolt arról is, az idei tanévben mintegy 800 diák jelentkezett a KFE tanfolyamaira különböző évfolyamokon.

Arra a kérdésünkre, tapasztalataik szerint a diákoknak miért van szükségük külön felkészítésre, Horváth Katalin azt válaszolta, hogy a szülők és sokszor a diákok is biztosra akarnak menni a felvételükkel kapcsolatban, hiszen a jobb iskolákba nehéz bejutni, meghatározott létszámot vesznek csak fel, és többszörös a túljelentkezés.

– A szülők és a diákok kihasználnak minden lehetőséget, hogy a lehető legmegfelelőbben készüljenek fel a felvételi eljárásra. Ez azt is jelenti, hogy az iskolák által meghirdetett felkészítők mellett választanak plusztanfolyamot is. A kis csoportos foglalkozások sokkal hatékonyabbak, nálunk fontos a négy hónapos, nemcsak írásbeli, hanem akár szóbeli felkészülés is, a gyerekek pedig egymástól is tudnak tanulni – fogalmazott Horváth Katalin, aki szerint az is fontos szempont, hogy az előkészítő oktatás során a diákok fel tudják mérni a „konkurenciát” is, vagyis azt, hogy milyen képességűek azok a gyerekek, akik ugyanabba az iskolába jelentkeznek.

A tanfolyamok árával kapcsolatban a KFE oktatási igazgatója azt mondta, a növekvő díjak miatt – a tanárok bérköltsége, terembérlés, nyomtatás stb. – a tanfolyamok árán is szükséges emelni. A KFE weboldalán található árlista szerint a 2023 szeptemberében indult tantermi írásbeli előkészítő tanfolyam egy összegben 100 800 forintba került (1800 Ft/tanóra), az írásbeli és szóbeli előkészítő 125 700 forint. Az online írásbeli előkészítő egy összegben 70 560 (1260 Ft/tanóra), az online írásbeli és szóbeli egyben 88 560 forint.

Még egy kitűnő tanulónak is kell a különóra

TRÉNING A középiskolai felvételi a családok, a szülők számára is nagy stressz, a legtöbben online csoportokban igyekeznek információkat szerezni a legmegfelelőbb iskola kiválasztásához. Itt cserélnek gazdát a legjobb magántanárok és előkészítők elérhetőségei, a szülők igyekeznek megosztani egymással a megfelelő „stratégiát”, hogy a gyerekük a legjobb eredményt érhesse el a nagy napon. A többség arra panaszkodik, hogy a felvételi követelmény egyáltalán nincs összhangban az iskolában tanultakkal, még egy kitűnő tanulónak is külön felkészítésre van szüksége, ha egy erős középiskolába szeretne bekerülni. Ez pedig biztosan a szülőre rak pluszterhet: vagy ő ül le rendszeresen tanulni a gyerekkel, vagy megfizeti a magántanárt. Az utóbbi napok bejegyzései leginkább arról tanúskodnak, mindenki tudja, mekkora nyomás ez egy gyerek számára, így most már a leghatékonyabb stresszkezelő technikák jelentik a legnépszerűbb témát, hiszen a vizsgadrukk egy jó tanuló eredményét is leronthatja.

Kristófék már a második fiukkal vágnak neki a felvételi procedúrának, így rutinosabban állnak a kihívás elé. Már szeptemberben elkezdték a felkészülést, otthon együtt oldották meg az elmúlt tíz év felvételi tesztjeit.

– Igyekszünk nem rágörcsölni, egyelőre a fiam is lazán kezeli a dolgot, néha szinte élvezi a feladatsorok megoldását, főleg a nyelvtant. Viszont a matek már engem is kihívások elé állít, vannak feladatok, amikről fogalmam sincs, hogyan kellene megoldani, még akkor sem, ha a javítókulcsban megnézem a megoldást. Az iskolában is készülgetnek azért, de ott jóval kevesebb idő jut erre. Magántanárt nem fogadtunk, mert szerencsére mindkét fiú magától is viszonylag jól tanul. Beírtunk jó pár iskolát, olyanokat is, ahová akkor is biztosan felveszik, ha nem sikerül a felvételi – mondta, hozzátéve: van olyan tanár, aki azzal stresszeli a diákokat, hogy a jövőjük múlik ezen a felvételin, de otthon ők kifejezetten nem ezt képviselik.

F. SZABÓ KATA

Nyílt pályázatot akar Budapest

DUBAJ A fővárosi önkormányzat a többi között a Nyugati pályaudvartól induló sétányt és helyet kér a kormánytól a Rákosrendező beépítését irányító bizottságban.

SZALAI ANNA

Társadalmi támogatottságot élvező tervek nélkül a fejlesztések könnyen elakadnak vagy a város számára káros irányt vesznek – erre figyelmezteti a kormányt Karácsony Gergely főpolgármester abban a Népszavához eljutott levében, amely az Egyesült Arab Emírségekkel (EAE) kötendő, a Rákosrendező beépítését célzó nemzetközi szerződés társadalmi egyeztetésre bocsátott tervezetéhez küldött fővárosi észrevételeket tartalmazza. Ahogy arról lapunkban többször beszámoltunk: a kormány nemzetközi megállapodás keretében nyitna utat dubaji ingatlanfejlesztők előtt a XIV. és a XIII. kerület határán lévő – közigazgatásilag Zuglóhoz tartozó – 130 hektáros volt vasúti terület egy részének beépítése előtt.

Az ingatlanfejlesztés kereteit meglehetősen lazán megrajzoló kontraktusban az Orbán-kormány többek között 800 millió euró (304 milliárd forint) értékben két felüljáró megépítését, vasúti fejlesztést, az M1-es metró meghosszabbítását, a vasúti pálya lefedését, valamint kerékpáros és gyalogos utak építését vállalta. Cserébe az Egyesült Arab Emírségek csupán annyit ígér, hogy „ösztönzi az általa kijelölt jogalanyt" 5 milliárd euró összegű beruházás megvalósítására a területen.

A főpolgármester nem tagadja, hogy Rákosrendező ideális területe az ingatlanfejlesztésnek, és azt sem hallgatja el, hogy az egykori vasútüzem miatti kármentesítés komoly extra költséget jelent a befektetőnek. De lehet ezt jól csinálni, és fel is sorol néhány követendő nemzetközi példát, majd felemlegeti, hogy a fővárosi önkormányzat már több tanulmányt készített a terület lehetséges jövőképéről. Majd leszögezi: „Rákosrendező elhagyott, szennyezett területének élettel való megtöltése, városszövetbe való bevonása nemcsak Budapest, hanem az agglomeráció elemi érdeke is. Éppen ezért kiemelt fontosságú, hogy fenntartható, a 21. század követelményeinek és a budapestiek érdekeinek megfelelő új városrész jöjjön létre." Innen kezd élesedni a városvezetői levél.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A kormány 800 millió euró értékben ígért fejlesztéseket, de kérdés, hogy végül mit és hogyan valósítanak meg

A nemzetközi tervezetnek mindjárt az elejéről hiányolja annak részletezését, hogy „az állampolgári véleménynyilvánítás hogyan képes befolyásolni a fejlesztés tartalmát". De arra is figyelmeztet, hogy a kontraktusból kimaradt az ingatlanfejlesztés területi lehatárolása. A megállapodásban arra sincs semmiféle biztosíték, hogy a projekt illeszkedik majd a fővárosi tervrendszerbe, illetve elengedhetetlennek tartja a fővárosi önkormányzat bevonására vonatkozó passzusokat.

Karácsony Gergely nem tartja elfogadhatónak, hogy a projekt megvalósításához szükséges ingatlanokat közbeszerzés és pályáztatás nélkül értékesítsék az EAE által kijelölt cégnek. A főváros ragaszkodik ahhoz, hogy a területre tendert írjanak ki, és a beérkezett ajánlatokat egy olyan testület bírálja el, amelyben megfelelő súllyal képviseltetik magukat az érintett önkormányzatok, valamint a főváros kijelölt szakcégei is. (Ahogy erről korábban írtunk: a kormány ennek az ellenkezőjére tett ígéretet az arab befektetőknek. Pontosabban a Népszava birtokába került dokumentum szerint 2023 elején már közzétettek egy speciális hirdetményt, amelyre két érdeklődő jelentkezett. Ezek értékelése után egy nem nyilvános, kétezres határozatban adott a kormány utasítást egy nemzetközi szerződés előkészítésére az Egyesült Arab Emírségek és Magyarország között. Ennek tervezetét bocsátotta társadalmi egyeztetésre a külügyminisztérium.)

A tervezet szerint a projekt kiemelt státuszt kapna. A főpolgármester viszont elvárja, hogy a kormány ne zárja ki az önkormányzatokat a területre vonatkozó településrendezési, építési előírások meghatározásából, mivel ez rontja a környező városrészekhez való illeszkedés esélyét és ellehetetleníti a helyi lakosság véleménynyilvánítását. Karácsony szerint a tervezetből nem derül ki a tervezett beruházás léptéke – a beépítés sűrűsége, az ide kerülő funkciók –, így a közlekedési igények sem határozhatóak meg. Az viszont enélkül is látszik, hogy a szükséges infrastruktúra-fejlesztések tervezetben közölt listája kiegészítésre szorul. Kimaradt belőle a földalatti jelenlegi vonalának felújítása és a járműcsere, ami nélkül a hosszabbításnak semmi értelme, de hiányzik például a közműhálózatok bővítése is. A városvezető szerint azt is fontos lenne tisztázni, miképpen kerülne ide a reptéri gyorsvasút, hiszen a jelenlegi, kormány által is elfogadott vasúti stratégiában egészen más nyomvonal szerepel. A szükséges infrastruktúra-fejlesztések forrásigénye a tervezetben meghatározott 800 millió eurós összegnek a többszöröse – figyelmeztet.

A kormány nem sok időt adott a tervezet véleményezésére, a határidő már le is telt. A korábbi menetrend szerint így is „csúszásban" vannak, hiszen a szerződést már tavaly aláírták volna. A fejlesztő már az idén megkezdené a beruházást.

HIÁNY

KARÁCSONY GERGELY:

A tervezetből nem derül ki a várható beruházás léptéke, így a közlekedési igények sem határozhatóak meg

Pontosabb kép kell a zöldítésről is

A zöldfejlesztésekre vonatkozó passzusokat is erősen pontosítandónak találja a városvezetés. A vasúti területek „felülépítésén" tervezett, nem teljes értékű park nem válthatja ki a tervezett városi közparkot. Karácsonyék emellett belefoglalnák a tervezetbe a Rákos-patak revitalizációját, valamint egy zöld sétány kialakítását a Nyugati pályaudvar és Istvántelek között. Mindezeken túl a kormány vállaljon kötelezettséget a történelmi városkép megőrzésére, készítsenek 5-10 éves bontásokban ütemtervet, belefoglalva a felek vállalását az adott időszakra. A főpolgármester azt is elvárja, hogy a fővárosi önkormányzat és szakcégei kapjanak helyet a projekt lebonyolítására létrehozandó bizottságban.

Ismét a magyar kormány volt különutas a szavazásnál

MÉDIA Az uniós tagállamok nagykövetei tanácsa pénteken jóváhagyta az európai médiaszabadság törvény szövegéről született kompromisszumot, amelyet a múlt év végén a kormányokból álló EU Tanács és az Európai Parlament (EP) tárgyalódelegációi hoztak tető alá. Az ülésen egyedül a magyar kormány képviselője szavazott nemmel, ami nem akadályozhatta meg a döntést, mert ahhoz elég volt a tagállamok minősített többségének az egyetértése.

A pénteki megállapodással az EU27-ek egy lépéssel közelebb kerültek a jogszabály elfogadásához: az EP kulturális bizottsága jövő kedden, plenáris ülése várhatóan márciusban szavaz a rendeletről, amely nem sokkal később törvényerőre emelkedhet. Előírásai azonban csak 2025 derekán fognak hatályba lépni.

Orbán Viktor miniszterelnök egy októberi X (volt Twitter)-bejegyzésében azt állította, hogy a javaslattal Brüsszel a média feletti teljes ellenőrzést akarja megvalósítani, amit a közép-európaiak a kommunista és a náci időkből ismernek. „Soha többé!", írta a posztban, előrevetítve, hogy mi lesz a magyar álláspont. Az Európai Bizottság 2022 szeptemberében terjesztette elő az európai médiaszabadság törvényről szóló javaslatát. A rendeletervezet a média sokszínűségének és függetlenségének védelmét szolgáló szabályokat tartalmazott: biztosítékokat az újságírók megfigyelése és a szerkesztői döntésekbe való politikai beavatkozás ellen, előírásokat a közszolgálati média pártatlanságának garantálására, a médiatulajdonlás és az állami hirdetések elosztásának átláthatóságára.

A jogszabály elfogadása után nem lehet majd eltitkolni, hogy az állam hogyan és mennyi pénzzel támogatja a neki tetsző médiumokat.

Mint beszámoltunk róla, az elfogadás előtt álló rendelet előírásai alapján nehéz vagy egyenesen lehetetlen lesz olyan indokok alapján megfosztani egy rádióállomást a frekvenciájától, ahogyan az a Klubrádió esetében történt. Nem lehet majd eltitkolni, hogy az állam hogyan és mennyi pénzzel támogatja a neki tetsző médiumokat, a reklámokat pedig arányosan, megkülönböztetéstől mentesen és nyílt eljárásban kell odaítélni. Nem lesz ugyan tilos újságírókat „nemzetbiztonsági okokból" megfigyelni, de a nemzeti hatóságok ezt csak bírói engedéllyel és nyomós közérdek esetén rendelhetik el. Kémszoftvert pedig kizárólag akkor telepíthetnek egy újságíró elektronikus eszközeire, ha az adott személy ellen súlyos, 3–5 évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható bűncselekmény gyanúja miatt folyik nyomozás.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Csak bírói engedéllyel lesznek megfigyelhetőek a sajtó munkatársai

Tavaly az EU két törvényalkotó intézménye, az EU Tanács és az Európai Parlament is kialakította álláspontját a bizottsági indítványról, majd hónapokig tartó egyeztetéseket követően dűlőre jutottak a mindkettőjük számára elfogadható szövegről, amely pénteken került a tagállamok nagykövetei elé.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Novák Katalin vs. Lázár János 2-0

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Alaptörvény-ellenesnek nyilvánította az Alkotmánybíróság (AB) a köztársasági elnök indítványa alapján az Országgyűlés által korábban elfogadott, a kulturális örökség egyes elemeinek fenntartható fejlesztéséről szóló törvényének több pontját – közölte a testület. A törvény azért került az AB elé, mert Novák Katalin élt a vétójogával, és nem írta alá azt. Az Építési és Közlekedési Minisztériumot vezető Lázár János-féle törvény lehetővé tenné, hogy ingyenesen magánkézbe adják az állami tulajdonú kastélyokat. Lázár egyébként élesen bírálta Novák döntését, amely mögött gyávaságot és régi kommunista reflexeket látott. Mint írta, szerinte a magántőkét be kell vonni az épített örökség megóvásába, a kastélyok felújításába és fenntartható működtetésébe. Január elején pedig úgy nyilatkozott, hogy ha lehetőséget kap rá, személyesen szeretné megvédeni a kastélytörvényt az Alkotmánybíróságon. Lázár szerint az állam egyedül nem képes felújítani, sem fenntartani a kastélyok értékes örökségét, ez pedig „a közpénzek elherdálása”. NÉPSZAVA

Címzetes tanár lett Matolcsy György

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Matolcsy György, a Magyar Nemzeti Bank (MNB) elnöke pénteken átvette a kecskeméti Neumann János Egyetemtől a címzetes egyetemi tanári címet – közölte az MNB. Az egyetem azzal indokolta az elismerést, hogy Matolcsy György elévülhetetlen érdemeket szerzett az intézmény fejlesztésében és gyarapításában, alapítása is az ő kezdeményezéséhez köthető – írták. A jegybank elnöke már a 2010-es évek elején hangoztatta, hogy Kecskemétnek egyetemre van szüksége. NÉPSZAVA

Diplomata-útlevele van a Csíki-tulajnak is

Magyar állampolgárságára és diplomata-útlevelére is hivatkozott Lénárd András, a Csíki Sör tulajdonosa, amikor fellebbezést nyújtott be a rá kiszabott gyorshajtási bírsággal szemben Romániában – írta a Magyar Hang. A lap szerint Lénárd 162 km/órás sebességgel ment bukaresti rendszámú Bentley-jével az Arad megyei Nagylak közelében január 7-én 250 ezer forintos büntetést szabtak ki rá. A Magyar Hang azt írta, Lénárd Szijjártó Péter külügyminiszter megbízottjaként hivatkozott magára. NÉPSZAVA

Lassan gyűlnek a doktorok

EGÉSZSÉGÜGY Minden olyan orvosnak, akinek területi ellátási kötelezettsége van, a jogszabály szerint ügyelnie kell – közölte a Népszavával Győrfi Pál. Pest megyében nincs túl nagy hajlandóság.

DANÓ ANNA

„Azokban a megyékben, ahol már bevezették az új ügyeleti rendszert, a háziorvosok több mint 75 százaléka vesz részt abban” – közölte a Népszavával Győrfi Pál, a szervezet kommunikációs vezetője. Az idén februártól bekapcsolódó megyékben egyelőre nem állnak ilyen jól: Pest megyében 35 százalék, Fejérben 57 százalék azok aránya, akikkel vagy már szerződtek a feladatra, vagy a megállapodás „folyamatban” van.

Győrfi Pál: Az OMSZ-nek nincs lehetősége szankcionálni, de kérhet „segítséget”

Ahogy arról tegnap beszámoltunk, Pest megyében nincs túl nagy hajlandóság a háziorvosok körében az ügyeleti feladatok ellátására. Erre utalt az a levél is, melyben az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) helyi telepének munkatársa a múlt hétvégén azzal fenyegette az érdi háziorvosokat, hogy amennyiben nem jelentkeznek ügyelni, úgy más megyébe lesznek vezényelhetők. Továbbá azt is kilátásba helyezte, hogy a feladatot negligálókat összeírják, és a névsorukat „leadják”. Hogy pontosan hová és mi célból küldik az ügyeletre nem jelentkező háziorvosok névsorát, arra nem tért ki a levél aláírója.

Lapunk kérdéseire küldött írásbeli válaszában Győrfi Pál kitért arra is, hogy mi történik, ha valaki háziorvosként nem vállalja az ügyeleti szolgálatot. A kommunikációs vezető azt írta: minden olyan orvosnak, akinek területi ellátási kötelezettsége van, a jogszabály szerint ügyelnie kell. Ha nem hajlandó a havonta kétszer hat órában ezt a munkát végezni, úgy az OMSZ ezt jelezheti első körben az illetékes járási tiszti főorvosnak, ha ez nem elegendő, akkor a megyei tiszti főorvos küldhet írásban elrendelő határozatot az érintett praxis tulajdonosának. Mint írta: ha szükséges, akkor a megyei irányító kórháztól is kérhet az OMSZ segítséget. Utasítást az ügyeleti munkára kizárólag a kormányhivatal népegészségügyi osztálya, azaz az illetékes tiszti főorvos adhat.

„A mentőszolgálat csak az ügyeleti feladatokra szerződött orvosokról vezet nyilvántartást.”

Győrfi Páltól megtudtuk azt is, hogy az új ügyeleti rendszer működése óta ellátási érdekből tavaly áprilisban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében kaptak az érintett orvosok kirendelő határozatokat azon járásokban, ahol az ügyelet működtetése kellő számú orvos jelentkezése híján nehezen volt megoldható. Ám ezen kirendelések járáson belül történtek. (Azaz senkit nem küldtek másik megyébe ügyelni, mint ahogyan ezt az érdi mentő telephelyvezetője a háziorvosoknak írt levelében kilátásba helyezte.)

Olt az orvos, de ügyelni – főleg Pest megyében – nem igazán akar

A kommunikációs igazgató jelezte azt is, hogy az OMSZ-nek nincs lehetősége szankcionálni, bírságolni a háziorvosokat. Arra a kérdésre, hogy valóban listázza-e az OMSZ az ügyeletet nem vállaló háziorvosokat, és ha igen, mit kezd a listával, azt közölte: a mentőszolgálat csak az ügyeleti feladatokra szerződött orvosokról vezet nyilvántartást. A nem szerződőkkel az illetékes Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ feladata szükség esetén felvenni a kapcsolatot.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Akár tízszer többet kell fizetniük februártól a fájós lábúaknak a gyógycipőért

PIAC Februártól megszűnik az úgynevezett enyhe lábdeformitás kezelésére szolgáló gyógycipők tb-támogatása. Így a betegek a már felírt vényeket legkésőbb január 31-én adhatják át a lábbelit készítő cipésznek. Ezt követően már csak teljes áron juthatnak hozzá a fájós lábúak az úgynevezett C1-es lábbelikhez. A gyógycipőkészítők maguk kérték még a múlt év őszén, hogy töröljék a támogatottak közül ezt a terméket. Az egészségbiztosító egy ilyen lábbeli közfinanszírozott árát 16 800 forintban határozta meg, és ennek 50 százalékát fizette, azaz a betegnek ugyanennyit kellett hozzátennie térítési díjként. Csakhogy egy-egy ilyen egyedi termék előállításán a gyártóknak darabonként több tízezer forint veszteségük volt. S mivel a biztosító ezt nem kompenzálta, kérték a támogatás megszüntetését. Akinek a jövőben ilyen gyógycipőre lesz szüksége, piaci árat kell majd fizetnie, azaz a korábbi 8400 forint térítési díj helyett harminc-negyvenezer forintot. Azaz egy pár akár nyolcvanezer forintba is kerülhet a pácienseknek.

Mint arról írtunk, már tavaly drámaian csökkent a betegeknek rendelt gyógyászati eszközök száma. Csak a gyógycipőkből 118 ezerrel kevesebbet írtak fel a pácienseknek 2023 novemberére, mint az azt megelőző év azonos időszakában. Ennek oka részben, hogy tavaly májusban szigorította a kormányzat a gyógyászati segédeszközök felírását. Ezt követően gyógycipőt csak elektronikus vényre rendelhetnek az orvosok, és a felírásnál fotót kell készíteniük a deformált lábról, vagy képalkotó diagnosztikai vizsgálat leletét mellékelni. Erre a szigorításra azután került sor, hogy a Nemzeti Védelmi Szolgálat visszaéléseket tárt fel a gyógyászati segédeszközök piacán. A nyomozásoknak és letartóztatásoknak volt egy olyan hatásuk, hogy azokban a termékkörökben, ahol felmerült a „jogosulatlan felírás”, az orvosok inkább nem rendelték az adott eszközöket. Az orvosokat az is távol tartotta, hogy a fotózást és a későbbi ellenőrzésekkel járó kényelmetlenséget nem akarták vállalni. Mindennek következtében tavaly 46 százalékkal fizettek ki kevesebbet ortopédcipő-támogatásra, mint az azt megelőző évben. A támogatását most elvesztő úgynevezett C1-es cipők felírása a gyógycipők piacán belül is a felére csökkent. DANÓ ANNA

80 ezer forintba is kerülhet majd egy pár lábbeli

A támogatott C1-es ortopéd cipő

Elszámolt darabszám havonta

Forrás: Orvostechnikai Szövetség, Rásky László főtitkár/NÉPSZAVA-grafika

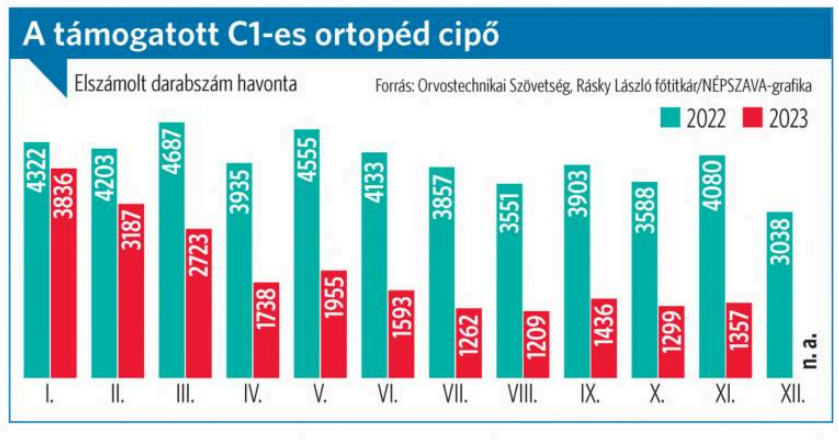

Nincs mivel dicsekedni

INTERJÚ Teljesen természetes és hasznos, ha egy országban a Pénzügyminisztérium és a jegybank vitatkozik – véli Csaba László. A közgazdász akadémikus szerint a kormány képes az országot finanszírozni kötvénykibocsátásokból, de az uniós pénzekhez képest nagyon drágán.

Szöveg:
BONTA MIKLÓS

Fotó:
PAVEL BOGOLEPOV

A kormány narratívája szerint a 2023-as év a magyar gazdaság sikeréve volt: kikecmeregtünk az inflációból, a drágulás mértéke egy számjegyű lett, egyévnyi szünet után ismét nő a reálbér, a forint árfolyama pedig még erősödött is. Gazdasági tekintetben valóban sikeres az ország?

Egyfelől igen, hiszen az infláció ugyan megugrott, de a jegybank ellenőrzése alatt tartotta, amennyiben nem szabadult el, mint mondjuk Törökországban. Másfelől azért a legutóbbi időkig Európa-bajnokok voltunk, és csak mostanában kezdünk belesimulni az átlagba ebben a nem nemes versenyben. A visszaesés a lendületes kormányzati költekezés ellenére sem bizonyult elkerülhetőnek. A legfontosabb konjunktúramutatónk, a magánberuházás visszaesett. Az év egészét számítva az infláció 17,6 százalék lett, ami a rendszerváltozás éveit idézi, és jelentősen meghaladja az európai értékeket. Háromszor akkora, mint amiről a politika szól! Ezt mindenki érzékeli, aki maga végzi a bevásárlását és a pénztárcája szűkös.

S mi lesz ennek a következménye?

Dicsekedni tehát nincs mivel. Ennek legalább három hatása biztos. A kedvező az, hogy a magasabb bázis okán a 2024-es infláció bizonyára lényegesen kisebb lesz, mint tavaly volt, bár ahogy megszűnik a kereslet visszaesése, a legfőbb korlát is ledől előtte. Ugyanakkor régi tapasztalat az, hogy az inflációs várakozások – különösen a bérek tekintetében – visszatekintőek. Vagyis jobban hat rájuk a 2023-as tény, mint a 2024-ben valósan várható fejlemény. Ne feledjük, a reálbér 2023-ban érezhetően csökkent, mint ahogy a fogyasztás is. Ezért a ma ismert bérmegállapodások és a már látható lendületes állami költekezés együttesen valós veszéllyé teszi az ár-bér-ár spirál kialakulását, különösen, ha a költségvetési kiadások tekintetében továbbra sem érvényesül a visszafogottság, például a külföldi beruházások támogatása és az állami fejlesztések szorgalmazása okán.

Nem igazán kedvezőek az idei kilátások legfontosabb gazdasági partnereinknél sem.

A világgazdaság egészében és a nyugat-európai piacokon különösen egy stagnáláshoz közeli állapot várható. Mivel a magyar növekedés jelentős behozatali igénnyel jár, miközben a kiviteli versenyképességünk nem javul, a külkereskedelmi mérlegünk kedvezőtlen alakulása szinte adottság, hiszen a korábbi javulás a recesszió melléktermékeként volt.

Mintha az MNB tavaly nyár eleje óta kiszámíthatóbb monetáris politikát folytatna, s bár ez nem a feladata, de gazdaságstratégiai elképzeléseik is reálisabbak. Feladták volna a mindenáron való növekedés doktrínáját?

Ez szerintem a helyzetükből adódik. A Szabadság téri üléspontból nem lehet átnézni az infláción, eltekinteni mondjuk az agrárium termelékenységi gondjaitól vagy a magyar versenyképesség krónikus gyöngeségétől.

A Magyar Nemzeti Bank még mindig viszonylag magasan tartja az alapkamatot. Milyen következményei lehetnek ennek?

A magas kamatszint a fejlett országok, mindenekelőtt az Egyesült Államok pénzpolitikájának egyenes következménye. Ettől a mi jegybankunk sem függetlenítheti magát, különösen, ha az infláció elleni fellépést szorgalmazza. Mivel a magyar állam évek óta nagy költségvetési hiánnyal működik, ez nincs ingyen. A 2023-as 6 százalékos deficit ugyanis nem a kiadások, hanem a GDP arányában értendő, vagyis a kiadások 12 százalékát nem fedezik a bevételek. Az ehhez tartozó alacsony – erkölcsi értelemben vett – hitelesség okán a piacról lehet ugyan finanszírozni az adósságot, ami nemcsak a folyó hiány, de a korábbi időszakból származó örökség is, viszont csak drágán. A magyar költségvetési politika mintha ettől eltekintene. Ugyanakkor a költségvetés adósságának egyre nagyobb a százalékát a lakosság birtokolja az általa megvásárolt államkötvények formájában, aminek stabilizáló hatása van. Hasonlót láthatunk Olaszországban vagy Japánban is. Ugyanakkor ez megnöveli a tervezettnél nagyobb infláció finanszírozásának közvetlen és közvetett költségét.

Érdemes-e aggódni azért, hogy a kormány és az MNB helyzetmegítélése több ponton eltérő?

Ezt én természetesnek és hasznosnak vélem. Hiszen ugyanaz a személy is másként néz ki elölről meg hátulról, az ország helyzete is másként látszik. A baj akkor kezdődik, amikor a kormányzat a saját vágyait véli valóságnak, vagy nem törődik azzal, hogy „ki fizeti a révészt". Rövid távon akármennyi államkötvényt lejegyezhet a központi bank, de hosszabb távon ez felhajtja az árakat. A költségvetés évi 5-6 százalékos hiánya – sajnos nem a kiadások, hanem a GDP arányában – egy darabig nem okoz gondot, de ezen mintha éppen most túl is lennénk. A József nádor téren lehet azt mondani, ez a jegybank felelőssége, mármint az árstabilitás biztosítása. A valóságban azonban „egyedül nem megy".

Idén lesz 20 éve, hogy Magyarországot felvették az Európai Unióba. Az uniós pénzek egy része elkezdett csordogálni. A kormány folyamatosan azt kommunikálja, hogy meglennénk enélkül is. Igaz ez?

Végeredményben megfelel a valóságnak ez az állítás, ekképpen igaz, hogy enélkül is megvagyunk, hiszen ki tudunk bocsátani kötvényeket, de nagyon drágán, amit kamatostul kell visszafizetnünk.

> A baj akkor kezdődik, amikor a kormányzat a saját vágyait véli valóságnak

Minek tudható be az Unió-ellenes folyamatos hangulatkeltés, mit várhat a kormány ettől?

Mivel a kormányerőknek – s főképp a miniszterelnöknek – lételeme a harc, mindig kell ehhez ellenfél, néha ellenség, akit le lehet és le kell győzni. Az is fontos számukra, hogy a mindnyájunk által tapasztalt nehézségeket külső okokra vezessük vissza. Tavaly az év elején inkább a „szankciós politika", az év második felében az Európai Unió „szűk látókörű politikája", no meg az ország külső és belső ellenségei voltak úgymond a baj okozói. Önkritikát – akárcsak részlegeset is – sem a kormánytagoktól, sem a jegybanki vezetéstől, sem kormányközeli elemzőktől nem hallottunk.

A vendégmunkások foglalkoztatásának megítélése körül elég nagy a zűrzavar, az ellenzéki pártok is lényegében a kormány véleményét fújják, még ha árnyaltabban is.

Azt hinném, mint annyi másszor, hogy a „mi mennyi?" a jó kérdés. Ki ne találkozott volna építkezéseken romániai vagy akár ukrajnai vendégmunkásokkal is? Ki ne látott volna kínai büfét? Vagyis ez a folyamat voltaképp egy évszázada zajlik. Nyilván egész más lenne a helyzet, ha – mint a kormányfő jövendölte – akár félmillió munkavállaló is érkezne távoli, idegen kultúrkörökből, egykét esztendőn belül, akik ráadásul – az egyébként joggal megbélyegzett – gettókba zárva élnének. Ez az utóbbi nem életszerű, miközben nehéz elképzelni, hogy a már ma is sok külföldit foglalkoztató területeken – például a turizmusban – csak magyarokat alkalmaznának.

> A kormányerőknek – s főképp a miniszterelnöknek – lételeme a harc, mindig kell ehhez az ellenség, akit le lehet és le kell győzni. Az is fontos számukra, hogy a mindnyájunk által tapasztalt nehézségeket külső okokra vezessük vissza.

Mi az igazság? Mennyiben hozta meg a várt sikert a munkaalapú társadalomra való hivatkozás?

Rövidre fogva: a munkaalapú társadalom vagy egy lapos közhely, mert minden társadalomra igaz, még az ősközösségre is, vagy pedig a 20. század elejének ipari viszonyait idézné föl. A mai társadalom – mondjuk Skandináviában vagy Szingapúrban – tudásalapú, ami minden elemében más, és másképp is működik.

A kormány mindenáron meg kívánja szerezni a Budapest Airport többségi tulajdonát. Eladta, illetve csökkentette részesedést az Erstében, a Yettelben, a Vienna Insurance Groupban, hogy meglegyen a tőkéje a vásárláshoz. Mi erről a véleménye?

Ez kiválóan szemlélteti a fentieket. Vagyis nem lehet akármekkora forrást „teremteni". Ehhez a meglévő vagyont is mozgatni kell, ha az állam nagyot álmodik. Azt állítják a kormányzati körök, hogy a repülőtértér nemzeti kézbe vétele, ami persze csak részleges lesz, stratégiai kérdés. Ezt akkor mondják, amikor a köznyelvben az „ár nem számít" fordulattal élünk. Mert, ismétlem a hivatalos érvet, ez stratégiai, vagyis nem üzleti kérdés. Hogy a stratégia mire irányul, kitől kell a magyar légi közlekedést és légteret féltenünk, azt nem tudom.

S végül hogyan kell értékelni a „keleti nyitás" helyzetét, ideértve újabb nagy barátunk Törökország szerepét is a kétoldalú kapcsolatokban?

A keleti piacok nagyok és gyorsan bővülnek. Vagyis lehet húzóhatásuk. Igen ám, de oda el is kell jutni, s közöttünk ott van egy háborús övezet. A tengeri flottánk meg sose volt erős. Emellett nem véletlen, hogy például Kínával a forgalmunk oroszlánrésze az ő kivitelük, és töredéke csak a miénk. Törökország most épp nagyon ingatag gazdasági helyzetben van, egyébként Kína is lassul. Ezért azt hinném, hogy az európai piacokat legfeljebb az Egyesült Államok képes kiegészíteni, de nem felváltani.

CSABA LÁSZLÓ

A 70 éves közgazdász akadémikus a közgazdasági egyetemi tanulmányait követően 2000-ig különböző kutatóintézetekben dolgozott, azóta a CEU-n és a Corvinus Egyetemen tanít. 2007 óta a Magyar Tudományos Akadémia, 2013 óta az Academia Europaea/London tagja, 13 monográfia és 405 szakcikk szerzője, ellenőrzött idézettsége 2090. Az írásai eddig 22 országban jelentek meg. Kutatási területe az összehasonlító gazdaságtan, a világgazdaság és a gazdaságelmélet/módszertan.

€/HUF 382,13 ↓ -0,11% | $/HUF 351,01 ↓ -0,27% | CHF/HUF 403,69 ↓ -0,41%

LAPSZÉL

Több használt autó cserélt gazdát

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Az előzetes adatok szerint 2023-ban a hazai használtautó-piacon közel 821 ezer személygépkocsi cserélt gazdát. Ez mindössze 0,5 százalékkal marad el a tavaly mért rekordértéktől, 2022-ben 825 ezer volt a belföldi átírások száma. A Datahouse adatai szerint 2023-ban is hat márka autói biztosították a teljes forgalom felét. Az első helyen az Opel áll, ebből a márkából 90 ezer példány cserélt gazdát, ami 11 százalékos részesedést jelent. Második a Volkswagen, 10,3, harmadik a Suzuki 8,5, negyedik a Ford 7,8, ötödik BMW 6,3, míg a hatodik a Skoda 5,3 százalékos részaránnyal. NÉPSZAVA

Csökkent a díja a lakásbiztosításoknak

A tavaly megkötött lakásbiztosítási szerződések átlagdíja 48 700 forint volt, ami 8 százalékos csökkenést jelent a 2022-ben tapasztalt átlagos díjmértékhez képest – derül ki az Insura.hu biztosításközvetítő összesítéséből. A csökkenés elsődleges oka, hogy a megszokottnál többen vizsgálták felül korábban megkötött lakásbiztosítási szerződéseiket, és váltottak kedvezőbbre. A lakásbiztosítási átlagdíj a fővárosban tavaly 45 500, a megyeszékhelyeken 40 ezer, míg egyéb településeken 38 100 forint körül alakult. NÉPSZAVA

Hidrogénmobilitásért négy cég közösen

FOTÓ: AFP/BERND WEISSBROD

Stratégiai együttműködési megállapodást kötött a Mol, a Volánbusz, a MÁV és a Waberer's a hidrogénmobilitás fejlesztése érdekében. A klímacélok elérésében jelentős szerep juthat a hidrogéntechnológiáknak. A négy cég azért fogott össze, hogy közösen teszteljék és üzemeltessék az új hidrogén üzemanyagcellás járműveket, és kiépítsék a kapcsolódó töltési infrastruktúrát is. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
64 580,87	↑	+1,59%
Mol		
2838 Ft	↑	+1,00%
MTelekom		
765 Ft	↑	+1,86%
OTP		
17 210 Ft	↑	+1,15%
Richter		
9435 Ft	↑	+3,51%

Az államkötvény éve jön

HOZAM Kockázatok várnak a befektetőkre, az óvatosság indokolt, de lehetséges tisztes hozamot elérni, akár a kisbefektetőknek is.

PAPP ZSOLT

Tavaly makrogazdasági szempontból cudar évet zárt a világ, viszont a befektetők remek hozamokat érhettek el akár a kötvény-, akár a részvénypiacokon. Idén fordul a helyzet: a makrogazdasági kép tisztul – különösen igaz ez a magyar gazdaságra –, viszont befektetői szempontból annyival bonyolultabb kép, hogy nehezebb lesz a tavalyi hozamokat elérni – hangzott el az OTP Bank befektetési szakemberei által tartott sajtótájékoztatón. Az infláció és kamatok az egész világon csökkennek, bár ezen a téren a piacoknak túlzóak a várakozásai, az OTP Bank szakértői szerint a nagy jegybankok az idén a vártnál lassabban fogják kamataikat csökkenteni – mondta Tardos Gergely, az OTP Bank Elemzési Központjának igazgatója. A szakember szerint a forint különösen az év első felében stabil marad, vagyis az euró árfolyama a jelenlegi 380 forint körül szinten ingadozhat, az év második felében – kamatcsökkentésekkel párhuzamosan – várható a forint kismértékű gyengülése, ez 390 forintos eurót jelent.

A viszonylag stabil forintárfolyam miatt a kisbefektetők számára a lakossági államkötvények vásárlását ajánlják. A jelenleg elérhető lakossági államkötvények infláció feletti reálhozamot fizetnek – mondta Sándor Dávid. Az OTP Global Markets vezető befektetési stratégája e mellett a kis- és nagybefektetők figyelmébe ajánlja a régiós részvénypiacokat, amelyek a tavalyi jelentős emelkedés ellenére még alulértékeltek. Így a kelet-közép európai régió tőzsdéi, ideértve a Budapesti Értéktőzsdét is, ami felülteljesítő lehet idén. A régió részvényei még relatíve olcsóbbak, mint voltak 2008–2009-ben a nagy részvénypiaci összezuhanás után. Persze vannak kockázatok a régióban, lesznek esések a piacon, de aki nincs benne az esésben, az nem lesz benne az emelkedésben sem – idézte a tőzsdei bölcsességet a szakértő. Ezzel együtt mind a profi, mind a kisbefektetők számára a szakértők a kötvényeket ajánlják elsősorban és e mellé az esetleges részvényvásárlást. Azoknak a kisbefektetőknek, akik nem akarnak bajlódni a részvény- és kötvényvásárlásokkal, jó megoldás lehet a befektetési alapok befektetési jegyeinek vásárlása. A lényeg a több lábon állás, ami a befektetési alapokon keresztül is megvalósítható, minimális költséggel. Itt is érdemes figyelni az államkötvényekbe fektető alapok felülsúlyozására – tették hozzá.

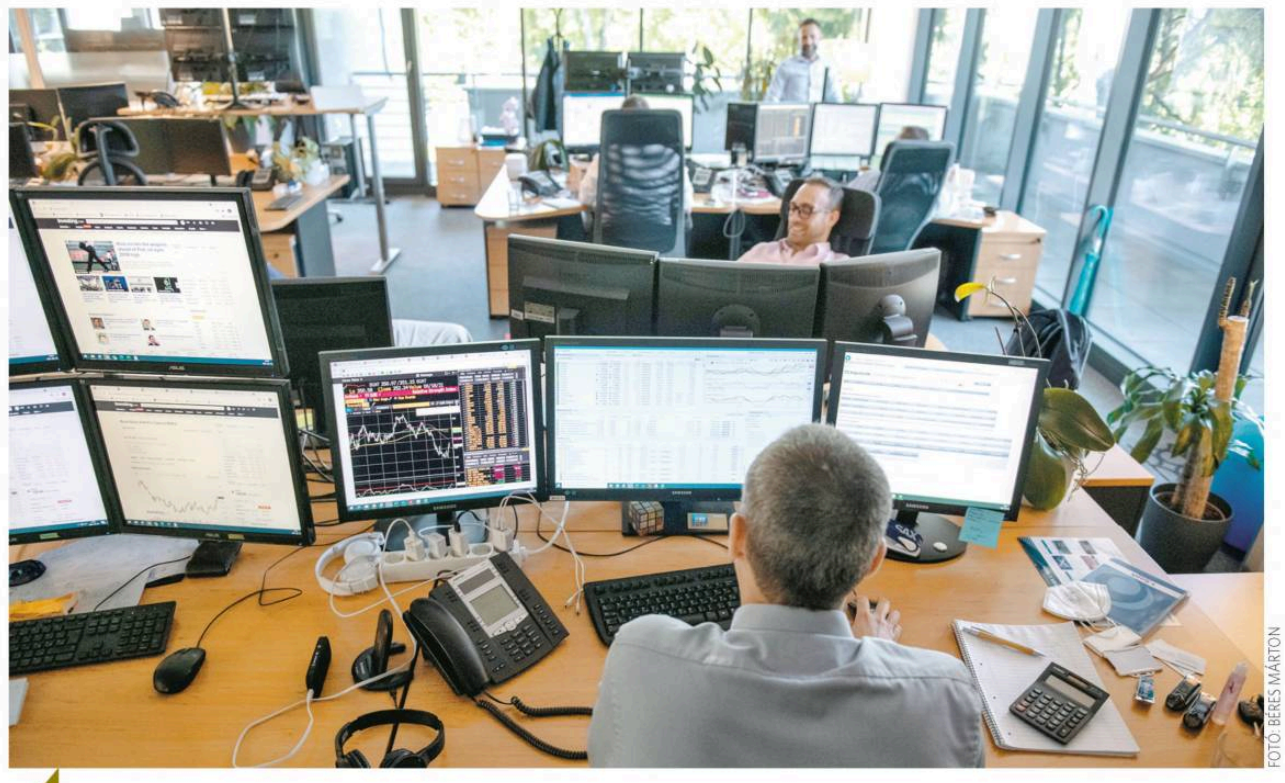

FOTÓ: BERES MÁRTON

Akik nem akarnak bajlódni a részvény- és kötvényvásárlásokkal, azoknak jó megoldás lehet az állampapírok vásárlása

Mivel az OTP szakértői az első fél évben a jelenlegi szintekre várják a forint árfolyamát, úgy vélik, hogy a nyaralás miatt nem érdemes előre devizát vásárolni. Jobban jár a befektető, ha befektetni való pénzét magas hozamú lakossági államkötvényekbe fekteti erre az időre, és csak nyáron adja el, és váltja át forintra.

A befektetési környezetnek kedvez, hogy a magyar gazdaság idén növekedési pályára álljon. Az OTP elemzői szerint a tavalyi visszaesés után 2-2,5 százalékkal nőhet a GDP, felfele mutató kockázatokkal. Az idei növekedést jelentős részben a lakossági fogyasztás helyreállása húzhatja, a beruházások még érdemben nem élénkülnek. A vállalatok kivárnak a beruházásnöveléssel, a jegybanknak és a költségvetésnek kimerültek a forrásai, hogy érdemben támogathassák ezt a folyamatot. A tavalyi 17,6 százalékos infláció után idén 4,3 százalékos lesz az éves áremelkedés. Az infláció csökkenése az első fél évben folytatódik, ám a második fél évben ez a folyamat megakadhat. Egyrészt, ha a növekvő bérek miatt nő a lakossági fogyasztás, akkor az lehetőséget ad a cégeknek az áremelésekre. Másrészt épp magas, 10 százalék feletti bérkiáramlás költségoldalról a cégeket áremelésre késztetheti. A jegybanki alapkamat jelenleg 10,75 százalék, miközben a decemberi infláció 5,5 százalék volt. Ez alapján bőven van lehetőség kamatcsökkentésre.

A forint az év első felében stabil marad, a második fél évben az euró árfolyama várhatóan 390 forint lesz.

2–2,5 százalék
lehet idén a GDP növekedése az OTP szerint

Az OTP elemzői szerint ennek ellenére túlzóak a piac kamatcsökkentési várakozásai, az MNB óvatos lesz. Az MNB alelnöke, Virág Barnabás a héten egy konferencián arról beszélt, hogy a jegybank az év közepére 6-7 százalékra csökkenti a kamatát, ennek fényében az OTP decemberre 5,5 százalékos alapkamatra számít – mondta Tardos Gergely. A piac által várt 4,25-4,5 százalékos jegybanki alapkamatot túlzottan optimistának tartják a szakértők.

Rekord közelében az OTP-részvények

A Budapesti Értéktőzsdén az OTP részvényei tegnap stabilan 17 200 forinton forogtak, ezzel a bankpapír elérte a 2022 februári szinteket, vagyis az ukrajnai háború kitörése előttit. Az OTP ukrán és orosz leánybankkal is rendelkezik, ezek kitettségek miatt a befektetők a háború kirobbanását követő napokban szinte pánikszerűen szabadultak a bankpapírtól. Az időközben kivetett banki különadók, az extraprofitadók is nyomták az árfolyamot, ennek ellenére a bank – mint ahogy az egész bankszaktor – tavaly rekordnyereséget ért el, köszönhetően a magas kamatkörnyezetnek, ráadásul mind az ukrán, mind az orosz operáció profitot termel mára. Az OTP-részvények a történelmi csúcsukat 2021 novemberében érték el 19 590 forinton, innen zuhant a részvény ára 7854 forintig 2022 júliusában. Akik akkor vásároltak a részvényből, megduplázhatták befektetésüket.

Csökkent az üzleti derűlátás

ÜZLET A cégvezetők a rövid távú kihívások helyett a visszaesés hosszabb távú kifutásával számolnak, ami stratégiai gondolkodást követel – idéz az Opten közleménye a Bridge Budapesttel közös, Jövőkép Mátrix 2023 elnevezésű, tavaly év végi üzleti hangulatfelmérésükből. A kedvező érzet csökken. A cégvezetők még nem érzik, hogy fellélegezhetnek, és a jövőt illetően is egyre bizonytalanabbak. A megkérdezett több mint száz hazai cégtulajdonos és felső vezető egy tízes skálán (melyen az 5 pont alatti érték kedvezőtlen, az afeletti pedig kedvező kilátást jelöl) mostani helyzetét 6,6, a jövőbenit pedig 6,8 pontra értékeli. A legkedvezőbben a szolgáltatók érezték magukat, kissé maguk mögé szorítva az előző negyedév során élen álló ipart. A friss adatok egyszersmind visszaigazolják a szolgáltatók akkori derűlátását – hívta fel a figyelmet Csorbai Hajnalka, a céginformációs szolgáltató stratégiai igazgatója és az elemzés vezetője.

A legnagyobb kihívásokkal változatlanul az építőipar küzd. A szereplők úgy érzik, hogy hullámvasúton ülnek: a cégvezetők előérzetei borúsak, aminél az eredmények kedvezőbbek, de az igazi derűlátás még távolinak tűnik. Bár a kereskedelem rendszerint erős évet zár, kérdés, hogy az év végi fáradtság után mit mutatnak a beérkező makrogazdasági és pénzügyi mutatók. Egyelőre kérdés, hogy itt a hangulat tavaly tavaszhoz hasonlóan elindul-e a 7-es szint felé.

Sorrendben a leginkább derűlátók a szolgáltatók, akiket követ az ipar, a kereskedelem, legvégül pedig az építőipar.

Az üzleti közérzet átlaga a korábbi időszak 7-es szintjéhez képest decemberben 6,6 pontra csökkent. Bár tehát a cégvezetők érzik a kihívások súlyát, a hangulat még mindig kedvező. Hasonló a helyzet a három hónapos előérzetek 7,2-ről 6,8 pontra csökkenő átlagával is. Sorrendben a leginkább derűlátók a szolgáltatók, akiket követ az ipar, a kereskedelem, legvégül pedig az építőipar. Bár utóbbi ágazat átlaga csak 5,33, ezzel, a korábbi időszak 4,8-éhez képest, már szintén kedvező sávba csúsztak. A kilátások viszont még mindig 4,8-en állnak.

Bár az egyéni érzet mindig kedvezőbb a cégesnél, decemberben a korábbi 7,5-hez képest ez 6,9 pontra esett. A három hónapos előrejelzés a korábbi időszak 7,7 pontjához képest 7,1-re csökkent. M. I.

Nyitottá vált a verseny

SZLOVÁKIA Mintegy harmincezren tiltakoztak csütörtökön este a Fico-kormány tervezett büntetőjogi reformja ellen. A szlovák ellenzék az utca erejében bízik és készül a márciusi elnökválasztásra.

GÁL MÁRIA

Huszonkét szlovákiai városban vonultak utcára az október végén megalakult negyedik Fico-kormány intézkedései ellen tiltakozva, 23.-ként Prága (a cseh fővárosban élő szlovákok) is bekapcsolódott. Pozsonyban 26 ezren vettek részt a demonstráción a köd, szél és szitáló eső ellenére, ami jelentős növekedés a múlt csütörtöki, de a karácsony előtti tüntetéshez képest is.

A szlovák ellenzéki pártok tavaly kezdték a tiltakozó megmozdulásokat, fokozatosan egyre több civil szervezet és független közéleti személyiség csatlakozik a megmozdulásokhoz. Azt kifogásolják, hogy a Robert Fico vezette hárompárti kormánykoalíció gyorsított eljárásban szeretné átszabni a szlovák büntetőjogi rendszert. A parlamentben előterjesztett javaslat a magas szintű korrupciós és szervezett bűnözési ügyekben eljáró ügyészség megszüntetését, a korrupciós ügyekben kiszabható szankciók enyhítését irányozza elő és felszámolná a védett bejelentői státuszt, azaz nem biztosítaná a bűnüldözési szerveknek eseteket bejelentők védelmét, így is nehezítve a korrupciós ügyek felgöngyölítését.

A tiltakozók szerint a tervezett igazságügyi átalakítás az igazságszolgáltatás függetlenségét, s ezzel együtt a jogállamiságot ássa alá, egyben oda vezethet, hogy jogállamisági mechanizmus indul Szlovákia ellen és elveszítheti az EU-költségvetés forrásaihoz való hozzáférést. Az Európai Parlament szerdán állásfoglalásban bírálta a Fico-kormányt, az Európai Unió ügyészsége (EPPO) még tavaly figyelmeztette Pozsonyt, hogy a büntető törvénykönyv javasolt módosításai nem biztosítanák, hogy az uniós költségvetés kárára elkövetett korrupciós bűncselekmények arányosan büntethetők legyenek Szlovákiában. Fico reformtervezete sok tekintetben a Benjamin Netanjahu vezette izraeli koalíció igazságügyi reformjára emlékeztet, hiszen mindkét vezető politikus hazájában komoly korrupciós vádakkal néz szembe. Szlovákiában azonban a miniszterelnökön kívül a kormányzópárt Smer több politikusa, és a hozzá köthető oligarcha is érintett.

A Fico–Orbán-együttműködést is többen kifogásolják. A Napunk szlovákiai magyar portálnak nyilatkozó egyik tüntető azt mondta: „A belpolitika mellett ellenzem a külpolitikai irányváltást is, azt is, hogy Orbán Viktor magyar miniszterelnök mellé álltak, és nem értek egyet azzal sem, ahogyan az országot képviselik külföldön. Még ha csak halvány reménysugár is volt, reménykedtem Peter Pellegriniben, de sajnos melléjük állt".

Az ellenzéki tiltakozást erősíti a koalíció oroszpárti, nacionalista pártja, a magyarellenes Ján Slota alapította Szlovák Nemzeti Párt (SNS) jelenlegi elnöke, Andrej Danko balesetének kivizsgálása is. A pártelnök a napokban hazafelé tartva autójával egy közlekedési lámpának ütközött, majd továbbhajtott. A nyomok hozzá vezettek, alkoholtesztet azonban csak 15 óra elteltével végeztek rajta, a parlamenti többség pedig elutasította alelnöki tisztségéből történő felmentésének napirendre tűzését is.

A civil és kulturális szervezetek erősödő támogatása mögött az áll, hogy a Danko pártja által delegált kulturális miniszter, Martina Šimkovičová eddigi intézkedései a kulturális élet politikai felügyelet alá vonását célozták és több gyűlöletkeltő megnyilvánulása is volt.

FOTÓ: AFP/TOMÁS BENEDIKOVIC

Több tízezren tüntettek a pozsonyi Szlovák nemzeti felkelés terén. Az összehangolt ellenzéki megmozdulás 22 szlovákiai településen vitte utcára az embereket

FELJÖVŐBEN

IVAN KORČOK

A volt külügyminiszter mögé egységesen beállt a demokratikus ellenzék

CSALÓDÁS

PETER PELLEGRINI

A szociáldemokrata politikus támogatottságát kikezdte a Fico melletti kiállása

Erőviszonyok

A legfrissebb felmérések a kormánykoalíció támogatottságának megingását jelzik. Az AKO ügynökség tegnap nyilvánosságra hozott felmérése szerint a Smer ugyan még a legerősebb párt lenne, de a három koalíciós párt már együttesen sem tudna kormányzó többséget elérni.

Fogy a március végi elnökválasztás favoritjának tartott Peter Pellegrini jelenlegi házelnök előnye is az EU-párti ellenzék közös jelöltjével szemben. Pellegrinitől azért távolodtak el sokan, mert az ő és pártja, a Hlas támogatása nélkül Fico nem tudott volna kormányt alakítani. A szociáldemokrata politikus indulását hivatalosan tegnap jelentette be, de pártja már csütörtök este közölte, hogy egyöntetűen jóváhagyták azt. Az AKO ügynökség tegnap ismertetett felmérése szerint Pellegrini nyerné az első fordulót 40,6 százalékkal, a liberális Ivan Korčok volt külügyminiszter pedig 37,7 százalékra számíthat. Így a második forduló nyitottá válik.

Török csel Bulgáriában

SZÓFIA Új vezetői lesznek a bulgáriai török–muzulmán pártnak. Az eddigi elnök, Musztafa Karadaja már több hónapja bejelentette lemondását, s helyét a parlamenti frakció élén átvette Deljan Peevszki képviselő, a Mozgalom a Jogokért és a Szabadságért (DPSZ) párt eddigi háttérembere. Peevszki (44 éves) hírhedett szereplője a gyanús alakokban bővelkedő bolgár közéletnek. Egy tekintélyes sajtóbirodalmat vett át a mamájától, de más üzletágakban is tehetősnek számít. Politizálása színteréül a DPSZ-t választotta. A párt 2013-ban a szocialistákkal (BSZP) kormányzott koalícióban, az akkor 33 éves Peevszkit Szergej Sztanisev miniszterelnök a DANSZ titkosszolgálat élére akarta helyezni. Ez kisebb forradalmat gerjesztett Bulgáriában akkor, ahol egyébként is heves érzelmeket kelt, ha a „törökök" nyilvános politikai befolyása erősödik. Peevszki neve három éve bukkant fel újra a világsajtóban, amikor az USA pénzügyminisztériuma a képviselő-oligarchát – más bolgár közszereplőkkel egyetemben – felrakta a globális Magnyickij-listának nevezett nyilvántartásba, ahol a korrupcióval gyanúsított nemzetközi alakok szerepelnek. Ez nem rendítette meg alapvetően a helyzetét.

A DPSZ kulcsszereplője a bolgár politikának. A szervezetnek 30 éve stabil képviselete van a parlamentben, választói tábora (törökök, muzulmán romák és bolgár anyanyelvű muzulmánok, más néven pomákok) hűségesek a párthoz és alapítójához, Ahmed Doganhoz. A DPSZ elkötelezetten képviseli a kisebbségeket, ezért a hívek hálásak, a pártvezetők pedig részesei a korrupciós elosztásnak. A török nemzetiségűek jelentős része dohánytermeléssel foglalkozik – az ő érdekvédelmük prioritás a párt számára. Ahogy az is, hogy ápolják a hagyományokat, megemlékeznek például a nyolcvanas években a muzulmánok által elszenvedett üldöztetésekről. A kommunista rendszer ekkor ugyanis eldöntötte: eljött az idő, hogy a bulgáriai muzulmánok a párt irányította „újjászületési folyamatban" visszaváltozzanak bolgárrá. A terrornak sok áldozata volt, s 1989 nyarán 300 000 török elhagyta az országot. Bulgária lakossága azóta kétmillióval lett kevesebb, eközben a muzulmánok/törökök aránya továbbra is 10 százalék körül van.

A bolgár muzulmánok többsége Törökországba költözött, de nem szűnt meg politikai kötődésük – a DPSZ minden választáskor számíthat akár sok tízezer haza buszozó szavazójára. A török etnikai párt a bolgár nacionalista pártok és szavazók által legerősebben elutasított szervezet, miközben megkerülhetetlen csendestárs szinte minden politikai és korrupciós alkuban. Időnként bekerülnek a kormányba, de szívesen lépnek fel lojális ellenzéki szerepben is. A pártnak eközben mindig voltak nem muzulmán politikusai, a DPSZ liberális erőként határozza meg magát, EP-képviselői is a liberális frakcióban ülnek. Peevszkit a családi médiabirodalom tette kívánatos partnerré Ahmed Dogan számára, de immár több mint egy évtizede tartósan kiáll a gyanús üzletember mellett.

Dogan a párt tiszteletbeli elnökeként tíz éve nem vesz részt a napi politika ügyekben, de akkora tekintélye van, hogy egyetlen internetes bejegyzéssel új irányt szabhat a pártnak. Most is így tett, amikor a Facebookon intézett levelet a párttagsághoz. Peevszkit a politikában újonnan jelentkező technokraták közé sorolta, s azt írta, sok helyi szervezetben ellenkezéssel fogadnák, ha ő venné át a DPSZ irányítását. Szerinte Törökország sem örülne egy ilyen fordulatnak, s nyilván Bulgária szövetségesei is nehezteléssel nének, ha a pártot egy olyan személy vezetné, aki amerikai szankciós listán szerepel. Az etnikai/vallási közeg és Ankara megnyugtatására Dogan a társelnöki rendszer bevezetését javasolja a február 24-i tisztújításon. Azt indítványozza: Dzsevdet Csakarov, a DPSZ régi orvospolitikusa, volt környezetvédelmi miniszter foglalkozzék a helyi szervezetekkel és a Törökországgal fenntartott kapcsolattal, Peevszki pedig a parlamenti munkával és a szavazóbázis erősítésével. Ez, bolgár elemzők szerint, merő szavazatvásárlás.

Ahmed Dogan

A 70 éves politikus a bolgár politikai élet legrégebben szereplő alakja. Török nemzetiségűként párttag volt, filozófiát tanult és tudományos fokozatot szerzett a kommunista rendszerben, ügynöknek beszervezte az állambiztonsági szolgálat is. Ezzel együtt illegális csoportot szervezett a törökellenes politika ellen, 1987-ben letartóztatták, 10 év börtönre ítélték. A rendszerváltás után megszervezte a DPSZ-t, amelynek máig egyes számú vezetője. Pártjával a politikai és gazdasági élet egyik haszonélvezője lett, privatizált egy tengerparti villát és egy jövedelmező várnai hőerőművet. Országos politikai botrányt keltett, amikor kiderült, hogy a várnai házához tartozó privát strandot a kormányőrség biztosítja.

FOTÓ: AFP/DENISLAV STOYCHEV

Deljan Peevszki oligarcha hírhedt szereplője a bolgár közéletnek

Az etnikai politizálás mára az EU keleti szektorába szorult, Romániában és Bulgáriában maradt fenn tartósan. A bolgár török párt stabilizálódása jól jön az országot irányító középjobb koalíciónak, amelyet a Folytatjuk a változást! (PP) korrupcióellenes reformpárt és Bojko Boriszov volt miniszterelnök pártja, a korruptnak tartott GERB alkot. A koalíció Nyugat-barát és Ukrajna-párti kurzust visz. Ezt hevesen támadja egy meglehetősen erős koalíció, amely szélsőjobboldali nacionalistákból, s ugyancsak Putyin-barát szocialistákból áll. Az ellenzék fő oszlopa Rumen Radev államfő, aki Orbánhoz hasonló oroszbarát, EU-szkeptikus vonalat képvisel.

MIKLÓS GÁBOR ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

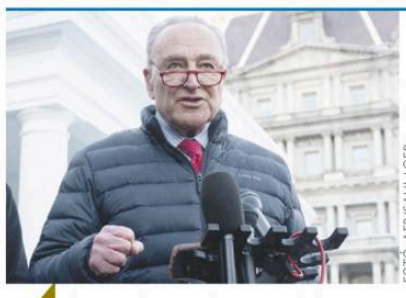

FOTÓ: AFP/SAUL LOEB

Chuck Schumer demokrata szenátor időt nyert márciusig a költségvetés számára

Kormányzati leállás elhárítva

STOP A pénteki határidő lejárta előtt újra az utolsó pillanatban szavazta meg az Egyesült Államok kongresszusa az átmeneti szövetségi költségvetésről szóló törvényjavaslatot, amelyet már csak Biden elnöknek kell aláírnia – írta a Washington Post. A költségvetés a nemzetbiztonsági, társadalombiztonsági kiadások mellett olyan előirányzatokkal is rendelkezik, mint a hadsereg veteránjai számára folyósított ellátás. Az elnök ukrajnai segélycsomagja és a déli határ megerősítésére fordított források elosztása miatt éles szembenállás tapasztalható a kongresszus két pártjának frakciói között. Az újabb törvénnyel a tavaly novemberben elfogadott átmeneti költségvetést a január 19-én és február 2-án esedékes leállás miatt kellett meghosszabbítani, amely újra két részletben, március 1-jén és 8-án jár majd le. Mike Johnson republikánus házelnököt éles kritika érte pártja szélsőjobboldali szárnyáról a Chuck Schumer demokrata szenátusi frakcióvezetővel kötött kompromisszuma miatt, amely közel 1,66 trillió dolláros éves részköltségvetést állapít meg. Radikálisabb kiadáscsökkentést vártak a Trump-párti Freedom Caucus frakció tagjai, akik egyre gyakrabban térítik el a korábban a mérsékelt konzervatívok által dominált pártot. MOSOLYGÓ MIKLÓS

Magyar–ukrán külügyi csúcs Ungváron

FOTÓ: SZIJJÁRTÓ PÉTER FB-OLDALA

A magyar külügyminiszternek lesz alkalma enyhíteni a két ország közötti feszültséget

VIZIT Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter Facebook-bejegyzésben tudatta, hogy január 29-én Ungváron találkozik ukrán kollégájával, Dmitro Kulebával. Az Athénból hazatérő Szijjártó telefonon beszélt az Ukrán Elnöki Hivatal elnökével, Andrij Jermákkal a két ország közötti kapcsolatok legfontosabb kérdéseiről, valamint egyeztették az esemény szervezésének részleteit. A magyar külügyminiszter szerint „erős delegációval” érkeznek az ukránok, hiszen az ukrán külügyminiszter mellett az elnöki hivatal vezetője is részt vesz majd a találkozón. A tárgyalás legfontosabb napirendi pontja magyar részről a kárpátaljai magyar kisebbség jogainak helyreállítása lesz. Budapest az elmúlt években következetesen felrótta Kijevnek a diszkriminatív kisebbségi politikáját, és a honvédő háború kitörése óta sem hajlandó engedni a követeléseiből. NÉPSZAVA

Bibi dacol Amerikával (is)

105. NAP Megnehezíti Izrael nemzetközi támogatóinak a helyzetét Benjamin Netanjahu a palesztin államiság merev elutasításával.

GÁL MÁRIA

„Az izraeliek és palesztinok közötti konfliktus nem a palesztin állam hiányáról, hanem a zsidó állam létezéséről szól” – mondta egy rendkívüli csütörtök esti sajtótájékoztatón Benjamin Netanjahu. Az izraeli miniszterelnök váratlan tel-avivi sajtótájékoztatóján arra a nemzetközi médiában napok óta nagy teret kapott hírre reagált, miszerint elutasította az amerikai vezetés kérését. A Biden-adminisztráció a palesztin államiságot célzó diplomáciai tárgyalások újrafelvételét, valamint a szaúdi normalizációs folyamathoz való visszatérést szorgalmazza, amelynek szaúdi részről feltétele a palesztin államisághoz való izraeli hozzájárulás.

Washington a gázai hadműveletek intenzitásának csökkentését is egyre nyilvánosabban sürgeti, mint ahogy azt is, hogy a háború befejezése után Izrael állítsa vissza a palesztin közigazgatást Gázában. Netanjahu a sajtótájékoztatóján nyilvánosan is megerősítette, nem áll szándékában sem a gázai hadművelet intenzitásának csökkentése, sem a kétállami megoldást célzó tárgyalások újrafelvétele, a háború után pedig nem kívánja visszaállítani a palesztin közigazgatást Gázában, még akkor sem, ha erre Izrael legfőbb partnere, az Egyesült Államok nyomatékosan kéri. Álláspontja szerint ez ellentétes lenne az izraeli érdekekkel, mert Izrael biztonságát és szuverenitását csak a teljes biztonsági ellenőrzés fenntartásával lehet szavatolni. Mint mondta, minden területen, ahonnan Izrael kivonult, „a terror ellenünk irányult”. (Gázából 2005-ben, a Saron-kormány idején vonult ki Izrael. Azóta a Hamász terrorcsoport igazgatja az övezetet.)

„Ez ellentétes a palesztin szuverenitás eszméjével, de ez ellen nem lehet mit tenni” – állította Netanjahu. Hozzátette: mindezt ismertette az amerikai partnerekkel is, és ezúton felvállalja, mint az ország miniszterelnöke, hogy „nemet mondjon még a legjobb barátainknak is” – idézte szavait a The Times of Israel.

FOTÓ: AFP/ANADOLU/KOBI GIDEON

Benjamin Netanjahu az amerikai nyomásra sem hajlandó tárgyalni a kétállami megoldásról

Netanjahut vélhetően nem elsősorban az amúgy is ismert álláspontja és az amerikai kérés elutasításának indoklása vezette, hanem sokkal inkább belpolitikai érdek. A kormánykoalíción és saját pártján belül is komoly feszültségek vannak, s ezek egyre szaporodnak, és az ellenzékiekkel kibővített nemzeti háborús kabinetben is gyűlnek a sötét fellegek.

Egyre több politikus fogalmazza meg nyilvánosan, hogy mielőbbi választásra, a miniszterelnök eltávolítására van szükség, és egyre többen beszélnek a Netanjahu utáni korszak legsürgősebb teendőiről. „Bibi” ezúttal sem hazudtolta meg korábbi önmagát, az október 7-i terrortámadás okozta haragot és biztonsági félelmeket kihasználva kijelentette: Akik a Netanjahu utáni korszakról beszélnek, azok a Palesztin Hatóság által vezetett palesztin állam létrehozásáról beszélnek. Az előre hozott választások szorgalmazóinak meg azt üzente, hogy a Hamász és Irán is az ő kormánya feloszlatását és új választások kiírását reméli a háború közepén.

> Washington egyre nyilvánosabban sürgeti a gázai hadművelet intenzitásának mérséklését.

Gadi Eizenkot vezérkari főnök, a háborús kabinet tagja a 12-es csatornának nyilatkozva bírálta Netanjahut. Eizenkot decemberben fiát és unokaöccsét is elveszítette a gázai háborúban, ennek ellenére azt hangsúlyozta, hogy a foglyok kiszabadításához is elengedhetetlenül tárgyalni kell. A The Times of Israel által ismertetett interjújában azt is elmondta, véleménye szerint Izraelben a következő hónapok során új választásokat kell kiírni, mert a bizalom összeomlott. „A helyzet összetett, mert egyrészt egységet akarunk az ellenséggel szemben, és a katonák felé, akik most harcolnak. Másrészt viszont Izrael egy demokratikus ország, amelynek egy ilyen súlyos esemény után fel kell tennie magának a kérdést, hogyan tovább egy olyan vezetéssel, amely szánalmasan elbukott.”

Eisenkot és Beni Ganz ellenzéki politikusok és volt vezérkari főnökök belépése a háborús kabinetbe szüntette meg a Netanjahu-kormány elleni tiltakozásokat.

A béke nem magától értetődő

SÜRGETÉS Fenyegető háborús kilátásokról beszélt a héten a NATO katonai bizottságának elnöke, a helyzet komolyságát illető, szokatlan nyíltsággal. Kijelentette, hogy a következő 20 évben bekövetkezhet egy totális háború Oroszországgal, s erre a NATO-országok civil lakosságát is fel kell készíteni. Rob Bauer altábornagy csütörtökön, a testületnek a tagjelölt Svédország részvételével megtartott tanácskozása után hangsúlyozta: egy ilyen konfliktus a polgári lakosság és az ipari bázis nagymértékű mozgósítását igényelné.

„Be kell látnunk, nem magától értetődő, hogy békében élünk. Ezért (a NATO-ban) készülünk egy Oroszországgal való konfliktusra.” De ennél sokkal többről van szó – folytatta. A holland admirális szerint Svédország helyesen cselekedett, amikor a hónap elején felszólította lakosságát, hogy készüljön fel egy háborúra. Fel kell ismerni – mondta Rob Bauer –, „hogy nem minden tervezhető”. A szövetségnek magas háborús készültségben kell lennie, és „számolnia kell váratlan eseményekkel”.

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR/ANADOLU

Rob Bauer admirális szerint Svédország helyesen cselekedett, amikor felhívta lakosságát a fokozott hadi készültségre

Nyilatkozata kapcsán a Kyiv Independent ukrán lap felidézte, hogy a NATO hadseregei fokozták kapacitásaikat azóta, hogy Oroszország megkezdte teljes körű invázióját Ukrajnában, s eddig sikerült elkerülni, hogy a háború a szövetség és Oroszország összecsapásává eszkalálódjon, ám aggasztó, hogy a Nyugat még mindig nem fogadta el igazán, hogy ez bekövetkezhet.

Christopher Cavoli amerikai tábornok, a szövetséges erők európai parancsnoka közölte, hogy a NATO februárban elindítja az elmúlt évtizedek legkiterjedtebb hadgyakorlatát, mintegy 90 ezer fő részvételével. A Steadfast Defender 2024 elnevezésű, májusig tartó manőverekben a szövetség regionális terveit tesztelik. A cél „megmutatni, hogy a NATO több hónapon át, a messzi északtól Közép- és Kelet-Európáig képes legyen komplex, több területet érintő műveleteket végrehajtani és fenntartani” – áll a szövetség közleményében.

Pénteken a német védelmi miniszter is arra figyelmeztetett, hogy az ukrajnai háború átterjedhet a szomszédos országokra. „Szinte naponta hallunk fenyegetéseket a Kreml részéről – legutóbb ismét a balti államokbeli barátaink ellen” – mondta Boris Pistorius a Tagesspiegelnek.

A fenyegetések súlyát jelzi, hogy Lengyelország északi és középső részén kedden – már nem először – a légi irányítást is érintő zavarok voltak a globális helymeghatározó rendszer (GPS) használatában, s a lengyel sajtó orosz beavatkozásról írt. „Az oroszok tesztelték az EW-t (elektronikus hadviselés) Kalinyingrádban, így Lengyelország majdnem fele és a Suwalki-folyosó is GPS nélkül maradt” – írta Jürgen Nauditt háborús blogger az X közösségi portálon, a lengyel–litván határon fekvő, Fehéroroszország és Kalinyingrád közötti stratégiai területre utalva. HARSÁNYI GYÖRGY

Mintha jogállamban...

SIMON ZOLTÁN

Gyakorta megkapom a kérést, különösen mostanában, az Országos Bírói Tanács (OBT) választása idején, ugyan magyarázzam már el, hogy mi ez a bírói tanács, mit is csinál, s miért olyan fontos ez a szervezet, hogy az Európai Bizottság is – részben – az OBT jogköreinek bővítésétől tette függővé a Magyarországnak járó uniós források kifizetését. De amikor elkezdem mondani, hogy a bírói függetlenség így, a joguralom érvényesülése úgy, akkor általában leintenek azzal, hogy oké, mondjak inkább konkrét példákat az OBT működésére. S ha erre azt válaszolom, hogy az OBT legfontosabb feladata a bíróságok központi igazgatásának, az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöke munkájának felügyelete, s például a bírói pályázatok elbírálását vagy a bíróságok gazdálkodását ellenőrzik, akkor a legtöbben még inkább zavarba jönnek, és nem értik, miért ez a nagy felhajtás körülötte.

Ezért mostanában onnan szoktam kezdeni, hogy OBT az egyetlen olyan, Alaptörvényben is nevesített szervezet, amelynek összetételéről nem a parlament, a mindenkori kormánytöbbség dönt, s nem is a kormányfő vagy az államfő jelöli és nevezi ki 14 tagját, hanem maguk a bírák választják őket saját soraikból. Ugyan „unalmas” és bonyolult szervezeti-igazgatási feladatai vannak, de lényegében az OBT-n múlik, hogy ne érvényesülhessen a politikai alapon kinevezett bírósági vezetők – az OBH és a Kúria elnöke – túlhatalma. És talán a legfontosabb, hogy a tárgyalóteremben a törvényes bíránk felkészült és rátermett legyen.

Egy olyan jogállami konstrukcióban, ahol papíron a bírói függetlenség eminensen teljesül, ám a bírósági ítéletekben is gyakran tetten érhető a minden közhatalmi intézményt uraló rezsim akarata, az OBT-nek különleges szerep juthat. Persze csak akkor, ha él is jogköreivel. Az első, 2012–18 közötti OBT működéséről szinte semmi nem került a nyilvánosság elé, kis túlzással még azt sem lehetett tudni, hogy létezik egyáltalán. Ez változott meg aztán a most lejáró mandátumú, 2018 és 2024 közötti tanács megválasztásával. Az OBT tagjai ugyanis megelégelték az igazgatási feladatokra tökéletesen alkalmatlan Handó Tünde OBH-elnök „ámokfutását”, és elkezdték komolyan venni feladatukat. Pedig rendkívül kevés jogosítványuk volt – ami csak a tavalyi, uniós nyomásra végrehajtott törvénymódosítás után változott –, nem tudták például megakadályozni a bírói tapasztalattal nem rendelkező Varga Zs. András Kúria-elnökké választását. De úgy tettek – ahogy a demokratikus ellenzék a 80-as években –, mintha jogállamban élnének, aminek legfontosabb eszköze az OBT-ülések jegyzőkönyveinek teljes nyilvánossága volt. Így jórészt a most távozó tanácsnak köszönhetően rájuk irányult a nemzetközi figyelem, s a hatalom is az OBT jogköreinek bővítésére kényszerült.

Az új OBT-tagok megválasztásával mindez megváltozhat, aminek már látszanak is a jelei. De még ne temessük az OBT-t, várjuk meg az új összetételű tanács első üléseit, hogy kiderüljön, merre indulnak. Hátha ők is úgy tesznek majd, mintha jogállamban élnének.

PAPP ZSOLT

Nonszensz

Nonszensznek nevezte a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke, hogy a hatóság politikai célkitűzések mentén nyomozna a Karácsony Gergely-féle 99 Mozgalom pénzgyűjtése után. A NAV elnöke a Magyar Nemzetnek mondta el: ha egy bank feljelenti az ügyfelét, azt az adóhivatal nem söpörheti le az asztalról azért, hogy nehogy politikai alapú döntést hozzon. Mert ez lenne egy politikai döntés. Meg kell mondanom, maximálisan egyetértek a NAV elnökével. A bankok nem gyakran tesznek feljelentést pénzmosásgyanús ügyben, ha ez történik, akkor egy tisztességes adóhivatalnak ki kell vizsgálnia az ügyet. Én magam keveset tudok a 99 Mozgalom adománygyűjtési ügyéről, úgy vagyok vele, ha lesz ebben sztori, akkor azt a kormánylapok úgyis megírják, ám két év alatt sok minden nem derült ki, azaz megy a habosítás. De nem is ez az érdekes. Hanem a NAV-vezető kijelentésének azon fele, hogy ők soha nem vizsgálnak, döntenek politikai alapon, ők nem a kormány politikájának végrehajtói. Szó, ami szó, a NAV mindeddig nem kurvult el a politikának, a kormánypártnak oly mértékben, mint az ügyészség vagy a számvevőszék. De ugyanez a NAV hagyta futni Simonka György fideszes képviselőt, sőt akkor sem rebbent a szemük, amikor 20 millióval vesztegette őket. Tiborcz István ellen is több NAV-vizsgálat indult, de hogy, hogy nem, egyik sem járt eredménnyel.

Ugyanez a NAV hagyta futni Simonka György fideszes képviselőt, sőt akkor sem rebbent a szemük, amikor 20 millióval vesztegette őket. Tiborcz István ellen is több NAV-vizsgálat indult, de hogy, hogy nem, egyik sem járt eredménnyel.

Amúgy a NAV elnökéhez hasonló választ kapnánk Polt Péter ügyészségétől is, mármint hogy ők politikai alapon soha nem szelektálnak ügyeket. Való igaz, a kormányt érintő büntetőügyek nem akadnak el menet közben. Mert el sem indulnak. Az igazságszolgáltatás különféle vezetőinek a munkáját jelentős részben az köti le, hogy tisztára mossák a fideszes politikusok, barátok, üzletfelek dolgait, illetve ott szuttyongassák a civileket, az ellenzéket, ahol csak tudják. Mondott le már tiltakozásul törvényszéki bíró a posztjáról, mert gazdasági bűnügyekben csak azok kerülnek a vádlottak padjára, akik nem élveznek politikai védettséget.

Na, ez a nonszensz, meg az, ahogyan ez ország (még) működik.

JEGYZET

Muhari Judit

Büszkeséget!

Egészen biztos, hogy van most több mint 6 ezer bátor ember ebben az országban. Ők a Volánbusznál dolgoznak, sofőrök. Sztrájkra készülnek, mert a hajnaltól éjszakáig tartó, hétköznap, hétvégén, ünnepnap is tisztességesen elvégzett munkájukért annyi bért szeretnének, amelyből túlóra és mellékállás nélkül is meg tudnak élni. Lázár János miniszter egy három évre szóló, 25 százalékos ajánlattal állt elő – a volánosok erre az évre szeretnének ekkora emelést –, és közben megfenyegette őket: gondolják át, szerveznek-e újabb munkabeszüntetést, mert sztrájkkal nála nem érnek el eredményt. A volánosok többsége az ajánlatot és a fenyegetést visszautasította, és lássuk be, ehhez szükség van bátorságra. A havi nettó 300 ezer forintjukkal nincsenek anyagi biztonságban, és ha nem fognak össze, kevesen sztrájkolnak, az elégedetlenkedőknek akár az állása is veszélybe kerülhet. Tíz embert el lehet bocsátani, de több ezret nem.

Összesen körülbelül 10 300-an dolgoznak sofőri munkakörben, és bizony vannak, akik megijedtek a lázári fenyegetéstől. Mások meg azt mondják, ha ellenállnak, még az az emelés is veszélybe kerülhet, ami most biztosnak tűnik. Aztán ott vannak az utasok, az ő belátásukra is szükség van ahhoz, hogy a sztrájk a buszsofőröknek hozzon sikert, és ne Lázár János fenyegetése váljon valóra. Mert ha nem jár a busz, nem jut be blokkolóórás munkahelyére a munkás, és nem jut haza az iskolából a kisdiák.

De van két kulcsszó: szolidaritás és összetartás. Tegnap a pedagógusokért, ma a Volán-dolgozókért, holnap a vietnámi munkásokat betanító, majd elbocsátott magyar munkásokért lehet tüntetés.

És megjött Orbán Viktor felhatalmazása is. A miniszterelnök kedvenc rádiójában tegnap ugyanis arról beszélt, mennyire fontosnak tartja, hogy egy közösség együtt cselekedjen. Mi mást kívánhatnánk: legyen büszke a kormányfő is a sofőrökre.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

HATALMI ÁGAK SZÉTVÁLASZTÁSA

Mese

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Nézem a fényképet, mi olvasható le róla. Ül egymással szemben Magyarország két legjelentősebb elöljárója; az egyik látszólag feszeng, a fotel szélén ül, úgy, mint akit zavar az is, hogy nem ér le a lába. A másik hátradőlve, keresztbe tett lábbal, mosolyogva. Hihetnénk azt is, hogy szemben a mi hitünkkel, fordított a szereposztás: a mosolygós áll a másik fölött, ő a meghatározó, ő az irányító, míg a másik megszeppent arccal magyaráz, talán valami tréfással, viccessel próbálkozik. Az egyik szereplő, a hölgy a keresztbe vetett lábakkal Novák Katalin, jelenlegi státusza szerint köztársasági elnök. A másik permanens státusza szerint miniszterelnök, ő maga a riadtnak tűnő kisfiú, Orbán Viktor. A kép magától az elnök asszonytól való, ő tette nyilvánossá. És még azt is hozzáfűzte közösségi oldalán, hogy megtörtént a nagy találkozás. Többek között ezt posztolta a randevúról: „Az ország nemzetközi megítélése szempontjából meghatározó év elé nézünk, amelynek már a kezdete is erős: a szlovák és a vietnámi miniszterelnök is Magyarországra látogat, holnap pedig Davosba utazom, ahol az Európai Bizottság elnökével találkozom, és a Világgazdasági Fórumon is felszólalok.” És még azt is hozzátette, hogy – idézem – „volt miről beszélgetnünk, hiszen idén 25 éves a NATO- és 20 éves az EU-tagságunk, ráadásul Magyarország az EU soros elnöke is lesz.”

Az elnöknőnek nincs tényleges mozgástere, és nem csak a törvény, az elnök meghatározott jogkörei miatt. Ők egy csapat, de nem egyenlő felek.

Szóval nézegetem az elnöki képet, és azon morfondírozom: kiket akarnak becsapni vele. Persze egy újszülött – politika által nem megfertőzött ember – nyilván felül neki, de mi, akik ebben a széthazudott rendszerben élünk, és tisztában is vagyunk a valós erőviszonyokkal, tudjuk, hogy megint átvernek bennünket. Pontosan tudjuk, hogy épp az ellenkezője igaz annak, amit a kép sugall, tudjuk, ki ültette az elnöki székbe azt, aki éppen ott ül, és – ebből fakadóan is – mik a valóságos erőviszonyok. Hogy az elnöknőnek nincs tényleges mozgástere, és nem csak a törvény, az elnök meghatározott jogkörei miatt. Ők egy csapat, de nem egyenlő felek.

De mégis: mintha az életet, a zajló eseményeket is igyekeznének hozzáigazítani a fotóhoz: Novák önálló, saját politikát visz, és ha kell, szembemegy Orbánnal. Majdnem azt írtam, a főnökével, de hát ilyet mégsem írhatok, legfeljebb gondolok. Mert még nyugodtan gondolhatok, sőt talán írhatok is. Szabadságomban áll. És Nováknak is szabadságában áll, hisz láthattuk, olvashattuk: alig néhány nappal a nagy találkozó után Novák Katalin már Davosban, a világgazdasági fórumon találta magát. És ott Ukrajnáról, Oroszországról épp az ellenkezőjét mondta, mint Orbán. Oroszország agresszor, átlépte a Rubicont, nem nyerheti meg a háborút, Ukrajnát támogatni kell... Mi ez? – teszem fel, leginkább magamnak, a kérdést. Létezhet, hogy azon a megbeszélésen (?), amelyről a fénykép tanúskodik, és ahol a NATO születésnapja kiemelten került szóba, ahol a fő hangsúly a nemzetközi megítélésünkön volt, ne került volna szóba a háború, Oroszország és Ukrajna? Vagy talán épp az történt, hogy Novák feladatul kapta: azt mondja Davosban, amit mondott?

Talán így történt. Fogadjuk el, és vessük keresztbe a lábunkat.

Tea az elnök asszonynál

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
volt parlamenti képviselő

Sűrű napjai voltak a köztársasági elnöknek. Volt, amikor a kormánypolitikával való idilli egyetértésben gyönyörködhettünk, és volt, amikor az idillt illetően bizonyos kérdőjelek is felmerültek. Épp most, amikor a miniszterelnök a „mély nemzeti gondolatok" kivételes összetartó erejét méltatta pénteki rádióinterjújának filozofikusabb szakaszában. Mindig van ilyen rész, a nem kellően fejlett népcsoportoknak is látniuk kell, hogy az első számú vezető nem az anyagi érdekek sarában dagonyázik. Arra ott vannak a barátok, akik a reggeli interjú idejére már meg is lelték a korán kelőknek járó aznapi aranyukat.

Csak remélni tudom, hogy a köztársasági elnök is hallgatja a pénteki szózatokat, és tisztában van vele, ő sem beszélhet ki a nemzetből, valamint az azt megtestesítő Orbán Viktorból. Kivéve, ha direkt erre kérik.

Na, épp ez az, amiben az ország népe kissé el van bizonytalanodva. Folyik a találgatás: előre megbeszélt szereposztás részeként mond kicsit mást, teszi máshová a hangsúlyt (főleg a külpolitikában) Novák Katalin, mint korábbi pártelnöke vagy maga látja kicsit másképp a dolgokat. Metaforikusan szólva, szorítja-e még a fülét az a bizonyos böhöm nagy narancssárga fideszes fülbevaló vagy legalább az egyiket már kilazítaná olykor-olykor.

Folyik a találgatás: szorítja-e még a fülét az a bizonyos böhöm nagy narancssárga fideszes fülbevaló vagy legalább az egyiket már kilazítaná olykor-olykor.

FOTÓ: NOVÁK KATALIN FACEBOOK-OLDALA

A találgatásokra újabb okot adott, hogy a miniszterelnök és az elnök együtt teáztak. „Volt miről beszélni" – írta az utóbbi a Fb-on, a nemzetközi helyzet „fokozódására" utalva. Jó, de mégis mit beszéltek meg? Esetleg – mint Szent-iványi feltételezi a Népszavában – azt, hogy kicsit vissza kell venni a Putyin-barátságból, különben Meloni pártja nem lép közös frakcióba Orbánéval?

Nézem a képet: szép mosolyok, szép porcelán, az elnök pulóverjével színben harmonizáló szép virágcsokor. A kötetlenséget jelzi, hogy Novák Katalin haja most leeresztve, nem a protokolláris kontyban. Orbán viszont talpig sötét öltönyben, mutatván, hogy komolyan kell venni, amit mond.

Ilyen teázós jelenetre gyerekkoromból emlékszem, a „Nyugtalan boldogság" című szovjet operettből. Ott a tea dicséretét („Igyál tehát, / finom teát!") Melis György is zengte a „Vidám balalajkához" (isten bizony így hívták) teaházban. Orosz téma körül foroghatott most ez a teázás is.

De a boldogság most is nyugtalan: ki tudja, mennyire voltak őszinték a mosolyok.

Bár történt olyan esemény is, amikor a képzeletbeli elnöki fülbevalók egy ütemre himbálóztak a kormányzati fuvallatokkal. Az elnök asszony is illendően fölköszöntette a friss párttag Győzikét az 50. születésnapján, épp ahogy Szijjártó is tette. (Nem akarok célozgatni, de ha esetleg fel tetszenének írni a naptárba: az enyém július 20-án lesz. Remélem, nem baj, hogy már nem az ötvenedik.)

De az elnök asszony találkozott az élete-halála fölötti rendelkezés jogáért küzdő Karsai Dániellel. Tényleg más hangon beszélt, mint az őt a Parlamentben semmibe vevő fideszesek. És ha igen, következik-e ebből valami? És ha következik (mondjuk egy nyilatkozat, no pláne egy törvénykezdeményezés, amihez az elnöknek joga van), akkor ezt előre egyeztette a közvéleményt folyton kutató miniszterelnöki stábbal, akik ebben látnák az eddigi merev és embertelen álláspontból való kihátrálás lehetőségét? Még egyszer mondom: a köztársasági elnök nemhogy törvényt, de még alkotmánymódosítást is kezdeményezhet az Országgyűlésben. Bár – legalább most az egyszer – megtenné!

Amúgy is azt hiszem, az igazság valahol középen van az „Orbán bábjának szerepjátéka" és az „önálló hangot kereső elnök" képe között. Novák Katalin nyilván semmi komolyabbat nem lép a kormányfő nélkül – nem erre választották ki. De a jó rendező a színházi szereposztásnál is figyelembe veszi a színészek alkatát. Nem az kapja Júlia szerepét, akinek a dadát kellene játszania, és nem a naivával alakíttatják Mirigyet a Csongor és Tündében vagy Gertrudist a Bánk bánban. Novák Katalinban valószínűleg van némi természetes empátia, és arra is komolyan hajlik, hogy (Orbánhoz képest) határozottabban kiálljon a megtámadott Ukrajna mellett. Nem hazudik tehát, ha ennek jelét adja. De nem egyedül rajta múlik, mikor tartja a kormányfő ezt tolerálhatónak vagy akár hasznosnak és célszerűnek, mikor gyullad fel az elnök számára a zöld lámpa.

Most felgyulladt. Karsai ügyében talán, a davosi világkonferencián Ukrajnáról mondottaknál biztosan. Itt Novák arról beszélt, hogy az agresszor „Oroszország nem győzhet", míg Orbán itthon azzal szokott érvelni: „Ukrajna nem győzhet". Ez elég nagy különbség, akkor is, ha az elnök asszony azt fogalmazta meg, aminek történnie kell, a miniszterelnök meg azt, ami szerinte történni fog és ami mintha egyáltalán nem volna ellenére.

A köztársasági elnöki funkció a magyar alkotmány szerint sosem volt túl erős. De annál erősebb, mint ahogy használják. Számos jogkör tartozik hozzá. Sem Áder, sem Novák nemigen élt velük. Schmitt Pál pláne nem. Egyszer valaki megpróbálhatná. Mi történhetne vele? Orbán a nagyon látványos haragot nem engedhetné meg saját kreatúrájával szemben sem. Kínos volna neki. Még Matolcsyba sem rúgott igazán nagyot.

Persze, lehet tovább teázni decensen a „Vidám balalajka" hangja mellett is.

A mismásolás hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Viktor (a Kossuth rádióban), hogy „amikor nincs választás, akkor lehet mismásolni a politikában, különösen Brüsszelben szokás ez, de Magyarországon persze nem lehet, itt nem lehet elbújni, Magyarországon a politikusoktól kikövetelik az egyenes beszédet".

Ezzel szemben a tény az, hogy nemcsak el lehet bújni, de Orbán el is bújik, és senki nem tudja kikövetelni tőle az egyenes beszédet. Csak a kormányzati és Fidesz-médiának nyilatkozik, a parlamentben pedig sértegetéssel és gúnyolódással bújik ki az ellenzéki kérdések alól. Meg mismásolással, pávatánc közben.

Azt is állította Orbán (ugyanott), hogy a közelgő európai választások miatt most már Brüsszelben is egyenesen kell beszélni, ezért Von der Leyen bizottsági elnök asszonynak is „el kellett mondani, miért nem adja oda a magyaroknak azt a pénzt, ami jár. (...) Két okból: mert a magyarok nem engedik be a migránsokat és az LMBTQ-aktivistáikat a gyerekeink közé."

Ezzel szemben a tény az, hogy az Európai Bizottság elnöke ezt nem most bökte ki, ugyanis már több mint egy éve írásban is olvasható, imigyen: „A Bizottság úgy véli, hogy Magyarország úgynevezett gyermekvédelmi törvényének rendelkezései, valamint a tudományos élet szabadságát és a menedékjogot érintő súlyos kockázatok (...) miatt Magyarország nem teljesíti az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt horizontális feljogosító feltételt." Orbán nem olvas, csak beszél?

Azt állította továbbá a miniszterelnök, hogy az uniós vezetők korábban olyan indokokat hoztak fel, mint „az igazságszolgáltatás, meg a korrupció, meg a jogállam, meg ilyen sületlenségek. Erről mindenki tudta, hogy nem igaz, természetesen, ezek fedősztorik. Olyannyira, hogy amikor befejeződött a magyar igazságügyi rendszer átvilágítása, akkor maga Brüsszel mondta ki, hogy az minden európai sztenderdnek megfelel."

Ezzel szemben a tény az, hogy a Bizottság csak azt mondta ki, hogy az általa kért változtatásokat a magyar kormány és parlament végrehajtotta. De ha sületlenség lett volna a jogállami feltételek megkövetelése, akkor a magyar kormány nem módosít törvényt, és nem hozza létre a korrupciót figyelő Integritás Hatóságot sem. Ezek szerint ez mind sületlenség volt.

Ha sületlenség lett volna a jogállami feltételek megkövetelése, akkor a magyar kormány nem módosít törvényt.

Azt állította Gulyás Gergely miniszter (úgynevezett kormányinfóján), hogy a Szovjetunióban nagyobb tisztelete és jelentősége volt a jognak, mint az Európai Unióban.

Ezzel szemben a tény az, hogy a szovjet jogrendszer totálisan alá volt rendelve a Kommunista Pártnak, a Gulág munkatáboraiba 20 millió embert száműztek, akik közül 2 millió meghalt. Vajon tudja-e Gulyás Gergely, hogy mit beszél? Ha ő nem, mi legalább tudjuk.

Azt állította továbbá Gulyás a svéd NATO-csatlakozás magyarországi halogatásával kapcsolatban, hogy Svédország katonai hozzájárulása a szövetséghez amúgy is szerény lenne.

Ezzel szemben a tény az, hogy a svéd haderőnek 120 tankja van (mi most veszünk 44-et), 210 repülőgépe, amelyek közül 94 Gripen (nekünk van 14), valamint majdnem 400 hajója, köztük 4 tengeralattjáró. De a magyar tengert svéd tengeralattjárókkal tényleg nem lehet megvédeni.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Főpolgármester

Elterjedt mostanában a magyar sajtóban az a hír, hogy az LMP a budapesti főpolgármester-választásra saját jelöltet állít Karácsony Gergellyel szemben, jelesül Vitézy Dávidot. Nekem erről az a tavaly őszi eseménysor jutott eszembe, amikor a Momentum le akarta bontani a Várban a Miniszterelnökséget védő kordont, és Ungár Péter, az LMP (egyik) vezetője sietett kijelenteni, hogy ezzel (és általában Orbán „öncélú" bírálatával) mennyire nem ért egyet. Sajnos már akkor kiderült, hogy ki az, aki annyira utálja az Orbán-rendszert, hogy tenni is hajlandó ellene, és ki az, akinek tulajdonképpen jó ez így, ahogy most van.

CSORBA IMRE

Tricentenárium

A Petőfi-bicentenárium zárásaként egy időkapszulába elhelyezett könyvet küldött – Az idő igaz címmel – a jövőbe a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Petőfi Kulturális Ügynökség. Az időkapszula, amelybe bezárták a Magyar Kultúra Magazin Petőfi-tricentenáriumi antológiáját, a kortárs költemények mellett tartalmazza Orbán Viktor miniszterelnök üzenetét is azoknak, akik száz év múlva kézbe vehetik ezt a kötetet, valamint bekerült még egy főigazgatói magyarázat, illetve Bonczidai Éva főszerkesztői felvezetése. Az emlékeket őrző aktatáskát Demeter Szilárd, a Petőfi Irodalmi Múzeum élére ismét kinevezett főigazgató vitte a Magyar Nemzeti Bankba, és dr. Kandrács Csaba, a pénzintézet alelnöke vette át. Csak 2123-ban nyithatja majd ki a Petőfi Irodalmi Múzeum akkori főigazgatója. Arra a kérdésre, hogy miért pont a Magyar Nemzeti Bank lett az időkapszula rejtekhelye, Demeter Szilárd többek között az mondta: „Mert szimbolikus aranytartalékunknak gondoljuk a magyar anyanyelvi művészetet, ezen belül az irodalmat." Miután 2123-ban már vélhetőleg nem Demeter Szilárd lesz a múzeum főigazgatója, kíváncsiak lennénk, hogy az akkori vezető mit kezd majd a kapszulában elhelyezett értékekkel, különös tekintettel Orbán Viktor üzenetére. Nagyon reméljük, megírja majd a Népszava.

LADÁNYI ANDRÁS

Kivételezettek

Tavaly év végén a kormány jogszabályt alkotott a migránsok kiszorítása érdekében. E jogszabály szerint az idegenrendészet idén január 1. és február 29. között nem állíthat ki tartózkodási engedélyt a nem EU-tagországokból és az Európai Gazdasági Térségből érkező állampolgárok részére. Erről értesülvén arra gondoltam, milyen nagy szerencséje van az FTC labdarúgócsapatának, hogy ők idejekorán gondoskodtak arról, körükből már legalább 15 fő rendelkezzék tartózkodási engedéllyel. De miután kiderült, hogy ez a törvény hátrányosan érinti a labdarúgókat, láss csodát, a kormány rekordgyorsasággal átírta a jogszabályt: a látványcsapatsportágakra a regula immár nem vonatkozik.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Képzőművészeti vásár

Hatodik alkalommal nyitja meg kapuit Magyarország legnagyobb klasszikus és kortárs képzőművészeti vására, az Art and Antique Budapest. A Bálnában február 29. és március 3. között negyven galéria képviselteti magát több ezer műtárggyal. NÉPSZAVA

Az ifjú Rembrandt képei

Első ízben állítják ki együtt Rembrandt 18 éves korában festett képeit a leideni De Lakenhal Múzeumban. Az alkotások az érzékeket mutatják be: A szemüvegárus (látás), A három énekes (hallás), Az elájult beteg (szaglás) és a Kőoperáció (tapintás). MTI

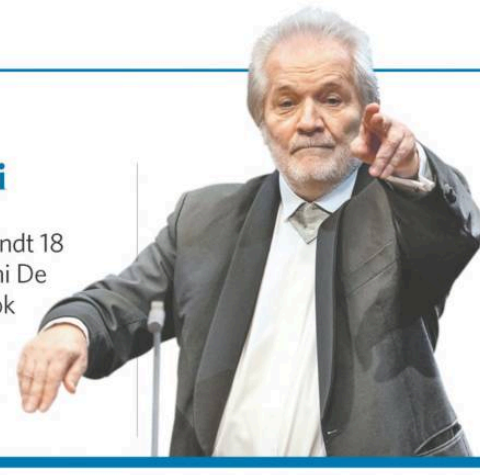

Eötvös Péter Valuskája

Fél évig ingyen látható Eötvös Péter operája, a Valuska az OperaVision internetes platformon a Magyar Állami Operaház művészeinek előadásában. A mű Krasznahorkai László Az ellenállás melankóliája című regényének adaptációja. NÉPSZAVA

„Mindenképp megcsináljuk”

ÖSSZEFOGÁS Reisz Gáborral hoz létre előadást a KV Társulat és a Proton Színház. A tél végére, tavasz elejére tervezett Nem beszélve arról, hogy... munkacímű produkció létrejötte érdekében gyűjtést hirdetett a 2007-ben alakult független KV Társulat. A – jogos – panasz helyett az előremenekülést választották.

HOMPOLA KRISZTINA

A két társulat: a Proton és a KV összefogásának gesztusértékét emeli ki Urbanovits Krisztina, utóbbi alapítója-vezetője az együttműködés okát firtató kérdésre válaszolva: „Miközben a Mundruczó Kornél nevével fémjelzett és Büki Dóra nélkülözhetetlen munkájával működő Proton Színház a nemzetközi mezőnyben a legismertebb magyar társulat, ugyanolyan napi gondokkal küzdenek, mint mi. Van jelentősége annak, hogy egyesítjük az erőinket, és a nagy közös harcban megyünk előre” – veti fel.

A közös harc oka a kormány független színházakat ellehetetlenítő kultúrpolitikája. A szcéna az évadra megítélt támogatása ugyanis 41 százalékkal csökkent, így a KV is 4 millió forinttal kevesebbet kapott, miközben a társulat működtetése, a produkciók, a szolgáltatások költsége jelentősen nőtt. A megszüntetett kulturális taotámogatások helyett létrehozott előadó szervezetek többlettámogatási (EMET) keretéből nem jutott nekik, mind az öt pályázatukat lenullázta a Kulturális és Innovációs Minisztérium. A tavalyi működési támogatási szerződések februárig szólnak, az új pályázatokat nem egészen két héttel az új időszak megkezdése előtt még nem írták ki.

„Tavaly ugyanígy volt, azzal a fontos különbséggel, hogy arra volt garancia, hogy ki fogják írni a pályázatot. A Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatások nagyon kis összegek, mi másfél millió forintot kaptunk, de többek között ez a minimális pénz teszi lehetővé, hogy a Reisz Gáborral való közös munkát elkezdhettük” – mondja a színésznő. Ahhoz, hogy az említett produkció úgy jöhessen létre, ahogy szeretnék, jóval több pénz kellene, ezért kezdtek gyűjtésbe. A kérdésre, hogy mi lesz, hogyha nem jön össze ez az összeg, Urbanovits Krisztina így felel: „Mindenképp megcsináljuk”.

„Ez a második gyűjtésünk. Megpróbálunk alternatív formákkal reagálni arra a helyzetre, hogy a magyar állam nem érzi, hogy kutya kötelessége ezt a területet finanszírozni.” Az eredményes támogatói kampányok kulturális életre gyakorolt hatása azonban kettős lehet: pozitívum, hogy egy öntudatos polgári közeg annyira magáénak érzi egy társulat sorsát, egy-egy produkció létrejöttét, hogy pénzt áldoz rá; negatívum viszont, hogy így a kulturális kormányzat úgy érzi, kivonulhat a támogatásból, mondván: a piac tartsa el ezt a szférát.

FOTÓ: CZEGLÉDI MÁTYÁS

A Radnóti Színház a KV Társulat Kőtükör című előadását fogadta be

„Ennek nagyon nagy veszélyét látom. Mert igen, érezzük a támogatókedvet. Pár száz forinttól pár ezer forintig, pici pénzekből gyűjtöttünk az eddigi két kampányban, ez nagyon-nagyon pozitív. Az is nagyon pozitív lenne, hogyha az igazán vagyonos emberek társadalmi minimumnak éreznék, hogy azt a pénzt, amit a társadalom közreműködésével hoztak össze, visszaforgassák. Ennek egyik területe pedig – mivel a sport elképesztő mennyiségű állami támogatást kap – hadd legyen a kultúra. Ez azonban még nincs így, a középpolgári réteg igen, a high society viszont nem érzi ezt belső kényszernek. Másrészt viszont, a magyar államnak kutya kötelessége támogatni ezt a nagyon pici területet. A két kezemen meg tudom számolni, hogy hány társulat maradt, ezek életben tartásához rendkívül kevés pénz is elég. Semmivel nem magyarázható, hogy ez az összeg miért nem áll rendelkezésre. Emellett jó lenne, ha az összes többi színház is elfogadná vagy értené azt, hogy az a pénz, amit tőlünk elvesznek, nem nekik jut, nem nekik fog segíteni. Bár van, aki érti: az Örkény Színház a Miért lett R. úr ámokfutó?, a Radnóti a Körtükör című előadásunkat fogadta be – említ jó példákat a kőszínházi-független társulati együttműködésre. Ám ezután kevésbé optimista: „Ha az összes hazai színház lobbizna, a teljes magyar színházi szakma azt mondaná, hogy márpedig ennek a néhány csapatnak legyen garantált pénze, az a minisztérium felé is látható lenne. Ám mindig van legalább egy valaki, aki nem vesz részt, külön véleményt fogalmaz és külön utat jár. Ebben semmilyen változást nem látok. A magyar színházi élet kettéosztottsága lehetetlenné teszi az összefogást. A kettétörés pedig Vidnyánszky Attilának köszönhető, őt így fogja az emlékezet megőrizni” – teszi hozzá.

A tavalyi működési támogatási szerződések februárig szólnak, az új pályázatokat még nem írták ki.

Urbanovits Krisztináék fontos kulturális közfeladatokat vállalnak

FOTÓ: DIGITPIX PHOTOGRAPHY

Nehezen elképzelhető, de érdemes eljátszani a gondolattal: mit mondana Urbanovits Krisztina Csák János kulturális miniszternek, ha kapna tőle lehetőséget személyes beszélgetésre? „Elmondanám neki, hogy – mivel ő nagyon érzékeny a költséghatékonyságra – tudok a magyar kulturális életben egy olyan területet, ami nagyon kevés pénzbe kerül, és nagyon nagy kulturális és társadalmi hasznot hajt. Olyan kulturális közfeladatokat vállal, amelyeket a kőszínházak nyakába nem lehetne varrni, és nem is biztos, hogy kellene. Egy kőszínházi társulat nem biztos, hogy el tud menni egy vidéki lakásotthonba, és el tudja játszani az állami gondozásban élők problémáiról szóló Kiállok érted-et, amit most fogunk századszor játszani. Ezek a mi kulturális teljesítményeink, a mi hozzáadott értékünk” – megy bele a játékba a színésznő, társulatalapító-vezető.

A Reisz Gáborral közös előadás tervezése a Velencei Filmfesztivál Orrizonti szekciójában a legjobb film díját elnyert, magyar állami támogatás nélkül készült Magyarázat mindenre című alkotás forgatása közben kezdődött: a filmben a KV Társulat két alapítója: Száger Zsuzsa és Urbanovits Krisztina is játszott.

„Nagyon-nagyon-nagyon jó volt Gáborral dolgozni. Ő a Protonnal 2021-ben megrendezte a saját novelláiból készült Komolyan röhejes vagyok című, nagyon jó és nagy sikerű előadást, így tudtuk, hogy ért a színházhoz is. Plusz ott volt már a filmes élmény, a Gáborral való közös munka ordított azért, hogy együtt dolgozzunk” – írja le a kezdeteket. Szinte a semmire terveztek. „Egészen ingoványos talajon állva zajlik a munka, a darab most is íródik, ezért a Nem beszélve arról, hogy... munkacímen kívül szinte semmit nem árulhatok el az előadásról. Valószínűleg lesz szó benne alkotói folyamatról, művészetről, és sok mindenről, ami nekünk is, Gábornak is nagyon-nagyon fontos” – meséli.

„Reisz Gábor a Magyarázat mindenre című filmmel új korszakot nyitott. Váratlan, meglepő és példaértékű volt a film finanszírozása, készítése, szakmai és közönségsikere, a majd’ hatvanezres magyarországi nézettsége. Ezután át kell gondolni a létezésünket. A kormány teremtette helyzetre már nem lehet az a válasz, hogy folyamatosan harcolunk, kiáltványokat, nyílt leveleket írunk, panaszkodunk. Inkább, ahogy Reisz Gábor és Berkes Juli csinálta: nagyon váratlanul egyszer csak létre kell hoznunk valamit. Hátha a produkció gondolatisága, hatása, ereje változást hoz – reménykedik Urbanovits Krisztina, a KV Társulat alapítója-vezetője.

17 év, 17 bemutató

A KV Társulatot 2007-ben alapította Száger Zsuzsa és Urbanovits Krisztina. 17 év alatt 17 kortárs ősbemutatót hoztak létre; ebből 13 általuk írt, vagy az ötleteik nyomán felkért írók-rendezők által írt kortárs magyar szöveg. Három előadásuk nyert színházi szakmai díjat. A Láthatáron Csoporttal közös Kiállok érted és a Kiállok magamért dokumentumokon alapuló előadásuk állami gondozásban élő fiatalokról szól, ezeket gyermekotthonokban játsszák országszerte a Belügyminisztérium támogatásával.

INFÓ

Adjukössze – Támogasd a KV Társulat 17. évadát! https://adjukossze.hu/adomanygyujtes/tamogasd-a-kv-tarsulat

Kiáll mellettük

A társulat évadának támogatására kéri a közönséget és cégeket nagykövetként Karsai György színháztörténész, irodalomtörténész a Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskolájának volt vezetője, akit másfél éve távolított el az akkori rektor, Rátóti Zoltán a modellt váltott, Vidnyánszky-birodalomhoz tartozó intézményből.

Csak a magasságuk átlagos

KÖNYV Az 1980-as évek igencsak kedvelt kortárs zenét játszó társasága volt a 180-as Csoport. Összefoglaló munka mindazonáltal csak most jelent meg róluk.

VARGA PÉTER

Az 1980-as évek népszerű komolyzenét – főként kortárs klasszikusok, a repetitív és minimalista iskola képviselőinek műveit – játszó együttese volt a 180-as Csoport. Két lemezük is megjelent a Hungarotonnál, az állami lemezkiadónál, hangversenyeik telt házasak voltak, sikk volt ismerni, szeretni őket. Ennek ellenére történetük feldolgozása mindmáig váratott magára. Végül Dargay Marcell zeneszerző vállalta a feladatot, könyvét tegnap mutatták be az Átlátszó Hang Újzenei Fesztiválon a BMC-ben. A 180-as Csoport 1979 és 1990 közötti történetének feldolgozása mindeddig a magyar zenetudomány nagy adósságai közé tartozott. A kötet alapját azok a tanulmányok adják, amelyek annak az öt zeneszerzőnek kifejezetten a 180-as Csoport számára írt műveit elemzik, akik tagjai voltak az együttesnek. Ők: Faragó Béla, Márta István, Melis László, Soós András és Szemző Tibor.

A csoportnak tizenegy év alatt változtak a tagjai, 19-en fordultak meg benne, az egyes koncerteken sokan mások is felléptek. Természetesen a műelemzések az átlagosnál magasabb, de nem felsőfokú zenei ismereteket kívánnak, de található mindegyik zeneszerzőről rövidebb ismertető a róluk szóló fejezet élén, és az első fejezetből is sok mindent megtudhatunk az együttesről. Dargay minden anyagot, amely megjelent az elmúlt évtizedekben, átnézett, beszélgetett a tagokkal, cikkeket, kottákat, felvételeket, dokumentumokat kapott tőlük, és nagyban segítette Körmendy Ferenc, az együttes brácsásának a gyűjteménye is, amely az Artpool Archívum és Művészeti Központban található.

A könyv megjelenése alkalmat ad arra, hogy áttekintsük a magyar zenei életben nemcsak fontos, hanem – nyilván a maga keretei között – rendkívüli népszerűségnek örvendő csoport történetét.

A különösnek tűnő elnevezés egy próba után, a Postakürt vendéglőben született, amikor kiderült, a tagok átlagos testmagassága 180 centiméter, ezt Szemző Tibor tette hivatalossá, amikor a következő fellépésükhöz ezt adta meg a zenekar nevéül.

Amiért az együttes megalakult, az az amerikai repetitív és minimalista zene klasszikus alkotóinak, Steve Reich, Philip Glass, Terry Riley, Frederic Rzewski műveinek rendszeres előadása volt, ezek akkor az Új Zenei Stúdió koncertjein szerepeltek, de az ottani zenészek nem sokáig tartották őket műsoron. Viszont a jazzes, popos, rockos lüktetéssel rokonítható, Amerikából érkező zene, a könnyen érthető dallamok, harmóniák nagyon népszerűvé tették a 180-as Csoportot, közönségük reakcióit egyenesen a pop- és rockkoncertek látogatóiéhoz hasonlították. Ehhez hozzátartozik az is, hogy az együttes tagjai sem a szmokingos jól fésült urakra, estélyi ruhás hölgyekre hajaztak, a hivatalos zenei életen való kívülállásukat az öltözetükkel is hangsúlyozták, „lógó cipőfűzővel, farmerben és pulóverben” léptek fel. Ezek a külsőségek okozták azt a kudarcnak bizonyult kísérletet, aminek alapja az utóbb hibásnak bizonyult vélekedés volt, hogy a korabeli alternatív együttesek, URH, Európa Kiadó, Kontroll Csoport, A.E. Bizottság és a többiek közönsége között létezik átjárás. 1981–1982-ben lehetett az a koncert az Egyetemi Színpadon Hajnóczy Csaba zenetörténész visszaemlékezése szerint, amelyen a 180-as Csoport és az A.E. Bizottság megpróbált közösen zenélni, ez nem sikerült, és az együttműködés a két rajongótábor között sem tudott kialakulni.

Ettől függetlenül hangversenyeik itthon és külföldön is telt házasak voltak, de a hivatalos zenei élet, illetve azon képviselői, akik vagy hivatalból, vagy mert amúgy is gyakran megnyilvánultak zenei kérdésekben, legalábbis kezdetben nem fogadták feltétlen elismeréssel. Előbbiek közé a zenetörténészek, kritikusok tartoztak, utóbbiak közé főképp zeneszerzők, Dargay szerint ők „alapvető gyanakvással viseltetnek a popkultúrából érkező hatások és a társművészetekkel ápolt szoros viszony állandó jelenlétével kapcsolatban”. A hivatalos zenei élet képviselőinek kritikái sokszor fanyalgó, elítélő, gúnyos szellemben íródtak, sőt az együttest előadóként és zeneszerzőként is dilettánsnak ítélték. Ezzel kapcsolatban az igazság, hogy a tagok egy része a Zeneművészeti Főiskola művész és zeneszerző szakán, másik része a bölcsész Körmendy kivételével „csak” a zenetanárképző intézetében szerzett diplomát. Az is igaz azonban, hogy a tánc, a színház, a film, a képzőművészet és az irodalom felől érkező kritikusok sokszor túlzóan, szuperlatívuszokban fogalmaztak.

Mindenképpen meg kell említenünk, hogy a 180-as Csoport felvállaltan is szimpatizált a Kádár-korszak második nyilvánosságával, ellenzéki elkötelezettségüket többször is kinyilvánították, például 1981 decemberében az akkor frissen kikiáltott lengyelországi szükségállapot elleni tiltakozásul, egy rögtönzött hangversenyen Frederic Rzewski lengyel származású amerikai zeneszerző műveit játszották el.

Dargay Marcell könyve abszolút hiánypótló, de minden érdeme elismerése mellett, mint több más hasonló munka esetében, meg kell jegyeznünk (és ez semmiképpen sem az ő hibája): kár, hogy nincs a témának a nagyközönség igényeinek igazán megfelelő feldolgozása.

INFÓ

Dargay Marcell: A 180-as Csoport. Prae Kiadó, 2023

FOTÓ: BROZSEK NIKI

A könyv szerzője, Dargay Marcell zeneszerző, zongoraművész minden anyagot, amely megjelent az elmúlt évtizedekben, átnézett, beszélgetett a tagokkal is

FORRÁS: ARTPOOL/KÖRMENDY-GYŰJTEMÉNY

Repertoárépítő koncert a Kassák Klubban: 1981 márciusában Jeney Zoltán IMPHO 102/6 című darabját adta elő a 180-as Csoport

A rendszer embere a kulcs

FILM Prikler Mátyás szándékai kitűnőek. Készített egy filmet, mely nemcsak a finanszírozásában koprodukció, hanem szellemiségében, történetében és gyökereiben kelet-közép-európai. Nem valakiké, hanem mindenkié, aki errefelé él és túlél. Ez nem csoda, hiszen Prikler szlovákiai magyar filmes, aki többnyelvű műben gondolkodott: a Hatalom szlovák, cseh és magyar nyelvű dialógusokkal teremti meg egy meg nem nevezett helyen, ám egyértelműen északi szomszédunknál játszódó drámát.

Prikler univerzális alkotó: producerként olyan kiváló magyar filmekbe szállt be, mint a Külön falka vagy a Magyarázat mindenre. Íróként és rendezőként sem kevésbé izgalmas karakter: a Hatalom minden olyan erénnyel rendelkezik, mint a már két említett magyar film, csak épp a nézőpontja „távoli”. Filmnyelvében olyan, mint egy román új hullámos mozi, a színészi alakítások idézik a cseh játékosságot, a magyar teatralitást (jó értelemben véve) és a szlovák kimértséget. Ehhez megtalálta a tökéletes főszereplőt Hajdu Szabolcs személyében. A film sztorijában egyszerre meseszerű és hiperrealista – mondhatni, tökéletes régiós abszurd.

A Hatalom nem finomkodik, de nem is harsány, ahogy bemutatja, milyen környezetben kell léteznünk.

A Hatalom első jelenete megadja a tónust. A kamera megfigyelő pozícióban, mint egy Cristi Puiu- vagy Cristian Mungiu-filmben: egy vadászatot látunk, ahol a hajtók haladnak előre. Lövés dördül, egy fiatal férfi holtan összeesik. Fontos politikusok vadászgattak, egy miniszter adta le a végzetes lövést. Prikler nem az angolszász politikai krimi irányába mozdul – nem az a lényeg, hogy a gyilkos politikusnak bűnhődnie kell –, inkább egy filozofikus feltevést tesz: mi van, ha a halált egy „jó politikus” okozta? És erre miként reagál a hatalom rendszere? Odaküld egy embert – ügynököt vagy titkosrendőrt, nem derül ki –, hogy bármi áron tussolja el az ügyet. Steiner (Hajdu Szabolcs) karaktere sem szimpla. Halálos beteg, és csak két dolog izgatja: megérni lánya születését és biztosítani a feleség és a gyerek egzisztenciális jövőjét. Ehhez meg kell oldania az utolsó ügyét. Motivációi többrétűek – és nem feltétlenül a mások érdekét tartja szem előtt.

Prikler jól érezte: Steiner a film kulcsa. Bár megmutatja a gyászoló család olykor eltúlzott fájdalmát, a politikus lelkiismereti kálváriáját, nézői szemszögből a rendszer embere a legizgalmasabb. Egyszerre lehet őt sajnálni, megvetni – és lehet együtt érezni vele. A film tele van nagyon jó alakításokkal, Hajdu Szabolcs zsenialitása viszont robban. Olyan, mint egy amerikai filmszínész: kicsit önmagát is belekódolja a figurájába, miközben óriásit játszik. Emellett csak apróság, hogy úgy játszik szlovákul, mintha erre született volna, pedig nem is beszéli a nyelvet.

FOTÓ: CIRKO FILM

Hajdu Szabolcs olyan, mint egy amerikai filmszínész: kicsit önmagát is belekódolja a figurájába, miközben óriásit játszik

A Hatalom a rendszerváltás óta a legpolitikaibb koprodukciós magyar film. Nem finomkodik, de nem is harsány, ahogy bemutatja, milyen környezetben kell léteznünk. Az pedig, hogy ezen a produkción rajta van a Nemzeti Filmintézet logója, pazar! Lehet, hogy éppen ezért ott is összeült egy válságstáb?

CSÁKVÁRI GÉZA

INFÓ

Hatalom. Bemutatja a Cirko Film

„Most már én is értékes vagyok”

KOMMUNIKÁCIÓ Érzéseinket, gondolatainkat főleg szavakban osztjuk meg másokkal. Azonban vannak, akik erre nem képesek, holott nekik is vannak érzéseik, gondolataik.

KUKLAI KATALIN

FOTÓK: PAVEL BOGOLEPOV

Édesanyja szerint Borzi az élő példa arra, hogy a semmiből egy kis csoda született. Borzási Tamás gyermekkorában vált halmozottan sérültté, nemcsak beszélni nem tud, de a mozgásában is erősen korlátozott, miközben az értelme ép. Iskolában megtanulta a betűket, de nem tud kézzel, hagyományos módon írni, így a kommunikációban sokáig, nagyon sokáig nehézségekkel küzdött mind ő, mind a családja. A most 40 éves férfi számára 2011-ben nyílt ki a világ, amikor megismerte a fejegeret. – Az első héten azt mondta, hogy ez egy hülyeség, ez őt nem érdekli, de én kértem, hogy fussunk neki még egyszer. Két hét alatt megtanulta kezelni, és teljesen rákattant, azóta is önállóan használja, mindenféle segítség nélkül – meséli Borzásiné Molnár Mária. Később a Verbalio szoftver hallhatóvá is tette mindazt, amit Borzi leírt. A férfi így az online világban gyakorlatilag bármit képes megtenni, amit az egészséges, ép fizikummal rendelkező emberek: e-maileket ír, filmeket tölt le, bankol, sőt dolgozni is tud, egy webáruházat kezel, ezáltal hasznosnak érzi magát. – Korábban csak ült, igen-nem bólogatással válaszolt, miközben látszott, hogy mindent megért, amit mondunk. Neki borzasztóan sokat változtatott az életén a fejegér, azt szokta mondani nekem, hogy most már én is értékes vagyok – meséli Mária. A férfi tartott már előadást a kutatók éjszakáján és gyógypedagógusok képzésén is, sőt az ő közreműködésével fejlesztették ki azt a szoftvert az ELTE kutatói, amelynek segítségével lehetővé vált számára a kommunikáció.

A fejegér, amiről szó esett, tulajdonképpen egy számítógépes program, leegyszerűsítve: a webkamera azonosítja az arc különböző pontjait, érzékeli a fej mozgását, majd onnantól kezdve lehetővé teszi, hogy az illető a feje mozgatásával irányítsa a kurzort és szöveget írjon. Annak is van segítség, aki még a fejét sem képes akaratlagosan mozgatni, csak a szemét: a szemegér egy, a számítógéphez csatlakoztatható kis eszköz, amely először szintén bekalibrálja a felhasználó szemmozgását, ezzel kiválthatóvá válik a hagyományos egér és akár a tekintetünkkel gépelhetünk a képernyő-billentyűzettel.

Borzi az online világban gyakorlatilag bármit képes megtenni a fejegér segítségével, amit az egészséges, ép fizikummal rendelkező emberek

– Ezeket az eszközöket még sajnos nem támogatja a társadalombiztosítás, mivel nem minősülnek gyógyászati segédeszköznek, mint például egy kerekesszék – avatott be Veszelovszki Zsanett, a Bliss Alapítvány munkatársa. Igaz, hogy az AAK módszerei, eszközei nem a fizikai állapot javításában segítenek a sérült embereknek, hanem abban, hogy képesek legyenek kommunikálni a környezetükkel, ez azonban épp ugyanolyan fontos. Hiszen némaságra ítélve a saját testük börtönébe zártan élnek, így viszont tanulhatnak, dolgozhatnak, alkothatnak, megoszthatják másokkal a gondolataikat, érzéseiket.

Az együzenetes kommunikátor nagy segítség az autista gyerekeknél, akik gyakran nem tudják megfelelően tudatni a környezetükkel, ha valamit szeretnének, így viszont „egy gombnyomással” elérhetik azt

Az augmentatív és alternatív kommunikáció (AAK) kiegészítő kommunikációs módszerek, eszközök és technikák gyűjtőfogalma. Segítségével a súlyos beszédzavarral küzdő emberek is képessé válhatnak önmaguk kifejezésére, azaz az AAK „megmutathatóvá teszi a kimondhatatlant”.

A Bliss Alapítványnál dolgozó szakemberek először egy komplex felmérést végeznek. Nyilván nem mindegy, hogy egy kisgyermekről van szó, aki nem képes megtanulni beszélni, vagy ugyan tud beszélni, de csak a családtagjai értik meg, vagy mondjuk egy olyan felnőttről, aki baleset vagy betegség következtében veszíti el a beszédképességét. A vizsgálat során pszichológus, gyermekorvos, mozgásfejlesztő szakember együtt határozzák meg az irányt, amerre érdemes elindulni. A rendszerint fennálló társsérülések – mozgássérülés, érzékszervi sérülések, intellektuális képességzavar stb. – szabják meg, hogy kinek mire van szüksége. A terápia üteme, ritmusa, módszerei, az alkalmazott AAK-formák, az informatikai segédeszközök szintje, a kommunikációs stratégiák tanítása mindenkinél más és más, egyénre szabott. A megfelelő eszköz kiválasztása egy hosszú ideig tartó folyamat, ráadásul a technikai fejlődés újabb és újabb lehetőséget rejt magában. A cél mindig a hatékony kommunikáció elérése, hogy az érintett a lehető legjobban tudja kifejezni a gondolatait.

A kommunikációs képesség hiánya vagy elvesztése több mint 10 ezer embert érinthet Magyarországon, ami elsőre talán nem tűnik nagy számnak, azonban ha azt is figyelembe vesszük, hogy mindegyikük családjára is kihat a probléma, nem beszélve a tágabb környezetükről, akkor ez a szám a többszöröse. Így látható, hogy nem vehetjük félvállról ezt a problémát. Veszelovszki Zsanett szerint mindenkinek tudnak megoldást nyújtani. A kommunikációfejlesztés sok esetben az úgynevezett együzenetes kommunikátorral kezdődik. Ezek egy nagyon egyszerű üzenetet tartalmaznak, például hogy „még”, ezzel tudja jelezni a gyermek, ha szeretné folytatni azt, amit éppen csinálnak, vagy többet kér valamiből. Ez például az autista gyerekeknél is nagy segítség, akik gyakran nem tudják megfelelően tudatni a környezetükkel, ha valamit szeretnének, így viszont „egy gombnyomással” elérhetik azt. A lehetőségek közötti választáshoz jól használhatóak a két-, illetve többüzenetes kommunikátorok, illetve a tabletre telepíthető programok. A mozgáskorlátozott személyek nehezebb helyzetben vannak, de ez sem lehet akadálya a kommunikációnak. Ha valakinek mozog valamelyik testrésze, azzal már képes lehet egy kapcsolót működtetni, ami lehetővé teszi bizonyos eszközök használatát, sőt a fejegérrel és a szemegérrel a nagyon súlyosan mozgáskorlátozott emberek is kommunikálhatnak.

A Bliss Alapítvány munkatársa hozzátette: sajnálatos, hogy bár Magyarországon is évtizedek óta elérhető az AAK, még mindig nagyon kevesen tudnak a módszerről. Pedig a beszéd hiánya nem egyenlő az értelem és az érzelmek hiányával.

SEGÍTSÉG

VESZELOVSZKI ZSANETT: A beszéd hiánya nem egyenlő az értelem és az érzelmek hiányával. Az alapítvány munkatársai azért dolgoznak, hogy a sérült emberek számára lehetővé tegyék az önkifejezést, ezzel segítve a társadalomba való beilleszkedésüket

HIRDETÉS

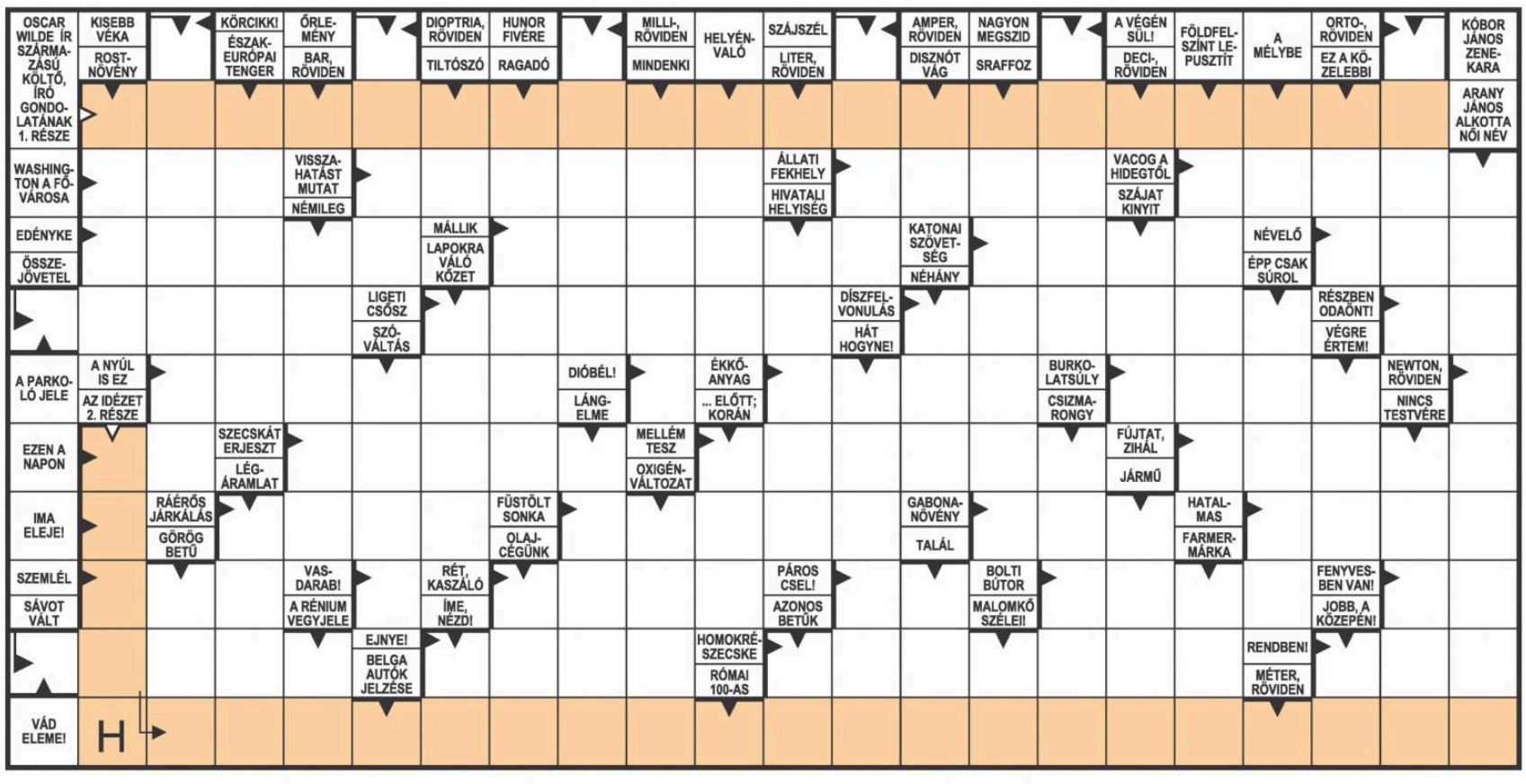

Január 13-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Nincs a világon se jó, se rossz, a gondolkozás teszi azzá.” E heti rejtvényünk megfejtését a január 27-i számunkban közöljük.

LAPSZÉL

Megműtötték Szőllőst

Több mint négyórás, sikeres műtétet hajtottak végre az izraeli színekben versenyző magyar Szöllős Barnabáson, aki a kitzbüheli lesiklóverseny edzésen bukott óriásit. A 25 éves sportoló több helyen eltört arccsontját és állkapcsát az Innsbrucki Egyetemi Klinikán fémlapokkal és csavarokkal rögzítették. Állapota stabil. NÉPSZAVA

Bodó: Javítunk!

FOTÓ: AFP/JONATHAN NACKSTRAND

„Remélem, a horvátok legyőzésével sikerül javítanunk, de nem lesz egyszerű dolgunk” – nyilatkozta Bodó Richárd, a németországi kézilabda Európa-bajnokságon szereplő magyar válogatott balátlövője a csapat mai riválisáról (18 óra, tv: M4 Sport). A gárda a csoportkörből a maximális két ponttal jutott a középdöntőbe, ahol csütörtökön 30-29-re kikapott az osztrákoktól. A magyarok hétfőn 20.30-tól a házigazda Németországgal, szerdán 18 órától pedig az olimpiai címvédő Franciaországgal találkoznak a kölni középdöntőben. A csoportok első két helyezettje az elődöntőbe jut, a harmadikok pedig az ötödik helyért játszhatnak. Az Európa-bajnokság győztese – illetve a kvótával még nem rendelkező legjobb csapat – kijut a nyári, párizsi olimpiára. NÉPSZAVA

Első székely híresség

Első székely jégkorongozóként beválasztották a Híresség Csarnokába Varga Dezsőt. A 85. életévében lévő korábbi játékos beiktatására május 26-án, a csehországi vb zárónapján kerül sor Prágában, ahol a csehek legendás alakja, az 51 évesen is aktív, olimpiai és világbajnok, Stanley-kupa-győztes Jaromír Jágr is bekerül a Hall of Fame-be. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

GYŰJTŐ venne bélyeggyűjteményt, régi postai képes levelezőlapot: 06-1/322-8439, 06-20/522-5690.

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk festményeket, dísztárgyakat, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérméket, bizsukat, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, Tetőfedő Bádogos. Ingyenes kiszállás! Tető felújítás, beázás megszüntetés, komplett új tető kivitelezése, teraszok, kocsibeállók kivitelezése, ereszcsatorna javítása és új kivitelezése. 06-70/788-7260

VEGYES

MAGÁNYOS egyedül élő idős ember gondozását vállalnám. Jólelkű nyugdíjas nő vagyok. 06-30/296-3973

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Kipukkadt a szaúdi lufi?

EXODUS Fél évig bírta az al-Ettifaqnál Jordan Henderson. A Liverpool volt csapatkapitánya a meleg és a kilátástalanság elől az Ajaxhoz menekült.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

FOTÓ: AFP/ANP/REMKO DE WAAL

Henderson komoly anyagi veszteséget könyvelhet el, miután a Dammanban székelő al-Ettifaqnál állítólag heti 700 ezer fontot keresett

Alig leplezett kárörvendezéssel vették tudomásul a brit lapok a hírt, hogy a 2023 nyarán busás pénzért és luxuséletmód reményében különböző szaúd-arábiai csapatokhoz szerződött szupersztárok közül elsőként Jordan Henderson bemondta az unalmast. Hat hónap után felmondta a korábbi csapattársa és kapitányelődje, Steven Gerrard által irányított al-Ettifaqkal kötött szerződését. Gyorsan peregtek az események, a 33 éves középpályás csütörtökön már sikeres orvosi vizsgálaton esett át Amszterdamban és megállapodásra jutott az Ajax elnökével. Amint megkapja munkavállalási engedélyét, kipróbálhatja magát az Eredivisiében, kiderül, mennyit ártott neki a Premier League-gel nemhogy egy napon, de egy évben sem nagyon említhető Saudi Pro League.

Henderson túláradó boldogsággal posztolta ki az X (korábban Twitter) csatornán: „Amszterdam! Annyira örülök, hogy itt vagyok! Alig várom, hogy mindenkivel találkozhassak!” Nem mutatott csekélyebb elégedettséget az Ajax sem, mely szokatlanul, 23 ponttal lemaradva a listavezető PSV mögött, a tabella ötödik helyén szégyenkezik. A klub „fontos igazolásnak, a csapat óriási megerősítésének” nevezte a lépést. Az angol válogatott egykor oszlopos tagja 2026 nyaráig kötelezte el magát a holland élcsapathoz, melynek korábbi mesteredzője a Manchester Unitednél most éppen botladozó Erik ten Hag volt. A The Times napilapból derül ki, hogy Henderson nem kaphatta meg a Liverpoolban viselt 14-es mezt, mert ezt a számot Johan Cruyff emlékére kivonták a forgalomból.

A befolyásos vezetőnek, sokoldalú és fizikális játékosnak tartott Henderson komoly anyagi veszteséget könyvelhet el, miután a Dammanban székelő al-Ettifaqnál állítólag heti 700 ezer, de a legszerényebb számítások szerint is 350 ezer fontot (150 millió Ft) keresett. A 18 csapatból álló ligában jelenleg a 8. helyen álló együttes nehezen állja a sarat a (Newcastlelel együtt) szaúdi állami tulajdonban lévő gárdákkal szemben. Az Aston Villától való menesztését követő hosszú szünet után Szaúd-Arábiába érkezett Steve Gerrard menedzseri pozíciója mégis stabilnak látszik. A „vörös” legenda egyébként éppúgy a klub központjától mintegy félórás távolságra lévő Bahreinben lakik, mint tette ezt Jordan Henderson és családja. Hírek szerint különösen a feleség, Rebecca és a három gyermek, Elexa, James és Alba tartotta elviselhetetlennek a szaúdi hőséget, bezártságot, korlátozásokat, de a bahreini körülmények sem voltak eléggé marasztalók. A brit közvélemény a pénz hívó szavát még csak-csak tudomásul vette Henderson távozásakor. Sokkal bántóbbnak tartotta, hogy a magát korábban az LMBTQ+ közösség bajnokának kikiáltott játékos éppen egy olyan országba költözött, ahol sérülnek az emberi jogok, és tilos az azonos neműek együttélése. Ez is oka lehetett, hogy Premier League-klubok nem siettek Henderson segítségére.

> A volt nigériai futballistának, a Chelsea igazgatóságában is megfordult Michael Emenalónak, a Pro League igazgatójának nagyon össze kell szednie magát, ha javítani akar a bajnokság színvonalán.

Az angol válogatottba visszavágyó játékos gyors térülése-fordulása természetesen az egész szaúd-arábiai professzionális futball helyzetét és jövőjét nagyító alá helyezi. Igaz, a 2034-es világbajnokság megrendezését már senki nem veheti el tőle. 2023 nyarán az európai klubok nem győzték kapkodni a fejüket, amikor Cristiano Ronaldót olyan világnagyságok követték hirtelen az Arab-félszigetre, mint Karim Benzema, Roberto Firmino, Ruben Neves, Neymar, Riyad Mahrez vagy N'Golo Kante. Közülük Benzema köztudottan boldogtalan, és nem csatlakozott az al-Ittihad edzőtáborozásához sem, az al-Ahli kötelékében alulteljesítő Firmino pedig legutóbbi 17 találkozóján háromszor talált a hálóba. A volt nigériai futballistának, a Chelsea igazgatóságában is megfordult Michael Emenalónak, a Pro League igazgatójának nagyon össze kell szednie magát, ha részben kiöregedett vagy csak pénzéhes harmincasok mellé elengedhetetlen fiatal, második vonalbeli külföldi játékosokat is meg akar szerezni, mert különben nehéz lesz javítani az egész bajnokság színvonalán és Szaúd-Arábia jelenlegi 56. helyén a FIFA ranglistáján.

Henderson, Benzema és társaik egy álmot követtek a sivatagba, úgy tűnik, mindez illúzióvá válik...

Sérüléshullám Liverpoolban

LABDARÚGÁS Egyre súlyosabb csapások érik az angol Premier League-ben listavezető Liverpoolt: nem elég, hogy vasárnap a Bournemouth otthonában rendezendő bajnokin a magyar válogatott csapatkapitánya, Szoboszlai Dominik, valamint a gárda két szélső védője, Trent Alexander-Arnold és Andrew Robertson sem léphet pályára, az együttes legeredményesebb támadója, a jelenleg az Afrika-kupán szereplő Mohamed Szalah ugyancsak megsérült. Arról egyelőre ugyan nincs hír, mennyit kell kihagynia, de ahogy a combját fájlalva, könnyeivel küszködve leslattyogott a pályáról, az nem sok jóval kecsegtet: valószínűleg a combhajlító izma húzódott vagy szakadt meg. Az elefántcsontparti tornán az egyiptomiak eddig két 2-2-es döntetlent értek el, előbb Mozambik, majd Ghána ellen.

Szalah a PL most zajló idényében is kiválóan teljesít, a Manchester Cityt erősítő Erling Haalanddal közösen a legeredményesebb gólszerző 14 találattal, ráadásul 8 asszisztjánál sem jegyez senki többet. A Pool vasárnap 17.30 órakor rajtoló mecscsén (tv: Spíler1) vélhetően így is pályára lép magyar játékos: a 12. helyen álló hazaiaknál Kerkez Milos.

FOTÓ: AFP/ ISSOUF SANOGO

Szalah a könnyeivel küszködve battyogott le a pályáról

A 21. forduló további programja. Szombat: Arsenal–Crystal Palace (13.30, tv: Match4), Brentford–Nottingham Forest (18.30, tv: Spíler1). Vasárnap: Sheffield–West Ham (15, tv: Spíler1). Hétfő: Brighton–Wolverhampton (20.45). NÉPSZAVA

Királyi búcsú: kiesett a Real

FEJEDELMI TALÁLKOZÁS Visszavágott az Atlético a Real Madridnak a Rijádban, a spanyol Szuperkupa elődöntőjében (január 10-én) elszenvedett 5-3-as vereségért: a Király-kupa nyolcaddöntőjében csütörtök késő este 4-2-re nyert. Mindkét találkozó hosszabbítás után dőlt el, Szaúd-Arábiában 3-3-at, a spanyol fővárosban, az Atlético stadionjában 2-2-t követő ráadásban. Hasonló volt a forgatókönyv a tekintetben is, hogy a királyi gárda megint a hajrában egyenlített, most Joselu mentette meg (átmenetileg) a Realt, ám a kétszer 15 perces hosszabbítás során ezúttal a „matracosok” kerekedtek felül, előbb Antoine Griezmann szerzett előnyt a 100. percben, majd a kitámadó vendégek sorsát Rodrigo Riquelme pecsételte meg a 119.-ben (4-2).

„Ez egy olyan meccs volt, amelyen egyik alakulat sem érdemelt volna vereséget, nagyon jó derbi volt” – mondta Carlo Ancelotti, a Real olasz trénere. Tegnap egyébként el is készítették a negyeddöntő párosítását: Athletic–Barcelona, Celta Vigo–Real Sociedad, Mallorca–Girona, Atlético–Sevilla. NÉPSZAVA

Griezmann nem játszott különösebben jól, de végül nyerőember lett

FOTÓ: AFP/NURPHOTO/JOSE BRETON

Elhunyt a világbajnok

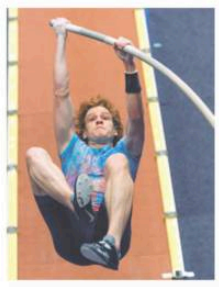

A texasi Kingwoodban 29 éves korában elhunyt Shawn Barber, a rúdugrás 2015-ös világbajnoka. Halálának oka ismeretlen, ügynöke annyit közölt: egészségügyi gondokkal küzdött. Barber 2015-ben Pekingben 21 évesen vb-t nyert, a kanadai rekordot a mai napig ő tartja 6 méterrel. MTI

Tízmilliós bónuszt fizet a szövetség

A június 7. és 12. közötti atlétikai Európa-bajnokságon 10 kategória legjobbjának 50 ezer eurós (19 millió Ft) jutalmat fizet a kontinentális sportági szövetség (EA). Mindkét nemnél a sprintszámok, a közép- és hosszútávú futószámok, a dobószámok, az ugrószámok, illetőleg az utcai és többpróbaszámok legjobbjai kapják a bónuszt – az Eb-k történetében először. MTI

Orban nem egészséges?

Az orvosok óvatosságra intettek azzal kapcsolatban, mikor léphet újra pályára az immár teljes intenzitással edző Orban Willi. Marco Rose, az RB Leipzig futballcsapatának vezetőedzője így aligha ad lehetőséget a magyar válogatott védőnek a listavezető Leverkusen elleni mai Bundesliga-meccsen (18.30 óra). NÉPSZAVA

Fábián: finálé Fritzcel

TENISZ Marozsán egyesben elbúcsúzott az ausztrál nyílt bajnokságtól, amelyen még mindig versenyben van a Novak Djokovicra váró csodálatos Adrian Mannarino.

ÜTŐS ROVAT

HEGYI IVÁN

Azt mondta Balázs György, Marozsán edzője a magyar teniszező Taylor Fritz elleni mérkőzése előtt, hogy úgy érzi, Fábián semmivel sem gyengébb az ausztrál nyílt bajnokság 12. kiemeltjénél. Ehhez képest az amerikai versenyző a harmadik és a negyedik játszmában esélyt sem adott honfitársunknak, aki e két szettben összesen négy játékot nyert (6:2, 6:2).

Hazánk fia az első két játszmában valóban tartotta a lépést, sőt az első szett az övé volt (6:3), a másodikban 2:5-ről visszakapaszkodott 4:5-re, majd négy játszmalabdát hárított, de az ötödiket már nem tudta.

Ettől kezdve nem volt mese. Marozsán kétszer annyi ki nem kényszerített hibát (48-at) számlált, mint ellenfele, és a pontok alig 57 százalékát szerezte meg első adogatásai mögött.

„A vereség ellenére pozitív volt ez a hét, hiszen életemben először a harmadik fordulóban játszhattam egy Grand Slam-verseny főtábláján – mondta a szombaton Fucsovics Márton partnereként páros mérkőzést játszó Marozsán. – Még itt is jól kezdtem, de aztán Fritz agresszívabb lett, mindinkább kicsúszott a kezemből az irányítás. A legfőbb tanulság az: a szervámnak javulnia kell azért, hogy az ilyen kvalitású játékosok ellen reális esélyem legyen. Hogy ne azt érezzem mindig: nehezen nyerem az adogatójátékaimat, ők meg simán a sajátjaikat."

Voltak, akik nála is súlyosabb problémákkal küzdöttek. A leghalványabbnak – mind ellenállását, mind arca fehérségét tekintve – az ukrán Leszja Curenko tetszett, akit a női egyes második kiemeltje, a belarusz Arina Szabalenka kegyetlenül kisemmizett (6:0, 6:0). A floridai Coco Gauff sem törődött honfitársa, Alycia Parks lelkével, 6:0, 6:2-es csapást mért az atlantai lányra.

FOTÓ: AFP/MARTIN KEEP

Marozsán úgy érzi első harmadik körös GS-szereplése után: főleg adogatójátékban kell fejlődnie

> Jannik Sinner is sietett valahová Melbourne-ben, csak közben beugrott egy kicsit teniszezni. Rövid ideig ütögetett az argentin Sebastian Baezzel, majd olaszosan távozott (6:0, 6:1, 6:3).

Jannik Sinner is sietett valahova Melbourne-ben, csak közben beugrott egy kicsit teniszezni. Rövid ideig ütögetett az argentin Sebastian Baezzel, majd olaszosan távozott (6:0, 6:1, 6:3).

Sztefanosz Cicipasz sem akart sokáig bajlódni az olasz Lorenzo Musettit öt játszmában felülmúló holland Luca van Asschéval, bőven elég volt neki annyi viszontagság, amennyit az ausztrál Jordan Thompson okozott neki az előző körben. A görög játékos most a második szettben tarolt (6:0), és egyébként sem ismert elveszett játszmát (6:3, 6:4).

Az előbbieknél összehasonlíthatatlanul izgalmasabb volt a francia Adrian Mannarino és az amerikai Ben Shelton mérkőzése. Az európai játékos imádja a thrillereket, háromból háromszor győzött az idei ausztrál bajnokságon öt szettben. Először a svájci Stan Wawrinkával, aztán a spanyol Jaume Munarral töltött néhány feszült órát a tűző napon, és ugyanezt tette tengerentúli riválisával (meg a maga tar fejével). A végeredmény 7:6, 1:6, 6:7, 6:3, 6:4, a találkozó időtartama négy és háromnegyed óra volt.

Mannarino egészen jól bírja a gyűrődést ahhoz képest, hogy 35 éves.

Azt azért – a teniszén túl – megnézném, hogy megy be ügyet intézni egy hivatalba. „Hol született?" – kérdik tőle. – Soisy-sous-Montmorency – válaszolja. „Bocsánat, betűzze!"

A francia veterán legközelebb a nála is egy évvel idősebb Novak Djokoviccsal találkozik. A szerb extraklasszis a romantikus kedvenceket, a skót Andy Murrayt és a francia Gaël Monfilst kiejtő argentin Tomas Etcheverry ellen még véletlenül sem mutatkozott szentimentálisnak, három kíméletlen játszmában győzött (6:3, 6:3, 7:6).

Három szettet vívott az Ons Jabeurt a pályáról lesöprő Mira Andrejeva is. De milyet! Az orosz bakfis 1:6, 6:1, 1:5-re állt a 21 esztendős francia Diane Parry ellen, és az arcára fagyasztotta mindenki mosolyát, aki ironizált magában: innen szép nyerni. Merthogy győzött 7:6-ra (a rövidítésben 10-5-re).

Egy bennünket közelebbről érintő három szett a női páros első fordulójából: Babos Tímea, Bondár Anna–Angelica Moratelli, Samantha Murray (olasz, brit) 4:6, 6:1, 7:5.

Végül a pénteki záró mérkőzésről. Az ember nem nagyon hitt a szemének, milyen alacsony nívón teniszezett az ausztrál Storm Hunter és a cseh Barbora Krejciková, a női verseny 9. kiemeltje. A labda nemegyszer úgy dadogott, hogy azt lehetett hinni: a székbíró logopédust hív, ahogyan fizioterapistát szoktak a pálya mellé kérni.

Ez azért is érdekes, mert az Eurosport központjában valaki úgy döntött: inkább ezt a meccset adják, mint az orosz Andrej Rubljov – a férfi egyes 5. kiemeltje – és az amerikai Sebastian Korda mecscsét (6:2, 7:6, 6:4). Na most, ab ovo tudható, a két mérkőzés nincs egy súlycsoportban, ráadásul a közvetített hölgyek szint alatt maradtak. A magyar adás riportere meg is jegyezte, hogy Krejcikovának semmit nem kellene tennie, csak kivárnia, míg Hunter megveri önmagát.

Majdnem fordítva történt: Krejcikova mindent elkövetett, hogy kiejtse saját magát – az első szettben például 21 labdát ütött a hálóba vagy a vakvilágba –, de ez végül, nagy nehézségek árán, nem sikerült (4:6, 7:5, 6:3).

Ám ha így játszik a 9. kiemelt, akkor alighanem csehül áll a tenisz.

Sainz negyedszer nyerte meg a Dakart

CÉLVONAL Az autósok mezőnyében a 61 éves Carlos Sainz, Lucas Cruz páros, az Audi spanyol kettőse nyerte a Szaúd-Arábiában rendezett és pénteken véget ért 46. Dakar-ralit. A 61 éves Sainznak ez karrierje során (2010, 2018 és 2020 után) a negyedik diadala a világ legnehezebbnek tartott tereprali-viadalán. Győzelmével az Audi lett az első gyártó, amelynek hibrid-elektromos hajtású járművel sikerült megnyernie a Dakart.

FOTÓ: AFP/PATRICK HERTZOG

2010, 2018 és 2020 után tudtak ismét diadalmaskodni

A pénteki záró szakaszt a kilencszeres ralivilágbajnok Sebastian Loeb és navigátora, Fabian Lurquin ugyan megnyerte, de az összetettben – a csütörtöki műszaki problémák nyomán – ez is csak arra volt elég, hogy a dobogó legalsó fokára felállhasson. Az összetett második helyet ugyanis a hajrában jó tempót diktáló és konstans teljesítményt nyújtó Guillaume De Mevius, Xavier Panseri belga, francia duó kaparintotta meg Toyotával.

A motorosoknál pályafutása második Dakar-sikerét aratta az amerikai Ricky Brabec. A Hondával versenyző 32 éves motoros 2020 után diadalmaskodott ismét.

MTI-NÉPSZAVA

Végeredmény

Autósok: 1. Carlos Sainz, Lucas Cruz (spanyol, Audi) 48:15:18 óra, 2. Guillaume De Mevius, Xavier Panseri (belga, francia, Toyota) 1:20:25 óra h., 3. Sebastien Loeb, Fabian Lurquin (francia, belga, Prodrive) 1:25:12 ó. h.
Motorosok: 1. Ricky Brabec (amerikai, Honda) 51:30:08 óra 2. Ross Branch (botswanai, Hero) 10:53 perc hátrány, 3. Adrien Van Beveren (francia, Honda) 12:25 p. h.

Új-Mexikó beperli Zuckerberget

Az állam főügyésze szerint a fiatalok tízszer olyan gyakran válnak szexuális abúzus áldozataivá az Instagramon és a Facebookon, mint az OnlyFansen vagy a Pornhubon, és bár a Meta vezetői tudtak a problémáról, az üzleti érdekek felülírták az erkölcsöt és a törvényt. Az állam beperli Mark Zuckerberget. QUBIT

Grönland óránként 30 millió tonna jeget veszít

A grönlandi jégsapka óránként átlagosan 30 millió tonna jeget veszít a klímaválság miatt – derült ki a Nature-ben megjelent tanulmányból, ami 20 százalékkal több, mint korábban gondolták. GUARDIAN

Nyílt nap a Gyermekvasúton

Január 21-én, vasárnap nyílt napot tart a Gyermekvasút a Széchenyi-hegyi végállomáson. 10 és 16 óra között várják az érdeklődő gyerekeket, akik hangosbemondóként is bizonyíthatnak, betekinthetnek a váltókezelő munkájába, és az állomáson álló szalonkocsiban valódi vasutas-felszerelésekkel végezhetik a jegyvizsgáló teendőit. NÉPSZAVA

Kudarcos rendőri taktika

UVALDE Tavaly májusban történt Texasban az az iskolai lövöldözés, amelyben 21-en haltak meg. A lezárult vizsgálat szerint életeket menthetett volna, ha a rendfenntartók betartják a képzési protokollt.

VARGA PÉTER

Nyilvánosságra hozták az amerikai igazságügyi minisztérium rég várt vizsgálatának eredményét a 2022. május 24-én, a texasi Uvaldében, a Robb Általános Iskolában történt lövöldözésről, amelynek tizenkilenc diák, két tanár volt a halálos áldozata, tizenheten pedig megsebesültek. Már akkor felmerült, hogy a rendőrök nem cselekedtek megfelelően, több mint egy órát vártak az iskola épületén kívül, míg megkezdték a behatolást és végül ártalmatlanították és lelőtték az elkövetőt. A jelentés szerint a fegyveres nagyjából 142 lövést adott le az épületben, mielőtt megállították. Az akkor 18 éves elkövető egykor az iskolában tanult, és egy AR–15-ös támadófegyverrel követte el tettét.

A jelentés szerint a rendőri vezetés „sorozatos rossz döntései, taktikája, késedelmes és összezavart reakciója” vezetett az akció kudarcához. Ennek nem szabadott volna megtörténnie, mondta csütörtöki sajtótájékoztatóján Merrick Garland szövetségi legfőbb ügyész. „Ha a rendfenntartó erők követték volna az általánosan elfogadott gyakorlatot egy ilyen aktív lövöldözés esetén, és közvetlenül a lövöldöző után mentek volna, hogy megállítsák, életeket mentettek volna meg, az emberek túlélték volna” – tette hozzá Garland.

„Többet érdemelnek a gyerekeink annál, hogy egy olyan országban nőjenek fel, ahol egy 18 éves könnyen hozzáférhet olyan fegyverhez, aminek a harctéren van a helye, nem pedig egy osztályteremben. De az ország közösségei és a rendfenntartó erők tagjai – akik megvédik őket – is többet érdemelnek annál, hogy szörnyű iskolai lövöldözéseket kelljen elviselniük nap nap után. (...) De hát ez az a valóság, amivel szembe kell nézniük, és erre fel kell készülniük” – mondta Merrick Garland.

A texasi közbiztonsági minisztérium még nem hozta nyilvánosságra saját vizsgálatát, és Uvalde városa és az Uvalde megyei körzeti ügyész hivatala is folytatja saját vizsgálatát, várhatóan ebben a hónapban befejezik. „Nincs igazság, amíg egyes rendőrök ellen nem emelnek vádat visszaéléseik miatt” – mondta Roland Gutierrez, Texas állam szenátora. A közösség több tagja is pert indított a város rendőrsége és a helyi tisztviselők ellen, amelyek folyamatban vannak. Garland nem válaszolt közvetlenül arra, hogy a lövöldözésre reagáló tiszteket büntetőeljárás alá vonják-e. Azt mondta, hogy ezt a helyi kerületi ügyészre bízza, mert az igazságügyi minisztériumnak csak a szövetségi bűncselekmények esetében van illetékessége.

Az uvaldei lövöldözés után a texasi törvényhozók módosították azt a törvényt, amely lehetővé tette a súlyos mentális egészségügyi problémákkal küzdő fiatalok számára, hogy később legálisan vásároljanak lőfegyvert. De számos más fegyvertartási intézkedési javaslatot nem sikerült elfogadni, annak ellenére, hogy Uvalde áldozatainak családjai támogatták. Nevezetesen, nem fogadták el a félautomata lőfegyver vásárlásához szükséges alsó korhatár 18-ról 21 évre emeléséről szóló törvényjavaslatot. Az uvaldei fegyveres alig néhány nappal a 18. születésnapja után vásárolta meg lőfegyverét.

Az USA 51 államából 37-ben írják elő, hogy legalább évente a rendőrök hasonló helyzetekre felkészítő képzésen vegyenek részt, de csak Texasban kell egy kétévenként megismétlendő 16 órás képzésen kötelezően megjelenniük. Az intézkedést az uvaldei eset óta vezették be. Az 1999-es columbine-i (Colorado) középiskolai lövöldözés óta képezik arra a rendőröket, hogy elégtelen körülmények – nincs elegendő ember vagy fegyver – ellenére is az első legyen a lövöldöző megállítása, az egyéni biztonságuk, és minden más csak másodlagos – írta a Texas Tribune.

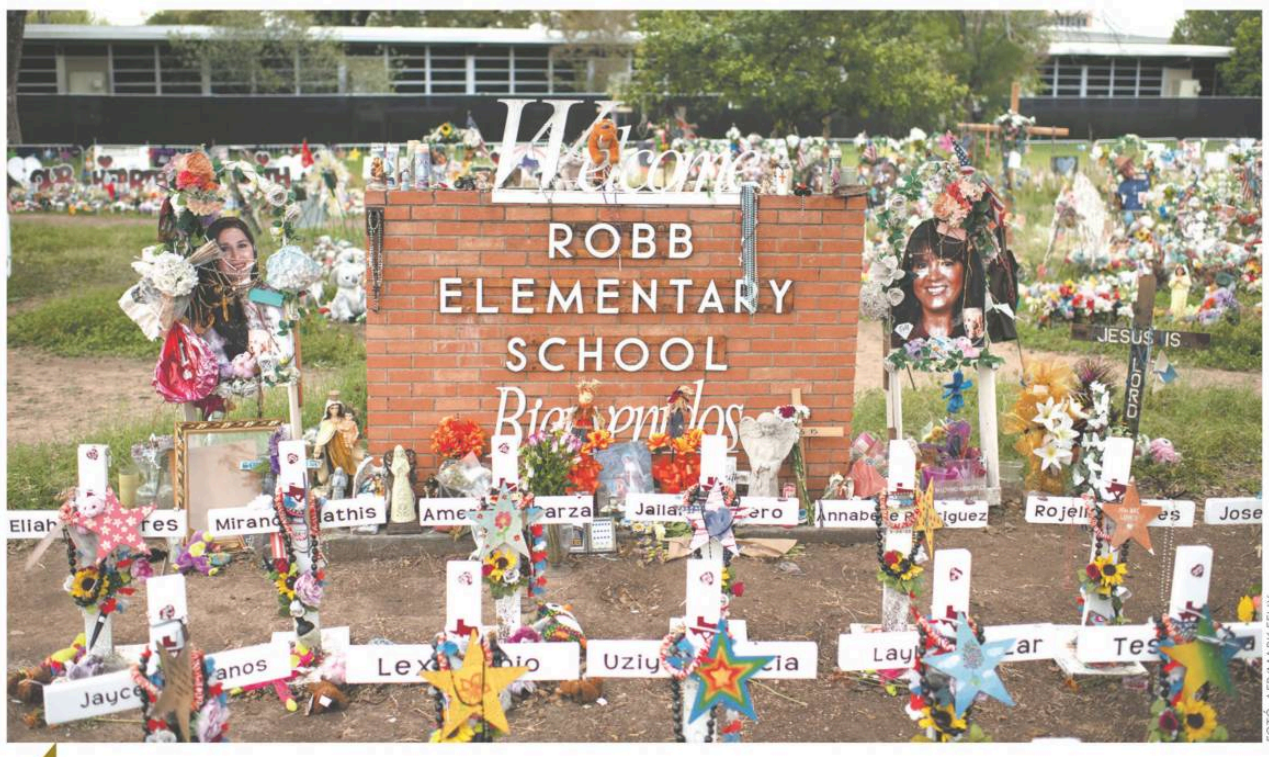

FOTÓ: AFP/MARK FELIX

A huszonegy halálos áldozat emlékkeresztjei a Robb Általános Iskola előtt

INFÓ

Ez volt a harmadik leghalálosabb amerikai iskolai lövöldözés, közvetlenül a 2007-es, Virginia állambeli Műszaki Egyetemen történt eset (egy dél-koreai származású diák hidegvérrel kivégzett harminckét diákot, majd önmagával is végzett) és a 2012-es Sandy Hook-tömeggyilkosság mögött. (Newtownban egy 20 éves fiatal 26 embert lőtt le.)

Nyílt levél a GMO-szabályok lazításáért

GMO Összesen 35 Nobel-díjas tudós pénteken nyílt levélben kérte az Európai Unió törvényhozóit, hogy lazítsanak a génszerkesztésre vonatkozó szigorú szabályozáson, és tegyék lehetővé a tudósok számára, hogy olyan növényeket fejlesszenek ki, amelyek ellenállnak a „klímavészhelyzetnek”. Olyan új technikák alkalmazásának engedélyezését kérik, amelyek meghatározott géneket céloznak meg, hogy a genetikai kódjukat módosítsák, így ellenállóbbá téve a növényeket a betegségekkel és a szélsőséges időjárással szemben – írja a Guardian.

A levél több mint ezer aláírója között vezető biológusokat és genetikusokat, köztük a vita középpontjában álló CRISPR „genetikai olló” felfedezéséért Nobel-díjat kapott tudósokat találunk.

A támogatók szerint az új szabályok segíthetik a gazdákat abban, hogy kevesebb növényvédő szert és kevesebb műtrágyát használjanak. Egyes, hagyományos módszerekkel nehezen nemesíthető növényekhez – mint például a gyümölcsfák, a szőlő és a burgonya – az EU legkárosabb növényvédő szereit használják.

A környezetvédelmi csoportok eddig is hevesen ellenezték a technológiát, mivel attól félnek, hogy az kiszámíthatatlan eredményekkel járhat, és a biodiverzitás mellett akár az emberi egészségre is veszélyes lehet. Az Európai Bizottság azonban mentesíteni kívánja az új génszerkesztési módszerekkel előállított növényeket a szigorú szabályok alól. Az Európai Parlament környezetvédelmi bizottsága szerdán szavaz a tervezetről. NÉPSZAVA

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az új technikák meghatározott géneket céloznak meg

Boldog névnapot, Fábián, Sebestyén!

A Fábián latin eredetű férfinév, a Fabianus névből származik, jelentése: a Fabius nemzetséghez tartozó. A név valószínűleg a faba (bab) szóval függ össze, a jelentése így babos vagy babtermesztő. A Sebestyén a latin Sebastianus név rövidülésének magyaros alakja, jelentése Szebaszte városából való.

KENÓ Január 19.

2	4	5	14	20	22	31	36	39	48
51	54	55	64	69	70	71	73	74	78

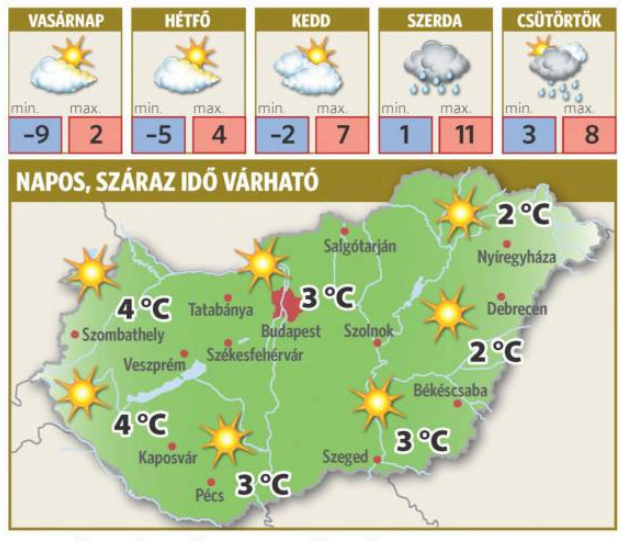

Mesterlövész landolt a Holdon

JAPÁN Sikeresen landolt péntek délután a japán űrügynökség (JAXA) SLIM leszállóegysége a Holdon a Shioli-kráter peremének környékén, ahol később tudományos munkát végez, de elsődleges feladatát a leszállás jelentette. Ahogy arra a SLIM beceneve, a „holdi mesterlövész” is utal, a landolást sosem látott pontossággal igyekeztek megvalósítani, hogy az űreszköz a kijelölt célhelyszín 100 méteres körzetében érjen a felszínre. Ezt a leszállóegység „okos szemei” segítették elő, amelyek a felszínről készített felvételek elemzésével ellenőrizték, hogy a kellő helyen ereszkedik-e, a rendszer pedig autonóm navigációval módosította az irányt szükség esetén. Az irányítóközpont egyelőre próbál kapcsolatba lépni a leszállóegységgel. Ezzel Japán lett az ötödik nemzet (Szovjetunió, Egyesült Államok, India és Kína), amely leszállóegységgel landolt a Holdon. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015

Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER

Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C. Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 22., hétfő 152. évfolyam, 18. szám Ára: 500 forint

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Egyre többször vendégmunkás szállítja ki a pizzát

„Mesebeszéd a magyar dolgozók védelme”

ÁLLÁSOK Nincs akkora munkaerőigény ma, mint fél évvel ezelőtt, sok helyen létszámstopot hirdettek, mivel lassul a magyar gazdaság – fogalmazott lapunknak László Zoltán, aki szerint a külföldiek itteni munkavállalásával kapcsolatos törvényben foglalt ígéreteket – miszerint a magyar munkavállaló élvez elsőbbséget – legfeljebb mesebeszédnek lehet nevezni. A Vasas Szakszervezeti Szövetség alelnöke szerint a valóságban a létszámleépítésnél a magyar munkavállalóknak mondanak fel. A hazai kölcsönzött munkaerőt ugyanis könnyebb leépíteni, mint a két évre leszerződtetett külföldit, márpedig megdöbbentően nagy itthon a kölcsönzött munkaerőként foglalkoztatottak száma, a Vasas területén 30 százalék az arányuk.

A magyar dolgozók és a vendégmunkások között eközben feszültséget jelent az azonos bér is, hiszen utóbbiak szállását is fizeti a cég. A thaiok egyébként épp ezért jönnek hozzánk szívesen, mert a magyar munkaadókkal szemben a németországi vagy ausztriai cégek nem biztosítanak szállást az odavándorló munkaerőnek – tudtuk meg Habóczki Zsolttól, a thai munkaerő közvetítésével foglalkozó Work & Smile Kft. társtulajdonosától.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Visszafejlődő kisvárosok

RANGSOR A budapesti kerületek és a megyeszékhelyek haladnak, a kisebb települések hátrafelé mennek – derült ki egy friss kutatásból.

CZENE GÁBOR

„A kisvárosokban szinte mindenütt visszafejlődést látunk. Ha van valahol sürgős beavatkozási terület, akkor ez a településtípus az” – jelentette ki Boros Tamás politológus, az Egyensúly Intézet igazgatója. Boros az intézet friss kutatásáról nyilatkozott, amelyben a magyarországi települések fejlettségi szintjét vizsgálták. Listájuk nem a fejlett településeket veszi előre, hanem azokat, amelyek a legtöbbet fejlődtek – önmagukhoz képest. Figyelemre méltó, hogy a szegény térségben lévő, apró borsodi falvak is bekerültek a legtöbbet fejlődő községek közé. Tornakápolna például borzasztóan rossz helyzetből indult, mára is csak oda jutott, hogy ezredik a kistelepülések fejlettségi rangsorában, de így is első lett a legtöbbet fejlődő községek listáján. Ebben a rangsorban a második és ötödik helyen is borsodi települést találunk – Hejőkürtöt és Galvácsot. A budapesti kerületek és a megyeszékhelyek az elmúlt hét-nyolc évben kivétel nélkül fejlődtek, a 15 ezer fősnél kisebb városokban viszont rossz a helyzet. Az országban található 260-nak a 60 százaléka nemhogy nem fejlődött, hanem visszafejlődött.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Borsodi utcakép. A megye több kistelepülése is fejlődött

Ami meglepte a kutatókat: a statisztikai adatok alapján a községek és az 5000 fő alatti városok túlnyomó többsége fejlődést könyvelhetett el a vizsgált időszakban. Ez nem azt jelenti, hogy a magyar falvak hirtelen virágzó településekké változtak – magyarázta az Egyensúly Intézet igazgatója –, hanem azt, hogy saját magukhoz képest magasabb lett a fejlettségi szintjük.

CIKKÜNK A 3. OLDALON

Veszélyes az egyszerűsítés

FELELŐSSÉG „Ez az igazi munkánk: az emberiség összetettségét képviselni azokkal szemben, akik le akarják egyszerűsíteni a dolgokat. Az egyszerűsítés az, ami az igazi veszélyt jelenti. Mindig. Vagy a »te ezt tetted, te azt tetted« retorikája” – nyilatkozta a Népszavának Richard Nelson, aki a párizsi Théâtre du Soleilben rendezte saját, Életünk a művészetben című darabját. Az amerikai író-rendező hangsúlyozta: „A művészet természeténél fogva az emberi lét összetettségéről szól, és ilyen módon veszélyt jelent bizonyos politikusok és politikai programok szemében, miközben pont, hogy a művészet a szükséges egyensúlyozó eszköze egy társadalomnak.”

FOTÓ: JOAN MARCUS

Oroszország helyett Párizsban mutatták be Richard Nelson darabját

A Sztanyiszlavszkijról készült drámáját Moszkvában mutatták volna be, az első felolvasásra 2022. február 23-án került sor. Másnap Ukrajnát lerohanta Oroszország, a mű fiókba került, és Ariane Mnouchkine francia fordításában került elő jó másfél évvel később. Az alkotó Párizsban válaszolt kérdéseinkre.

INTERJÚ A 11. OLDALON

Délre jöhet az újabb akkugyár

BERUHÁZÁS Megalapozottnak tartják a lapunknak névtelenül nyilatkozó iparági szakértők azokat az információkat, amelyek szerint a BYD a Szegedre tervezett elektromosautó-gyárához a közelben, Dél-Magyarországon létesít akkumulátorüzemet. A BYD érkezését december végén jelentették be, akkor Botka László, Szeged polgármestere kategorikusan leszögezte, az autógyárhoz kapcsoltan akkumulátorgyártás nem települ Szegedre.

A BYD ugyanakkor saját gyártású akkumulátorokat használ az általa előállított járművekbe, mert más típusúakkal, például a debreceni CATL termékeivel nem kompatibilisek az autóik. A szállítási költségek, a földrajzi távolság és a logisztikai nehézségek miatt az ázsiai gyártó bizonyára nem Kínából szállítja majd az itt készülő elektromos autóihoz az akkukat. Az akkugyár lehetséges helyszíneként közelsége és a vasúti összeköttetése miatt Békéscsaba is felmerülhet.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

A termelés hatékonysága múlik azon, érkeznek-e az akkumulátorok

FOTÓ: AFP/XINHUA/SHAO RUI

Lebegtetik, marad-e a családi pótlék

TITKOLÓZÁS Nem cáfolta a családi pótlék megszüntetésének tervét a Kulturális és Innovációs Minisztérium – derült ki az Ungár Péter LMP-s képviselőnek adott válaszból. Csák János tárcavezető már egy korábbi parlamenti meghallgatáson is figyelemre méltóan reagált arra a felvetésre, hogy miért nem emelik a 2008 óta változatlan összegű pótlékot. Mint mondta, ha valaki csak segélyen él, és nem a munkaerőpiacról, „azt nem tartjuk jó iránynak”. A családi pótlék egyébként a miniszter állításával szemben nem segély. A támogatás összege 2008 óta változatlan, 12 200 forinttól 25 900 forintig járhat gyermekenként.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

A támogatás összege 2008 óta változatlan, 12 200 forinttól 25 900 forintig járhat.

AJÁNLÓ

Nem kelendő a Rác Hotel

A fürdő mellé épített 67 szobás szállóra másodszorra sem akadt jelentkező, de előbbi felújítása is egyre távolabbra tolódik. **4. oldal**

Változások a fővárosi tömegközlekedésben

A Budapest-bérlet felszámolása is szerepet játszhat a BKK járatritkításában. Az indoklásként beharangozott új járat ugyanis éppen onnan hozná az utasokat, ahonnan most a MÁV-zónázó. **4. oldal**

Egyenlőség kontra NER

Egy 2026-ban bevezetni tervezett uniós irányelv szerint egyenlő értékű munka esetén a nők és férfiak közti bérkülönbség nem haladhatná meg az 5 százalékot. Nálunk a nők bérhátránya 17,3 százalék. **5. oldal**

Félelmet keltő remigrációs tervek

Százezrek vonultak utcára a hétvégén 90 német városban a szélsőjobb elleni „demokráciapárti tüntetéseken”, tiltakozva a nemrég napvilágra került, náci ideológiát idéző remigrációs tervek ellen. A német Bundesliga labdarúgói és edzői is felszólaltak az AfD ellen. **7. oldal**

Mesebeszéd a dolgozók védelme

MUNKAHELY Trükköznek a harmadik országbéliek foglalkoztatásával is. Könnyebb elbocsátani a hazai munkást, mint a kétéves szerződéssel ideérkező külföldit.

BOD PÉTER

Nem a kulturális különbségek, és még csak nem is a magyar társadalom felkészületlensége okozza a legnagyobb gondot a harmadik országból érkező külföldi munkavállalók kapcsán idehaza, hanem legtöbbször az, hogy nálunk sok esetben 10-20 ezres közösségekbe, kisvárosokba érkeznek meg az indonéz vagy a Fülöp-szigeteki munkavállalók, ellentétben Nyugat-Európával, ahol százezres vagy milliós populációk fogadják őket – mondta el lapunknak László Zoltán, a Vasas Szakszervezet alelnöke.

A külföldi munkavállalókkal szembeni társadalmi ellenérzések nagyrészt megszűnőben vannak, ami egyfelől jó jel, másfelől amennyiben a jelenleginél is több, döntően Ázsiából érkező munkavállaló magyarországi foglalkoztatására készül az ország, ez alapkövetelmény. Az már a gondokat jelzi, hogy nincs pontos statisztika, hány, harmadik világból érkező munkavállalót foglalkoztatnak jelenleg idehaza. A Nemzetgazdasági Minisztérium tavaly év végi adata szerint 39 ezret, a KSH szerint 95 ezret.

Éppen azt nehezményezi a szakszervezeti vezető is, hogy ebben az ügyben nincsenek hiteles statisztikák, aminek egyik oka, hogy a harmadik országból érkező munkavállalókat a hazai cégek vagy saját alkalmazottként, vagy kölcsönzött munkaerőként, vagy a külföldi cég alkalmazottjaként tartják számon. A nyilvántartások különbségei ebből adódnak, és egyben lehetőséget adnak az adatokkal való bűvészkedésekre. Alapvető érdekünk volna tisztában lenni ezekkel a statisztikákkal, akár még önkormányzati szinten is – tette hozzá László Zoltán.

Erősen vitatható az a miniszterelnöki állítás, amely szerint az országnak a közeljövőben 500 ezer külföldi munkavállalóra lenne szüksége. Ez a szám csak többéves ciklusra értelmezhető, amikor az ekkora nagyságrendű munkaerő „átforog” a magyar gazdaságon. A becslések alapján a mostani viszonyok mellett egyidejűleg legfeljebb 250 ezer harmadik országbeli foglalkoztatása kivitelezhető. Befolyásolja a helyzetet, hogy a munkaadók oldaláról nézve most lassul a magyar gazdaság. Nincs akkora munkaerőigény ma, mint fél évvel korábban, sok helyen létszámstopot léptettek életbe – tudtuk meg.

Érdemes volna átgondolni azt is, milyen szektorokban foglalkoztatják itthon a harmadik országból érkezőket. Ausztriában és Németországban például nagy számban alkalmazzák őket az egészségügyben és a szociális szférában, idősgondozásban, közmegelégedés mellett – hívta fel egy eddig keveset említett szempontra a figyelmet László Zoltán. Nyelvtanítás mellett erre kifejezetten alkalmasnak mutatkoznak a kulturált, empatikus, türelmes és udvarias indonéz és Fülöp-szigeteki munkavállalók. A külföldi munkavállalók kapcsán azonban itthon hiányzik a stratégiai, rendszerszintű gondolkodás. Helyette rövid távú érdekek és szűk körű alkuk alakítják a helyzetet.

A külföldiek magyarországi munkavállalása nem új jelenség, tömegesen a 2000-es évek elején indult, amikor nagy számban érkeztek ide ukrán, szerb, kazah és kirgiz munkavállalók, akiket aztán a Szlovákiából jövők követték – mondta el a szakszervezeti vezető. Ebben az időben a legfőbb konfliktusforrást a munkavállalók között a magyar és a külföldi dolgozók azonos munkabére jelentette, amit a hazaiak annak ellenére nehezen fogadtak el, hogy a munkaadónak a külföldiek alkalmazása többletköltségekkel jár. Elég csak a külföldiek lakhatási kérdéseire utalni.

A kialakult helyzetet súlyosbította a sok esetben felkészületlen munkahelyi középvezetők hozzáállása, akik fekete-fehér szemlélete igazságtalanul állítja szembe a magyar és a külföldi munkavállalókat, előnyben részesítve a túlmunkát és túlórát – helyzetükből adódóan könnyebben – vállaló külföldieket. Ez az összevetés egyszerre káros és mérgező – fogalmazott a vasasok alelnöke.

A külföldiek itteni munkavállalásával kapcsolatos, a törvényekbe foglalt ígéreteket mindeközben legfeljebb mesebeszédnek lehet nevezni – fogalmazott László Zoltán annak kapcsán, hogy a meghirdetett állások (nyitott pozíciók) betöltésére a magyar munkavállaló élvez elsőbbséget. A valóságban leginkább az történik, hogy a hazai és a harmadik országbeli foglalkoztatott együtt dolgozik ugyanannál a cégnél, és a létszámleépítésnél a magyar munkavállalóknak mondanak fel. Ezzel nem sértenek törvényt, igaz, nem is védik meg – ahogyan a hangzatos propaganda fogalmaz – a „magyar családokat”.

A hazai kölcsönzött munkaerőt leépíteni – ahogyan ez az elmúlt hónapokban sokszor megtörtént – a legegyszerűbb eljárások közé tartozik. Amennyiben a kölcsönbe vevő visszamondja igényét, akkor ez olyan gazdasági ok, amelynek alapján a kölcsönbe adó minden további nélkül megszünteti a munkaviszonyt. Márpedig megdöbbentően nagy itthon a kölcsönzött munkaerőként foglalkoztatottak száma, a Vasas Szakszervezet a saját területén a foglalkoztatottak 30 százalékára teszi arányukat.

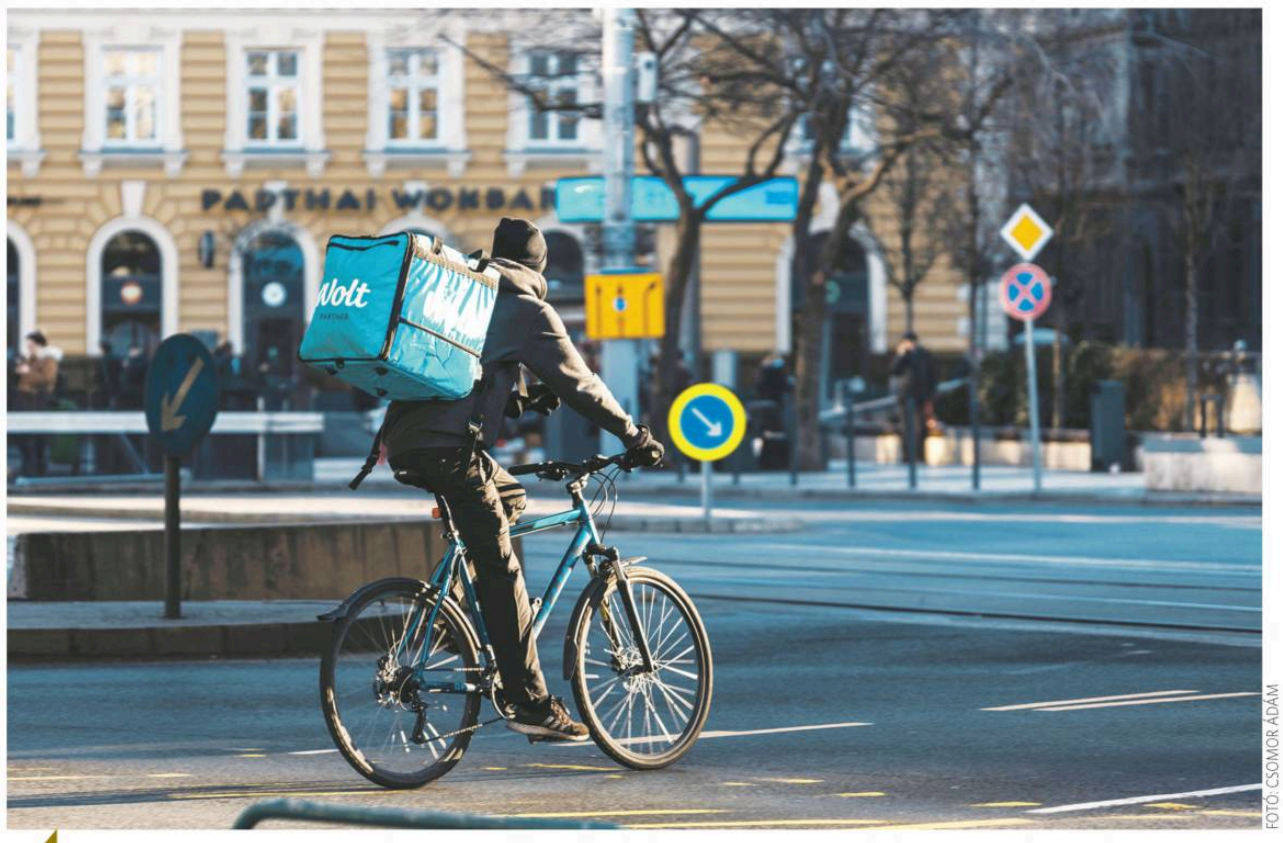

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Zavaros itthon a munka világa

Aki a magyar foglalkoztatási piacon ügyeskedni akar, ezt könnyedén megteheti. Ez a piac tele van ügyeskedőkkel – fogalmazott sarkosan László Zoltán. Sokakat sajátos munkaviszonyban foglalkoztatnak, és ezek közül csak az egyik az utóbbi időben sokat emlegetett kölcsönzött munkaerő. Nagy cégeknél is gyakran előfordul, hogy saját állományában lévő dolgozók mellett egyszerre alkalmaznak kölcsönzött munkaerőt, kiszervezett és alvállalkozók által foglalkoztatottakat, és ezek különböző kombinációit. Ebbe a foglalkoztatási környezetbe érkeztek meg az utóbbi időben jelentős számban a harmadik országbeli munkavállalók. A munka világa itthon ettől is zavaros és több esetben átláthatatlan.

Zavart okoz, hogy a cégek a saját állományban lévő dolgozók mellett egyszerre alkalmaznak kölcsönzött munkaerőt, kiszervezett és alvállalkozók által foglalkoztatottakat

250 ezer
külföldi munkás egyidejű foglalkoztatására van esély, az 500 ezres szám túlzó

KÖLCSÖNZÉS

LÁSZLÓ ZOLTÁN
Megdöbbentően nagy itthon a kölcsönzött munkaerőként foglalkoztatottak száma, a Vasas Szakszervezet a saját területén a foglalkoztatottak 30 százalékára teszi arányukat

Szlovákiából is jöttek, majd hazamentek

Ukrán állampolgárságú munkavállalók még mindig viszonylag nagy számban dolgoznak Magyarországon, bár számuk folyamatosan csökken; ez még inkább igaz a szerb, a szlovák és a román állampolgárokra – tudtuk meg László Zoltántól. Szlovákiából döntő részben az ottani magyarok vállaltak munkát ingázóként a 2000-es évek első évtizedében Komáromban, Esztergomban és Győrben. Északi szomszédunk gazdasága ezt követően jelentős fejlődésen ment keresztül, az ottani bérek, ha nem is jelentősen, de meghaladják a magyarországit. Ám ennél is fontosabb – hangsúlyozta a Vasas Szakszervezet alelnöke –, hogy Szlovákiában nagyobb a foglalkoztatottak munkabiztonsága, mint Magyarországon. Mindezek együtt magyarázzák, hogy nagymértékben megcsappant a hazánkban munkát vállaló szlovák állampolgárságúak száma.

Kulturális és gazdasági okok miatt lettünk célország

VENDÉGEK – Amikor elkezdtünk thaiföldi munkaerő közvetítésével foglalkozni, két alapelvet fogalmaztunk meg. Az egyik, hogy nem szeretnénk olyan cégekkel szerződni, amelyek spórolás miatt le akarják váltani a magyar munkaerőt. A másik, hogy a thaiok ugyanazt a bért, juttatást kapják, mint a magyarok. Így jutottunk el olyan étteremhez, amely majdnem bezárt: annyira nem találtak embert, hogy a szakács és az ügyvezető állt be mosogatni. Vagy egy olyan szállodához, ahol főszezonban nem lehetett kiadni a szobák 30 százalékát, mert nem volt takarítónő. Olyan cégekkel dolgozunk, ahol tényleges munkaerőhiányt tapasztalunk – mondta lapunknak Habóczki Zsolt, a Work & Smile Kft. társtulajdonosa. A kizárólag thai munkaerő közvetítésével foglalkozó céget két éve alapították. Habóczki Zsolt azelőtt 20 éven keresztül online utazási irodák fejlesztésével foglalkozott. – A pandémia alatt éreztem, hogy váltani kéne. Gyerekkori barátommal, Görög Rudolffal (aki szintén társtulajdonos a cégnél), aki akkoriban szállodaigazgatóként dolgozott, rengeteget beszélgettünk az egyre növekvő munkaerőhiányról. Ebből született a gondolat, hogy foglalkozzunk munkaerő-közvetítéssel. Én egyébként thai masszázsszalonokat is üzemeltetek, részint innen jött a thai vonal, másrészt a harmadik tulajdonos, Tongsai Seelakkham is thai származású.

Habóczki Zsolt: Olyan cégekkel dolgozunk, ahol tényleges munkaerőhiány van

Az utóbbi időben egyre több hír jelenik meg arról, hogy egyre több harmadik országbeli munkaerő érkezik Magyarországra. Felmerül a kérdés, hogy miért pont ide, és nem a jobb gázsikat fizető nyugat-európai országokba. Habóczki szerint ennek kulturális és gazdasági okai is vannak. – Németországban, Ausztriában a legtöbb esetben nem biztosítanak szállást az odavándorló munkaerőnek. Magyarországon viszont a legtöbb munkáltató ezt megoldja. Aki nem tudja, ott mi is tudunk segíteni. A belvárosban egy hostelt alakítottunk át, ahol jelenleg harmincan laknak. Kiszedtük az emeletes ágyakat, és egyszemélyesre cseréltük. Terebélyes konyhát alakítottunk ki, mert a thaioknak nagyon fontos közösségi térként funkcionál, a szabadidejük nagy részét ott töltik közösen. Tehát hiába keresnek mondjuk Németországban jobban, ha drágább az élet, és a szállás is saját költséges. Nekik minden más oknál fontosabb, hogy pénzt keresni jönnek. Többségben nők érkeznek, és itt jön képbe a kulturális ok. Thaiföldön a mai napig nagycsaládban élnek, a nagyszülők nevelik az unokákat, a nők pedig a család fő szervező erői, ők a családfők. Ugyanakkor ott a 40 pluszosak már idősnek számítanak, nemigen kapnak munkát. Épp ezért nagyon hálásak, hogy itt igen, ráadásul az ő viszonylatukban jól is kereshetnek, hisz ugyanazt a bért kapják, mint a magyar munkavállalók, ami duplája a thai fizetéseknek – mondta lapunknak az üzletember.

A Work & Smile eddig összesen 500 thai munkavállalót hozott az országba, egy munkahelyre átlagosan 6-8 embert, de vannak nagyobb projektjeik is. Főként a szállodaiparba, a vendéglátásba, a szolgáltatóiparba, logisztikába és a mezőgazdaságba közvetítenek munkaerőt. Ugyanakkor a legutóbbi megbízásukat egy idősek otthonától kapták, ahova segédápolókat kerestek.

FRANK ZSÓFIA

Hanyatlásnak indultak a magyar kisvárosok

RANGSOR Szegény térségben lévő, apró borsodi falvak is bekerültek a legtöbbet fejlődő községek közé. Aggasztó, hogy az Egyensúly Intézet szerint a kisvárosok többsége hátrafelé halad.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Tornakápolnán magas az egy főre jutó kereset, de a falu szegény

CZENE GÁBOR

Az Egyensúly Intézet 53 indikátor, jelzőszám alapján kutatta a magyarországi települések fejlettségi szintjét. A budapesti kerületek és a megyeszékhelyek mellett külön kategóriába kerültek a 15 ezer lakosúnál nagyobb és kisebb városok, valamint az 5000 fő alatti települések. Boros Tamás politikai elemző, az intézet igazgatója elmondta lapunknak, hogy olyan statisztikai adatokat vettek alapul, amelyek minden évben rendelkezésre állnak, és számszerűsíthetően megmutatják egy adott település fejlettségét (infrastruktúra, jövedelmi helyzet, iskolázottság, internetes hozzáférés, orvosi ellátás, közlekedés, új építésű ingatlanok száma és így tovább).

Fontos, hogy nem a települések élhetőségét vizsgálták. Ennek megítéléséhez ugyanis kevés adat áll rendelkezésre, túl sok a szubjektív tényező. Az például, hogy egy kisvárosban régi épületek, árnyas utcák és szép parkok vannak, mindenképpen javítja az életminőséget, de statisztikailag nehezen mérhető. Így aztán előfordulhat, hogy egy kisváros az adatok tükrében nem számít fejlettnek, mégis jobb ott élni, mint egy hasonló méretű és fejlettebbnek minősülő, azonban kevésbé jó hangulatot árasztó településen.

A kutatás ezért is kapta A jövő települései Magyarországon címet. „Az általunk összeállított rangsor arról tanúskodik, hogy mely települések készültek fel leginkább a jövő kihívásaira” – fogalmazott Boros Tamás.

A fejlettséget tekintve a fővárosban az V. kerület végzett az első helyen, a megyeszékhelyek közül Székesfehérvár, a 15 ezer fősnél népesebb városok közül Budaörs, a 15 ezernél alacsonyabb lélekszámú kisvárosoknál Balatonfüred, az 5000 fő alatti települések versenyében Hévíz. (További részletek térképünkön.) A borsodi Berente – amely népszavazással vált le Kazincbarcikáról – némileg kilóg az előkelő helyen szereplő községek sorából: a település komoly bevételekhez jut a részben a területén fekvő Borsod-Chem vegyipari cég jóvoltából.

Előfordulhat, hogy egy kisváros nem számít fejlettnek, mégis jobb ott élni, mint egy hasonló méretű és fejlettebbnek minősülő, azonban kevésbé jó hangulatot árasztó településen.

A Népszava 2022 decemberében abból az apropóból készített riportot az akkor mindössze 22 lelkes Tornakápolnáról, hogy az adóhatóság nyilvánosságra hozta: az egész országban itt a legmagasabb az egy főre jutó nettó kereset. Kiderült, hogy az Edelényi járáshoz tartozó piciny zsákfaluban házat vásárolt egy-két magyar vállalkozó és külföldi házaspár, bizonyára az ő jövedelmük dobta meg az átlagot. Maga a település ettől még nem lett gazdag, az önkormányzat súlyos veszteséggel gazdálkodott.

NAGYOK

BOROS TAMÁS: A budapesti kerületek és a megyeszékhelyek az elmúlt hét-nyolc évben kivétel nélkül fejlődtek

A legtöbbet fejlődő községek sorában a második és ötödik helyen is borsodi települést találunk – Hejőkürt (Tiszaújvárosi járás) és Galvács (Edelényi járás) –, a harmadik a baranyai Gyöngyösmellék (Szigetvári járás), a negyedik a zalai Lendvajakabfa (Lenti járás). Utóbbi Magyarország hetedik legkisebb települése, de a többiek lélekszáma sem éri el a 300 főt.

Boros Tamás hangsúlyozta, hogy ez a lista nem a fejlett településeket veszi előre, hanem azokat, amelyek a legtöbbet fejlődtek – önmagukhoz képest. Tornakápolna például borzasztóan rossz helyzetből indult, mára is csak oda jutott, hogy ezredik a kistelepülések fejlettségi rangsorában. Ennyire kis falvakban néhány faktor változása gyors hatással lehet a fejlettségi mutatókra.

A budapesti kerületek és a megyeszékhelyek – folytatta az intézet igazgatója – az elmúlt hét-nyolc évben kivétel nélkül fejlődtek, még akkor is, ha a fejlődés üteme rendkívül eltérőnek bizonyult. Budapestet és a megyeszékhelyeket nem számítva 68 város lakossága haladja meg a 15 ezer főt: ebből 26 fejlődött, 42 pedig nem.

A 15 ezer fősnél kisebb városokban a legrosszabb a helyzet. Számuk 260. Ezeknek a 60 százaléka nemhogy nem fejlődött, hanem visszafejlődött. „A kisvárosokban szinte mindenütt visszafejlődést látunk. Ha van valahol sürgős beavatkozási terület, akkor ez a településtípus az” – jelentette ki Boros Tamás.

Ami meglepte a kutatókat: a statisztikai adatok alapján a községek és az 5000 fő alatti városok túlnyomó többsége fejlődést könyvelhetett el a vizsgált időszakban. Ez nem azt jelenti, hogy a magyar falvak hirtelen virágzó településekké változtak – magyarázta az Egyensúly Intézet igazgatója –, hanem azt, hogy saját magukhoz képest magasabb lett a fejlettségi szintjük. Visszaesés csak a falvak és az 5000 fő alatti városok tizedénél tapasztalható. A leginkább prosperáló kistelepülések elsősorban a fővárosi agglomerációban és Nyugat-Magyarországon, a Balaton környékén találhatók.

Titkolják, megszüntetik-e a családi pótlékot

TÁMOGATÁS Nem cáfolta a családi pótlék megszüntetésének tervét a Kulturális és Innovációs Minisztérium. Azt követően vetődött fel a kérdés, hogy a tárca minisztere, Csák János egy decemberi, parlamenti meghallgatáson arra a felvetésre, hogy mikor várható a 2008 óta nem emelt családi pótlék összegének emelése, azt válaszolta: „(...) Ha valaki csak segélyen él, és nem a munkaerőpiacról, azt nem tartjuk jó iránynak.” Noha a családi pótlék nem segély, a válasz az ezt firtató kérdésre érkezett. Ezért ébresztett kétségeket Ungár Péterben, az LMP társelnökében is, aki írásban azt kérdezte Csák Jánostól: tervezi-e a kormány, hogy megszünteti a családi pótlékot? Vitályos Eszter, a minisztérium államtitkára reagált a megkeresésre. Levelében többek között azt írta, „a kormány családtámogatási rendszere sokrétű, ennek egészéből nem lehet kiragadni és elszigetelten kezelni a családi pótlékot. A család- és munkaalapú társadalomban hisznek, ezért a segélyezés kiterjesztése helyett különböző támogatásokkal segítik azt, hogy minél több embernek legyen munkája”.

FOTÓ: KMIKHIDOV

A támogatás összege 2008 óta változatlan

Tehát nem adott választ arra, megszüntetnék-e a családi pótlékot.

Ungár Péter azt is megkérdezte, ha nem tervezi megszüntetni a kormány, mit tett és mit fog tenni annak értékállóságának megőrzése érdekében, s hogyan segít azoknak az egyszülős családoknak, amelyek a közlekedés, betegség, illetve több kiskorú gyermek nevelése miatt nem tudnak elhelyezkedni. Az államtitkár azt írta, több családi ellátás összege emelkedett januártól, és ahogy 2023-ban, úgy az idén is több mint 3,003 milliárd forintot biztosítanak a családok támogatására.

Lapunk is megkereste a minisztériumot, de válasz nem érkezett.

Mint ismert, a családi pótlék a gyermek születésétől kezdődően addig jár, amíg a gyermek köznevelési vagy szakképző intézményben tanulmányokat folytat. A felső életkori határ 20 év. Összege 2008 óta változatlan, 12 200 forinttól 25 900 forintig járhat gyermekenként. Több, családokkal végzett felmérés, szakmai szervezet vagy éppen pártok érvelése szólt az emelése mellett, de a kormány mereven elzárkózik tőle.

MUHARI JUDIT

Van, aki a létezéséről se tud, de sokaknak fontos tétel

L. Ritók Nóra, az Igazgyöngy Alapítvány szakmai vezetője napi kapcsolatban van a szegénységben élő családokkal. Korábban lapunknak azt mondta: a jólétben élő gyerekek azt sem tudják, hogy létezik családi pótlék, a leszakadó rétegeknél viszont komoly és fontos tétel, amely az alapszükségletekhez, a megélhetéshez feltétlenül kell. Hogy az összegét nem emeli a kormány, azt jelenti, hogy nem segíti e társadalmi csoport tisztes gyereknevelését. Az összes többi családpolitikai elem kizárólag a jó státuszúakat támogatja, ráadásul nem alanyi jogon jár. A szegénységben élő családoknál ha jön a családi pótlék, bevásárolnak, és ilyenkor esetleg nemcsak kenyeret kapnak a gyerekek, hanem egy szelet csokit vagy egy üveg üdítőt is. Ők ugyanúgy vágynak ezekre a finomságokra, mint bárki más – mondta.

A Lázár-bosszú miatt is jöhetett az „átcsoportosítás”

KÖZLEKEDÉS A Budapest-bérlet felszámolása is szerepet játszhat a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) járatritkításában. Az indoklásként beharangozott új járat ugyanis éppen onnan hozná az utasokat, ahonnan most a MÁV-zónázó – vette észre a Népszava. A BKK mindenféle előzetes tájékoztatás nélkül „igazította ki” több sűrűn közlekedő járat menetrendjét a hétfői és pénteki napokon csúcsidőben. A „kismértékű” változtatás tervéről elsőként a Közlekedő Tömeg számolt be, majd Vitézy Dávid volt közlekedési államtitkár és egykori BKK-vezérigazgató számlálta össze, hogy összesen 43 busz-, 4 villamos- és 6 trolibuszjáratot érint a döntés. A közlekedési szakember szerint a járatritkítás már az első napon, múlt pénteken reggel káoszt okozott a fővárosi tömegközlekedésben.

Karácsony Gergely főpolgármester az ATV-ben arról beszélt, „kampány van és nem járatritkítás”. Walter Katalin, a BKK jelenlegi vezérigazgatója mindenesetre elnézést kért az utasoktól az elmaradt tájékoztatásért. Az „intézkedésért” azonban nem, mivel azt „adatalapon, mindent elemezve” hozták meg. A döntést nem vonják visszza, de folyamatosan monitorozzák majd az érintett járatokat, és ahol szükséges, ott beavatkoznak. Indoklásul azt mondta, hogy az átcsoportosítások révén más járatok vonalát fejleszteni tudják. Elsőként bővülnek Rákosmente és környezetének közlekedési kapcsolatai: változik a 298-as busz menetrendje, valamint új, 275-ös autóbuszjárat jelenik meg Rákoscsaba-Újtelep térségében.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

43 buszjáratot érint a ritkítás. Ahol szükséges, ott beavatkoznak

Joggal merül fel a kérdés, hogy miért éppen ott. Az új járat éppen onnan hordaná az utasokat a városközpont felé, ahonnan jelenleg nagyon sokan a MÁV zónázó járataival járnak dolgozni, iskolába Budapest belső kerületeibe. (A terület északi részén a cinkotai HÉV jár.) Csakhogy – mint arról többször írtunk – tavaly megszűnt az a szerződés, amely a HÉV-járatok mellett biztosította a fővárosi utasoknak a MÁV és a Volán zónázóinak ugyanazon BKK-bérlettel való használatát. A három cég összeeszkábált ugyan egy március elsejéig szóló szerződést, amelynek révén a Budapest-bérlet továbbra is használható az agglomerációs járműveken, a folytatás azonban – ahogy arra a MÁV külön közleményben fel is hívta a figyelmet – a MÁV és a Volán tulajdonosi jogait gyakorló, Lázár János vezette Építési és Közlekedési Minisztériumé. Lázár január elején tett egy ajánlatot a városvezetésnek: az állami közlekedési társaságok – MÁV, Volán – elfogadják a Budapest-bérletet a városhatáron belül, cserébe a főváros fogadja el a BKK járatain a vármegye- és az országbérletet. (Ha nem így lesz, akkor két bérletet kell váltani a HÉV, valamint a MÁV és a Volán járatait a városhatáron belül használóknak. Ez az utazási költség megduplázását jelentené.)

Karácsony Gergely ezt sokakat meglepő módon jó iránynak nevezte. Azóta nagy a csend. A főpolgármester legutóbb azzal hárította az erre vonatkozó kérdést, hogy nem akarja látványpékséggé tenni a tárgyalásokat. De a háttérben talán nem úgy alakulnak a dolgok, ahogy azt a főváros reméli, és a BKK már készül az agglomerációs járatok kiesésére a fővárosi közlekedési rendszerből. Ha ez valóban így lesz, akkor a fővárosiaknak a fentieknél sokkal nagyobb horderejű változásokra kell felkészülniük. SZ. A.

LAPSZÉL

Karácsony Gergely elnökségi tag lett

Karácsony Gergely főpolgármester is felkerült a Párbeszéd európai parlamenti (EP-) listájára, valamint visszakerült a párt elnökségébe is – így döntött az ellenzéki párt hétvégi kongresszusa. Az európai parlamenti lista első öt helyén Jávor Benedek elnökségi tag, Budapest brüsszeli irodájának a vezetője, korábbi EP-képviselő; Hlavács Judit civil akkumulátorgyár-ellenes aktivista, korábbi gödi önkormányzati képviselő; Kocsis Krisztián neurobiológus kutató, a Roma Műhely vezetője; Szabó Tímea parlamenti frakcióvezető; Karácsony Gergely főpolgármester, elnökségi tag szerepel. Céljuk, hogy tovább erősítsék a zöldértékek képviseletét a június 9-i választásokon, „amelyek alapját a már több párt és önkormányzat által is aláírt, 14 pontos Zöld minimum programunk adja”. MTI

Orbán kézfogója

FORRÁS: VTV4

Kézen fogva sétált Orbán Viktor Pham Minh Chinh vietnámi miniszterelnökkel, amikor a magyar kormányfő Budapesten fogadta kollégáját – szúrta ki a VTV4 vietnámi televízió videófelvételein a Telex. „Ez egy Vietnámban bevett szokás, ami a bizalomról és a nyitottságról tanúskodik” – magyarázta az RTL-nek Havasi Bertalan, a kormányfő sajtófőnöke. NÉPSZAVA

Novák Katalinék töröltetnének

Kikapcsoltatta a kamerát, és töröltetni akarta a felvételt Novák Katalin kísérete Szegeden – legalábbis ezt állítják a Momentum helyi politikusai. A köztársasági elnök egyébként magánprogramon járt a városban. Az rtl.hu-n látható videón az ellenzékiek arra próbálták rábírni Novákot, hogy írja alá a petíciójukat, amiben azt követelik, védjenek meg hat hektár szegedi erdőt. NÉPSZAVA

Senkinek sem kell a Rác Hotel

BUDAPEST Másodszorra se akadt jelentkező a fürdő mellé épített szállóra, de előbbi felújítása is egyre távolabbra tolódik – tudtuk meg.

SZALAI ANNA

Második nekifutásra is eredménytelenül zárult a Rác fürdő mellé újonnan felépített 67 szobás hotel hasznosítására kiírt pályázat. Most egy újabb tendert készítenek elő; kérdés, mitől lehet vonzóbb az új felhívás. A tender műszaki dokumentációjának alapját – mint korábban is – az eredeti terveket készítő Geon Építész Stúdió és Mérnöki Iroda Kft. állapotfelmérése adja. A Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Zrt. (BGYH) ugyan tavaly szeptemberben vállalta, hogy saját forrásból felújítják a fürdőt, de a hotel rendbetételére nincs pénzük, üzemeltetése pedig nem vág a cég profiljába.

Bősz Anett főpolgármester-helyettes is azzal érvelt a javaslat vitájakor, hogy a hotel felújítása teljesen külön kezelhető, a Gellért fürdő vendégeinek is csupán 10 százaléka érkezik a felette lévő hotelből. De azt hangsúlyozta, hogy a főváros egyetlen vagyonelemétől sem kíván megválni, így az elsődleges cél nem az eladás, hanem a bérlőkeresés.

Ehhez képest első körben nettó 4 milliárd forint kikiáltási áron (plusz évi 66 millió forint földhasználati díjért) kínálták a hotel épületét, ám nem kellett senkinek. De az évi nettó egymillió eurós bérleti díjat kérő haszonbérleti pályázatra se érkezett egyetlen ajánlat sem, holott 2023 elején még intenzív érdeklődést tapasztaltak a hotel hasznosítása körül. Lyukra futott az új hasznosítási stratégián alapuló tender is, hiába engedtek jócskán a bérleti díjból – évi 300 milliót kértek – és módosítottak a korábbi feltételeken is. A BGYH most azt válaszolta a Népszavának, hogy újabb tendert készítenek elő.

Egyre távolabb tolódik a 2010-ben már a nyitás kapujában álló, majd hosszú huzavona után 2021 májusában árverésen visszavásárolt Rác fürdő újranyitása is. A Fővárosi Önkormányzat valamivel több mint 5 milliárd forintot fizetett az ingatlanokért. Akkor 2022. novemberi nyitásban reménykedtek. De gyorsan kiderült, hogy ez nehezebb lesz, mint ahogy számították. A belső terekből elhordtak mindent, tönkretették a már kiépített elektromos és vízvezetékrendszereket, ráadásul a falak penészesek, dohosak, egészségre veszélyes mértékben szennyezettek voltak.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Fürdő és hotel. Egyik megnyitása sem megy könnyen

4 milliárd forint – ennyiért kínálták az épületet

A Rác fürdő épületének műszaki állapotát a szakértők a 2010-ben elkészült felújítás 40 százalékára becsülték. Az állapotfelmérés után a fürdőépület tervezési munkáira – szerzői jogára tekintettel kizárólagos jogosultsággal – a Budapesti Építőművészeti Műhely Tervező Kft. kapott megbízást egy hirdetmény nélküli közbeszerzési eljárás lebonyolításával. A cég mintegy féléves munka eredményeként tavaly július közepére készítette el a fürdő épületrész rekonstrukciójának terveit. A több száz fájlból álló dokumentáció tételes átvétele megtörtént, a tervek részletes áttekintése után azonban további módosításokra, pontosításokra, az érintett részek átdolgozására volt szükség. Ez alapján készült el a kivitelezési költségterv, mely a kivitelezői pályázat indításának alapja volt.

A BGYH korábban abban bízott, hogy a hotel hasznosításából remélt 3,4 milliárd forint elég lesz a fürdő rendbetételére. A tervezők 5,55 milliárdra becsülték az elvégzendő munka árát. A BGYH vezetése sokallta az összeget, és funkcionálisan jól működő, de bizonyos részletekben – anyaghasználat, belsőépítészet, berendezések – olcsóbb megoldásokat keresve 4,63 milliárdra faragta le a költségeket. Majd a Fővárosi Közgyűlés tavaly szeptemberi, a Rác fürdő rekonstrukciójáról szóló határozata után novemberben meghívásos közbeszerzési eljárást indított a 8236 négyzetméter összterületű épület kivitelezőjének kiválasztására. A Népszava azon kérdésére, hogy miért nem nyílt tendert hirdettek, azt a választ kaptuk, hogy a Rác fürdő rekonstrukciója kiemelt, nagy értékű és komoly referenciaértéket jelentő beruházás. A meghívásos eljárásnak pedig megvan az az előnye, hogy kétszakaszos jellege okán már az első – részvételi – szakaszban átesnek a jelentkezők egy előminősítési folyamaton, amelyen kiszűrhetők az alkalmatlan pályázók. Bármely gazdasági szereplő jelentkezhet, de ajánlatot csak a BGYH által felkért pályázók nyújthatnak be.

> A BGYH korábban abban bízott, hogy a hotel hasznosításából remélt 3,4 milliárd elég lesz a fürdő rendbetételére.

A pályázat első, részvételi szakasza eredményesen lezárult. A BGYH az alkalmasnak minősített legfeljebb öt jelentkezőnek várhatóan 2024. január végén küldi meg az ajánlattételre vonatkozó felhívást. A második forduló sikeres lezárását, valamint a nyertessel történt szerződéskötést követően kezdődhet meg a felújítás. A fürdő várhatóan 2025 tavaszán nyithat meg újra.

Nem illeszkedik az egyenlőség a NER narratívájába

IRÁNYELV Felgyorsítja 2026-tól az Unió a nemek közti bérkülönbségek felszámolását, de Magyarország mélyről indul, és a kormányzati eltökéltség sem látszik.

FRANK ZSÓFIA

– A magyar kormánynak általában nem tartozik az ambíciói közé, hogy csökkentse a nemi egyenlőtlenségeket a munkaerőpiacon – így foglalta össze lapunk érdeklődésére Fodor Éva szociológus, a CEU gender studies tanszékének tanára, hogy miként várja a kabinet azt a tervek szerint 2026-ban bevezetni tervezett uniós irányelvet, amely a nemek közti bérkülönbségek felszámolását célozza.

Az előírás szerint az egyenlő értékű munka esetén a nők és férfiak közti bérkülönbség nem haladhatja meg az 5 százalékot. Ennek érdekében a munkáltatóknak több kötelezettségük is lesz. Közzé kell tenniük például olyan részletes kimutatásokat, amelyek átláthatóvá teszik a munkavállalók bérét, az álláshirdetéseket pedig nemi szempontból semlegesen kell megfogalmazni.

Ha kiderül, hogy túl nagy a bérkülönbség, akkor a munkáltatónak ezt hat hónapon belül meg kell szüntetnie. Amennyiben ez nem sikerül, akkor – akár a szakszervezet bevonásával – bérértékelést kell végezniük. Ha ez sem vezet eredményre, akkor akár bírság is kiszabható, az érintett munkavállalók pedig kártérítésre lehetnek jogosultak. Fontos változás lesz az is: vitás esetben eddig a munkavállaló terhe volt a bizonyítás, ezentúl a munkáltatónak kell majd igazolnia, hogy a bérkülönbség indokolt volt, nem történt jogsértés.

Magyarországon – az RTL.hu által megkérdezett szakértők szerint – a munkaügyi hatóság és az alapvető jogok biztosa lehetnek majd a felügyelő szervek. Lapunk kereste a Nemzetgazdasági Minisztériumot, de válaszukból annyi derült ki, hogy az Unió ez év januárjától kezdi működtetni az irányelvet értelmező munkacsoportot.

Fodor Éva szerint mindez logikus előrelépése az EU-nak, ugyanis minden igyekezet ellenére a nők bérhátránya – bruttó órabérben számítva – átlagosan 12,7 százalék a 2021-es adatok szerint az Unióban. Magyarországon ugyanez a lemaradás 17,3 százalék, ami a negyedik legnagyobb az Európai Unió országai közt.

– A magyar kormány nem sokat foglalkozik a nemek közti egyenlőtlenségek felszámolásával. A nőknek „a család a legfontosabb” narratívájába mindez kevésbé illeszkedik. Elég csak megnézni Novák Katalin több korábbi nyilatkozatát – utalt a szociológus arra, hogy az államfő még miniszterként azt mondta: „Ne higgye el, hogy nekünk, nőknek, folyamatosan versenyeznünk kellene a férfiakkal. Ne higgye el, hogy életünk minden pillanatában össze kellene mérni magunkat egymással, és legalább olyan beosztással, legalább akkora fizetéssel kellene rendelkeznünk, mint a másiknak.” (Itt érdemes felidézni, hogy Novák államfőként már a női egyenjogúság élharcosaként nyilatkozik, épp női államfői csúcstalálkozót szervez Budapestre.)

FOTÓ: ANDREY POPOV

Még takarítás esetén is a férfiak visznek haza többet, miközben a szakmabeliek 80 százaléka nő

HIBA

BOROS PÉTERNÉ:
Jelenleg a kabinet mint munkáltató nem tudna megfelelni a szabálynak

Fodor Éva úgy látja, sokkal kevesebb a munkahelyi rugalmasságot, a fizetett munka és a magánélet egyensúlyát célzó intézkedés Magyarországon, mint az EU más államaiban. Továbbá 2021 óta nem létezik Egyenlő Bánásmód Hatóság, amelynek egyik feladata épp az volt, hogy elbírálja, diszkrimináció történt-e, ha valaki panasszal fordult hozzájuk. Jogköreit az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába olvasztották be.

– Épp ezért nem vagyok túl optimista az új EU-direktíva hatékonyságát illetően. A tervezetben egyébként 85-ször szerepel a gender szó, ami az eddigi kormányzati reakciókra alapozva nem jósol meleg fogadtatást – mondta, majd megjegyezte: noha a közszférában túlnyomórészt nők dolgoznak, a nemi diszkrimináció felszámolására inkább a multik törekednek. – Ennek oka, hogy a multiknak van egy többnyire nyugati országokban lévő anyacége, ahol ezek fontos, elfogadott alapértékek. Mindezt pedig átültetik a leányvállalatok szervezeti kultúrájába. Nemcsak a bérdiszkrimináció tekintetében, de az átláthatóságban is jobbak, mint a közszféra. Épp ezért az irányelv szempontjából rengeteg múlik majd a szakszervezeteken, nőjogi és egyéb civil szervezeteken, hogy a munkavállalók a valós adatokat ismerhessék meg, és hatékonyan tudjanak fellépni a jogsértésekkel szemben.

> 2021 óta nem létezik Egyenlő Bánásmód Hatóság, amelynek egyik feladata épp az volt, hogy elbírálja, diszkrimináció történt-e, ha valaki panasszal fordult hozzájuk.

Boros Péterné, a Magyar Köztisztviselők, Közalkalmazottak és Közszolgálati Dolgozók Szakszervezetének (MKKSZ) elnöke is tisztában van azzal, hogy az irányelv bevezetésével nagy felelőssége lesz a szakszervezetnek. – Az államszervezetben a munkavállalók 80 százaléka nő, a szociális ágazaton belül pedig már 90 százalék az arányuk. A kormány az évek alatt leépítette a különböző garanciákat, a bérezéseket átláthatatlanná tette. Például a kormánytisztviselők esetében korábban volt diplomával vagy középfokú végzettséggel rendelkező munkavállalók esetén az eltöltött szolgálati időt figyelembe véve fizetési fokozatokra megállapított bér. Ez igaz volt a férfiakra s a nőkre egyaránt. A munkáltatónak ehhez tartva magát kellett megállapítania a díjazást. Most bértömeg-gazdálkodás van és három bérsáv, amit úgy hágnak át, ahogy akarnak. Jelenleg a kormány mint munkáltató nem tudna megfelelni ennek az irányelvnek, miután nincs garancia, ami mindenkire egyaránt érvényes – mondta Boros Péterné, aki szerint nyilvánvaló, hogy mindez nem egy sima ügy, és a szakszervezetnek rengeteg dolga lesz. – Átfogó kampányt tervezünk, más szakszervezetekkel és civilekkel közösen. Nem hagyjuk, hogy a kormány eltrükközze, mert ez egy óriási lehetőség.

Fodor Éva kevésbé bizakodó, mivel az EU-direktíva által korrigálni próbált diszkrimináció az egyenlőtlenségeknek csupán egy kis részét fedi le. – Annak, hogy a nők a férfiaknál kevesebbet keresnek, az egyik oka, hogy a nők jellemzően kevéssé állnak ki a bérnövekedésük érdekében, mint a férfiak. Tehát ebben van egyfajta attitűd is, ami az irányelv bevezetésével sem feltétlenül szűnik meg. Ennél fontosabb ok, hogy nők gyakrabban dolgoznak olyan munkakörben, amiben eleve kevesebbet lehet keresni, mint például ápolónő, tanítónő. Ez az intézkedés nem emeli fel többek közt a gondoskodó munkát végzők fizetését, ahol kiugróan magas a nők aránya – mondta a szakértő. Majd úgy folytatta: – Ahogy azt sem teszi lehetővé, hogy a munkaerőpiacon egyenlő versenyzőnek minősüljön egy kétgyerekes édesanya vagy egy idős rokont ápoló munkavállaló. Ezeket is mind át kéne definiálni, már csak azért is, mert a nyugdíjak esetén a két nem közt már 30 százaléknyi különbség van. Miközben a nők előbb mennek nyugdíjba, és átlagosan tovább is élnek, tehát kitettebbek az időskori elszegényedésnek is.

Nők egyenruhában. A kormány szerint a család a legfontosabb, nem a bérek

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

EGY ELLENSÉG

FODOR ÉVA:
A tervezetben 85-ször szerepel a gender szó, nem jósolok a kormányzattól meleg fogadtatást

5 százalék
– az előírás szerint ennél nem lehet nagyobb különbség a fizetéseknél

Ágazati különbségek

Már hat számjegyű a nők és a férfiak bruttó bérkülönbsége a vezető pozíciókban – derült ki a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adataiból, amelyeket az Economx gazdasági portálnak küldtek 2023-ban. Kiemelkednek a felsőfokú végzettséghez kötött egészségügyi foglalkozások, ott átlagosan kicsivel több mint 470 875 forinttal kerestek többet a férfiak. Ezen a területen jelentősen nőtt a különbség, 2019-ben ugyanis még 143 087 forint volt. A gazdasági tevékenységet segítő egységek férfi vezetői pedig megközelítőleg 230 ezerrel kaptak többet női társaiknál. A vezető pozíciókon túl is több ágazatban visznek haza nagyobb fizetéseket a férfiak. Például a magasabban képzett ügyintézők (2022-ben 211 315 forint), a művészeti, kulturális, sport- és vallási foglalkozások (közel 240 ezer forint) esetén is a férfiak domináltak. A szociális szférában is a nők kerestek rosszabbul, 2022-ben átlagosan 12 267 forinttal. Érdekes, hogy még takarítás esetén is a férfiak visznek haza többet (16 489 forint), miközben a szakmabeliek 80 százaléka nő.

Mindössze két területen keresnek jobban a hölgyek az Economx összesítése szerint, de árnyalja a képet, hogy az egyszerű ipari, építőipari, mezőgazdasági foglalkozásúak között 31 százalékos volt a nők aránya. A járművezetői és mobilgépkezelői terület pedig még kevesebb nőt vonz: csupán 3 százalékot. Előbbinél egyébként csaknem 8000, utóbbinál pedig mintegy 23 600 forinttal vihettek többet haza.

LAPSZÉL

Újraindulhatnak a napelem-telepítések

FOTÓ: NÉPSZAVA

A magyarországi áramhálózat 93 százalékán újra lehet naperőműveket telepíteni, csupán 11 áramkörön kell fenntartani a korábban elrendelt korlátozást – közölte Lantos Csaba energiaügyi miniszter az index.hu hírportálon szombaton közzétett interjúban. A szakminisztérium tegnapi közleményében pedig a zöldenergia tárolására hívta fel a figyelmet, kiemelve, hogy a jelenleg összesen mintegy 20 megawattos hazai tárolói kapacitás a most induló lakossági és ipari pályázatoknak köszönhetően két éven belül hússzorosára bővülhet. Az akkumulátoros zöldenergia-tárolás mellett a szakminisztérium vizsgálja a hidrogén fokozott hasznosításának és legalább egy szivattyús-tározós erőmű létesítésének lehetőségeit is. Az ipari és lakossági napelemes rendszerek összes kapacitása már meghaladja az 5600 megawattot, ami körülbelül az évtized végére várt szintnek megfelelő, a következő évtized elejére annak duplája, 12 gigawatt is meglehet – tették hozzá. A minisztérium az ügyvédi, szabadalmi ügyvivő, végrehajtó és közjegyzői irodákkal, vízi társulatokkal, valamint egyéb önálló vállalkozókkal bővítette azon vállalkozások körét, amelyek vissza nem térítendő állami támogatásra nyújthatnak be pályázatot a február 5-én délután öt órakor induló, 35 milliárd forintos keretösszegű program keretében, tisztán elektromos személygépkocsi, kisteherautó vagy kisbusz megvásárlására. NÉPSZAVA

Eladná régi épületét a várba költöző PM

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A Pénzügyminisztérium a terv szerint idén elhagyja a József nádor teret, és visszaköltözik a várba, abba a székházba, amely a második világháború végéig otthont adott a tárcának – közölte Varga Mihály a VG.hu-n megjelent interjújában. Jelezte, hogy a József nádor téren álló épületet 1947-ben rekvirálta az állam a Magyar Általános Hitelbanktól. Az épület az állam tulajdona, s a pénzügyminiszter szerint az lenne a leghelyesebb, ha visszakapná azt a magyar üzleti szféra. Az eladás részleteit nem említette. Varga Mihály az idei tervekről elmondta: a kormány 3,6 százalékos gazdasági növekedést vár, 5,2 százalék lehet az éves infláció, az államadósság 21 százalékát a lakosság finanszírozza, legalább 2000 milliárd forintnyi uniós forrás érkezésére számítanak, a jövő évi költségvetést pedig szokás szerint nyár elején elfogadják. NÉPSZAVA

BYD-akkugyár is épülhet

TÁRSÍTÁS Elektromosautó-üzem nem létezhet akkumulátorgyár nélkül. Kérdés, hogy a Szegedre tervezett beruházáshoz tartozót hol építik meg.

BOD PÉTER

Egy német nyelvű honlap tényként közli, hogy a BYD nem kizárólag autógyárat, hanem akkumulátorgyárat is épít Dél-Magyarország egy meg nem nevezett településén. Feltűnő, hogy a TESLAMAG.de cikkében Szeged neve sem szerepel, csupán annyi, hogy az ország déli része a kínai autógyártó beruházási célterülete.

A bejelentés hitelességét elvben csökkenthetné, hogy az idézett honlap a kínai elektromosautó-gyártó legnagyobb vetélytársához, a Teslához köthető, ám ez önmagában nem feltétlenül jelenti azt, hogy légből kapott az információ. A BYD kontinentális vetélytársa lesz a Teslának.

A német portál cikkében nem kizárólag az autógyár helyszíne nem szerepel, hanem az sem, hol épülne meg a szegedi autógyárat kiszolgáló akkugyár. Ismeretes, hogy tavaly december 22-én, közös budapesti sajtótájékoztatón jelentette be Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter, valamint Botka László szegedi polgármester, hogy Szeged közvetlen határában a kínai óriáscég, a BYD hamarosan – 5 milliárd eurós beruházással – autógyárat épít, ahol évi közel 200 ezer autót állítanak majd elő. A termelés a hírek szerint 2027-ben indul, a helyi autógyár működtetésére létrehozott céget a napokban jegyezték be 191 milliárd forintos alaptőkével.

A sajtótájékoztatón Szijjártó Péter és Botka László egyaránt nyomatékkal szólt arról, hogy Szegeden nem lesz akkugyártás. A városvezető úgy fogalmazott: „A BYD a teljes gyártási folyamatot Szegeden valósítja meg, kivéve az akkumulátorgyártást és a vegyipari tevékenységet.” Nincs okunk kételkedni ezek igazságtartalmában, ám ezzel együtt nyitott kérdés, hogy létesül-e, és ha igen, hol a BYD-nek akkugyára Magyarországon.

Nevük mellőzését kérő iparági szakértők lapunknak elmondták: lehet elfogultsággal vádolni a TESLAMAG. de portált, ám a cikkükben szereplő állításnak komoly valóságalapja lehet. A szállítási költségek, a földrajzi távolság és a logisztikai nehézségek miatt az ázsiai gyártó bizonyára nem azzal a megoldással kíván élni, hogy az itt készülő elektromos autóihoz Kínából szállítja az akkukat. Ráadásul az e-autókhoz használt akku súlyos alkatrész, ami jelentősen befolyásolja a szállítási költségeket. Az e-autók piacán kialakult árverseny is egyre öldöklőbb.

Ennél is sokkal nyomósabb érv, mondták el az általunk megkérdezett szakértők, hogy a BYD sokkal korábban gyártott akkukat, mint autókat, és azóta is maga látja el tárolóegységekkel gyárait. Így szóba sem jöhet, hogy a Debrecenben épülő CATL-ból vagy más magyarországi akkuüzemből szállítanának az erőforrásokat Szegedre a BYD-nak. A debreceni és a szegedi gyárak kooperációjának lehetőségét gyengíti az is, hogy a két város közel kétszázharminc kilométerre található egymástól, és nincs közvetlen vasúti kapcsolat sem közöttük.

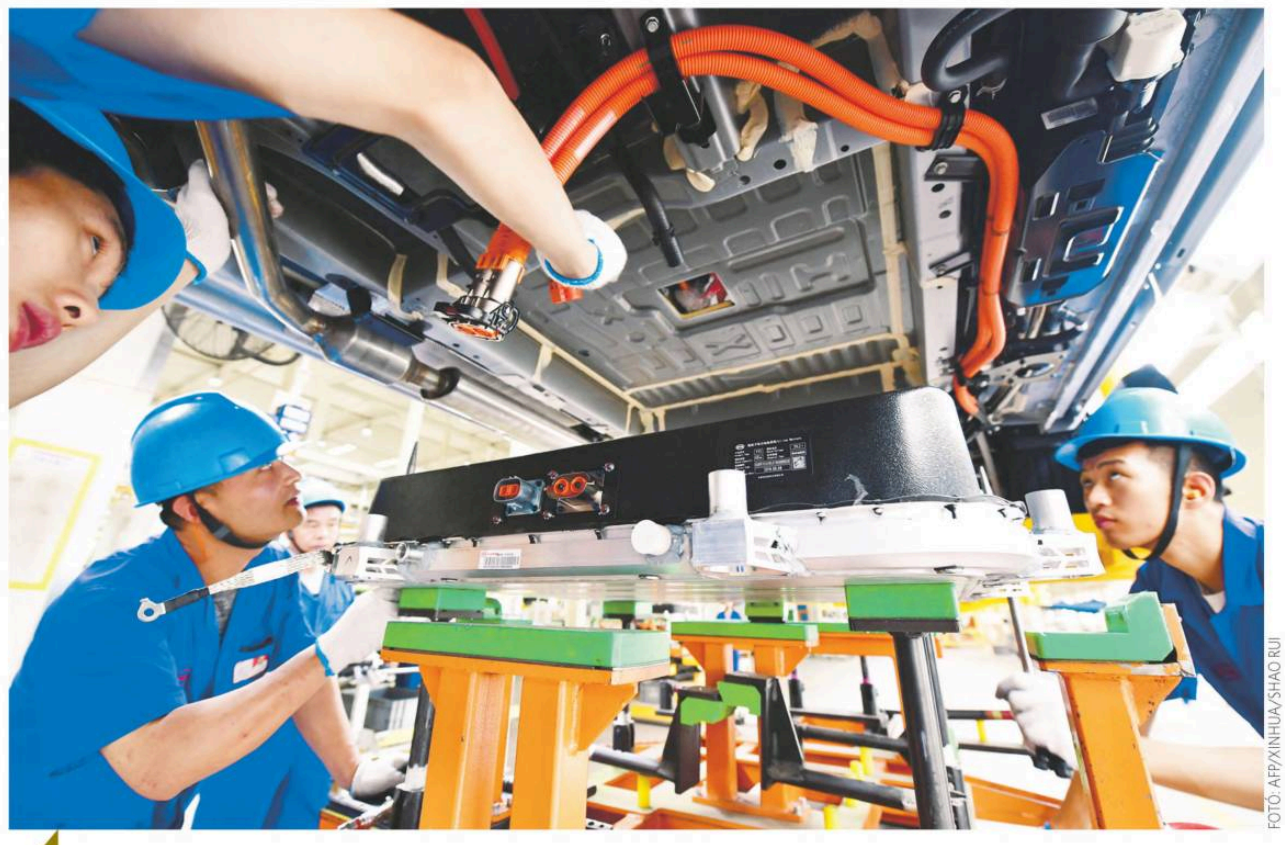

FOTÓ: AFP/XINHUA/SHAO RUI

A BYD elektromos autói és a CATL akkumulátorai nem kompatibilisek, és nem összeépíthetők egymással

Akad az említetteknél nagyobb gond is – tudtuk meg iparági szakértőktől. A BYD elektromos autói és a CATL akkumulátorai nem kompatibilisek (nem összeillők), és nem összeépíthetők egymással. A fenti gondolatmenetből az következhet, hogy a BYD-nak, ha hatékonyan akar termelni, szüksége lehet egy magyarországi akkugyár építésére. Több, a témával foglalkozó cikk szerint jelenleg a BYD autókhoz használt akkumulátorai a legjobbak, ezért is értelmetlen volna azokat más gyártók által előállítottra cserélni.

Ha ez igaz, felmerül a kérdés, hol jelölhetik ki a BYD akkugyárának helyszínét. Szeged a helykeresésből a politikusok megnyilatkozásai alapján majdnem teljességgel kizárható. Az előzmények ismeretében világos, hogy a bejelentett beruházást szinte képtelenség volna „eladni” a szegedieknek, ha ez az akkugyártást is magában foglalná. Ezt sejteti, hogy az olyan, hagyományosan a Fidesz vezette városban, amilyen Debrecen, drámai mértékben csökkent a kormánypárt támogatottsága, miután bejelentették CATL akkugyárának építését. A környezetszennyezéstől való félelem politikai oldalaktól függetlenül aggasztja a helybelieket. A debrecenihez hasonló ellenkezés az ellenzéki Szegeden egy földcsuszamlással érne fel, és magával sodorhatná közvetlenül az önkormányzati választások előtt a pozícióját biztosan őrző városvezetést.

Az e-autókhoz használt akku súlyos alkatrész, ami jelentősen befolyásolja a szállítási költségeket és a termelés hatékonyságát.

200 ezer
autót gyártanak majd évente a szegedi BYD-üzemben

Tavaly januárban Kisteleken egy képviselő-testületi ülésen merült fel először annak a lehetősége, hogy akkumulátorgyár épülhet a Szegedhez közeli kisvárosban. Ez egy hónappal később lett téma a sajtóban. Az időpont azért érdekes, mert az autógyár-építésnek helyet kereső BYD nagyjából akkor vehette fel a kapcsolatot Szegeddel. Az első hírek arról szóltak, hogy megközelítőleg 500 milliárd forintos beruházást terveznek a Szegedtől nem egészen 40 kilométerre található csongrádi településen egy 12 hektáros ipari területre. Kistelek az egyik közbülső állomás a Szeged–Budapest vasútvonalon. A BYD akkugyára itteni megtelepülésének még az sem mondott ellent, hogy a helybeli polgármester, Nagy Sándor tavaly február végén arról beszélt a 24.hu-nak, hogy a helyi beruházást fontolgató ázsiai cég a Mercedes és a BMW beszállítója lehet. Nem tudni, mennyire avatták be őt a részletekbe.

Az akkugyár nem a kistelekiek ellenállásán, és nem is azon bukott meg, hogy a képviselő-testület ne támogatta volna a jelentős helyi iparűzésiadó-bevétellel kecsegtető beruházást, hanem azon, hogy az MVM nem tudta garantálni a befektető által kért, három éven belüli hálózatbővítést, amire a többletáramigény miatt lett volna szükség. (A hírek szerint a kisteleki akkugyár napi áramfogyasztása másfélszeresen haladta volna meg a harmadik legnagyobb város, Szeged az egynapi áramigényét.) A helyszínkeresés így tovább folytatódhat.

Fótra is vannak tervek

A BYD dél-magyarországi akkugyáráról cikkező német honlap nem tesz említést a kínai cég Fóton létesülő, igaz, jelenleg perekkel támadott és bizonytalan jövőjű akkumulátor-összeszerelő üzeméről. Nem ismert, hogy az itt összerakni/gyártani tervezett akkumulátorokat a BYD – az üzem létrehozásánál is bábáskodó – komáromi elektromosbusz-gyára hasznosítaná, vagy a szegedi autógyárba is szánják ezeket. Miután bizonytalan, hogy a fóti üzem egyáltalán megkezdheti-e működését, a dél-magyarországi helyszínen létesülő akkugyár ennek kiváltását is szolgálhatja.

Békéscsabai helyszín sem kizárt

Az akkugyár lehetséges helyszíneként felmerülhet Békéscsaba is. Ezt látszik alátámasztani, hogy a városban az elmúlt fél évben felröppentek ezzel kapcsolatos találgatások. A vékonyan csordogáló információkat magyarázza az is, hogy az ilyen beruházásokkal kapcsolatos előkészítéseket soha nem szokás nagy dobra verni. Ezt láttuk Szeged esetében is. A békési megyeszékhely alig több mint 90 kilométerre található Szegedtől, közvetlen vasútvonal köti össze a két várost, amelyen óránként egy vonatpár közlekedik, a pálya telítettnek nem mondható, amit alapvetően a Szeged és Hódmezővásárhely között közlekedő vasútvillamos, a tram-train sem módosít.

A városban és térségében szabad munkaerőt még találni, és bár hivatalosan nem kormánypárti a csabai vezetés, a helyi köznyelvben lila Fidesznek nevezik a Szarvas Péter polgármester nevével fémjelzett városvezetést, amelynek kormányközelisége kétségbevonhatatlan. A Szegedet Debrecennel összekötő 47-es utat a közeljövőben tervezik gyorsforgalmivá fejleszteni, és ennek éppen a közepén található Békéscsaba, ahol a kanadai tulajdonban lévő gépipari gyártó, a Linamar hosszú évek óta jelen van, és folyamatosan bővíti itteni kapacitásait. Mindezek akár erősíthetik a békési megyeszékhely pozícióit, függetlenül attól, hogy a helybeliek mit szólnának egy újabb magyarországi akkugyár itteni létesítéséhez.

Ébredezik a csendes többség

NÉMETORSZÁG Százezrek tüntettek ezen a hétvégén is a szélsőjobb ellen. Bővült a tiltakozók köre, állást foglaltak a püspökök és a Bundesliga edzői, játékosai is.

GÁL MÁRIA, BERNAU PÉTER

Kilencven német városban vonultak utcára hétvégén a tiltakozók a szélsőjobb elleni „demokráciapárti tüntetéseken". Péntektől vasárnapig gyakorlatilag minden nagyvárosban több tízezres részvétellel zajlottak a demonstrációk, közölte a Deutsche Welle. Amint arról a Népszava is beszámolt, amióta a Correctiv német oknyomozó portál január közepén nyilvánosságra hozta a keletnémet Potsdamban novemberben tartott szélsőjobboldali találkozóról szóló információkat, németek százezrei tüntetnek minden hétvégén a szélsőjobboldal és az Alternatíva Németország (AfD) párt ellen. A Correctiv arról számolt be, hogy az AfD elnökének a tanácsadója két párttársával együtt részt vett a szélsőjobb-találkozón, ahol egy „remigrációs" tervről tárgyaltak. Jelen volt a CDU jobbszárnyához tartozó Értékek Uniója elnevezésű egyesület két tagja is. Arra keresték a válaszokat, hogyan utasíthatnának ki több millió bevándorlót az országból, köztük olyanokat, akik már német állampolgárságot kaptak. Azóta az AfD elnöke kirúgta vezető munkatársát, az Értékek Uniója pedig most szombati taggyűlésén úgy döntött, kiválik a CDU-ból, és új konzervatív pártot alapít.

A náci ideológiát idéző terv rossz emlékeket ébresztett a demokratikus érzelmű németekben. Kormánypárti és konzervatív politikusok sora jelent meg a tüntetéseken. Múlt vasárnap Olaf Scholz kancellár is részt vett a potsdami demonstráción, az e hét végi tiltakozásokat pedig egy videóüzenetben üdvözölte.

FOTÓ: AFP/CHRISTOPH SCHMIDT

„Ne adjatok esélyt az AfD-nek!" Ezzel a jelszóval tüntettek 90 német városban a hétvégén

A kancellár elítélte a bevándorlók tömeges kiutasítását célzó terveket, hangsúlyozva, hogy a jobboldali szélsőségesek a német demokráciát támadják. „Ha van valami, aminek soha többé nem lehet helye Németországban, az a nemzetiszocialisták etnikai-rasszista ideológiája" – szögezte le Scholz. A bevándorló hátterű németekhez szólva pedig azt mondta: „Ti hozzánk tartoztok! Az országunknak szüksége van rátok!"

Scholz a videóüzenetét pénteken tette közzé, amikor a Bundestag megszavazta az állampolgársági törvény enyhítését és a kettős állampolgársághoz való hozzáférés kiszélesítését Németországban.

A remigrációs terv milliókban keltett félelmet Németországban. Az AfD már országosan a második legerősebb párt, a keletnémet Szászországban, Türingiában és Brandenburgban pedig, ahol az idén tartományi választások lesznek, az első helyen mérik. Thomas Haldenwang, a belügyi hírszerzés vezetője felszólította a „csendes többséget", hogy ébredjen fel, és foglaljon egyértelműen állást a németországi szélsőségekkel szemben.

Keletnémet püspökök egy csoportja „Szavazz felelősségteljesen" címet viselő nyílt levélben szólította fel híveit, hogy ne szavazzanak az AfD-re. Elítélték a bevándorlók kiutasításáról szóló „durva fantáziákat", a klímaváltozás tagadását, a demokratikus folyamatok iránti bizalmatlanságot, a politikusok és demokratikus intézmények általános megvetését. Figyelmeztettek, hogy a populista, szélsőjobboldali és antiszemita álláspontok „egyre inkább társadalmilag elfogadottá válnak".

> Az AfD vezetősége azzal védekezik, hogy a szélsőjobb-találkozón felmerült tervek nem szerepelnek a párt hivatalos politikájában.

A német Bundesliga labdarúgói és edzői is felszólaltak az AfD ellen, számos klub felszólította szurkolóit, hogy vegyenek részt a tüntetéseken. Christian Streich, a Sallai Rolandot is foglalkoztató SC Freiburg labdarúgócsapatának vezetőedzője azt mondta, aki nem határolódik el az AfD-től, az nem értette meg, amit az iskolában tanítottak a történelemórákon. Streich a sajtótájékoztatóján újságírói kérdésre válaszolva fejtette ki véleményét. „Itt nem számít, hogy ki milyen drukker, beosztott vagy vezérigazgató, minden felnőtt, családos ember felelős a gyermekei és a saját jövőjéért – mondta a szakember. – Aki most nem megy ki az utcára, nem hallatja a hangját, az később se siránkozzon, ha a szélsőjobb átveszi a hatalmat az országban, és a demokráciát felváltja a diktatúra. Senki sem hallgathat."

Múlt pénteken Freiburgban is ezrek tüntettek az AfD ellen, az eseményen több játékossal és klubalkalmazottal együtt részt vett Streich is. „Számomra nem volt kérdés, hogy ott a helyünk a demonstráción – hangsúlyozta a tréner. – 58 éves vagyok, 58 éve élek egy szabad, demokratikus országban. Nagyon kevés 58 éves ember mondhatja el magáról ugyanezt a világban. Az eddigi életem nyugalomban, békességben telt, most azonban nagyon komoly támadás érte ezt a békét, ami ellen kötelességünk a magunk eszközeivel fölvenni a harcot. Akinek nem világos, mi a tét, az hallgassa meg vagy olvassa el a 102 éves holokauszttúlélővel, Margot Friedländerrel készült interjúkat, utána nem lesz több kérdése."

Minden ember egyforma

Margot Friedländer édesanyját, testvérét, rokonait a második világháborúban megölték a nácik a koncentrációs táborban. A húszas évei elején járó Margot bujkálni kényszerült. 1944-ben elkapták, ő is koncentrációs táborba került, de túlélte a borzalmakat. A háború után Amerikába költözött, ahonnan 88 évesen tért vissza Berlinbe, ahol azóta iskolákban tart előadásokat.

„Érzelmileg nehéz döntés volt visszajönni, hiszen ott volt bennem a kérdés, hogy a hazámnak tekinthetem-e azt az országot, ahol megölték a szeretteimet, ahol fiatal évemben rengeteget szenvedtem. Mégis úgy gondolom, az a normális, ha ott halok meg, ahol születtem. Az előadásaimon azt mondom el a fiataloknak, hogy minden ember egyforma. Mindenki kilenc hónapot tölt el az anyaméhben, mindegy, hogy melyik országban születik valaki, mindenhol rajonganak a kisbabáért. Számomra felfoghatatlan, hogy ez az egyenlőség miért szűnik meg később. Németországban nagyon komoly veszélybe került a demokrácia, közös felelősségünk, hogy amit a háború után évtizedek alatt sikerült felépíteni, azt ne engedjük lerombolni."

Fico is vétózna, de nincs mit

KAMPÁNY Szlovákia elutasítja Ukrajna felvételét a NATO-ba, és kész megvétózni NATO-csatlakozását, ha szükséges – mondta Robert Fico szombaton az RTVS szlovák közszolgálati rádiónak nyilatkozva. Szavai azt sugallják, hogy a szlovák populista miniszterelnök az Orbán Viktort övező nemzetközi rivaldafényre vágyik, s az általa alkalmazott módszerekkel próbál belpolitikai előnyökre szert tenni. Ukrajna NATO-csatlakozása ugyanis nincs terítéken, így nincs is mit megvétózni.

Az interjú már csak azért is nagy visszhangra lelt, mert Fico szerdán Ungváron találkozik Denisz Szmihal ukrán miniszterelnökkel. Fico már decemberben jelezte a találkozót, de akkor még úgy, mint amire az ukrán–szlovák határon kerül sor. Az új, kárpátaljai helyszínt és az időpontot szombaton jelentette be. Az interjúban azt állította, ukrán kollégájával tisztázni fogja „az Ukrajna kívánságaitól eltérő szlovák álláspontokat is", ekkor vetette fel a NATO-csatlakozás megvétózását. „Elmondom neki, hogy blokkolni fogjuk és megvétózzuk Ukrajna NATO-tagságát, mert az nem lenne más, mint egy harmadik világháború alapja" – mondta Fico. Nyilván ugyanígy gondolja a katonai szövetség vezetése is, ezért nem került sor az uniós csatlakozáshoz hasonlóan gyorsított folyamat elindítására.

Fico különben a decemberi EU-csúcson megszavazta Ukrajna uniós csatlakozási tárgyalásainak megkezdését és az Orbán Viktor által megvétózott uniós segélyalapot is. A rádióinterjúban mégis azt emelte ki, hogy Szlovákia támogatja Ukrajna EU- csatlakozását, „amennyiben az ország ugyanazokat a feltételeket teljesíti, mint a többi tagjelölt". Ez is retorikai fogás, hiszen mind Ukrajna, mind Moldova az Európai Tanács jóváhagyása ellenére csak akkor kezdheti meg egyáltalán a tárgyalásokat is, ha márciusig teljesíti az Európai Bizottság által kijelölt minden feltételt.

Fico szavait bírálta az ukrán sajtó, hivatalos kormányzati reakció lapzártánkig nem történt. Amint az Ukrajinszka Pravda cikkéből kiderül, elsősorban azt kifogásolták, hogy Fico azt mondta az interjúban, hogy Ukrajna „abszolút amerikai befolyás alatt van", ezért is fogja megakadályozni NATO-csatlakozását. Az ukrán portál emlékeztetett, hogy Fico ugyanazt a „legyen béke és tűzszünet" lózungot hangoztatja, mint Orbán, annak ellenére, hogy ez egyben azt jelentené, hogy Ukrajna önként lemond megszállt területeiről. Kifogásolták, hogy Fico az Orbánnal való budapesti találkozója után is „orosz propagandát" terjesztett, az állítva, hogy a Nyugat lebeszéli az ukrán vezetőket arról, hogy megegyezzenek Oroszországgal.

Az inkriminált interjú is igazolja, hogy Fico belpolitikai célokra használja Ukrajna kérdését. A szlovákiai fegyverszállítások leállítását tavaly őszi hatalomra jutása után azonnal leszavazta a parlament, Pozsony viszont továbbra is küld aknamentesítési rendszereket és dízelgenerátorokat az ukrán erőművek elleni orosz támadások esetére. Az ukrán miniszterelnökkel tervezett szerdai találkozó témája pedig az Ukrajnának nyújtandó további szlovák segélycsomag bemutatása. Fico ismételten hangsúlyozta, hogy országa nem szállít többé fegyvereket Ukrajnának saját készleteiből, de továbbra is engedélyezi a szlovák védelmi cégek fegyvereladásait.

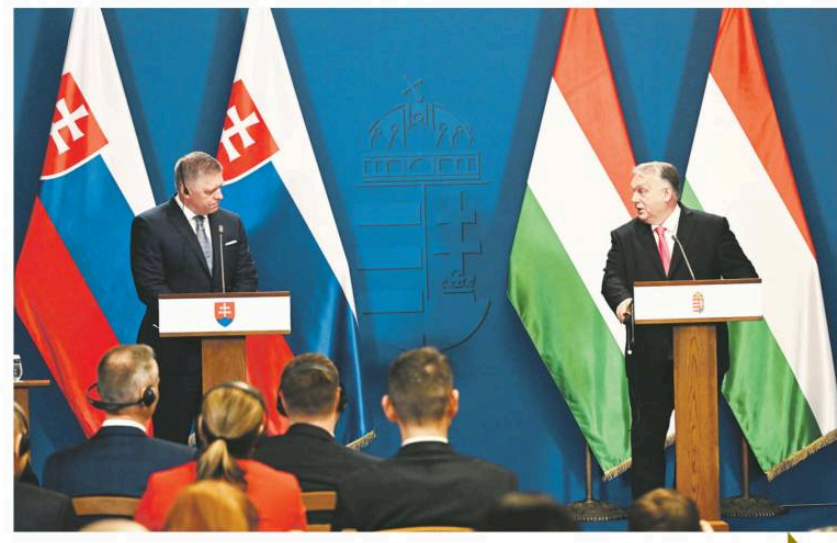

FOTÓ: AFP/KISBENEDEK ATTILA

Az ukrán sajtó szerint Fico budapesti látogatása során is orosz propagandát terjesztett

Ficónak most azért van szüksége belpolitikai munícióra, mert március 23-án elnökválasztást rendeznek Szlovákiában, és az ellenzéki Ivan Korcok győzelme sok gondot okozhat az orbáni illiberalizmussal kacérkodó kormányának. Tervezett igazságügyi reformja egyelőre nem ment át a parlamenten, és hétről hétre nő az ellene tüntetők száma. A szlovák lakosság nagy arányban valóban „oroszpárti", vagy legalábbis nem szimpatizál különösebben a létéért, államiságáért harcoló Ukrajnával; Fico vélhetően abban reménykedik, hogy ezen érzelmek fokozásával felülírhatók a jogállamisági aggályok is.

GÁL MÁRIA

Védekezésre nem lehet berendezkedni

HÁBORÚ Volodimir Zelenszkij szerint nagyon veszélyesnek hangzik Donald Trump retorikája, hogy ha megválasztanák őt újra amerikai elnöknek, 24 órán belül véget vetne az orosz–ukrán háborúnak. Az ukrán elnök szerint ez arra utal, hogy egyedül akar döntéseket hozni, s tervét az ukránok akarata ellenére is keresztülvinné. Trump elképzelése pedig azt jelentheti, hogy ukrán földet engedne át Vlagyimir Putyinnak. A Channel 4 brit tévének adott szombati interjúban Zelenszkij nem tagadta: megrémiszti, hogy ilyen beszédeinek köszönhetően Trump újra elnök lehet. Ezért kijelentette, meghívja őt Ukrajnába, ha elárulja neki, hogyan akar véget vetni a háborúnak.

„Nem lehet védekező háborút folytatni, mert az gyakran a konfliktus befagyasztásához vezet", s ebbe „soha nem fogunk belemenni Vlagyimir Putyinnal" – mondta az ukrán Elnöki Hivatal vezetője a Le Figaro francia lapnak nyilatkozva. Sajtójelentések szerint az amerikai kormány azt ajánlja Kijevnek, hogy az idén védekezésre rendezkedjenek be. Andrij Jermak a szombati interjúban ezzel szemben kijelentette: „A megoldás (...) az, hogy legyünk

FOTÓ: AFP/STRINGER

Az oroszok által megszállt Donyeck külvárosát vasárnap ukrán tüzérségi csapás érte. Legalább 25 ember meghalt, 20 megsebesült

realisták, legyünk erősek, álljunk ki partnereink mellett, és ne álljunk meg." Kétségkívül megoldandó problémának nevezte, hogy emberben és erőforrásokban is hiányt szenvednek a fronton. „A katonák egy részének pihenésre van szüksége." Hozzátette, hogy a kormány és a vezérkar egy új mozgósítási törvényen dolgozik, amelyet hamarosan a parlament elé terjesztenek, és egy reális katonai stratégia is készül.

Jermak szavaival összhangban vasárnapra virradó éjjel több orosz városból is robbanásokat és nagy tüzeket jelentettek, kijevi közlések szerint ezeket egy összehangolt ukrán támadáshullám okozta. A Leningrádi terület Uszt-Luga kikötőjében kigyulladt a Novatek földgázipari vállalat terminálja, orosz médiaforrások szerint 150 embert kellett evakuálni. Tula, Szmolenszk és Orjol megyében az orosz hadsereg fontos létesítményeire mértek csapást. A célpontok között volt a tulai Scseglovszkij Val üzem, ahol a Pancir mobil légvédelmi rendszereket gyártják, és a szmolenszki repülőgépgyár, ahol az Ukrajna ellen gyakran bevetett Kh–59-es cirkálórakéták készülnek.

Legalább 25 ember halt meg, 20 pedig megsebesült vasárnap a Donyeck egyik külvárosának piacát ért tüzérségi csapásban – közölte a megszállt kelet-ukrajnai város orosz vezetése. A moszkvai külügyminisztérium szerint a támadást Ukrajna nyugati fegyverekkel hajtotta végre. H. GY.

New Hampshire-ben nagy a tét

VOKS A republikánus előválasztás második állomásán Donald Trump akár be is biztosíthatja jelöltségét. Ehhez Nikki Haley-nek lehet még szava.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A republikánus előválasztást árgus szemekkel figyelő amerikai sajtó láthatóan minden követ megmozgat, hogy életképes alternatívát mutasson fel Donald Trumpnak a konzervatív pártot maga alá gyűrő nyomulásával szemben. Nikki Haley volt ENSZ-nagykövet és dél-karolinai kormányzó személyében azok a régi vonalas, mai mércével már mérsékeltnek tekinthető republikánus szavazók bízhatnak, akik még a 2000-es évek Bush- és főként a 1980-as évek Reagan-adminisztrációja alatt érvényes konzervatív értékekkel azonosulnak. Donald Trump és a radikális MAGA-mozgalom (Tegyük Újra Naggyá Amerikát) aktivistái ki is találtak egy gúnynevet a konzervatív párt fontolva haladó politikusaira: RINO (Republican in Name Only), azaz olyan politikusok, akik csak névleg republikánusok, de a cselekedeteik nem igazolják ezt. Trump New Hampshire-i kampánykörútja során előszeretettel hangoztatta, hogy „Haley egy globalista, RINO-politikus, aki a független és demokrata szavazók voksaira is számít, így valójában a demokraták és a korrupt Joe Biden szekerét tolja".

Mint minden ravasz hazugság, ez is tartalmaz némi igazságmagot. New Hampshire állam szavazókorú lakosságának mintegy 40 százaléka mondja magát függetlennek, de ez nem holmi nagyszabású összeesküvés eredménye, inkább a vidék döntően fehér, felsőfokú végzettséget szerzett lakóinak a természetéből fakad, akik büszkék több száz éves puritán hagyományaikra. Ahogy Chris Sununu, az állam republikánus kormányzója, Nikki Haley elkötelezett támogatója is hangoztatta a lefordíthatatlan szójátékot: Iowa picks corn, New Hampshire picks presidents. (Iowa kukoricát szüretel, New Hampshire elnököt választ.) Az északkeleti állam sokszínű gondolkodását mutatja az is, hogy nem kizárt, hogy egy szavazó korábbi meggyőződéséhez képest új utakat választ. A CNN által rendezett rochesteri town hall fórumon már elhangzott a Trump gyanúját alátámasztó vélemény. „Nem örülök az iránynak, amelybe a Republikánus Párt tart. Már abban sem vagyok biztos, hogy egyáltalán republikánus szavazónak mondhatom-e magamat" – fogalmazta meg kételyeit egy középkorú nő. Ha ehhez hozzátesszük, hogy Haley 2017–19-ben ENSZ-nagykövetként az elnök Trump bizalmasa és vitatott döntéseinek harcos védelmezője volt, kimondhatjuk: nem lesz könnyű dolguk a New Hampshire-i választóknak.

FOTÓ: AFP/JOSEPH PREZIOSO

Nikki Haley, bár mérsékeltebb alternatívát jelent Trumppal szemben, a kritikusai szerint túl elnéző a volt elnökkel

Kedden rendezik az előválasztást New Hampshire államban.

A kulturális minták jelentősége valóban nem elhanyagolható a keddi előválasztáson. New Hampshire állam lakói hagyományosan nagy kedvvel vesznek részt a közéletben. David Scanlan helyi államminiszter rekordszámú, 322 000 szavazót vár kedden az urnákhoz, amely a 2016-os „éles" előválasztás 287 000-es részvételéhez képest is jelentős növekedés. Akárhogy is, Trump az ABC News szakportálja által január 20-án közölt mérés szerint stabil 48,9 százalékkal vezet Nikki Haley előtt, aki a szavazatok 34,2 százalékára számíthat. Ez nem behozhatatlan hátrány, hiszen korábban már több feltámadás is történt az államban, gondoljunk csak a demokrata Hillary Clinton 2008-as nagy hajrájára Obama ellen, vagy a republikánus John McCain 2000-es sikerére George W. Bushsal szemben. Ugyanakkor sovány vigasz ez annak fényében, hogy végül egyikük sem költözhetett be a Fehér Házba.

48,9 százalék
támogatottságot mérnek Trumpnak az államban, Nikki Haley második 34,2 százalékkal

Mintha ugyanettől tartana Haley is, hiszen a The New York Times értesülései szerint már előretekint, amikor 4 millió dollár értékben foglalt le televíziós adásidőt a soron következő Dél-Karolina államban, amit az otthonának mondhat. Ez azt jelenti, hogy New Hampshire után is versenyben akar maradni, ahogy a harmadiknak mért Ron DeSantis floridai kormányzó is Dél-Karolinára helyezi át az erőforrásai döntő részét. A New Hampshire-i választókat döntően a gazdasági és migrációs témák foglalkoztatják, míg a déli állomásokon a DeSantis által fémjelzett abortusztilalom és kulturális harc toposzaival, például az LMBTQ iskolai felvilágosítás tilalmával lehet eljuthat a választók szívéhez.

Újraindulhatnak a túsztárgyalások

107. NAP Kairóban a napokban újraindulnak a tárgyalások a túszok szabadon bocsátását célzó új megállapodás érdekében – közölte az izraeli sajtó. Egyelőre ez tűnik az egyetlen kézzelfogható eredménynek abból a nagyszabású tervből, amiről a Wall Street Journal vasárnap, egyiptomi forrásokra hivatkozva számolt be. E szerint az Egyesült Államok, Egyiptom és Katar nyomást gyakorol Izraelre és a Hamászra, hogy fogadjanak el egy átfogó tervet, amely véget vetne a háborúnak, a Gázában fogva tartott túszok szabadulásához, Izrael és az arab országok viszonyának normalizációjához, a palesztin állam létrehozásáról szóló tárgyalásokhoz vezetne.

Megvalósítása 90 napot venne igénybe. Első lépésként minden harcot hosszabb időre leállítana, a palesztin terrorcsoport az első szakaszban minden civil túszt elengedne. Izrael ezért több száz palesztin biztonsági foglyot engedne szabadon, kivonulna a gázai városokból, engedélyezné a szabad mozgást az övezetben, beszüntetné a Gáza feletti drónmegfigyelést, és megduplázná a Hamász által ellenőrzött területre érkező segélyek mennyiségét. Következő lépésként a Hamász szabadon engedné a női katonákat, s átadná az elrabolt izraeliek holttestét, amiért Izrael további palesztin foglyokat engedne szabadon.

FOTÓ: AFP/AHMAD GHARABLI

A háború kitörése óta először tüntettek újra Izraelben a Netanjahu menesztését követelők

A harmadik fázisban Izrael visszahívná csapatait a gázai határra, a Hamász elengedné az utolsó túszokat – a katonákat és a harckorú férfiakat, akiket katonának tart. Egyiptomi tisztviselők szerint ezután tárgyalás indul az állandó tűzszünetről, a normalizációról Izrael és arab országok, például Szaúd-Arábia között, valamint a palesztin állam megteremtéséről.

Bár elképzelhetetlen, hogy Izrael biztonsági garanciák, valamint a Hamász katonai képességének teljes felszámolása nélkül feladja a harcokat, a terv nem csak a zsidó államon bukhat. Az egyiptomi források arról is beszéltek, hogy a Hamász katonai és politikai vezetése megosztott a kérdésben, s ez a tárgyalások megkezdésének egyik komoly akadálya. Eddig a felek egyike sem fogadta el az új javaslat feltételeit, de egy tűzszünetről szóló tárgyalások a következő napokban mindenképpen megkezdődnek Kairóban.

Ezt valószínűsíti az is, hogy Benjamin Netanjahu miniszterelnök egyre szorultabb helyzetbe kerül. Szombaton Izraelben újrakezdődtek a kormány menesztését, előre hozott választásokat követelő tüntetések, és párhuzamosan a túszok mielőbbi kiszabadítását követelő megmozdulások is tartanak. G. M.

Pánik a síparadicsomban

HORVÁTH GÁBOR

Jó ötlet volt, hogy a svájci–német mérnök, Klaus Schwab megszervezte Davosban az első Európai Menedzsment Fórumot. 1971-ben még nem volt internet, e-mail, mobiltelefon, a telefax is éppen csak terjedni kezdett, a nemzetköziesedő gazdasági élet főszereplőinek szükségük volt a személyes találkozásra. A konferenciából gyorsan Világgazdasági Fórum lett, ahol a csúcsmenedzserek politikai döntéshozókkal és szakértőkkel vitathatták meg a folyamatokat. A sajtó örült, hogy koncentráltan szólaltathatja meg a síparadicsomban összezárt fontos embereket, ami öngerjesztő folyamattá vált: egyre több állam- és kormányfő adott egyre több interjút, amitől egyre több embernek lett az az érzése, hogy Davosban dőlnek el a dolgok.

Pedig nem. Illetve nem azok, amikre elsőként gondolnánk, például a háború és a béke vagy a következő hónapok olajára. Az idei, 54. Világgazdasági Fórum kapcsán az amerikai Politico egyik kommentátora azt a felfedezését osztotta meg, hogy nincs itt semmi misztérium. A Davosban összegyűltek éppen olyan emberek, mint bárki más, zömük semmivel sem tud többet a világról, mint a New York Times és a Financial Times olvasói, a BBC és a CNN nézői – nézeteik, félelmeik és döntéseik jellemzően nyilvánosan hozzáférhető információkon alapulnak.

A fórum eredeti értelme már rég a múlté, szerepét átvette a médiafelhajtás, a politikusok nyilvánosság iránti sóvárgása. Pedig a folyamatos hírözönben ki emlékszik már, mit mondott múlt hét kedden Volodimir Zelenszkij (azt, hogy Európa készüljön, mert Putyin máshol is támadni fog, de addig is adják Ukrajnának a nyugati országokban zárolt 300 milliárd dolláros orosz állami vagyont), António Guterres ENSZ-főtitkár (Gázában azonnali humanitárius tűzszünetre van szükség) vagy Antony Blinken amerikai külügyminiszter (Izraelnek vissza kell térnie a „két állam” elvéhez)? Hogy mennyire nem Davosban dőlnek el a legfontosabb kérdések, arra példa az iráni és a pakisztáni külügyminiszter ottani találkozója, amely után még aznap iráni rakétatámadás érte Pakisztánt, persze az obligát válaszcsapással. Hát ennyit az idei fórum fő témájáról, a bizalom újraépítéséről...

A nemes célért Novák Katalin sem tett meg mindent. Egy davosi panelbeszélgetésen azt mondta, az a legfontosabb, hogy Oroszország nem győzhet az Ukrajna elleni háborújában – miközben Orbán Viktor itthon azt ismételgeti, hogy Ukrajna nem győzhet. A köztársasági elnökre a nemzetközi kapcsolatokban a „jó zsaru” szerepét osztották, míg a „rossz” figuráját a miniszterelnök magának tartja fenn. Így állhatott elő az a faramuci helyzet, hogy az amerikai CNBC tévének adott interjújában Novák Katalin kénytelen volt azzal védekezni, ő nem a magyar kormányt, hanem az államot képviseli. A különbségről elég nehéz lenne akadémiai székfoglalót tartani, szerencséjére az egészre a kutya se figyelt föl, és Davos úgyis már a múlt hét. Ami velünk marad, az a fórumon hiába agyonelemzett két nagy háború, a klímaváltozás, a gazdagok és szegények közötti szakadék, a mesterséges értelem öntudatra ébredésének és Donald Trump visszatérésének esélye, meg az ezek miatti pánik.

JEGYZET

Németh Péter

Blabla

Azt mondja az egyik ellenzéki politikus, hogy minden egyes eurócentet haza kell hozni Brüsszelből, ez az egyetlen létező prioritás. „Brüsszel”, leánykori nevén az Európai Unió oldja meg másként a magyar kormány megregulázását, ne a „magyar embereket” büntesse. Szép, igaz gondolat. Főként, ha itt megállunk, és nem tesszük fel a kérdést: mégis hogyan? Hogyan lehet kötelezni az Orbán-kormányt és a mögötte felsorakozó törvényhozókat, hogy tessenek rendes jogállamot létrehozni? És hogy miként lehet a teljesen félrevezetett magyar társadalmat eljuttatni addig, hogy rendes demokráciában akarjon élni?

Az Uniónak erre nincsenek eszközei. Két dolgot tehet: elnézi, hogy az egyik tagja semmibe veszi a közös akaratot, és megelégszik üres fenyegetésekkel – ezt tette több mint egy évtizeden át –, vagy komolyan veszi önmagát, az együttesen megalkotott szabályokat, és megköveteli azok betartását. Azt láttuk eddig is, hogy Orbán Viktor a szankciók nélküli figyelmeztetéseket folyamatosan negligálja, és most is – az Európai Parlament legújabb határozata nyomán – ezt teszi. Blabla, mondja, és minden megy tovább.

Hogyan lehetne ezt a rezsimet egy plurális rendszer irányába terelni? Nyilván a pénz megvonásával. Amely döntés, kétségtelenül nem Orbán Viktort sújtja igazában, hanem az alatta élő embereket. Persze értem én az ellenzéki politikus berzenkedését, hisz ha kimondaná azt, amit itt én most leírok, beindulna ellene a propaganda, és a henger maga alá gyűrné az egész pártját. Mert igaz: ez a médiahenger – a nyilvánosság kilencven százaléka – egyelőre bárkit képes eltiporni; személyt, pártot, egyesületet. Így van. De ez akkor is igaz, ha hang nélkül vagy üres szavakkal megyünk szembe a rezsimmel. Egyelőre a pénzek megvonása sem hat. Marad tehát a félelem nélküli őszinte szó.

Tudom, nem rövid távú megoldás...

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KAPASZKODNI TESSÉK!

VARGA DÓRA

Tisztelet

Magyarország tradicionálisan tiszteli a tanárokat – jelentette ki Orbán Viktor újévi első rádiós szózatában. Magyarország miniszterelnöke és jelenlegi kormánya a jelek szerint tehát vagy nem tartja magát Magyarország részének, vagy nem tartja a magyar hagyományokat. Az Orbán-kormányok elmúlt majd másfél évtizedes oktatási ámokfutása ugyanis kicsit sem annak bizonyítéka, hogy tisztelnék a pedagógusokat, vagy hogy legalább értékelnék az általuk végzett munkát. Hiszen mindig volt fontosabb cél, mint a tanárok, tanítók bérének megemelése – hol egy stadion, hol egy Vodafone, hol egy reptér. S amikor ezt a pedagógus-szakszervezetek szóvá tették volna, a kormány érdemi szinten nem tárgyalt velük. Amikor a tanárok továbbra sem hallgattak el, sőt országos munkabeszüntetéseket szerveztek, néhány törvénygyári gombnyomással láthatatlanná, értelmetlenné tették a sztrájkjukat. Amikor még ezután sem maradtak csöndben, hanem polgári engedetlenségi akciókba kezdtek, egyszerűen kirúgták néhányukat (a bátor tankerületi vezető azóta sem mer megjelenni a bíróságon). Majd megalkották a pedagógusokra szabott bosszútörvényt.

> Az Orbán-kormányok elmúlt majd másfél évtizedes oktatási ámokfutása kicsit sem annak bizonyítéka, hogy tisztelnék a pedagógusokat, vagy hogy legalább értékelnék az általuk végzett munkát.

Most pedig Orbán arról beszél, hogy – miután majd az Uniótól a tízperces kávészünetért kapott pénzből végre nagyjából harmadával megemeli a pedagógusok bérét – „a 700-800 ezer forintos fizetés a hároméves béremelési program végén már egy elég vonzó pálya lehet, különösen ezzel a jelentősebb pihenési lehetőséggel együtt”, s így már a „férfiember is elég vonzónak találja majd a pedagóguspályát”, és érzi úgy, hogy „megengedheti magának, hogy elmenjen tanárnak”.

Értem. Ez az orbáni tisztelet. Hogy a férfiak pénzért dolgoznak, őket meg kell fizetni, mert az kell a család eltartására. A pedagógusok 85 százalékát kitevő nőket pedig nyilván a nyári vakáció, a „jelentősebb pihenési lehetőség” öröme tartotta eddig is a pályán. Vagy még inkább – Parragh László kamarai elnök, egyben miniszterelnöki főtanácsadó szavai után szabadon – a pénteki orbáni rádióbeszédek utáni adrenalinfröccs.

A bál után

ATLANTISZ

BOD PÉTER

Régmúltba vesző emlékeim szerint a rendszerváltást követő években köszöntöttek ránk a báli szezonok. A szocializmusnak nevezett, tartalmilag már az 1980-as évek elejére kiüresedett társadalmi forma és gyakorlat távolságot tartott attól a „polgári csökevénytől”, ami korábban a telek társadalmi eseménye volt. Talán nem véletlenül. Kamaszként a bál fogalmával Krúdy elbeszéléseiben találkoztam elsőként, amelyekben a vármegyebálok keringőző párjai kitáncolnak a nagyteremből a télikertbe, hogy túlfűtött vallomásokban adják egymás értésére, ami szívükben lakozik.

A bálok hagyományt jelentettek, amelyekre szokások és évtizedek nyomták rá pecsétjüket, amibe beleszületni és beletanulni kellett. Egy életforma lenyomata volt, szokások elsajátítása. Ezért sem véletlen, hogy az 1990-es politikai váltást követően széles körben merült fel az igény, hogy bálokat rendezzenek szerte az országban. Kisvárosban, nagyvárosban, fővárosban. Önkormányzatok és olyan szakmacsoportok, mint az orvosok, ügyvédek, közgazdászok. Az évtizedekre megszakadt hagyomány miatt az újrakezdés nem volt egyszerű.

> Ez nem elhatározás és akarat kérdése, még akkor sem, ha ezek is kellenek hozzá. Idő szükséges hozzá, alázat és gyakorlat, de ez utóbbi megint a hiányzó időhöz fordít vissza.

Jómagam rövid középiskolai tanárkodást követően egy megyei napilap szerkesztőségében találtam magam, és a fiatalság magabiztosságával igyekeztem szétnézni abban az új világban, amelyet én sem ismertem, és amelyben sokáig nem igazodtam el. Bár abban utólag is úgy gondolom, igazam lehetett, hogy a „hagyományteremtés”, ami ezeknek az időknek az egyik kulcsfogalma volt, sokkal problémásabb ügy, mint hitték azok, akiknek száján olyan könnyen kigurult ez a szó és a hozzá tartozó fogalomkészlet. Szinte minden bál nyitányán elhangzott a mondat, amely szerint „ezzel a társadalmi eseménnyel is hagyományt szeretnének teremteni”. Mindannyiszor ingattam a fejem, hogy ilyet nem lehet. Ez nem elhatározás és akarat kérdése, még akkor sem, ha ezek is kellenek hozzá. Idő szükséges hozzá, alázat és gyakorlat, de ez utóbbi megint a hiányzó időhöz fordít vissza.

A hétfői lapszámban – csakúgy, mint most, akkor is – kellett valamilyen kis színes írás, amelyet nevezzünk jobb híján jegyzetnek. A közel harminc éve megjelent írásomban az akkori szombati báli élményeimet osztottam meg az olvasóval. Nem szedtem le a keresztvizet senkiről, még akkor sem, ha észrevételeimet finoman adagoltam az elhangzó beszédekről, a résztvevők öltözékéről, a vacsorán felszolgált ételekről és a bálozók tánctudásáról. Bizonyára nem lehettem kellemes ember, ami egy újságírótól nem is várható el. Ám semmi esetre sem voltam az, aki „mindenkinél mindent jobban tud”.

Hétfőn csörgött szerkesztőségi telefonom, a bál főszervezője hívott, aki nem kevés indulattal a hangjában kérdezte, én írtam-e a cikket, ami névvel ellátott írás kapcsán felesleges volt. Majd rám szórta átkait, amelynek regiszterei a „mit képzelek én”-től a „van fogalmad, mennyit dolgoztunk”-ig terjedtek. Ennyire közvetlen visszajelzést addig egyetlen cikkemre sem kaptam. Kis, bár durva leckét kaptam az írás hatalmáról.

Harminc év azóta eltelt, pótoljuk a hiányzó báli időket.

Hadikapitalizmus

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOZOTT ANYAGBÓL

A piaci alkalmazkodás és a liberális jogállam működésének folyamatos korlátozása, a döntések centralizálása terén határkő volt 2020. március 11. A Covid miatt bevezetett járványügyi készültség elrendeléséhez szükséges különleges jogrend (veszélyhelyzeti szabályozás) kihirdetése jelentette a valóságos „nagy ugrást” a vezéri hatalomra, a szervezett káoszra és az ország javainak megkaparintására épülő Orbán-rendszer totális kifejlődésében.

A trükköt azóta megszakítás nélkül alkalmazzák: az Országgyűlés működését és a szabadságjogok gyakorlását korlátozó veszélyhelyzetek, a különleges jogrendi szabályozások sorban követték egymást. Általuk fokozatosan fölénk tornyosult az évszázada Oroszországban kifejlődött hadikommunizmusra emlékeztető új rendszer: a „hadikapitalizmus” rendszere. Ebben a jogállam épületének szétbombázása mellett a termelés, az elosztás, az árképzés, a finanszírozás „parancsnoki magaslatait” állami komisszárok szállják meg, akiknek statáriális joguk van a megszokott polgári viselkedés felfüggesztésére, a helyesnek vélt magatartás kikényszerítésére, az államilag szervezett káosz maradéktalan fenntartására.

> Ahogy a hadikommunizmus bevezetéséhez meg a szocializmus fennmaradásához elengedhetetlen volt a korlátlan vodkaivás szabadsága, ugyanígy a szabad pálinkafőzés és a lebutított oktatás a hadikapitalizmus eszköze és alapja.

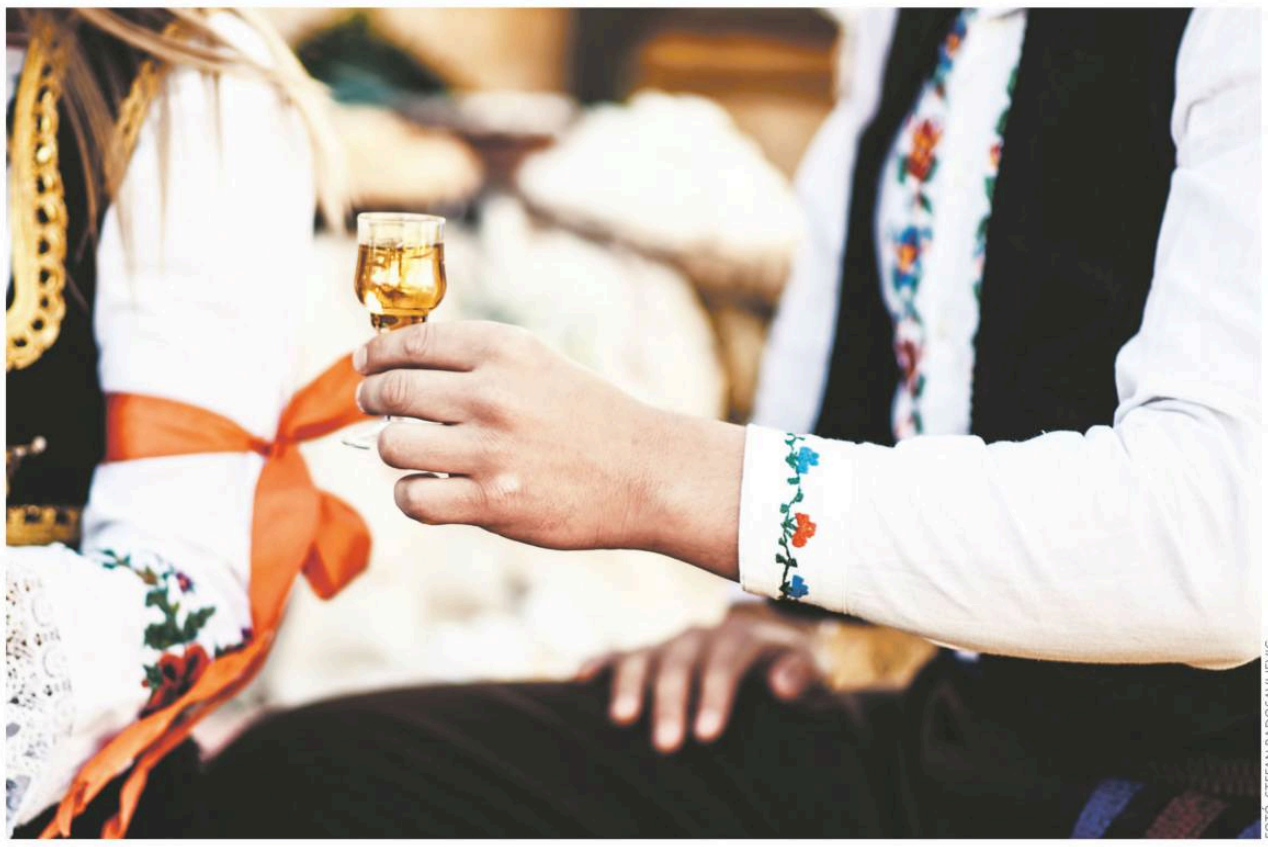

FOTÓ: STEFAN RADOSAVLJEVIC

A NEMZETI FASZÁLLÍTÓ KÖZPONT VEZÉRE

Ahogy a hadikommunizmus (1918, Oroszország) is az ágazati-szakmai központok (centri) és főigazgatóságok (glavki) létrehozásával kezdődött, úgy a hadikapitalizmus is mesterségesen kiagyalt, megbízható elvtársakkal feltöltött parancsnokságokat ültetett az önálló működésre képes, ahhoz szokott intézmények nyakára. (Ilyen például az oktatásban a Klebelsberg Kunó Központ, a kórházak fölött a Kórházi Főigazgatóság, a kutatóintézetek nyakán a Magyar Kutatási Hálózat, az önkormányzatok fejére nőve a megyei kormányhivatal stb.)

A mindenhez (is) értő miniszterelnök hatalommániájától vezetve kormánya eszement módon kezdte elvonni a szocialista gazdasági reformok idején nehezen kicsikart döntési-működési önállóságot. Egyre nagyobb egységekbe egyesítette, egyre nagyobb hatalmú sündisznócskák alá szervezte az intézményeket, állami cégeket. Mindenütt állami behemótok vagy államtól függő irányítási láncolatok jöttek létre. A létrehozott központok a legapróbb részletekig beavatkozhatnak, szabályozhatják alárendeltjeik életét. A vezér a faszállítókat néha ordítva, néha karácsony előtti ajándékcsomagokkal elbűvölve tereli karámjába, egy azonban tény, hogy az észszerű döntésekre nincs már lehetőség; legyen az akár a betört ablaküveg pótlása, amit a fővárosi központ rendel meg Csajágaröcsöge iskolájába is, vagy a törött vasúti sín cseréje, aminek pótlására a távoli vasútvonalat szétbarmolva cipeltetik át a faszállítókkal a vasat.

ŐRÜLT KÖZPONTOSÍTÁS, A KÖZPONTOSÍTÁS ŐRÜLETE

Ennek a „túlzott központosításnak” a bemutatására vállalkozott Kornai János – az azóta megszűnt Népszabadságban megjelent – „Számvetés” (2011), majd „Központosítás és kapitalista piacgazdaság” (2012), valamint az Élet és Irodalomban közreadott „U-kanyar Magyarországon” (2015) című írásaiban. Ezekben részletesen elemezte, hogy a központosításnak egyetlen célja az ellenállás lehetőségének megszüntetése, a piramis csúcsán álló vezérhez való szolgai alkalmazkodás kikényszerítése.

Kornai külön nem emelte ki, pedig könnyen kikövetkeztethető, hogy a valóságos cél az erőforrások fölötti korlátlan rendelkezés, az állami javak magánzsebekbe irányítása. Ez valósult meg az oktatástól az egészségügyi szolgáltatásokig, a múzeumoktól a színházak irányításáig, a temetkezésektől a gyógyfürdőkig, a helyi önkormányzatoktól a fegyveres testületekig, a dohánykereskedelemtől a szelektív hulladékbegyűjtésen át az autópályák működtetéséig. A piaci verseny szinte valamennyi területen korlátozottá vált, a kormány nemzeti bajnokokat, kegyenceket jelölt ki. Kedvencei különleges pozícióra formálnak jogot minden területen, legyen az a pénzintézeti szektor, a turizmus, az építőipari megrendelések, a közbeszerzések szervezése vagy a természetvédelmi területek felszámolása és megszerzése.

A PÉNZÜGYI SZABÁLYOZÓKTÓL A TERVUTASÍTÁSIG

A hadikapitalizmus minden észszerűséget nélkülöző rendszerében az egyelőre magántulajdonú vállalatok, a háztartások és a költségvetésből gazdálkodó intézmények elveszítik józan tájékozódási képességüket, ezért az adott időszakban elérni kívánt központi célt akciózással és kampányokkal igyekszik a sötét szobában két fekete macskaként játszadozó miniszterelnöki központi agy megvalósítani. Előre kiszámíthatatlan módon váltakozik a kiadási előirányzat zárolás és a pénzeső, a kamatcsökkentés vagy a hüvelykszorítóként alkalmazott pénzelvonás. Visszatért a „húzd meg-ereszd meg” lüktetése, igaz, szómágiával folytatott kampányokkal, amihez mindig akad ügyeletes „jobb-” (Matolcsy) vagy „balkéz” (Nagy Márton).

A miniszterelnök szájából egy szegény kisgyermek panaszait idéző csacskaságok (háborús meg szankciós infláció) meg minden értelmet nélkülöző magyarázatok (pozitív nullát kell elérni) özönlenek; ezek ismerősen csengenek mindazoknak, akik átélték a szocializmus évtizedeit, így ők előrelátóan a központi akciók és kampányszlogenek, valamint a kijózanító folyományok áradására számítanak. Az árbefagyasztásra (benzinársapka), a rezsivédelemre és annak következményeire: a vonalas infrastruktúra szétrohadására (csőtörések, szolgáltatási korlátozások), a költségvetés növekvő hiányára, a ’70-es évek eladósodásának megismétlődésére.

Ahogy az értelmetlen központi beavatkozás hatására fogynak az anyagok meg a szakemberek (orvosok, tanárok), úgy kerülnek elő a várólisták (magyarán az orvosi beavatkozások szüneteltetése), úgy halmozódnak a kifizetetlen számlák és válik újfent gyakorlattá a sorban állás, s úgy lesz megszokott az orvosok és tanárok átvezénylése.

Ismerős az ágazati meg a funkcionális miniszterek osztályharca is. Először csak az értelmetlenül pufogtatott frázisokba öltöztetett makrocélok tűnnek fel (2030-ig utolérjük Ausztriát), hasonlóan ahhoz, ahogy Hruscsov idején az „utolérni és túlszárnyalni” (dognaty i peregnaty). Ezt követően – ahogy egy rendes tervgazdaságban – ágazati célokat jelölnek ki (800 kilométer autópálya, villamosépítés Hódmezővásárhely és Szeged között, Európa elektromosautógyártó központja leszünk), aztán következnek az egyes szervezetek által teljesítendő tervmutatók. Végül helyreáll a meghaladott régi szemét.

A SZABAD GONDOLATTÓL A SZABAD PÁLINKAFŐZÉSIG

Ahogy a hadikommunizmus bevezetéséhez meg a szocializmus fennmaradásához elengedhetetlen volt a korlátlan vodkaivás szabadsága, és a rendszer akkor dőlt össze, amikor korlátozták a vodkázást, és a tisztánlátást hirdették (glasznoszty), ugyanígy a szabad pálinkafőzés és a lebutított oktatás a hadikapitalizmus eszköze és alapja.

Jó előre tudható volt, hogy a sokféle tankönyv használata helyett bevezetett egyetlen hivatalos változat az érdeklődés, a tudás tiszteletének kivezetését szolgálja. Világos volt az is, hogy a múzeumok tömeges bezárása és összevonásuk (a Közlekedési, az Iparművészeti, a Hadtörténeti, a Természettudományi bezárása, illetve a Szépművészeti meg a Nemzeti Galéria, esetleg a Nemzeti Múzeum és a Természettudományi meg az Iparművészeti Múzeum összevonása) azért történik, hogy a közönség érdeklődése a kultúra iránt lelohadjon. Az új jelszó, hogy „Járjanak ezután kocsmába!”, egyúttal biztosítja az őrzött műtárgyak elkallódásának lehetőségét. Ne Bartók, Jedlik Ányos, Ganz Ábrahám, az Esterházy-kincsek, hanem a pálinka legyen hungarikum.

A könyvkereskedelem vezető cégének (Libri) megszerzése az olvasási kultúra egycsatornásítását és ezzel egyidejű ellenőrzését célozza; ezt egészíti ki a gyermekvédelmi „fólia” törvény fenyegetése. Mindez világossá teszi, hogy visszatér a szocializmus mondása, miszerint „az értelmiség előtt két út áll, az egyik járhatatlan, a másik az alkoholizmus”. Az iskolák tömeges egyházi kezelésbe adása a sokszínűség megszüntetését, a szekuláris gondolkodásmód eltiprását készíti elő, ami persze előbb-utóbb az iskolai képzés hanyatlását vonja majd maga után. Tanulmányi versenyek helyett pálinkaivó versenyeket rendeznek majd, ahol a miniszterelnök és veje léphetnek elő fővédnökké.

A MAGYAR HADIKAPITALIZMUS ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ ANTIMÓNIÁJA

A hadikommunizmust a fegyverek, Magyarországon a szovjet szuronyok stabilizálták. Ezzel szemben a kiépült magyar hadikapitalizmus nem tudna fennmaradni az Európai Unió közös piaca nélkül. Ahogy a hadikommunizmus lényege az önellátás, az autarkia, úgy a kapitalizmus, még a hadikapitalizmus is, a korlátozott piaci mechanizmusok, a végsőkig kiszorított piaci verseny ellenére sem lehet bezárkózó, nem épülhet az önellátásra, nem zárhatja le sem az áru-, sem a pénzpiac előtt a határokat.

Ez a magyar hadikapitalizmus valóságos paradoxona. Egyetlen pillanatig sem maradhatna fenn a kegyencekre, kijelölt nemzeti bajnokokra alapozott magyar hadikapitalizmus, akármennyire sikerülne is a magyarországi lakosok vásárlásaitól függő iparágakat (vendéglátás, kiskereskedelem, telefónia, gáz- és áramszolgáltatás, turizmus stb.) megszerezni, s ezáltal a magyar lakosság véréből és zsírjából a hadikapitalizmus hadiszállítóit, a mészárosokat, a garancsikat és a többi oligarchát jól tartani.

Magyarországot, a magyar hadikapitalizmust az uniós tagság stabilizálja. Az a tény, hogy Magyarország tagja egy hatalmas nemzetközi piacnak, vámuniónak és ezzel közvetve az európai pénzügyi rendszernek, teremti meg a stabil működés feltételeit. Az itt letelepedett multik leányvállalatai nélkül a magyar hadikapitalizmus nem tudná exporttal ellentételezni a behozatalt, nem lenne érdeklődés újabb tőkebefektetésekre az uniós tagság hiányban.

A piacnak ugyanis nincs inherens, természetes határa, csak a tranzakciós költségek szabják meg, hogy hol, milyen nagyságrendben és mekkora piacra érdemes belépni, termelni, elosztani. Határa csak az államnak, a hadikapitalizmus állami erőszakmechanizmusának van. Ám ha lezárja a határt, kilép az Unióból, akkor a piac „nem jön be”, sőt kimegy. Ez az erősnek és hatalmasnak látszó magyar hadikapitalizmus gyengeségének a titka.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Russell Crowe énekel

A blueszenészként is népszerű Russell Crowe is fellép a Sanremói Dalfesztiválon. „Jelenleg filmet forgat Ausztráliában. Február 6-án fejezi be a forgatást, 7-én San Remóba jön, és 8-án élőben látható a Rai 1-es csatornán" – számolt be róla a rendezvény művészeti igazgatója. KULTÚRA.HU

Magyar orgonaprofesszor Bécsben

A világ egyik legrangosabb, 200 éves komolyzenei oktatási intézményének orgonaprofesszora lett Szabó Balázs, akit több tucat jelentkező közül választott ki a Bécsi Zeneakadémia. Az 1985-ben született Szabó Balázs Martin Haselböck orgonista, karmester utódjaként március elsején kezdi munkáját. KULTÚRA.HU

Népzenészbál

Január 26-án ismét a Fonóban gyűlik össze a népzenészszakma. A reggelig tartó Népzenészbál koncertekkel kezdődik, majd táncházzal folytatódik. A hazai fellépő zenekarok mellett egy lengyel vendégzenekar, a Skład Niearchaiczny színesíti a programot. NÉPSZAVA

A színház maga a humanizmus

INTERJÚ A párizsi Théâtre du Soleil szakított a hagyománnyal, amikor Ariane Mnouchkine egy „külsőst", az amerikai drámaíró és rendező Richard Nelsont bízta meg az általa írt Életünk a művészetben című darab megrendezésével. Az alkotó Párizsban válaszolt a Népszavának.

HORVÁTH PATRÍCIA
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK, PÁRIZS

FOTÓ: MIECHEL LAURENT

A szerző-rendező, aki ez idáig számos díjat nyert musical- és filmforgatókönyveivel, valamint a Royal Shakespeare Company, illetve a New York-i Public Theater számára írt számos darabjával, új előadásához az orosz színházi legenda, Konsztantyin Sztanyiszlavszkij életéből és az általa 1898-ban alapított színház történetéből merített ihletet. A Moszkvai Művész Színház 1923-as amerikai turnéjáról írt darabot az eredeti tervek szerint orosz nyelven mutatták volna be Moszkvában, Szergej Zsenovacs rendezésében, a Sztanyiszlavszkij család egykori gyárának területén felépített színházteremben. Az első felolvasásra 2022. február 23-án került sor. Ám másnap Nelson egy üzenetre ébredt: „Valami szörnyűség történt. Oroszország megszállta Ukrajnát." A jelenkor beérte a művészt, darabja a fiókba került, ahonnan Ariane Mnouchkine ihletett francia fordításában került elő jó másfél évvel később.

Az országban, ahonnan jövök, a politikai nyomás és propaganda elválaszthatatlan része a mindennapi életnek. Ott van az utcán, behatol az otthonokba, a családokba, de még a művészeti életbe is, csakúgy, mint az ön előadásában. Túlélheti ezt a kultúra, a művészek?

Én nem fogalmaznék feltételes módban, inkább azt mondanám, hogy túl kell élniük. És ez a mi felelősségünk is. Én a művészetet, különösen a sajátomat, nem tekintem politikusnak, sokkal inkább egy a politikával párhuzamos dolognak. A darabom is éppen erről szól. Hogy igenis tudni kell hajózni a politika partvonalai mentén, hogy túlélj és művész maradhass. És mindezt egyszerűen csak úgy, hogy alkotsz. És pusztán azzal, hogy mozgásban vagy, hogy cselekszel, olyan útmutató tudsz lenni az egész társadalom számára, ami segíti az embereket abban, hogy megtalálják az erkölcsi középpontjukat, az értelmet. Ez a művészek valódi felelőssége. Márciusban például Kijevben fogom rendezni az egyik darabomat, mert úgy gondolom, hogy feladatom támogatni és bátorítani az ottani művészeket, akik a háború ellenére is dolgoznak. Mert ez az igazi munkánk: az emberiség összetettségét képviselni azokkal szemben, akik le akarják egyszerűsíteni a dolgokat. Az egyszerűsítés az, ami az igazi veszélyt jelenti. Mindig. Vagy a „te ezt tetted, te azt tetted" retorikája. A művészet pedig természeténél fogva az emberi lét összetettségéről szól, és ilyen módon veszélyt jelent bizonyos politikusok és politikai programok szemében, miközben pont, hogy a művészet a szükséges egyensúlyozóeszköze egy társadalomnak.

> „Nem valaminek az újrateremtésére törekszem, hanem magára a tényleges dologra, ami nem más, mint a beszélgetés. Amikor egy ember beszél, egy másik ember pedig tényleg figyeli őt."

> Pusztán azzal, hogy mozgásban vagy, hogy cselekszel, olyan útmutató tudsz lenni az egész társadalom számára, ami segíti az embereket abban, hogy megtalálják az erkölcsi középpontjukat, az értelmet. Ez a művészek valódi felelőssége.

A világpolitikai helyzet ösztönözte arra, hogy Sztanyiszlavszkijról és társulatáról írjon darabot?

Az elmúlt két év ukrajnai történései óta ugyan még nagyobb aktualitást kapott a darab, de valójában még az invázió előtt írtam. Gyakran szoktam idézni Proust kis könyvéből, amit Chardinről, a híres csendéletfestőről írt, amiben azt mondja: „Mikor látod Chardin képeit, azt mondod: »Ó, ez olyan, mint az én konyhám.« Majd bemész a konyhádba, és azt mondod: »Ó, ez olyan, mint egy Chardin!«" Az élet apróságai, a kis részletek, az élet részletei – ezek azok, amikben az ember megtalálja a nagyságát, a szépségét és a mélységét. A művészet éppen erre a nézőpontra tanít. A világ mindenféle táborokra oszlik, és komoly erőfeszítéseket tesznek arra, hogy külön csoportokba, fiókokba zárjanak bennünket, elkülönítve ezáltal a kultúrákat, ahelyett, hogy egyesítenék és összekapcsolnák őket, hogy azok hatással lehessenek egymásra. És ez nagyon szerencsétlen.

A nézőtéren ülve úgy éreztem, hogy az ön színházi formája maga a nem-teatralitás, a nem-színház...

Attól függ, mit ért teatralitás alatt. Mert igaz, hogy mára már a teatralitás vagy maga a színház szó is egy formát, valaminek a megmutatását jelenti. Amit én képviselek, az ennek valóban az ellenkezője. Az a létezés. Hogy nem színészkedsz, hanem vagy. Sokszor szokták mondani a munkámra, hogy szuperrealista. Erre én azt válaszolom: hol látsz itt egy leképezett világot? Hiszen nincs itt semmi! Nincs díszlet, még padlóm sincs, csak néhány szőnyeg és néhány alapbútor. Ennyi. Nem valaminek az újrateremtésére törekszem, hanem magára a tényleges dologra, ami nem más, mint a beszélgetés. Amikor egy ember beszél, egy másik ember pedig tényleg figyeli őt. És ezért valami tényleges, valami valóságos történik meg ott előttünk. Nem nekünk szól, hanem velünk van, mi magunk is valós időben tapasztaljuk.

> „A darabomban Sztanyiszlavszkij azt mondja: „Mi azt tesszük, hogy önmagunkat látjuk meg másokban." Vagyis, hogy a színházban azt keressük, ami összetart, és nem azt, ami széthúz."

FOTÓ: VAHID AMANPOUR

Hogyan instruálja a színészeit?

Már az első napon elmondom nekik minden alkalommal, hogy a munkánk egyszerre egyszerű és nehéz. Csupán annyi a dolgunk ugyanis, hogy olyan embereket állítsunk színpadra, akik élnek, és ugyanolyan zavarodottak, kétértelműek, elveszettek, boldogok, szomorúak, mint bármelyik másik ember a világon. És mi mindig kudarcot fogunk vallani, mert ezt megtenni képtelenség. Ők mindig többek, gazdagabbak lesznek, mint amit mi csinálhatunk. De erre kell törekednünk. Nem célunk bármit eladni, igét hirdetni, elmondani, meggyőzni bárkit bármiről. Engem ez a fajta színház érdekel. Abban a korban, amiben élünk, olyan nagy a megosztottság mindenütt, hogy ha van valami, ami egyszerűen csak önmagában felvállalja az emberi lények összetettségét, az nagyon különleges és szükséges. És a színház felelőssége, hogy ezt közvetítse.

Sokszor mondja, hogy Csehov az ön mértékegysége. Miért?

Mert soha nincs ítélkezés a darabjaiban, ami által csodálatosan bonyolultak és összetettek, mégis nagyon emberiek és nagyon igazak a figurái. Nagylelkű emberi szellem hatja át a munkáit, s egy olyan világszemlélet, ami egyszerre megnyugtató és mély, miközben egyáltalán nem szentimentális. Ott van például a Cseresznyéskert, amit szerintem – legalábbis angolul – gyakran félreértelmeznek. Az orosz forradalom szemszögéből elemzik, és a felső osztályú emberek világának összeomlását látják benne. Számomra viszont egy nőről szól, aki elvesztette a gyermekét, mert miközben ő egy férfival volt, a gyereke vízbe fulladt. Bűntudatától hajtva elmenekül, majd mikor visszatér a házába, a cseresznyéskertbe, minden a halott gyermekére emlékezteti. Ezért nem képes eladni, pedig szabadulna tőle. Majd mikor ez mégis megtörténik (és végül is nem ő adja el), gyógyulni kezd. Ezért van az, hogy az utolsó felvonás többnyire egy meglehetősen boldog felvonás. És ezt a darabot az emberi lélek gyógyulásáról egy haldokló írta. Aki tudta, hogy már nincs sok ideje hátra, hiszen Csehov néhány hónappal a bemutató után valóban meg is halt. Micsoda rendkívüli emberi nagyság, micsoda látásmódja a világnak úgy beszélni a gyógyulásról, hogy ő maga haldoklik! Ezt keresem én íróként és emberként egyaránt.

Az ítélkezés hiányát említi Csehovnál. Ön szerint túl sok az ítélkezés a ma színházaiban?

A darabomban Sztanyiszlavszkij azt mondja, amikor a színészi hivatásról beszél: „Mi azt tesszük, hogy önmagunkat látjuk meg másokban." Vagyis, hogy a színházban azt keressük, ami összetart, és nem azt, ami széthúz. Mert ez az egyetlen művészeti forma, amelyik az élő embert használja kifejezőeszközeként. Az egyetlen. A tánc a testet használja, a zene a hangot, de a színházban az ember áll a középpontban. Ezért a színháznak filozófiai alapja van. Azaz a színház maga a humanizmus. És ezért olyan fontos minden időben.

INFÓ

Notre vie dans l'art –
Életünk a művészetben
Théâtre du Soleil
Párizs,
március 3-ig

LAPSZÉL

Prihoda Gábor tárlata

FORRÁS: ART9 GALÉRIA

Elveszíteni. Megtalálni. címmel nyílik Prihoda Gábor kiállítása az Art9 Galériában. A február 16-ig látható tárlatot Gödri Bulcsu színész-rendező nyitja meg január 30-án. NÉPSZAVA

Előadások a metróban

Minikoncertek és táncos előadások is lesznek a Budapest IX. kerületében található metróállomásokon ma, a magyar kultúra napján. Klasszikus és könnyűzenei koncert, néptáncelőadás, artistabemutató várja az utasokat a Nagyvárad tér, a Corvin negyed és a Kálvin tér metróállomásokon délután 4 és este 8 óra között. Részletes program a BKV (20+) Facebook-oldalon. NÉPSZAVA

Jelmezverseny a Szépművészetiben

FORRÁS: SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

„Öltözz infánsnőnek, kalóznak, vagy nevezz a legjobb családi portré kategóriában!” – olvasható a Szépművészeti Múzeum felhívásában, amely 5–12 év közötti gyerekeknek és családjuknak ajánl programot február 11. délelőttre. Saját készítésű jelmezekkel idézhetik meg festmények egy-egy szereplőjét. A zsűri a legjobb jelmezeket díjazza. Kapcsolódó műtárgyak: A porcelánszépségű hercegkisasszony – Juan Bautista Martínez del Mazo: Margarita Teresa infánsnő zöld ruhában, A rettenthetetlen hajóskapitány – Bartholomeus van der Helst: Gideon de Wildt hajóskapitány képmása, A csinos család – Robert Tournières: Adolf von Plettenberg és családja, Kedvenc plüssfigura hercegkisasszony- vagy hajóskapitány-jelmezben. FIDELIO

Tompa Andrea a könyvklubban

Sokszor nem halunk meg című könyvéről beszélget Tompa Andreával Turai Júlia és a közönség a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület Családregény Könyvklubjában szerda este 6-kor. NÉPSZAVA

Másfél százados múlt, komoly tervek

MÚLT ÉS JÖVŐ Idén ünnepli fennállása 150. évfordulóját a Jász Múzeum. Lehel kürtje mellett jelentős gyűjtemény és világszenzációt jelentő, csaknem kétezer éves tárgyak kerültek a legújabb vitrinbe.

BUDAI LEVENTE
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

FOTÓK: GÉMESI BALÁZS

A Római Birodalom idejéből származó orvosi eszközök

Római kori orvos csontvázát és eszközeit – többek közt fogót, csipeszt, tűket és szikéket – tártak fel régészek a jászsági Jánoshida közelében 2022 őszén. A lelet néhány hete tekinthető meg a Jász Múzeumban. Az előzményekről Gulyás András Zoltán, az intézmény igazgatója mesélt: „Van egy közösségi régészcsoportja a Jász Múzeumnak, a Jászkakasok, melynek legnagyobb tisztelettel övezett tagja Kerékgyártó Gyula. Ő 40 éve járja a Jászságot, és eddig 900 régészeti lelőhelyet talált. A társaival avar, réz-, vas- és Árpád-kori leleteket fedezett fel. Miután ezeket behozták a múzeumba, felkerestem Vida Tivadart, az ELTE Régészettudományi Intézet igazgatóját. A Jász Múzeum, az ELTE Régészeti Intézete és az akkori Eötvös Loránd Kutatási Hálózat (ma HUN-REG) Régészeti Intézete közösen kezdte el a lelőhely kutatását.”

Ebben az együttműködésben az intézet három munkatársa, Marton Tibor, Berta Adrián és Kovács Bianka Gina vett részt. Vida Tivadar mellett Samu Levente, Siklósi Zsuzsanna és Szilágyi Márton, az intézet munkatársai hallgatókat is bevontak a kutatásba. Próbáltuk elképzelni a feltárást: minél mélyebbre ástak, annál régebbi régészeti leletekre bukkantak? „Nem feltétlenül – adott választ Gulyás András Zoltán. – Magát a lelőhelyet a Zagyva egy meandere veszi körbe – szinte szigetként -, ami tökéletes a megtelepedésre. Kb. 30-35 cm vastagságú a humusztakaró, és alatta kezdődik az altalaj. S ha ebbe őseink beleástak, megváltozott az altalaj összetétele – ezt pedig később régészetileg meg tudjuk különböztetni, és képesek vagyunk feltárni.”

S ezen a helyszínen lelték meg a Római Birodalomból származó, az I. században élt orvos földi maradványait a felszerelésével együtt eltemetve. „Tényleg unikálisak. Nagyon sok orvosiműszer-készletet ismerünk az I–V. század idejéből. Azok azonban a birodalmon belül vannak eltemetve. Ennek a különlegessége még az eszközök gyönyörű művessége” – mesél a lelet jelentőségéről. Ez a régészeti felfedezés felülírhatja az eddigi tudást: „Hatalmas dolog, hogy tudjuk, volt ezen a területen egy orvos, aki ilyen használati eszközökkel rendelkezett. Általában az ehhez hasonlók legkorábban a II. századból származnak – a radiokarbon-vizsgálat alapján következtethetünk arra, hogy ezek a leletek viszont az azt megelőző évszázadból erednek.”

Az egyik különlegesség egy 852-ből, a mai Irak területéről származó pénz, amelyből egész Európában hármat leltek fel.

Bőven akadnak még megválaszolatlan kérdések: „Mit keresett a Barbaricumban (a Római Birodalom területén kívül – a szerk.) egy orvos az I. században? Kérdéseket vet fel a Jászberényi Plébániatemplom alatt található hexagon (6 oldalú kő – a szerk.) is, amit 233-ban állítottak fel Augustus császár és édesanyja tiszteletére. Ezen kívül talán egyetlen másik található belőle a Kárpát-medencében. Honnan hozták ide, és miért? A Pusztamonostoron előkerült Ápisz-bika hogyan került ide a II–III. században? Mindez azt mutatja, hogy ez a terület erőteljesebben kapcsolódott Pannóniához, mint ahogy eddig gondoltuk” – sorolja Gulyás András Zoltán.

INFÓ

Jász Múzeum
Jászberény, Lehel vezér tér 18.

Csodálatra méltó művesség jellemzi a csaknem kétezer éves tárgyakat

REMÉNY

GULYÁS ANDRÁS ZOLTÁN

„Valószínűleg itt korábban egy római kori temetkezési hely is volt, amelyet szeretnénk feltárni. Arra számítok, hogy nagyon különleges tárgyak fognak még innen előkerülni”

Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy idén fennállása 150. évfordulóját ünnepli a Jász Múzeum. Az igazgató mesélt kiállítási ötleteikről, terveikről: „Szeretném egy kicsit felújítani a kiállítótereket. Vannak római császárkori tárgyak kiállítva – ám az állományunk méretéhez képest nagyon kevésnek tartom ezeket. Hatalmas fibula- (ruhakapocs-) gyűjteményünk van, de római szobrokkal is rendelkezünk. Az egyházi, ipartörténeti gyűjteményünk is meghatározó, ahogy a XIX-XX. századi kataszteri térképeket is meg kell említenem. A numizmatikai gyűjtemény is egyre bővül: ezek közül az egyik különlegesség egy 852-ből, a mai Irak területéről származó pénz, amiből egész Európában hármat leltek fel. Nem beszélve a hadtörténeti anyagainkról: a redemptio során 1745-ben nem „csak” megváltották magukat a jászok, hanem ki kellett állítaniuk egy lovasezredet is. A Jászkun Bandérium működésének kezdete óta pedig a Habsburg Birodalom csatáinak a nagy részében jelen voltak. Mindebből igyekszünk a lehető legtöbbet bemutatni idén. Emellett célom, hogy olyan múzeumpedagógiai foglalkozásokat tartsunk, amelyek révén a diákok másként tekinthetnek az ilyen intézményekre, s fontosnak tartom erősíteni az internetes jelenlétünket is” – tekint a jövőbe Gulyás András Zoltán.

Beszélgetéssorozat a Nobel-díjasról

IRODALOM Január 26-án, azaz most pénteken estsorozat indul a 2023-as irodalmi Nobel-díj győzteséről, Jon Fosséról a Három Hollóban Kicsoda Jon Fosse? címmel. Furcsa helyzetbe kerültek a világ gyanútlan irodalomkedvelői, amikor tavaly októberben a Svéd Királyi Tudományos Akadémia kihirdette az irodalmi Nobel díjazottját. Jon Fossét kevesen ismerték, legalábbis erről tanúskodott a Facebookon indított szavazás, ahol arra voltak kíváncsiak, ki olvasott már a szerzőtől.

Itthon leginkább Fosse drámáival találkozhatott a színházba járó közönség, de az ő számuk is csekély ahhoz képest, mekkora jelentőségű a norvég író. Magyarországon az is falakba ütközött, aki a rangos elismerés hallatán olvasni akart a szerzőtől, ugyanis a Fosse műveit itthon kiadó Kalligramnál októberben még nem volt elérhető példány a szerző könyveiből. Ez később megváltozott, ma már megvásárolható a Reggel és este című könyv például, az új kiadáson ott díszeleg az irodalmi Nobel-díj híre. A Három Hollóban induló sorozat célja közelebb lépni ehhez az ismeretlenhez, kifürkészni a Fosse-írásmód titkait, és mélyebb megértést nyerni a norvég és a magyar kortárs irodalom kapcsolódásairól. – Jon Fosse stílusa tényleg semmihez sem hasonlítható, egyszerűen senki nem ír úgy a világon, ahogy ő, prózai művei legalább annyira drámaiak, mint a színpadra szánt szövegei. Nagyon hasonló eszközökhöz is nyúl, mint amilyenek világszerte híressé tették: redukció, ismétlés. Ennél is fontosabb, hogy mire használja ezt a nyelvet, ezt az egyedi stílust. Külön érdekessége, hogy gyakran nem rak ki pontokat, vesszőket, vagy máshova rakja azokat, mert a szöveg ritmusa fontos számára – mondta korábban lapunknak A. Dobos Éva, Fosse magyar fordítója, aki jelen lesz a pénteki eseményen, ahol Márton Lászlóval, Kukorelly Endrével és Mészáros Sándorral, a Kalligram kiadó vezetőjével beszélgetnek majd. R. E.

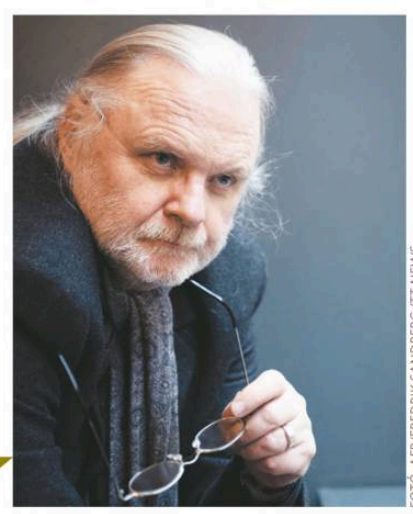

FOTÓ: AFP/FREDRIK SANDBERG/TT NEWS

Jon Fosse írásait kevesen ismerték a Nobel-díj kihirdetése előtt

INFÓ

Kicsoda Jon Fosse?
Január 26.
Három Holló
A sorozat minden hónap utolsó péntekén újabb vendégekkel várja az érdeklődőket.

CSATLAKOZZ A TATAI TÜZÉREKHEZ!

KEZDŐ ILLETMÉNY: HAVI BRUTTÓ

737 000 FT

IRANYASEREG.HU

MAGYARORSZÁG BÉKÉJE ÉS BIZTONSÁGA KÖZÖS ÜGYÜNK.

KÉSZÜLT A HONVÉDELMI MINISZTÉRIUM MEGBÍZÁSÁBÓL, MAGYARORSZÁG KORMÁNYA MEGRENDELÉSÉRE.

A HAZÁÉRT
MAGYAR HONVÉDSÉG

HONVÉDELMI MINISZTÉRIUM

LAPSZÉL

Vereséggel büntetnék a rasszizmust?

FOTÓ: AFP/ANGELA WEISS

Hosszasan állt a játék az Udinese–AC Milan olasz futballbajnokin (2-3), miután a vendégek kapusa, Mike Maignan jelezte a játékvezetőnek, hogy a hazai ultrák majomhuhogást hallatnak; a vendégegyüttes levonult a pályáról. A Coventry–Sheffield Wednesday angol másodosztályú meccsen hasonló okok miatt volt kényszerszünet. A történtek nyomán Gianni Infantino, a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség elnöke (FIFA) fölvetette, hogy azonnali vereséggel kellene büntetni a rasszista szurkolók csapatait. NÉPSZAVA

Két meccset kapott Szabó a durvaságért

Sérülést okozó durvaságért két mérkőzésre szóló eltiltást kapott Szabó Pál Krisztián, az Erste Ligában szereplő Corona Brasov jégkorongozója: a FEHA19 ellen 6-1-re megnyert találkozó 9. percében hátulról ütközte le ellenfelét. A brassói együttes jelenleg a harmadik helyen áll a tabellán. MTI

Dráma Madridban

A Real Madrid 2-0-s hátrányból nyert a spanyol labdarúgó-bajnokság 21. fordulójában a sereghajtó Almería ellen. Az egyenlítő találat a 69. percben született, a labda Vinícius válláról került a kapuba, de a VAR nem jelzett szabálytalanságot. A győztes találat a 99. percben esett, és Dani Carvajal nevéhez fűződik. NÉPSZAVA

Halálos beteg a svéd edzőlegenda

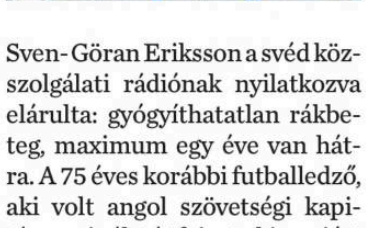

FOTÓ: AFP/KHALED DESOUKI

Sven-Göran Eriksson a svéd közszolgálati rádiónak nyilatkozva elárulta: gyógyíthatatlan rákbeteg, maximum egy éve van hátra. A 75 éves korábbi futballedző, aki volt angol szövetségi kapitány, sajnálatát fejezte ki, amiért pályafutása során a Liverpoolt nem edzhette, pedig édesapjával nagy szurkolói a klubnak. A vörösök drukkerei fölvetették, hogy a március 23-i Liverpool Legends–Ajax Legends jótékonysági találkozón ő dirigálja az angol csapatot. NÉPSZAVA

Legyőzhetetlen Dárdai Herthája

Tovább nyújtotta veretlenségi szériáját a Dárdai Pál vezette Hertha BSC: 2-2-es döntetlent játszott a Düsseldorf csapatával a berlini Olimpiai stadionban a német másodosztályú labdarúgó-bajnokság 18. fordulójában. A Hertha ezzel már nyolc meccs óta veretlen, momentán a 8., és nyolc pont a lemaradása a harmadik, osztályozót érő helyen álló Hamburg mögött. NÉPSZAVA

Megtört a 26 éves átok

SIKER A magyar férfi-kézilabdaválogatott 29-26-ra legyőzte Horvátországot az olimpiai kvalifikációs férfikézilabda Európa-bajnokság középdöntőjében, ezzel teljesítette célkitűzését, hiszen már biztosan a legjobb 10 között végez.

NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Hiába próbálkoztak a horvátok, Bodó Richárdékat (labdával) nem tudták megállítani

„A csapategység, a küzdés, az egymásért tenni akarás a legnagyobb erőssége ennek a válogatottnak. Megpusztulunk a pályán, ez volt az ötödik meccsünk, egyre fáradtabbak vagyunk, egyre keményebb minden az összes csapatnak” – nyilatkozta az MTI-nek Lékai Máté csapatkapitány, miután a magyar válogatott szombaton 29-26-ra legyőzte Horvátországot a németországi Európa-bajnokságon. Ezzel 26 éves átok tört meg, lévén a magyar válogatott legutóbb az 1998-as Európa-bajnokságon tudott nyerni világversenyen a horvátok ellen. A magyarok egyben teljesítették célkitűzésüket, hiszen már biztosan a legjobb tíz között végeznek.

A 171-szeres válogatott játékos hangsúlyozta, a horvátok ellen sikerült átbillenteni a mérkőzést, és a végén okosan játszani, nagyon fontos védekezéseket végrehajtani, labdát szerezni és lerohanásgólt lőni belőle.

„Nagyon boldogok vagyunk, hiszen a magyar csapat 1998 után győzte le ismét világversenyen a horvátokat, akiknek remek válogatottjuk van, de most nagyszerű munkát végeztünk. Az osztrákokkal szembeni vereség után sokan megkérdőjelezték, hogy jó csapatunk van. Most bizonyítottuk, hogy csapat vagyunk, és egy családot alkotunk” – fogalmazott Chema Rodríguez, a magyar válogatott szövetségi kapitánya.

„Remekül védekeztünk, a kapusunknak sok védése volt. Akik eddig kevesebb lehetőséget kaptak – például Bartucz László és Bodó Richárd –, ezúttal kiválóan teljesítettek. Remélem, egész Magyarország büszke erre a csapatra” – folytatta a kapitány. Hozzátette, mindenki próbálta hozzátenni a magáét, és ellátni a feladatát. A két szélsőt, Imre Bencét és Bóka Bendegúzt is kiemelte Rodríguez, majd leszögezte, szinte mindenkit felsorolhatna, mert erőn felül teljesítenek ezen a tornán.

A mezőny legjobbjának Bartucz Lászlót választották, aki 42 lövésből 16-ot kivédett. „Amikor jól védünk, az csapatmunka, nem lehet egy embert kiemelni. Nagyon jól védtek az ellenfél kapusai is, muszáj volt tartani a lépést velük. A srácok fantasztikus munkát végeztek előttem, nagyon jó mögöttük védeni” – magyarázta Bartucz, akinek a 39. percben kicsavarodott a jobb keze hüvelykujja, ám a fájdalom ellenére nem kért cserét.

Rosta Miklós gyermeke születése miatt vasárnap elhagyta a válogatottat. A beállót visszavárják, ám egyelőre nem lehet tudni, mikor érkezik vissza Kölnbe a Dinamo Bucuresti kiválósága. Rostát addig is minden bizonnyal Szöllősi Szabolcs pótolja majd, aki eddig nem szerepelt a keretben.

> A mezőny legjobbja Bartucz lett, aki 16 védéssel, 38 százalékos hatékonysággal járult hozzá a sikerhez.

A magyar válogatott jelenleg a második helyen áll középdöntős csoportjában, és hétfőn 20.30-tól (tv: M4 Sport) a házigazda Németország, szerdán 18 órától pedig az olimpiai címvédő Franciaország ellen lép pályára. A csoportok első két helyezettje az elődöntőbe jut, a harmadikok pedig az ötödik helyért játszhatnak.

Középdöntő, 2. forduló, I. csoport:

Eredmények: **Magyarország–Horvátország** 29-26, **Németország–Ausztria** 22-22, **Franciaország–Izland** 39-32.
Az állás: **1. Franciaország** 6 pont, **2. Magyarország** 4 (91-81), **3. Ausztria** 4 (80-79), **4. Németország** 3, **5. Horvátország** 1, **6. Izland** 0.

Kikapott az FTC, nyert a Győr

Az elmúlt idényben döntős FTC-Rail Cargo Hungaria 28-26-ra kikapott a vendég Krim Mercator Ljubljanától a női kézilabda Bajnokok Ligája csoportkörében szombaton. Eközben az elmúlt kiírásban harmadik Győri Audi ETO a papírformának megfelelően könnyed, 29-21-es sikerrel őrizte meg hibátlan csoportkörbeli mérlegét ugyancsak szombaton a Buducnost Podgorica otthonában. Ez egyben azt is jelenti, hogy megnyerte az A jelű nyolcast és negyeddöntőbe jutott, míg a korábban saját közönsége előtt a dán Odensétől 35-22-es vereséget szenvedő Debrecen továbbment a csoportból, és játszhat a legjobb nyolcba jutásért.

Shiffrin közelít a századik vk-diadalhoz

SIKER Az amerikai Mikaela Shiffrin nyerte vasárnap a női alpesisízők szlovákiai műlesiklóversenyét, ezzel a 95. vk-diadalát aratta.

A jasnái versenyen az első futamban jelentős különbséggel a leggyorsabb volt, a másodikban pedig 14 századot meg tudott őrizni előnyéből a horvát Zrinka Ljuticcsal szemben. Harmadikként a svéd Anna Swenn-Larsson végzett.

Újabb diadalával Shiffrin tovább javította a rekordot a világkupa-elsőségek tekintetében, így akár még a mostani szezonban elérheti a százas határt. A Chopokon aratott győzelme ráadásul a 150. dobogós helyezése volt ebben a versenysorozatban, és már csak öttel marad el az e tekintetben még mindig csúcstartó Ingemar Stenmarktól.

FOTÓ: AFP/VLADIMIR SIMICEK

Már a mostani idényben meglehet neki a 100. diadal

Ugyanakkor azzal, hogy szlalomban a 82. alkalommal végzett az első háromban, megelőzte a svédet, aki a ’70-es, ’80-as években aratta sikereit. Az amerikai síző tavaly márciusban döntötte meg Stenmark vk-győzelmekre vonatkozó rekordját, a svédországi Arében előbb beérte, majd 87. elsőségével le is hagyta őt.

Shiffrin legnagyobb riválisa, a szlovák Petra Vlhova a szombati óriás-műlesiklás során megsérült, így vasárnap nem indult a több tízezer hazai szurkoló nagy bánatára.

Ott volt ugyanakkor a mezőnyben Tóth Zita, aki az első futamot teljesítette, de nem fért be a legjobb harminc közé, így a másodikban már nem jöhetett le. A 44. helyen zárt a 63 fős mezőnyben, és – a nemzetközi szövetség eredményközlője alapján – bő egy másodperccel kellett volna gyorsabban mennie a második futamos szereplésért. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk festményeket, dísztárgyakat, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérmeket, bizsukat, arany ékszereket, teljes hagyatékot.
Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25.
Telefon: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

KÖNYVEK, könyvtárak, CD-k, hanglemezek, DVD-k, porcelánok, kerámiák, plakátok, komplett hagyaték vétele.
Telefon: 06-20/922-0001.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkák, új tető készítése, régi, palatetők javítása. Beázás megszüntetése. Generál kivitelezés. 06-30/656-8107.

ÁCS, tetőfedő, bádogos. Ingyenes kiszállás! Tető felújítás, beázás megszüntetés, komplett új tető kivitelezése, teraszok, kocsibeállók kivitelezése, ereszcsatorna javítása és új kivitelezése. 06-70/788-7260.

VEGYES

FIATAL hölgy takarítást, bevásárlást vállal Budapest területén. Nyugdíjasoknak kedvezmény. 06-70/209-2830.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Messiék ott lesznek az olimpián?

A 36 éves Lionel Messi és a 35 esztendős Ángel di María szeretne ott lenni az argentin válogatottal a párizsi olimpián. A játékok futballtornáján 23 éven aluliak szerepelhetnek, de minden csapat vihet három túlkoros játékost. NÉPSZAVA

Milák nem utazott az edzőtáborba

Dubajba utazott edzőtáborozni a magyar úszóválogatott több tagja. A társasággal nem tartott Milák Kristóf, aki hónapok óta nem edz. Mestere, Virth Balázs annyit mondott, továbbra sem tudja, mi van Milákkal, vele nem kommunikál. NÉPSZAVA

Remekel a magyar kosaras

Határ Bernadett a Salamanca legjobbja volt a vendég Bembibre ellen 86-60-ra megnyert mérkőzésen a spanyol női kosárlabda-bajnokság szombati játéknapján. A 208 centis válogatott center 16 percet töltött a pályán, ezalatt 14 pontot és 4 lepattanót gyűjtött. MTI

Andrej Rubljov, az orosz ikon

TENISZ Novak Djokovic és Carlos Alcaraz meccset imitálva átmozgatott Melbourne-ben, ahol kiesett a női világelső, a lengyel Iga Swiatek.

ÜTŐS ROVAT

HEGYI IVÁN

A nagy meglepetések és a nagy demonstrációk hétvégéje volt Melbourne-ben. Szombaton a 19 éves cseh Linda Nosková 3:6, 6:3, 6:4-re legyőzte a női világelső lengyel Iga Swiateket, aki már az ausztrál nyílt teniszbajnokság előző fordulójában is „köhögött".

Nosková korábban még a 32 között sem szerepelt Grand Slam-tornán, azaz már megdöntötte egyéni rekordját, és nincs kizárva, hogy hamarosan filmre veszik a cseh Linda-sorozatot.

A másik szenzáció a férfi egyes francia felfedezettje, Arthur Cazaux, aki a melbourne-i torna előtt egyetlen meccset sem nyert Grand Slam-versenyen, most pedig már harmadszor győzött: miután – 50 nyerő ütéssel és 18 ásszal – kiejtette a nyolcadikként kiemelt dán Holger Runét, játszmát sem vesztett a holland Tallon Griekspoor ellen (6:3, 6:3, 6:1).

Grand Slam-viadalon szabad kártyával ilyen messzire legutóbb az ausztrál Nick Kyrgios jutott tíz éve Wimbledonban. Nem rossz előjel ez Cazaux számára, bár a sebészkezű Kyrgios ezúttal nem játszhat, sérülése miatt avatott szakkommentátor az Eurosporton.

A portugál Nuno Borges is nagyot dobott Fucsovics Márton legyőzője, a 13.-ként rangsorolt bolgár Grigor Dimitrov felülmúlásával (6:7, 6:4, 6:2, 7:6), és a brit Cameron Norrie (22.) sem kisebbet a norvég Casper Ruud (11.) 6:4, 6:7, 6:4, 6:3-as kiejtésével.

A női mezőnyben feltűnést keltett annak az orosz Anna Blinkovának a veresége (6:7, 4:6), aki Grand Slam-torna egyesében minden idők leghosszabb rövidítését (22:20) játszotta legutóbb a kazah Jelena Ribakinával. A másik orosz, Anna Kalinszkaja viszont „egyenlített" az amerikai Sloan Stephensszel szemben (6:7, 6:1, 6:4).

A rend akkor állt helyre, amikor a spanyol Carlos Alcaraz (2.) ellen Sang Csün-cseng 1:6, 1:6, 0:1-nél – egy óra hatpercnyi átmozgatás – után feladta a meccset.

Ennél gyorsabban az elsőként kiemelt Novak Djokovic sem végezhetett, de a szerb extraklaszszis erejét tükrözte, hogy 6:0, 6:0, 6:3-ra lemosta az előző három, egyaránt ötszettes mérkőzésébe belefáradó francia vetélytársát, az ezúttal korántsem csodálatos Mannarinót.

Djokovic a (tréning)meccs után kijelentette: „A legjobb az volt, amilyen jól éreztem magam a pályán."

Mannarino semmi ilyet nem mondott, miután 1 óra 44 percen át szóhoz sem jutott.

A negyedikként kiemelt olasz Jannik Sinner sem ismert pardont az orosz Karen Hacsanov ellenében (6:4, 7:6, 6:3), ahogyan az ötödikként kedvezményezett orosz Andrej Rubljov is parádésan törte meg állhatatos vetélytársa, az ausztrál Alex de Minaur ellenállását. A házigazdák versenyzője a szettek tekintetében 2:1-es előnyt szerzett, de a teniszjátékban nyilvánvalóan jobb, idegileg viszont kevésbé stabil Rubljov 6:3, 6:0-val oszlatott el minden kétséget a négy és negyedórás találkozón.

> Novak Djokovic 6:0, 6:0, 6:3-ra lemosta az előző három, egyaránt ötszettes mérkőzésébe belefáradó francia vetélytársát, az ezúttal korántsem csodálatos Mannarinót.

Majd műfordításnak is nevezhető, látványos diadala ellenére elgyötörten jegyezte meg ellenfeléről: „Olyan gyors volt, hogy az őrület."

A nőknél az amerikai Coco Gauff (4.) eljátszadozott a lengyel Magdalena Frechhel (6:1, 6:2), ahogyan a belarusz Arina Szabalenka (2.) sem vesztegetett sok időt az orosz emigránsok gyermekeként Floridában született Amanda Anisimova elleni mérkőzésére (6:3, 6:2). Anisimova a US Open 2017-es juniordöntőjében Gauffot győzte le, majd két év múlva felnőttelődöntős volt a Roland Garroson. Gauff viszont döntőt vívott 2022-ben Párizsban a nagyok között, majd tavaly megnyerte a US Opent.

Végül arról, hogy a magyarok számára olyanná vált Melbourne, mintha a Bermuda-háromszögben lenne: honfitársaink eltűntek a viadalról. A Fucsovics, Marozsán Fábián tandemet a szlovák Tomas Machac és a kínai Csang Cse-csen intézte el egy és negyedóra alatt (7:6, 6:3), míg a Babos Tímea, Bondár Anna kettős ellen Babos korábbi páros partnere, Kristina Mladenovic, valamint a szintén francia Caroline Garcia nyert 80 percben (6:4, 6:2).

Az ötödik kiemelt orosz játékos az ötödik játszmában ellenállhatatlanul teniszezett, 6:0-ra nyerte a döntő szettet

FOTÓ: AFP/ANTHONY WALLACE

Sallai Roland győztes gólt szerzett

BUNDESLIGA Sallai Roland szerezte az SC Freiburg 3-2-es győzelmét jelentő találatát a TSG Hoffenheim elleni mérkőzésen a német labdarúgó-bajnokság 18. fordulójában. A magyar válogatott támadó a 85. percben vette be a kaput, a gólja után le is cserélte az edzője, Christian Streich. A freiburgiak ekkor már 10 emberrel játszottak, Manuel Gulde három minutummal korábban kapta meg második sárga lapját. A hoffenheimiek magyar válogatott védője, Szalai Attila ezen a találkozón sem lépett pályára. Vasárnap a freiburgi klub bejelentette, hogy fél évre kölcsön vette Szalait a hoffenheimiektől. A magyar játékosnak Philipp Lienhartot kell helyettesíteni: az osztrák válogatott védő pénteken lágyékműtéten esett át, a felépülése 6-8 hétig tart.

„Vegyes érzéseim vannak – mondta a mérkőzés utáni sajtótájékoztatón Pellegrino Matarazzo, a hoffenheimiek szakvezetője. – Egyrészt dicséret jár a csapatomnak, hogy 0-2 után felállt és egyenlíteni tudott egy olyan erős riválisotthonában, mint a Freiburg. Nagyon bosszant a harmadik hazai gól, mert a játékosunkkal szemben egyértelmű szabálytalanság történt a beadás előtt. Mégsem lehet azt mondani, hogy érdemtelenül veszítettünk, mert az első félidőt odaadtuk az ellenfelünknek."

„Mi sem voltunk elégedettek a játékvezetővel, Gulde nem szabálytalankodott a második sárga lapja előtt, jogtalanul kellett elhagynia a pályát – jelentette ki Streich. – Megértem Pellegrinót, a győztes gólunk előtt valóban nem volt minden szabályos, mindkét irányba volt egy-egy komoly játékvezetői tévedés. 2-0-s vezetés után majdnem kiengedtük a kezünkből a meccset, de ezért nagyon jó csapat a Hoffenheim, mert nagyon nehéz helyzetből is képes talpra állni."

A freiburgiak 28 ponttal a hetedik helyen állnak a tabellán, a Hoffenheim 24 ponttal nyolcadik.

A játéknap rangadóján a Bayer Leverkusen fordulatos mérkőzésen nyert Lipcsében. Xabi Alonso együttese kétszer egyenlített, a vezetést egyszer szerezte meg, a 90. percben Piero Hincapie révén, ami 3-2-es győzelmet jelentett a listavezető számára. Az Európa legerősebb bajnokságaiban szereplő csapatok közül egyedül a leverkuseniek nem szenvedtek még vereséget ebben a szezonban. Az RB Leipzig együttesében a magyar válogatott kapus, Gulácsi Péter ezúttal is a kispadon foglalt helyet, Willi Orbán még nem épült fel térdsérüléséből.

Egy órán tartott a szünet Bochumban, mert a vendég stuttgarti drukkerek nem akarták feljebb húzni az egyik vészkijáratot eltakaró transzparensüket, a helyi rendőrség viszont biztonsági okokból addig nem engedte a folytatást, amíg ez meg nem történik. Végül egyezségre jutottak a felek, a szurkolók 10 centiméterrel (!) feljebb húzták a molinójukat, amely így már nem lógott rá a menekülőkapura.

A Schäfer Andrást foglalkoztató Union Berlin mérkőzése elmaradt Mainzban, mert a hideg időben lefagytak a stadionba vezető utak,és a lelátó is jeges volt. A hatóságok úgy ítélték meg, hogy ezek a körülmények túl nagy veszélyt jelentenek.

Több stadionban transzparenseken határolódtak el a drukkerek a szélsőjobboldaltól, és folytatódott a tiltakozás a Német Labdarúgóliga ellen is, amely beengedné a külföldi befektetőket a német futballba. Kölnben csokipénzeket dobáltak a pályára a lelátóról, Freiburgban cukorkákkal szórták meg a játékteret, mindkét helyszínen percekig állt emiatt a játék. B. P.

Sallai Roland a harmadik találatát jegyezte a mostani kiírásban

FOTÓ: PROFIMEDIA

Bundesliga, 18. forduló

Mainz–Union Berlin elmaradt, **Freiburg–Hoffenheim** 3-2, **Köln–Dortmund** 0-4, **Bochum–Stuttgart** 1-0, **Heidenheim–Wolfsburg** 1-1, **Darmstadt–Frankfurt** 2-2, **Leipzig–Leverkusen** 2-3, **Bayern München–Bremen** 0-1, **Mönchengladbach–Augsburg** 1-2
Az élcsoport: 1. Leverkusen 48 pont, **2. Bayern München** 41/17, **3. Stuttgart** 34, **4. Leipzig** 33, ... **7. Freiburg** 28, **8. Hoffenheim** 24, ... **15. Union Berlin** 14/16

Eszköz, ami felismeri a bőrrákot

A DermaSensor nevű amerikai cég bejelentette, hogy az amerikai élelmiszer- és gyógyszerfelügyeleti hivatal jóváhagyta azt a kézi készülékét, amely mesterséges intelligencia segítségével képes kimutatni a bőrrákot. A termék 96 százalékos érzékenységgel tudja ezt diagnosztizálni. QUBIT

Pezsgőeffektus okozza a szibériai kráterek kialakulását

A szibériai örökfagyban megnyílt óriási kráterek, amelyek kizárólag a Jamal- és a Gidai-félszigeten találhatók, az ún. pezsgőeffektusnak köszönhetően jöhettek létre, amely során az alulról és felülről egyaránt olvadásnak indult örökfagy gázfelhalmozódást okozott, ami robbanásszerű kitöréshez vezetett. RAKÉTA

Pusztulnak a tuják

A tuják levelei az utóbbi években az ország egész területén kezdenek barnulni, elszáradnak és elpusztulnak, nem bírják már a hazai klímát, ami kedvez a gombabetegségeknek is. A szárazság, az aszályos és forró nyarak miatt kiszáradnak. A növények 80 százaléka már elpusztult. NÉPSZAVA

Ismét vádat emeltek emberölés miatt Alec Baldwin ellen

ELJÁRÁS Gondatlanságból elkövetett emberölés miatt emelt vádat ezúttal az új-mexikói törvényszék Alec Baldwin ellen a Rust című film forgatásán 2021-ben történt halláleset miatt. A színész elleni újabb büntetőeljárásról Új-Mexikó állam vádesküdtszéke döntött Santa Fében az ügyészek kezdeményezésére, akik egy új fegyverszakértői vizsgálat eredménye nyomán újították meg a vizsgálatot. Ha elítélik, Baldwin akár 18 hónapos börtönbüntetésre és 5000 dolláros (1,7 millió forint) pénzbírságra is számíthat.

A színész és Hannah Gutierrez-Reed kelléktáros ellen tavaly január 31-én emeltek vádat, több mint egy évvel azután, hogy 2021 októberében az új-mexikói Santa Fében, a Rust című western forgatása közben Baldwin lelőtte a vezető operatőrt, a 42 éves Halyna Hutchinst, és megsebesítette Joel Souza rendezőt egy olyan kellékfegyverrel, amelyben mindmáig tisztázatlan módon éleslőszer volt.

A színész azt állította, hogy nem húzta meg a ravaszt, csak a kakast húzta vissza. Tavaly áprilisban ejtették ellene a vádakat. De később az ügyészek újabb törvényszéki vizsgálatokkal megállapították, hogy a ravasz meghúzása nélkül nem lehetett volna elsütni a fegyvert. NÉPSZAVA

ÁLLÍTÁS

ALEC BALDWIN

Az eredeti nyomozás során és több interjúban is azt állította, hogy ugyan hátrahúzta a fegyver kakasát, ám a pisztoly anélkül működésbe lépett, hogy a ravaszt meghúzta volna

USA: sarkvidéki hideg

TÉL Ötvenötre emelkedett a szokatlan időjárás miatt a halálos áldozatok száma. Mínusz 28 fokot is mértek az Államokban.

NÉPSZAVA

A beszámolók szerint a Tennessee állambeli Memphisben olyan sok vízvezeték tört el a fagyban, hogy a nagyváros egész területén csökkent a víznyomás. A hatóságok attól tartanak, hogy a repedéseken keresztül szennyeződés kerül az ivóvízhálózatba, ezért a lakosságot arra kérték, hogy forralja fel a vizet, vagy vegye igénybe a palackozott vizet, amit a város biztosít. Tennessee államban mintegy huszonöt ember halálát kötötték a napok óta tartó ítéletidőhöz, míg országszerte ötvenötre növekedett a téli idő áldozatainak száma.

A meteorológiai jelentések szerint a legnagyobb hideget az ország középnyugati területein mérték. A viharos szélben a hőérzet mínusz 26 fok volt szombaton Iowa Cityben, valamint Oklahoma Cityben is mínusz 10 fok alatt maradt a hőmérséklet. Az északkeleti Vermont államban mínusz 28 fokos hőmérsékletről számoltak be, míg a jóval délebbre fekvő Nyugat-Virginiában a viharos szélben a hőérzet megközelítette a mínusz 30 fokot, szombaton 10 centiméter friss hó esett. Az Egyesült Államok jó részét uraló fagyos idő a jövő hét első felében szűnik meg, amikor komoly enyhülést várnak, a hét közepére pedig már a januári átlagnál is magasabb hőmérsékleteket.

*

A hideg időben újabb probléma merült fel a Teslák és más elektromos autók akkumulátoraival kapcsolatban: nem működnek. A hideg Chicagótól Texas északi részéig bénította meg a villanyautókat. A chicagóiaknak azt is tudomásul kellett venniük: a töltőállomások is leálltak, vagy ha nem, sokkal hosszabb ideig tartott a töltés, 45 perc helyett két óra hosszat. Az állomásoknál várakozó sorok alakultak ki. Az nem újdonság, hogy az elektromos autók, illetve a lítiumion-akkumulátoraik hajlamosak felmondani a szolgálatot a hidegben. Ez azért van, mert a lítiumionok egy folyékony elektrolitoldaton áramlanak keresztül, ez a hidegben lelassul, így nem sok energiát ad le az elem. Ez fordítva is igaz, töltéskor is lassabb az áramlás: vagyis az akkuknak melegeknek kell lenniük töltéskor, sőt gyorstöltéskor még melegebbre van szükségük. A töltési idő tehát azért hosszabbodik meg, mert előbb fel kell melegedniük. Az autókat ezért arra programozták, hogy ha a navigációs rendszerükbe betáplálják, hogy irány a töltő, már melegíteni kezdenek, ehhez elég néhány kilométer. De miután a Tesla nem túl jó a tulajdonosok tájékoztatásában, így azoknak, akiknek most sokat kell várakozniuk, valószínűleg új az autójuk, s nem tudják, hogy előmelegítésre van szükség. Persze ettől még a hidegben az akkuk 15-20 százalékot is vesztenek kapacitásukból, ilyen extrém hidegben még többet is.

FOTÓ: AFP/LOKMAN VURAL ELIBOL/ANADOLU

A befagyott Great Falls (Nagy-vízesés) légi felvétele New Jersey-ben

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	2, 32, 34, 36, 39
5 találat	nem volt
4 találat	1 901 800 forint
3 találat	30 140 forint
2 találat	3 545 forint
Joker: 318765	

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	4, 12, 26, 32, 33, 34
6 találat	nem volt
5 találat	527 850 forint
4 találat	8 685 forint
3 találat	3 000 forint

KENÓ

Január 20., szombat

1 5 6 25
31 36 39 45
50 53 59 60
63 64 65 67
68 69 74 75

Január 21., vasárnap

2 3 4 7
16 22 25 30
31 33 36 41
44 47 48 52
53 58 60 80

ALAPVETŐEN NAPOS IDŐ VÁRHATÓ

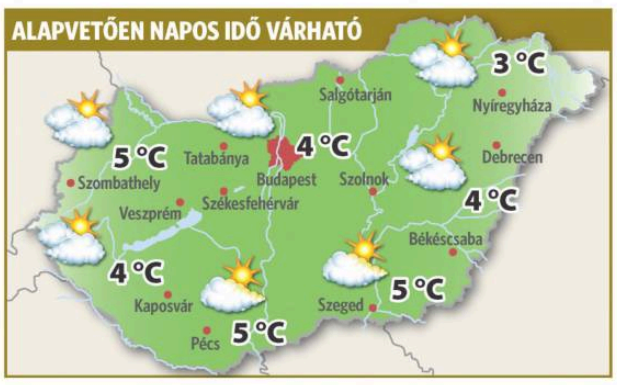

Boldog névnapot, Artúr, Vince!

Az Artúr valószínűleg angolszász eredetű férfinév, jelentése esetleg: medve. A Vince a latin eredetű férfinév, a Vincentius rövidülése. Jelentése: győztes.

Luxushajó, ami ötször akkora, mint a Titanic

TENGERJÁRÓ Január végén indul első útjára, egészen pontosan a karibi vizekre, 5610 utassal a fedélzetén a világ legnagyobb tengerjárója, az Icon of the Seas (A Tengerek Jelképe), a Royal Caribbean International flottájának új ékköve. A hajónak 2805 kabinja van, közülük 179 lakosztály.

A világ legnagyobb turistahajójának építését tavaly nyáron fejezték be, s június 22-én bocsátották nyílt vízre tengeri tesztek céljából, és ősszel adták át. A hajó 365 méter hosszú és 250 ezer tonnás. Legfőbb különlegessége a hatalmas víziparkja, amely hat csúszdával, hét medencével és kilenc pezsgőfürdőjével várja a kikapcsolódni vágyókat. A hajó 20 fedélzete több mint negyvenféle gasztronómiai és szórakozási lehetőséget nyújt a vendégeknek. Az utasok 28 különböző kategóriájú szálláshely közül választhatnak majd. Az Icon of the Seas az első olyan hajó, amely cseppfolyósított földgázzal és üzemanyagcellás technológiával üzemel. Egy hétnapos karibi körút ára – ha lakosztályra esik a választásunk – körülbelül 1,2 millió forinttól indul. NÉPSZAVA

FORRÁS: ROYALCARIBBEANPRESSCENTER.COM

Legfőbb különlegessége a víziparkja, amelyet hat csúszdával, hét medencével és kilenc pezsgőfürdővel láttak el

Három lakástűz, három áldozat

TRAGÉDIA Már nem lehetett megmenteni annak az embernek az életét, akit vasárnap reggel egy kigyulladt, 150 négyzetméteres lakóházban találtak Almosdon. Nem zárható ki, hogy a fűtési rendszer vagy elektromos meghibásodás miatt keletkezett a tűz. Szombaton Balatonföldváron egy száz négyzetméteres lakóház gyulladt ki és égett teljes terjedelmében. Az épületben tartózkodók egyikének sikerült csak kimenekülni, egy idős ember életét vesztette a tűzben. Szombatra virradóra Hajdúböszörményben is meghalt egy ember, amikor kigyulladt egy tizenhat lakásos társasház egyik első emeleti lakása. A katasztrófavédelem nagyobb odafigyelést kér a fűtési időszakban, amikor az idősek veszélyeztetettebbek, és nyomatékosan kéri a füstérzékelő használatát. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 23., kedd | 152. évfolyam, 19. szám | Ára: 500 forint

AJÁNLÓ

Antifasiszta tömegek

A hétvégén több százezren tüntettek a német nagyvárosokban a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért párt betiltását követelve. Azonban a törvények szerint a betiltáshoz nem elég az alkotmányellenes nézetek terjesztése, annak agresszív magatartással is párosulnia kell. **2. oldal**

Fertő tó, harmadszor

Harmadjára is megadta a környezetvédelmi engedélyt az illetékes megyei kormányhivatal a Fertő tavi óriásberuházáshoz. A bíróság eddig kétszer kaszálta el az engedélyt, de a hivatal ismét helyesnek látta, hogy szálloda, óriásparkoló, óriáskikötő és 26 apartman épüljön a Natura 2000-es védelem alá eső tóparton. **4. oldal**

Bubival a faluszélen

Tiszabőn örülnek azoknak a használt Bubi kerékpároknak, amelyeket a BKK a Magyar Máltai Szeretetszolgálat révén adományozott a leghátrányosabb helyzetű településeknek. Kétezer rászoruló jutott strapabíró biciklihez. **5. oldal**

Elhunyt Grétsy László

Kilencvenegy éves korában álmában meghalt a legismertebb magyar nyelvápoló, Grétsy László. Az ország elsősorban az Álljunk meg egy szóra! című, Vágó Istvánnal készített, több mint 500 adást megélt ismeretterjesztő műsorból ismerte. **12. oldal**

Ankara már megpuhult

NATO Előfordulhat, hogy a magyar parlament mégiscsak utolsóként ratifikálja a svéd csatlakozást. Ez megkérdőjelezné Orbán szavahihetőségét.

NÉPSZAVA

A török parlament még ezen a héten szavaz Svédországnak a NATO-ba való belépéséről – írta a Bloomberg egy magas rangú török kormányzati tisztviselőre hivatkozva. Ha valóban megtörténne a héten a szavazás, Magyarország ratifikálhatná utolsóként Stockholm integrációját a szövetségbe, miközben több magyar illetékes azt állította, hogy a törökök előtt voksolunk erről.

Az ankarai parlament szavazása formalitásnak ígérkezik, miután Recep Tayyip Erdogan kormánypártja, az AKP kérte az indítvány elfogadását. Ma dőlhet el, hogy melyik napra tűzik ki a szavazást. Törökország és Magyarország egy éve láthatóan összehangoltan blokkolja a svédek NATO-csatlakozását. Finnország integrációját is sokáig késleltették, de Helsinki tavasszal a szövetség teljes jogú tagja lehetett.

Ha az ankarai parlament jóváhagyja a svéd integrációt, az nem jelenti automatikusan a zöld utat Törökország részéről. Erdogannak még alá is kell írnia a dokumentumot, és a határozatot ki kell hirdetni a hivatalos közlönyben. Így az elnöknek még marad lehetősége a csatlakozás további késleltetésére.

Lapzártáig lapunk kérdésére a magyar kormányzat nem kommentálta a Bloomberg értesülését. Orbán Viktor miniszterelnök és Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter korábban többször hangoztatta, hogy Magyarország nem utolsó NATO-tagként ratifikálja a svéd csatlakozást. Utoljára decemberben Tobias Billström svéd külügyminiszter nyilatkozta a Reutersnek, hogy Szijjártó Péter azt állította neki: „Nem mi leszünk az utolsók.” Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes nemrég nyújtotta be a tavaszi ülésszak jogalkotási programját, amelyben nem szerepelt a svéd NATO-csatlakozás. Így a szövetségben könnyen megkérdőjeleződhet Budapest szavahihetősége.

FOTÓ: FÖRVARSMAKTEN/JESPER SUNDSTRÖM

Svédországnak komoly hadereje és fegyveripara van. CV90-es lövészpáncélosok

Brüsszel dobott mentőövet

PÉNZÜGYEK Az államháztartás hiánya tavaly 4593,4 milliárd forint volt – közölte kedden a Pénzügyminisztérium a részletes számokat. Ez jelentősen meghaladja a kormány költségvetési céljait. A 2023-as büdzsét még 2022 májusában – három hónappal az ukrajnai háború kitörése után – nyújtotta be a parlamentnek a Pénzügyminisztérium. A fideszes többség nem is vacakolt sokat a már akkor látható otromba tervezési hibákkal és kockázatokkal, s minden különösebb hezitálás nélkül elfogadta. A parlament végül 2022 júliusában 2352 milliárd forintos hiányt engedélyezett, amit 2023 elején a kormány kérésére 3400 milliárd forintra emelt. A deficit végül 4593,4 milliárd forint lett, ami az eredeti terv 195 százaléka, vagyis annak majdnem duplája lett, de még a módosított hiánycélt is 35 százalékkal elvétette a kormány.

A hiány végül 4593,4 milliárd forint lett, ami csaknem duplája az eredeti tervnek.

FOTÓ: VARGA MIHÁLY FACEBOOK-OLDALA

Banai Péter Benő államtitkár és Varga Mihály pénzügyminiszter egy tegnapi tanácskozáson

FOLYTATÁS A 6. OLDALON

Kampányízűre sikerült a BM által fizetett tiszaroffi disznótor

ROMÁK „Hagyományőrző disznóvágást” rendeztek Tiszaroffon nemrég, az eseményen készült fotó tanúsága szerint a Belügyminisztériumtól elnyert pályázati pénzből. A képen többen előre legyártott táblákat tartanak a kezükben, rajtuk az elnyert pályázat kódjával és a magyar címerrel, valamint feliratokkal: Belügyminisztérium, roma kapcsolatokért felelős kormánybiztos, Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság (TEF).

A roma kapcsolatokért felelős kormánybiztos Sztojka Attila, aki a TEF korábbi főigazgatója volt, most pedig a kabinetben betöltött posztja mellett a nemzetiségi választásra készülő Cigány Közösségek Szövetségének (CiKöSz) a vezetője is. A disznóvágásról készített képeket a tiszaroffi helyi roma nemzetiségi önkormányzat egyik képviselője osztotta meg a közösségi oldalán, akinek profilképén ez áll: „Én is a CiKöSz-t támogatom!”

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Két disznót vágtak közpénzből Farkas Flórián szülőfalujában

FOTÓ: PÁLFI ISTVÁN KÖZSZEREPLŐ CIKÖSZ FACEBOOK-OLDALA

FOTÓ: NÉPSZAVA

Hullámok a kishajózás körül. Archív kép a Várhegy motorosról

Választások előtt: gyanús gyanúk

BUDAPEST Tanúkénti kihallgatás okán a Budapesti Rendőr-főkapitányság nemrég bekérette mindazok nevét, személyi adatait és az eljárásban betöltött szerepükre vonatkozó információkat, akik részt vettek a BKV kishajózási tenderének kiírásában, elbírálásában – derül ki egy Népszavához eljutott levéből. A tendert korábban vizsgálta a Közbeszerzési Döntőbizottság és a Gazdasági Versenyhivatal is: előbbi nem talált hibát, az utóbbi pedig a még nem végérvényes megállapításában nem a tender kiíróját marasztalta el. Érdekes egybeesés, hogy bár egy 2020-as tenderről van szó, épp az önkormányzati választásokhoz közeledve, 2024-ben jutott el a nyomozás abba a fázisba, hogy tanúkat hallgassanak meg.

Lehet, ez csak a véletlen műve, ám a fővárosban nem példa nélküli, hogy választáshoz közeledve sokasodnak az ellenzéki vezetőket hírbe hozó ügyek, nagyobb sebességre kapcsolnak vizsgálóbizottságok, sűrűsödnek a feljelentések.

ÖSSZEÁLLÍTÁSUNK A 3. OLDALON

Tömegmozgalom az AfD ellen

LEHETŐSÉGEK A német alkotmány alapján valószínűtlen a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért párt feloszlatása. Ilyen döntésre nem is volt példa az újraegyesítés óta.

RÓNAY TAMÁS

Péntek és vasárnap között több százezren tüntettek Németország városaiban az AfD ellen. A botrány azután tört ki, hogy a Correctiv című lap leleplezte: novemberben az AfD több politikusa vett részt egy potsdami konferencián, amelyen arról beszéltek, ki kell utasítani Németországból nemcsak a bevándorlókat, hanem a külföldi gyökerekkel rendelkező német állampolgárokat is.

Nancy Faeser belügyminiszter szerint a potsdami találkozó az 1942. januári wannseei konferencia szellemiségét idézi, amelyen a zsidókérdés „végső megoldásáról" döntöttek a nemzetiszocialista küldöttek. De mit lehet tenni az AfD-vel szemben? A német politikai élet szereplői inkább szkeptikusak avval kapcsolatban, be lehet-e tiltani az AfD-t, de ahogy telik az idő, s vesznek részt mind többen a szélsőséges párt elleni tüntetéseken, úgy merülhet fel egyre komolyabban ez a kérdés. Ez politikai szempontból is fontos, hiszen ősszel három keletnémet tartományban is választást rendeznek, s az AfD mindegyiken az első helyen végezhet, átlagosan 35 százalékos eredménnyel. Egész Európa számára rossz üzenete lenne annak, ha egy a remigrációt hirdető párt győzne Szász-Anhaltban, Türingiában vagy Brandenburgban.

A politikai életben, illetve a társadalomban is egyre élesedik a vita arról, hogyan lehetne jogi lépéseket tenni az AfD ellen. Pártbetiltásra volt már példa az NSZK-ban is, igaz, csak kétszer. Az ötvenes években feloszlatták az NSDAP (Nemzetiszocialista Német Munkáspárt) utódszervét, az SRP-t, valamint a kommunista KPD-t. Már jóval a német egység megvalósulása után a szélsőjobboldali NPD betiltása érdekében több eljárás is indult, ám az alkotmánybíróság 2017 januárjában nem talált okot a párt betiltására, de azt rögzítette, hogy az ellenséges a német alkotmánnyal szemben. Ezt követően úgy módosították a pártfinanszírozási törvényt, hogy az NPD ne részesülhessen állami támogatásból.

Az AfD esetében a betiltás a legradikálisabb lehetőség lenne, de más mód is adódik a párttal szembeni fellépésre. A német alaptörvény 21. cikkének 2. bekezdése szerint az a párt tekinthető alkotmányellenesnek és tiltható be, amelynek a tevékenysége „a szabad demokratikus alaprend megzavarására vagy megszüntetésére, illetve a Német Szövetségi Köztársaság létének veszélyeztetésére irányul". Ezt azonban nagyon nehéz bizonyítani.

Politikai pártot csak a szövetségi alkotmánybíróság oszlathat fel. A szövetségi kormány, a Bundestag vagy a felsőház, a Bundesrat ugyanakkor kérheti a betiltást. Olyan pártok esetében, amelyek csak egy tartományban léteznek, az eljárást a tartományi kormány is kezdeményezheti. Peter Huber volt alkotmánybíró szerint egy párt akkor tiltható be, ha az emberi méltóságot, a demokráciát és az alapvető jogállamiságot veszélyezteti.

Az alkotmányellenes nézetek terjesztése – mint azt az NPD esetében is láthattuk – önmagában még nem elegendő a betiltáshoz. Ehhez ugyanis – a törvény szerint – a demokratikus berendezkedéssel szembeni „aktívan militáns, agresszív magatartásnak" is jelen kell lennie. Huber szerint a betiltás kritériuma az is, hogy egy pártnak reális esélye kell legyen a fenyegetés megvalósítására. Más szóval: komoly politikai tényezőnek kell lennie, ami az NPD-re nem volt érvényes.

Felmerül egy másik lehetőség, az, amit az NPD esetében alkalmaztak: kizárni az AfD-t az államilag támogatott pártok köréből. Ez reális opció ugyan, de kérdés, átmegy-e az alkotmánybíróságon. Az AfD egyesületeinek a betiltását is kezdeményezni lehet. Olyan csoportokról van szó, amelyeket az alkotmányvédelmi hivatal szélsőségesnek minősített – mutatott rá Klaus Ferdinand Gärditz bonni alkotmányjogász a Frankfurter Allgemeine Zeitungban. Az AfD három tartományi szervezete a „határozottan szélsőjobboldali" kategóriába tartozik: a szászországi, a szász-anhalti és a türingiai szervezetről van szó. Szóba került az AfD ifjúsági szervezete, a Junge Alternative (Ifjúsági Alternatíva) betiltása is. Erre tett javaslatot a Zöldeket irányító Omid Nouripour. Az egyesületeket a szövetségi belügyminisztérium is betilthatja, ha azok az alkotmányos rendet veszélyeztetik. Nancy Faeser belügyminiszter 2023 novemberében például betiltotta a Hamász és a Samidoun palesztin iszlamista szervezet németországi működését.

Nemcsak csoportok, hanem egyes politikusok is elveszíthetik a jogaikat. A Campact kampányhálózat online petíciója felszólítja a német kormányt, forduljon az alkotmánybírósághoz Björn Höcke AfD-politikus alapjogainak a megvonása ügyében. A petíciót eddig csaknem másfél millióan írták alá. Az alapjogok elvesztése is a „védekező demokrácia" egyik rendelkezése. Ez azt biztosítja, hogy a demokrácia ellenségei ne tehessenek lépéseket a demokrácia felszámolásáért. Ugyanakkor, ha a petíció sikerrel járna is, Höcke csak ideiglenesen és viszonylag rövid időre veszítené el egyes politikai jogait, s nem indulhatna parlamenti képviselőként.

FOTÓ: AFP/YING TANG

Duzzad a szélsőjobb elleni tüntetések résztvevőinek a száma, élesedik a vita arról, lehet-e jogi lépéseket tenni az AfD ellen

Az egyesületeket a szövetségi belügyminisztérium is betilthatja.

1,5 millió
Ennyien írták alá azt az internetes kampányt, amely a szélsőjobboldali Björn Höcke alapjogainak elvesztésére irányul

Sellner, a remigráció osztrák ideológusa

NEONÁCI A Potsdam melletti Landhaus Adlon szállodában, november 25-én, mintegy 25-30 résztvevővel tartották meg a Correctiv oknyomozó portál által leleplezett szélsőjobb rendezvényt. Az itt elhangzott előadásokat AfD-funkcionáriusok, neonácik és olyan, a háttérbe húzódó vállalkozók hallgatták végig, akik eszmeileg közel érzik magukat a rasszista társasághoz, feladatuk pedig elsősorban az, hogy az „új eszmék" megvalósításához anyagi támogatást nyújtsanak. Közéjük tartozik a rendezvénynek otthont adó kis szálloda tulajdonosa is.

Az első, egyben a legfontosabb előadó a 35 éves osztrák Martin Sellner volt. A Bécshez közeli Badenből származik, jól szituált családban nőtt fel. Filozófiát tanult a Bécsi Egyetemen. A szélsőséges ideológiát a legismertebb ausztriai holokausztagadótól, Gottfried Küsseltől sajátította el. Hatására antiszemita plakátokat ragasztott, kereste a lázadás lehetőségeit, s jutott el az extrém diákszervezetekből kinőtt fasisztoid Burschenschaft bécsi egységéhez, az Olimpiához. 2012-ben aztán a francia identitáriusoknál járt, s e csoport mintájára szervezte meg osztrák mozgalmát, az IBÖ-t (Identitäre Bewegung Österreich), mely „a gyökerekhez való visszatérést" követeli

FOTÓ: AFP/GEORG HOCHMUTH

Sellner a lázadás lehetőségeit kereső diákból lett neonáci ideológus

a haza és a nemzet fogalmára építve. Az osztrák föld az osztrákoké, a német a németeké, a francia a franciáké – hangzik a leegyszerűsített fajelmélet, amely Európa védelmét tűzi zászlajára az idegenekkel, a barbár külföldiekkel szemben. Tavaly könyve is megjelent, amelyben már vázolta a Potsdamban nagy sikerrel előadott elképzelését a remigrációról, a bevándorlók deportálásáról.

Sellner 2019 táján elcsendesedett, amikor az osztrák alkotmányvédők rájöttek, hogy 1500 euróval támogatta az új-zélandi Christchurchben két muzulmán mecset látogatóit fegyverrel gyilkoló ausztrál terroristát, személyesen is találkoztak a merénylet előtt, s mélyen egyetértettek az elengedhetetlen lakosságcseréről. De mire házkutatási paranccsal kopogtattak, Sellner, ki tudja, kitől, már fülest kapott, s eltüntetett minden olyan iratot, amely esetleges nemzetközi terrorista kapcsolataira utalt volna. Ezután, bár megőrizte tisztségét a passzívabbá vált IBÖ élén, a mozgalom elé egy fedőszervezetet állítottak „Die Österreicher", azaz Az Osztrákok néven, amelyet kevésbé ismert harcostársak vezetnek.

Nem a novemberi potsdami felkérés aktivizálta az osztrák fajvédőt, hanem a Covid vírussal szemben kibontakozó oltásellenesség. Újra kapcsolódni tudott a hazai és a nemzetközi szélsőségesekhez, hamar meglelve a vírus és az azokat terjesztő migránsok közötti összefüggéseket. Lassan a német AfD, valamint az Osztrák Szabadságpárt, az FPÖ is feladta a mozgalommal szembeni ellenérzéseit. Amikor a német szélsőjobb novemberben Potsdamba hívta, Sellner már „továbbfejlesztette" szélsőséges elméletét, azt hirdetve, hogy nemcsak a bevándorlókat kell kitoloncolni az európai kontinensről, hanem azokat is, akik rendelkeznek ugyan állampolgársággal a vendéglátó országban, de képtelenek az alkalmazkodásra, a honi kultúra, a szokások átvételére. Milliós tömegről van szó; szerinte az alkalmatlanokat észak-afrikai országokba kellene terelni, s arra kötelezni őket, hogy ott éljék le az életüket, de új országukban lehetőséget kapnak a tanulásra, a „szükséges civilizáltság" megszerzésére. A „mestertervét" Potsdamban előadó Sellner később is hangoztatta, hogy ő nem erőszakos lakosságcserét képzel el internálótáborral, hanem egy hosszú, többéves „türelmes" „népcserélő" folyamatot. Előadását helyben általános egyetértés fogadta, inkább csak arról indult egyfajta közös gondolkodás, miként lehet a „csereprogramot" lebonyolítani. Mindenesetre az AfD társelnöke, a Bécsben az FPÖ-nél is szívesen látott Alice Weidel munkatársa, aki részt vett a rendezvényen, lemondásra kényszerült.

Az Európai Parlamentben az AfD-vel közös frakcióban ül az osztrák FPÖ, de a német rokonhoz képest szalonképesebbnek tűnő párt egyetlen funkcionáriusa sem képviseli a német-rasszista ideológiát, legalábbis nyilvánosan nem – írta a Der Standard. „Nem tenne jót a hatalom megszerzésén fáradozó pártnak a barátság az AfD-vel" – írta a lap. (Az FPÖ vezeti az osztrák közvélemény-kutatásokat.) A Die Presse napilap ugyanakkor azt firtatja, Ausztria miért hallgat, hiszen az FPÖ sem különb az AfD-nél.

A német vidéki szálloda rendezvényét a szervezők titokban akarták tartani, a meghívottakkal előzetesen csak levélben érintkeztek. De a levelek másolatai eljutottak a Correctivhez, melynek munkatársa vendégként jelentkezett be a szállodába, s kifigyelte az érkezőket.

FÖLDVÁRI ZSUZSA (BÉCS)

Disznótor roma pályázati pénzből

HAGYOMÁNY A belügy bizonyságot tett arról, hogy képes egészen tág keretek között értelmezni a cigányügyi modellprogramokat.

CZENE GÁBOR

A Szolnoktól légvonalban harminc kilométerre lévő Tiszaroffon „hagyományőrző disznóvágást” rendeztek nemrég a Belügyminisztériumtól elnyert pályázati pénzből. Az eseményen készült fotókat a helyi roma nemzetiségi önkormányzat egyik képviselője osztotta meg a közösségi oldalán, akinek profilképén ez áll: „Én is a CiKöSzt támogatom!” A CiKöSz a Cigány Közösségek Szövetségének rövidítése. Arról a szervezetről van szó, amelynek vezetője Sztojka Attila fideszes parlamenti képviselő, roma kapcsolatokért felelős kormánybiztos.

A belügyi tárcához tartozó Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság (TEF) 348 millió forintos keretösszeggel tavaly ősszel írt ki pályázatot roma modellprogramok támogatására. A tiszaroffi romák nemzetiségi önkormányzata összesen 4,2 millió forintot nyert: 1,2 millió infrastrukturális fejlesztésre, ingatlanok karbantartására volt felhasználható, a fennmaradó 3 millió pedig a „roma közösség fejlesztését, kulturális értékek és javak megőrzését, a romák társadalmi és munkaerőpiaci integrációjának elősegítését” szolgálta. A jelek szerint ebből a 3 millióból fedezték a hagyományőrzőnek titulált rendezvény költségeit.

A közölt képek tanúsága szerint két disznót vágtak le. A fotókon többen előre legyártott táblákat tartanak a kezükben, rajtuk az elnyert pályázat kódjával és a magyar címerrel, valamint feliratokkal: Belügyminisztérium, roma kapcsolatokért felelős kormánybiztos, Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság.

Sztojka Attila roma kapcsolatokért felelős kormánybiztos, mielőtt 2022-ben bekerült az Országgyűlésbe, a TEF főigazgatója volt. Döntési jogköre elvileg nincs, de kormánybiztosként „rész vesz” a TEF irányításában, feladatai közé tartozik, hogy javaslatot tegyen a „romák esélyteremtésével kapcsolatos programokra és az azokhoz szükséges források bevonására, valamint felhasználására”. Az egyik, lapunknak név nélkül nyilatkozó roma politikus állítja, hogy a tiszaroffi eset nem példa nélküli: a kiosztott támogatások szerinte valójában a CiKöSz kampányát szolgálják. A CiKöSz indul ugyanis a nemzetiségi választáson, szeretne többséget szerezni az Országos Roma Önkormányzatban (ORÖ).

POSZTOK

SZTOJKA ATTILA

egyszerre romaügyi kormánybiztos és a nemzetiségi választásokra készülő Cigány Közösségek Szövetségének vezetője. Véletlenül pont most jutott pénz a disznótorra

FORRÁS: CIKÖSZ FACEBOOK-OLDALA

Rendhagyó emlék a tiszaroffi disznóvágásról

Érdekességként említjük, hogy Tiszaroffon született a szintén fideszes Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke. A közelmúltban írtunk arról, hogy a kormánypárti roma szervezetek ellenlábasai egymásnak: a CiKöSz azt írta ki a Facebook-oldalára, hogy „Soha többet Farkas Flórián, Soha többet Lungo Drom”. (Időközben két korábbi ORÖ-elnök, Agócs János és Kolompár Orbán is bekerült azok közé, akiket a CiKöSz „soha többé” nem szeretne látni a romapolitikában.) Az ügyben kérdéseket küldtünk a TEF-nek, ha választ kapunk, közöljük.

Felpörög a kampánygép: gyanúk, vádak, karaktergyilkosságok

BUDAPEST Tanúkénti kihallgatás okán a Budapesti Rendőr-főkapitányság nemrégiben bekérette mindazok nevét, személyi adatait és az eljárásban betöltött szerepükre vonatkozó információkat, akik bő három évvel ezelőtt részt vettek a BKV kishajózási tenderének előkészítésében, kiírásában és elbírálásában – derül ki egy Népszavához eljutott levéből.

A vizsgált közbeszerzési eljárást még 2020-ban írta ki a főváros közlekedési cége a Dunán közlekedő menetrend szerinti hajók üzemeltetésére. A BKV ugyanis soha nem rendelkezett saját hajózási személyzettel, csupán hajókkal, ezért az üzemeltetést mindig külsős cégekre bízták. A tendert a Magyar Kikötő Zrt. nyerte el. A BKV kifejezetten előnyösnek tartotta a cég ajánlatát, de a megállapodást végül nem írták alá, mivel a főváros nem tudta biztosítani rá a fedezetet. A dunai hivatásforgalmi hajózás azóta szünetel.

A rendőrség versenykorlátozás gyanúja miatt nyomoz. Pedig az eljárást a Közbeszerzési Döntőbizottság és a Gazdasági Versenyhivatal is vizsgálta, és előbbi nem talált hibát, az utóbbi pedig a még nem végérvényes megállapításában nem a tender kiíróját marasztalta el. Érdekes egybeesés, hogy bár egy 2020-as tenderről van szó, épp az önkormányzati választásokhoz közeledve, 2024-ben jutott el a nyomozás abba a fázisba, hogy tanúkat hallgassanak meg.

Meglehet, mindez csak a véletlen műve, ám a fővárosban nem példa nélküli, hogy választáshoz közeledve hirtelen sokasodni kezdenek az ellenzéki vezetőket hírbe hozó ügyek, magasabb sebességre kapcsolnak vizsgálóbizottságok, sűrűsödnek a feljelentések és botrányba fullasztott testületi ülések.

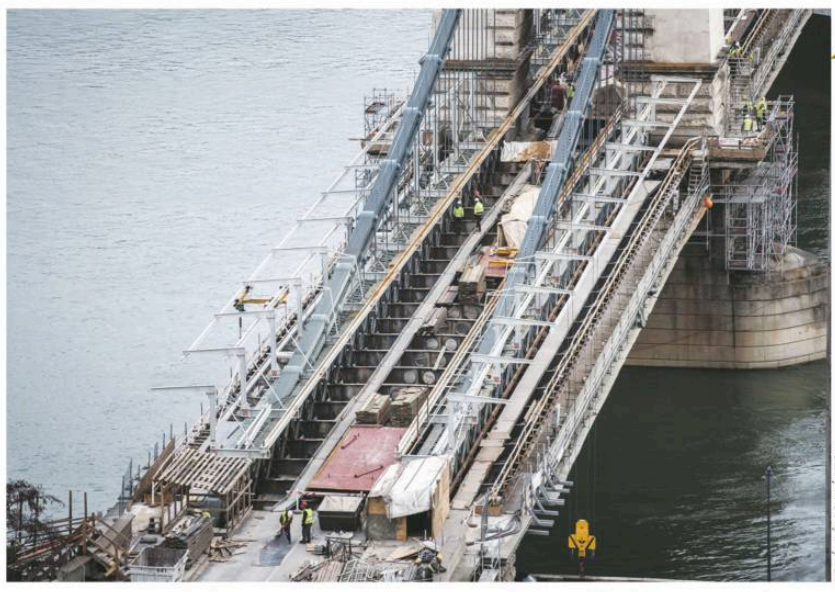

FOTÓ: BERES MÁRTON

A Lánchíd-pénzzel még adós a kormányoldal, de a felújítást kampánytémává tennék

A 2022-es országgyűlési választásokat megelőzően például a Városháza – utóbb teljesen alaptalannak bizonyuló – eladási ügye lett kampánytéma, a Fővárosi Önkormányzat néhány vezetőjénél még házkutatást is tartottak. Aztán tavaly szeptemberben az OTP feljelentést tett ismeretlen tettes ellen Karácsony Gergely választási szervezete, a 99 Mozgalom kampánytámogatásainak ügyében. A titkosszolgálatot is bevetették, amelynek jelentése ugyan nem utalt arra, hogy a mozgalom jogsértést követett volna el, de a Fidesz és a kormányzati propagandagépezet azóta is „pénzmosással” vádolja a főpolgármestert.

Idei lemez a Lánchíd-rekonstrukciót „körüllengő korrupciós gyanú”. Miután a Mandiner arról írt, hogy egy több száz milliós számlagyár ügyében szállt ki a hidat felújító céghez a NAV – bár gyorsan kiderült, hogy az A-Híd Zrt.-t csupán adatszolgáltatóként keresték meg az ügyben –, Brenner Koloman, a Jobbik főpolgármester-jelöltje rögvest felszólította Karácsony Gergelyt, hogy állítson fel vizsgálóbizottságot az ügyben. A Fidesz persze támogatja az ötletet. Sőt Wintermantel Zsolt, a Fidesz fővárosi frakcióvezetője további „vádpontokkal”, a rekonstrukció gyanús drágulásával próbálja felszínen tartani az ügyet. Arról nem tesz említést, hogy a kormány még mindig nem adta oda a felújításhoz még Tarlósnak ígért 6 milliárd forintot.

„Egy választást elcsalni nem csak a szavazás napján lehet. A modern autokráciákban, ahogy az elnyomás eszköztára is jóval kifinomultabb, mint a klasszikus diktatúráké, úgy a választási manipuláció sem pusztán az eredmények meghamisításából áll. A választások előtt bevetett módszerek közé tartozik az államhatalom törvényes és törvénytelen bevetése a rezsim oldalán” – összegezett a még 2022-ben készült tanulmányában Magyar Bálint és Madlovics Bálint, a CEU Democracy Institute két munkatársa, akik a kampányhoz igazított bűnüldözés gyakorlatába tartozónak nevezték a Fidesz ellenfeleinek választások előtti kriminalizálását, amikor a kampánymenetrendhez illeszkedően dehonesztáló információkat szivárogtatnak ki a Fidesz-párti sajtónak. Máskor pedig előzetes letartóztatással, házi őrizettel vagy a bírósági tárgyalásokon vezetőszáron kísért vádlott képével kondicionálják a közvéleményt. „A Fidesz jól időzíti az ügyek kirobbantását, amelyek azután évekig is elhúzódhatnak ítélet nélkül” – írták a kutatók, akik szerint az ügyek egyformán érinthetnek ártatlanokat és bűnösöket, ám ezeket a nyilvánosság előtt összemossák. Az ügyészség és az állami erőszakszervezetek a kampánystáb részeként való működésére a kutatók példaként említették a sorozatos hatósági fellépéseket az Iványi Gábor vezette egyház és az Oltalom Karitatív Egyesület ellen.

SZALAI ANNA

Célkeresztben ellenzéki polgármesterek

A kormánypárti kampánygépezet a polgármestereket is megpróbálja célkeresztbe fogni. A párbeszédes V. Naszályi Márta I. kerületi polgármester megbuktatásának többször is nekifutott már a helyi Fidesz. A rendőrség vesztegetés elfogadásának gyanúja miatt eljárást indított, miután a Ruszwurm cukrászda tulajdonosa azt állította, hogy V. Naszályi védelmi pénzt kért tőle. Közben a fideszes testületi többség azt kéri számon a polgármesteren, hogy nem bírságolta meg többször a cukrászda tulajdonosát. A polgármester tagadja a vádakat.

Soproni Tamás terézvárosi polgármesternek se indult könnyen az év. Három önkormányzati képviselő lemondásra szólította fel, és vizsgálóbizottság felállítását indítványozták. A momentumos polgármester elleni vádak egyike szerint „engedély nélküli fakivágások történtek önkormányzati projektekhez kapcsolódóan”. Azt nem tudni, hogy pontosan mennyit vágtak ki, de „becslések szerint legalább hat fát”. A rendkívüli testületi ülésen végül csak a három előterjesztő jelent meg, így az határozatképtelen volt.

Mindez csak az ellenzéki polgármesterek elleni támadások csúcsát jelenti, Karácsony Gergely főpolgármester, Pikó András józsefvárosi, Niedermüller Péter erzsébetvárosi, Baranyi Krisztina ferencvárosi polgármesterek szinte el sem mozdultak a célkeresztből megválasztásuk óta. Az eddigiek pedig csak az előjátékot jelentették.

Cser Ágnes: Eldöntheti a kormány, szembemegy-e a népakarattal

EGÉSZSÉGÜGY Túl sok szabadságot kapnak a munkáltatók a szakdolgozói bérek megállapításában az alig másfél hónap múlva esedékes bérrendezés során, és ezt elfogadhatatlannak tartja az MSZ-EDDSZ és a Mentődolgozók Önálló Szakszervezete (MÖSZ). A két szakszervezet tavaly ősszel ugyan tett korrekciós javaslatokat a béremelés végrehajtásáról szóló jogszabálytervezethez, ám azokat a kormányzat figyelmen kívül hagyta. Hétfőn közös sajtótájékoztatójukon Cser Ágnes, az MSZ-EDDSZ elnöke azt mondta: „se koncepcionálisan, se a szabályozás tartalma szempontjából nem elfogadható a szakdolgozókra bevezetni kívánt új rendszer". Ő súlyosan elhibázottnak tartja a béremelés friss szabályait. Szerinte a munkáltatóknak adott túl nagy mozgástér társadalmilag igazságtalan, és teljesen kiszolgáltatottá teszi a szakdolgozókat.

> „Míg az orvosoknál megmaradt az előmeneteli rendszer, addig a szakdolgozóknál már nem garantálják az ágazatban eltöltött idő elismerését."

Mint ismeretes: átlagosan 20 százalékos emelésre számíthatnak március elsejétől az egészségügyi szakdolgozók. Ám egyúttal a korábbi, meghatározott, 17 lépcsős előmeneteli rendszert lényegében eltörli a kormányzat. Helyette öt új, iskolai végzettséghez kötött fizetési kategóriát állítanak fel, ám hogy azokon belül ki mennyit kap, azt a munkáltató dönti el. A helyzetet bonyolítja, hogy a korábbi fix pótlékokat is beépítik az alapbérbe, és van, aki attól fél, hogy így valójában nem jut hozzá a 20 százalékos többlethez.

– Míg az orvosoknál megmaradt az előmeneteli rendszer, addig a szakdolgozóknál már nem garantálják az ágazatban eltöltött idő elismerését – hangsúlyozta Cser Ágnes, aki szerint ez elfogadhatatlan. Hozzátette: kezdeményezték az országos kórházi főigazgatónál, hogy készüljön egységes útmutató a munkáltatók számára, ami segíti az emelés végrehajtását. Az útmutató összeállításában mind az MSZ-EDDSZ, mind a MÖSZ részt kíván venni. Cser Ágnes úgy vélte: a közszolgáltatásban állami garanciára van szükség, hogy az egészségügyi szolgáltatásokhoz ugyanolyan tartalommal és feltételekkel jussanak a betegek. Ez pedig nem biztosítható úgy, hogy nincsenek meg a szükséges garanciák a dolgozók alkalmazási feltételeiben. A jelen azt is jelenti – mondta –, hogy a jobban fizető intézményekben az átlagosnál több pénzt fognak keresni a munkavállalók, míg a szegényebbekben nem tudják megkapni ugyanazt az elismerést.

Itt van mindjárt júniusban az európai parlamenti és önkormányzati választás – figyelmeztetett Cser Ágnes –; eldöntheti a magyar kormány, hogy szembemegy-e a népakarattal, szembemegy-e a betegekkel, szembemegy-e a szakdolgozókkal! Hozzátette: lenullázták a szakdolgozók jövőképét, pedig erre nem kaptak felhatalmazást. Ezek után ki fog elmenni „ápolótanoncnak", ha nem látja tervezhetőnek a jövedelmét, jövőjét az ágazatban? – tette fel a kérdést. DANÓ ANNA

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Lenullázták a szakdolgozók jövőképét – állítja Cser Ágnes szakszervezeti vezető

LAPSZÉL

Szabad kultúrát ígér a DK

FOTÓ: DK

Önálló kulturális minisztériumot, kormányfüggetlen Nemzeti Kulturális Alapot tervez a Demokratikus Koalíció kormányra kerülése esetére – derült ki az árnyékkormány kulturális programjának bemutatójából. A kultúra szabadságát és elérhetőségét hangsúlyozó program része az egységes kulturális intézményháló létrehozása, a közszolgálati média újraszervezése és az előadó-művészeti szervezeteket támogató források emelése. Megígérték, véget vetnek a mozgóképszakmai támogatások rendszerében a pártpreferencia alapján kiosztott támogatásoknak; átláthatóvá és politikamentessé teszik az intézményvezetők kiválasztását, és megállítják a múzeumok összevonását, költöztetését. NÉPSZAVA

Családi pótlék: most gyorsan cáfoltak

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Nem tervezi a kormány a családi pótlék megszüntetését, ez „álhír". Ezt közölte a Kulturális és Innovációs Minisztérium, miután megírtuk: titkolja az Orbán-kormány, hogy megszüntetné-e a családi pótlékot. (Nem azt állítottuk, hogy megszüntetik, csak azt, hogy lebegtetik a kérdést.) Azért merült fel mindez, mert Csák János miniszter (képünkön) egy decemberi parlamenti meghallgatásán arra a felvetésre, mikor várható a 2008 óta nem emelt családi pótlék összegének emelése, azt válaszolta: „Ha valaki csak segélyen él, és nem a munkaerőpiacról, azt nem tartjuk jó iránynak." Először Ungár Péter, az LMP társelnöke, majd lapunk érdeklődött a miniszternél és a tárcánál az ügyben, hiába. NÉPSZAVA

Három engedély, három per

BERUHÁZÁS Nem adja fel a kormányhivatal, újra engedélyt adott a Fertő tavi óriásberuházáshoz. Igaz, az abban szereplő adatok nem fedik az újra kiírt közbeszerzés számait.

BATKA ZOLTÁN

Harmadjára is megadta a környezetvédelmi engedélyt a Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal a Fertő tavi óriásberuházáshoz. Pedig már két alkalommal – a Greenpeace és helyi civilek beadványa nyomán – a bíróság elkaszálta a kormányhivatal engedélyeit, másodjára tavaly szeptemberben, a többi között azért, mert komolytalan, rövid határidőkkel adták ki az engedélyt.

Ehhez képest most a kormányhivatal ismét néhány hét után jutott arra, hogy a Natura-2000-es védelem alá eső tópart 77 hektárján százszemélyes szálloda, óriásparkoló, óriáskikötő és 26 apartman épüljön. (A kormány már finomítana a beruházás korábbi tervein.) Míg az eddigi pereket a Greenpeace közösen vitte a Fertő Tó Barátai Egyesülettel, most az eddigi tiltakozások főszereplőjének számító civil szervezet egyedül támadta meg a bíróságon az újabb – immáron harmadik – környezetvédelmi engedélyt. Major Gyula egyesületi elnök lapunknak elmondta: ezúttal is a Győri Törvényszék fogja tárgyalni az ügyet, de egyelőre nem tűztek ki tárgyalást.

Major Gyula aggasztónak nevezte, hogy nem lehet kitalálni, mi a kormány szándéka, mivel egymásnak ellentmondanak a kormányhivatal által ismét kiadott környezetvédelmi engedély és a Fertő partjára időközben újra kiírt közbeszerzés adatai. A Lázár János vezette Építési és Közlekedési Minisztérium tavaly novemberben írt ki új közbeszerzést a Fertő tavi beruházásra, amelynek a mellékletéből a korábbinál – illetve a kormányhivatal legújabb engedélyében foglaltnál – jelentősen visszafogottabb beruházás képe sejlik fel. Így az eddigi 77 hektárral szemben csak 47 hektáros lenne a vízitelep, jóval kevesebb épülettel. A fejlesztést két ütemre tagolnák, az első ütemből kikerült például a tóparti, százszemélyes szálloda ötlete, helyette a második ütemben, távlati lehetőségként számolna az építtető szállodával.

FOTÓ: GREENPEACE

A Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó építőcég már korábban letarolta az egykori fertőrákosi öböl parti világát, és elpusztították a part ikonikus cölöpházait

Az óvatosabb tervezgetés arra utal, a kormányzatnál is érezhetik, hogy igen könnyen gigantikus pénztemetővé válhat a beruházás. A kormányhivatal lépéseiből viszont úgy tűnik, mintha a hivatali bürokrácia magára hagyva, egyedül hadakozna tovább a Fertő tavi turisztikai monstrum álmáért.

A beruházás ötlete mindenesetre a legfelsőbb szinten született meg korábban, a terveket maga Orbán Viktor ismertette a Modern városok programjának nyitányaként még 2015-ben Sopronban. Ennek nyomán a projekt irányítói egyre grandiózusabb terveket álmodtak a mocsaras-iszapos, az év nagy részében néhány tíz centi mélységű félszikes tó egyetlen magyar partjára. A kezdeti, 7 milliárdosra becsült beruházás néhány év alatt egy ezerfős óriásparkolót, százfős szállodát, luxusapartmanokat, uszodát tartalmazó, bőven 45 milliárd forint feletti állami óriásberuházássá hízott. A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóját, miután felszólalt a gigaberuházás ellen, 2017-ben leváltották, és az ügyben hiába fogalmazta meg aggályait az UNESCO is, figyelmeztetve, hogy a terület elveszítheti a világörökségi címét. A kormányzati álmoknak a pénzhiány vetett véget, és 2022 nyarán leállították az építkezést, a beruházásra létrehozott állami céget pedig felszámolták.

> Ezúttal is a Győri Törvényszék fogja tárgyalni az ügyet, de egyelőre nem tűztek ki tárgyalást.

Addigra a Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó építő cég 9,3 milliárdból letarolta az egykori fertőrákosi öböl parti környezetét, elpusztították a part ikonikus cölöpházait. A legyalult síksággá tett tópartot kerítéssel vették körbe, így a legutóbbi volt az ötödik szezon, hogy a fürödni vágyó helyiek Ausztriába mehettek, ha úszni akartak a tóban. Miután a projekt a Miniszterelnökségtől átkerült Lázár János minisztériumához, egy jóval szerényebb beruházásban gondolkoznak, ami most a közbeszerzésből is visszaköszön. Igaz, a kormányhivatal lépése miatt nem látni tisztán a valódi szándékot.

A legszegényebb falvakban a Bubi jóval több, mint egy bicikli

KÉT KERÉK Kétezer, a forgalomból kivont fővárosi közösségi kerékpár került az elmúlt két évben a Budapesti Közlekedési Központ jóvoltából a leghátrányosabb helyzetű felzárkózó településekre. Tiszabőn néztük meg, mire és hogyan használják ezeket a helyiek.

DOROS JUDIT

– Két dolgot vettem észre, amióta ezen a biciklin járok: olyan, mintha nagyobb tisztelettel néznének rám a faluban, a rendőr pedig, ha meg is állít, nem büntet meg azért, mert nincs lámpám vagy rossz a fékem – mondja az 53 éves tiszabői Mányi József.

Nagy szó ez egy olyan helyen, ahol a legtöbben csak rozoga kerékpárral járnak, és volt időszak, amikor apróságokért is megbüntették a két keréken közlekedőket, akár azért is, ha a járdán közlekedtek, vagy ha nappal nem világított a lámpájuk. A romák lakta falvakban egyébként a bicikli nem a sportolást, a kirándulást vagy éppen a gyorsabb közlekedést jelenti, hanem afféle teherhordó jármű is. Az ide tizenöt kilométerre lévő Tiszaburán például ottjártunkkor épp egy rozoga csomagtartóra pakolt valaki karvastagságú galyakat és háncsot, ami lehullott a szociális tűzifa tárolóhelyén a nagyobb hasábokból. Errefelé pedig az is megszokott látvány, hogy a férfiak tekernek, míg a csomagtartón az asszonyok ülnek, bevásárlószatyorral vagy éppen ételhordóval hazafelé tartva.

Mányi József kerékpárja különlegesebb az itteni átlagnál. Utánozhatatlan formája és színei miatt rögtön látni, masszívabb darab, olyan, amilyenre az itt élőknek nemigen futná a közmunkásbérből. Igaz, ő is csak „kölcsönbe” kapta a Magyar Máltai Szeretetszolgálattól, amely a Felzárkózó települések (Fete) program keretében Tiszabőn huszonöt használt hajdani Mol Bubi kerékpárt vehetett át bő két évvel ezelőtt a Budapesti Közlekedési Központtól. A máltaiak tiszaroffi üzemében némiképp felújították és normál közlekedésre alkalmassá tették a járgányokat, leszerelték például róluk azokat a szerkezeteket, amelyekkel a budapestiek, illetve az odalátogató turisták regisztráció és a díj befizetése után használhatták a bicikliket.

Mányi József (jobbra) azt mondja, amióta ezen a biciklin jár, olyan, mintha nagyobb tisztelettel néznének rá a faluban

A romák lakta falvakban a kerékpár nem a sportolást, a kirándulást vagy éppen a gyorsabb közlekedést jelenti, hanem afféle teherhordó jármű is.

FOTÓK: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Ez nem az a könnyen dűlős, könnyen tekerhetős fajta, erő kell a hajtáshoz, a megtartásához

A leselejtezett járgányok új feladatot kaptak országszerte, így a Jász-Nagykun-Szolnok megyei tiszafüredi kistérség leghátrányosabb településein is. Tiszabőn több mint 90 százalékban romák laknak, s munkalehetőségeknek híján vannak a községek. A szeretetszolgálat kötelékében több közmunkás dolgozik, terepet rendeznek, füvet nyírnak, vagy épp a fóliasátrakban tevékenykednek. Ahogy Mányi József fogalmaz, ők nem „labdát passzolgatnak” egymásnak, és nem a járdát söprögetik napszámra, hanem valóban a közösség hasznára vannak a munkájukkal. Reggelente a máltaiak által üzemeltetett mosodában találkoznak a közmunkások, ott kapják meg az aznapi feladatot. A férfi a falu egyik legtávolabbi pontján, a temető mellett lakik, ezért is nagy segítséget jelentett számára, hogy használatra megkapta az egyik régi Bubi-kerékpárt. Karbantartja, vigyáz rá, felpumpálja a kerekeket, ha kell, olajozza a láncot. Szerencsére – jegyzi meg kedélyesen – az a veszély nem fenyegeti, hogy ellopják tőle a biciklit, hiszen a kirívó külsejű zöld járgánnyal azonnal lebukna az alkalmi tolvaj.

A huszonhat éves Mága Izidor nem először ült ilyen biciklire, amikor annak idején megkapta az egyiket.

– Jó pár évvel ezelőtt hárman felmentünk Pestre a XVIII. kerületbe egy rozoga mikrobusszal, hogy „lomizzunk”, a házak elé kirakott régi bútorlapokat, használható faanyagokat összegyűjtsük, és hazahozzuk tüzelőnek. Ott láttam először egy ilyen biciklit, fiatal srác ült rajta, épp tette volna le, amikor odamentem hozzá, hogy „haver, add már oda nekem is egy kicsit, elég messze van a bolt, hadd menjek el vele”. Egy szóra odaadta, csak annyit mondott, hogy ha visszaérek, tegyem be a helyére – idézte fel a hajdani emlékeit a fiatalember, aki feleségével együtt négy kisgyerekről gondoskodik. Azt mondja, ők a boltba is a Bubival mennek, hiszen a nagyobb bevásárlásokat megkönnyíti, hogy a kormányra rá lehet akasztani a szatyrokat, és még a nagy súllyal is könnyen egyensúlyozhatnak a testesebb kerékpáron. Pár nap kellett annak idején, hogy megszokják: ez nem az a könnyen dűlős, könnyen tekerhetős fajta, erő kell a hajtáshoz, a megtartásához, de azt mondják, ha ráérez az ember, onnantól már könnyű vele közlekedni, még úgy is, hogy a tiszabői utak nagyon rosszak, kerülgetni kell a kátyúkat.

Mondhatnánk, hogy pár tucat leselejtezett kerékpár nem a világ, de egy ilyen közösségben minden felértékelődik. Tasi Krisztina, a szeretetszolgálat Fete programjának itteni vezetője azt mondta: nemcsak a saját közmunkásaiknak vagy épp a kollégáiknak, de másoknak is sokat segítettek a kerékpárok. Az iskolás gyerekek ezzel tudnak a környékben kirándulni, s a falu központjától néhány kilométerre lévő majorságukba is ezzel járnak ki néhányan, főként amikor tavasztól őszig többet kell törődni a palántázással, zöldségneveléssel. Jó szolgálatot tesz a bringa ebédidőben is, hiszen az egyórás szünet alatt mindenki hazamegy, jó esetben otthon várja a meleg étel, és hamarabb térül-fordul biciklivel az ember, mint gyalog.

Biciklivel orvoshoz, postára, a szomszéd faluba

A Budapesti Közlekedési Központ (BKK) modellváltás miatt 2022-ben kétezer darab első szériás Bubi-kerékpárt adományozott a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnak: a közösségi közlekedésből kivont, de jó állapotú bicikliket a szervezet tiszaroffi üzemében nézték át, matricázták fel, majd állították újra szolgálatba – olvasható a Felzárkózó települések honlapján. A mindennapos használatra és biztonságos közlekedésre alkalmas bicikliket Magyarország legnehezebb helyzetű településein élők vehetik igénybe, ahol a helyben elérhető alapvető szolgáltatások – orvosi rendelő, gyógyszertár, posta, bolt – sokszor hiányoznak, s előfordul, hogy csak a szomszédos, nagyobb községekben érhetők el. Mivel ezekben a térségekben a helyi tömegközlekedés sem a legjobb – megesik, hogy naponta mindössze kétszer indul és érkezik járat, ráadásul a menetjegy is több ezer forintos kiadást jelent –, így van, ahol szintén ezeket a kerékpárokat használják átutazásra a rászorulók.

€/HUF 383,33 ↑ +0,30% | $/HUF 352,00 ↑ +0,36% | CHF/HUF 404,06 ↑ +0,26%

LAPSZÉL

Még mindig drága az olcsó hitel

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Januártól már 7 százalék körüli THM-mel vehetünk fel 10 millió forintos lakáshitelt átlagbérrel, míg egy éve még 10 százalék körül járt a teljes hiteldíjmutató. Három évvel ezelőtt azonban 4 százalékos THM-re is lehetett jelzálogkölcsönt kapni, aminek havi 12-14 ezerrel kisebb volt a törlesztőrészlete, mint a most felvehetőké – derül ki a Bank360 összeállításából. A referenciakamatok csökkenésével és a kormány kérésére a bankok által vállalt önkéntes kamatplafonnal folyamatosan mérséklődnek a lakáshitelek törlesztőrészletei. Az új hitelszerződések hiteldíjmutatója most 7-7,3 százalék körül alakul. NÉPSZAVA

Aktívabbak lettek a munkakeresők

2023 végén is tartott még az év során tapasztalt élénk munkavállalói aktivitás Magyarországon. Az utolsó negyedévben 20,9 százalékkal több pályázat érkezett a meghirdetett állásokra, mint az előző év azonos időszakában – derült ki a Profession.hu legújabb jelentéséből. A legnagyobb növekedés százalékban kifejezve Tolna (60,1), Szabolcs-Szatmár-Bereg (47,1), Pest (45), valamint Békés (43,4) vármegyében volt, míg két vármegyében mértek csökkenést, Nógrádban (–22,9) és Bács-Kiskunban (–10,2), ahol a jelentkezések száma elmaradt a tavalyitól. A legtöbben IT-üzemeltetés, telekommunikáció és idegenforgalmi munkakörökre jelentkeztek. NÉPSZAVA

Emelkednek az üzemanyagárak

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Szerdától emelkednek az üzemanyagárak. A benzin esetében a nagykereskedelmi ár bruttó 4 forinttal nő, míg a gázolajért bruttó 5 forinttal fizetnek többet a kutak a hét közepén. Így az átlagárak az alábbiak szerint alakulnak a töltőállomásokon: a 95-ös benzin (E10) 585 Ft/liter, míg a gázolaj 619 Ft/liter lesz. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
64 709,34	↑	+0,20%
Mol		
2838 Ft	—	0,00%
MTelekom		
790 Ft	↑	3,27%
OTP		
17 150 Ft	↓	-0,35%
Richter		
9470 Ft	↑	+0,37%

Brüsszelből jött a mentőöv

HIÁNY Óriási buktától mentette meg az Európai Bizottság a magyar kormányt és a költségvetést a decemberi utalásokkal.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A tervezettnél lényegesen nagyobb hiány oka az, hogy a kormány egyáltalán nem számolt a recesszióval és mellette az Unió legmagasabb inflációja miatt összeomló lakossági fogyasztással. Ez utóbbi következtében a tervezett fogyasztási adókból 1133 milliárd forint nem folyt be tavaly a költségvetésbe. Ez a pénz az idén is hiányozni fog. A cégek befizetései 300 milliárddal lettek kisebbek, ami a tervezetthez képest közel 10 százalékos bevételkiesés. Egyedül a lakossági befizetések hozták a tervezett szintet. Vagyis csak adóbevételi oldalon 1450 milliárd forint hiányzott, a kiadási oldalon viszont nem számoltak a magas infláció miatt elszálló kamatokkal. Az államadósság kamatkiadásaira 2023 egészében 2764 milliárd forint ment el, ami 660 milliárddal haladja meg az előző évi költést, és mintegy 260 milliárddal a PM által számított összeget. Csak tavaly 1373 milliárd forint ment a rezsicsökkentés támogatásra, ám az MVM mintegy 300 milliárd forint rendkívüli osztalékot fizetett be a költségvetésbe. Így a rezsitámogatások tavaly nettó 1000-1100 milliárd forintba kerültek, amit gyakorlatilag az utolsó fillérig fedeztek a különadók, így végül ez a tétel nem jelentősen növelte a hiányt.

A PM 2023 nyarán már látta, hogy a költségvetési folyamatok nem a tervezett irányba mennek, de azért nem kezdett a kormány kiigazításba, hogy ne veszélyeztesse az akkor már éledező gazdasági növekedés beindulását – ezt Banai Péter Benő, a Pénzügyminisztérium államháztartásért felelős államtitkára fejtette ki egy szakmai cikkében.

A tervezettnél nagyobb hiány harmadik oka (a bevételek és a kamatkiadások mellett) az uniós pénzek elmaradása volt, bár ezen a téren nagyot mentett Brüsszel. Ugyanis csak decemberben 964 milliárd forintot (mintegy 2,5 milliárd eurót) utaltak a magyar kormánynak, főleg az RRF, vagyis a Covid utáni helyreállítási alap előlegeként. Ha ez a pénz valamilyen okból nem esik be az utolsó hónapban, akkor az államháztartási hiány épp ekkora összeggel lett volna nagyobb. Jól jelzi a folyamatokat, hogy bár 2023 kormányzati kommunikációja arról folyt, hogy az Európai Bizottság politikai megfontolásokból tartja visza „a magyaroknak járó” uniós támogatásokat, valójában így is 2229 milliárd forintot utalt tavaly, amely lényegesen meghaladja az azt megelőző évi 1391 milliárdos kifizetést, és gyakorlatilag megegyezik a kormány által várt összeggel. A tavalyi 2229 milliárd forintos utalás az elmúlt öt esztendő legkedvezőbb adata. Igaz, ez nem jött volna össze a decemberi utalások nélkül, ami végső soron az Európai Bizottság engedékenységének a következménye. A 2000 milliárd forintos utalás annak köszönhető, hogy a zárolások egy részét feloldották az év utolsó hónapjában, és mellette a korábbi, 2014–20-as időszakot még nem érintették a zárolások, az utófinanszírozás keretében pedig még tavaly és az idén is jöhettek-jöhetnek pénzek. Az Európai Bizottság a 2021–27-es büdzséhez tartozó támogatások egy részét, illetve a Covid-járvány utóhatásainak a kezelésére létrehozott RRF-támogatásokat kötötte a jogállamisági feltételekhez. Ezek azok, melyek többségét a kormány nem teljesítette, így e pénzek jelentős részéhez mind a mai napig nem fér hozzá Magyarország. PAPP ZSOLT

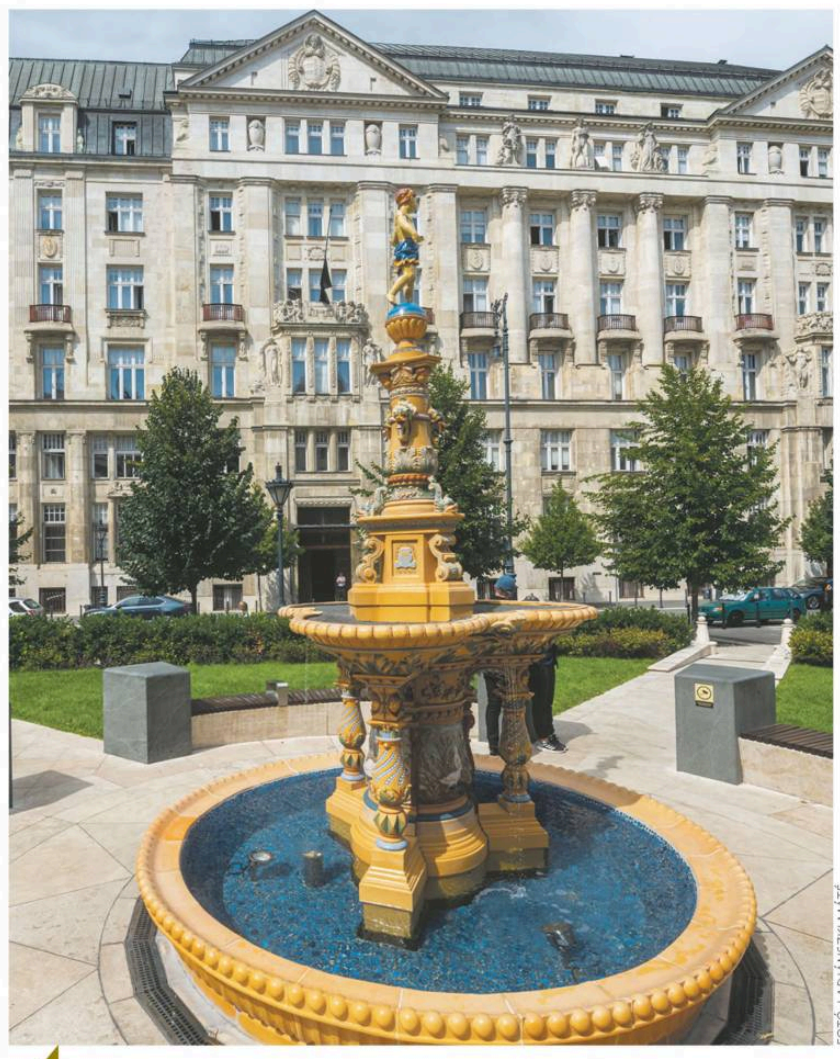

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Nagyon elúszott a tavalyi államháztartási hiány, a fogyasztási adókból 1000 milliárd forintnál is nagyobb összeg hiányzik

Az államadósság kamatkiadásaira tavaly 2764 milliárd ment el, ez 660 milliárd forinttal több, mint 2022-ben.

Omlik az MVM-be a rezsipénz

ENERGIA A múlt hét csütörtöki rendeletével újabb hatalmas összeget, ezúttal 371,8 milliárd forintot csoportosított át a kormány az MVM-nek „rezsivédelmi szolgáltatás ellentételezésével összefüggő kiadásokra”. Ezt három, 154, 118,3 és 99,5 milliárdos részletben kapják meg január, február és március 15-ig úgymond „a rezsivédelmi szolgáltatásbiztosítás ellátása céljából szerződött villamosenergia- és földgázszolgáltatók”. Az, hogy ezek pontosan mely cégek, elvileg már a rezsivédelmi rendszer 2022. augusztusi bevezetése óta tudható. De az energiaügyi miniszter december legvégi rendelete nevesíti is, hogy ez a „két” vállalat az MVM Next és az E.ON Áramszolgáltató. Utóbbi cégér viszont senkit se tévesszen meg: a még mindig egykori német tulajdonosa nevét viselő villamosenergia-társaság ugyanis valamivel több mint másfél éve már szintén az MVM-é. Magyarán a teljes összeg az állami energiacsoporthoz kerül.

A „rezsialap” terhére ez az első idei kifizetés. A költségvetési tervben előirányzott keret a 2023-as 2610 milliárd forint után ez évre 1341 milliárd forint. Bár ennek forrásául az idén is jórészt az energiaágazat befizetései szolgálnak, közel félezer milliárd a központi költségvetést terheli. A rendszer célja és alapja ma már egyre inkább a múlt ködébe vész. Mivel 2022-ben (ha nem is a „brüsszeli szankció”, hanem Putyin miatt) a piaci energiaárak az egekbe ugrottak, a lakosság akkorra már teljesen államivá vált energiaellátása a 2014-es szinten hagyott díjak miatt hamar fenntarthatatlanná vált. A kormány e hiány megtérítését olyképp vállalta, hogy a szükséges forrás egy részét bizonyos ágazatok (így főképp az energiaipar MVM-en kívüli szereplői) megadóztatásával teremti elő, a fennmaradó összeget pedig a központi költségvetés állja. Bár a tőzsdei árak már a múlt év elején a töredékükre estek, a több ezer milliárdos kasszát lemerítették. Sőt, az egyre követhetetlenebb támogatási rendszer, csökkentett keretet bár, de az idén is fennmaradt. Az elszámolás bizonytalanságait jellemzi, hogy az MVM a gázszámla rezsibokszában ma is a jelenlegi öt-tízszeresére rúgó 2022. augusztusi piaci árakhoz viszonyítja a lakossági tarifákon elérhető „megtakarítást”. Az Mfor ama, Gulyás Gergely korábbi szavaira hivatkozó kérdése kapcsán pedig, miszerint az üzemanyagok jövedéki adójának indokoltnál nagyobb emeléséből végül mennyit csoportosítanak át a rezsialapba, a múlt heti kormányinfón a kancelláriaminiszter annyit mondott, hogy talán 10-15 milliárdot.

A december végi miniszteri rendelet egyébként a rezsivédelmi áramszolgáltatás ellenértékét 2022-re kilowattóránként legfeljebb 12,34 forintban állapította meg. A rá következő években ez az összeg az inflációval nő. Az, hogy az érték miként jött ki, rejtély. Az MVM ugyanis a lakossági áramot túlnyomórészt a paksi atomerőműtől vásárolja, mégpedig körülbelül a most támogatásként megkapott díj fejében. Ezzel az erővel tehát az MVM akár ingyen is adhatná a lakossági áramot. (A légből kapott kormányzati érvelést átvéve a tőzsdei árak alapján viszont az ellátás ennél nagyságrendekkel több támogatást igényelne.)

A múlt év végi rendelet a „két” cég számára rezsivédelmi szolgáltatás címén 2024-ben elszámolható mennyiség felső határát 10,9 millió megawattórában húzta meg. Ez a 2022-es áron számolva 134 milliárd forint.

MARNITZ ISTVÁN

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Gázügyben az elszámolás bizonytalansága a jellemző

Veszélyes brit precedens

LONDON David Cameron a Lordok Házából irányítja a külügyeket, így az alsóházi képviselőknek nincs közvetlen meghallgatási joguk felette. E helyzeten igyekeznek változtatni egy ódon mechanizmus felélesztésével, ami viszont komoly belpolitikai vitákat kavar.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

FOTÓ: AFP/ANDY BAILEY/UK PARLIAMENT

David Cameront nem örökletes főrenddé nevezte ki az uralkodó, III. Károly

Különösen kül-, bel-, igazság-, oktatás-, egészségügyi és gazdasági-pénzügyi aktualitásokkal kapcsolatban rendszeresen citálják be brit képviselők az illetékes minisztert az alsóházba, hogy gyorsan és közvetlenül kifaggathassák az égető kihívásokra adott válaszuk felől. Ez a lehetőség nem áll fenn viszont a múlt év november 13-án külügyminiszterré avanzsált David Cameron esetében, miután ő nem választott alsóházi honatya. A Suella Braverman menesztése miatt szükségessé vált kormányátalakítás során nem volt olyan politikai elemző, akit ne lepett volna meg a 2016 nyarán, a Brexit-népszavazás elvesztése után lemondott Cameron visszahozása, ami csak úgy valósulhatott meg, hogy Rishi Sunak előterjesztését elfogadva III. Károly soron kívül életre szóló, nem örökletes főrenddé nevezte ki az államférfit, aki állandó lakhelye nyomán a Lord Cameron of Chipping Norton címet vette fel. Ritka lépésről van szó: 1970-ig, Alec Douglas-Home-ig kell visszamenni a szigetország történelmében, hogy példát találjunk egykori kormányfő miniszteriális megbízására, míg a felsőházból utoljára Lord (Peter) Carrington irányította a diplomáciai ügyeket.

A világ egyik legrégibb parlamenti demokráciájának a hagyományai nem engedik meg, hogy felsőházi képviselők betegyék a lábukat az alsóházba. Ennek közismert jelképe, hogy a parlamenti ülésszak éves királyi megnyitása alkalmából rendezett ünnepség egyik leglátványosabb pillanata, amikor a képviselőket a Lordok Házába berendelő Black Rodra, „a fekete pálca ceremóniamesterére” rácsapják a nehéz ajtót, és csak három kopogtatás után engedik be. Elsőként a Munkáspárthoz közel álló New Statesman hetilap szellőztette meg a hírt, hogy a „mezei” honatyák a szabályok finom kijátszásával igyekeznek elszámoltatásra bírni Lord Cameront. Nem mintha eddig nem kapták volna meg egyik helyettesét, Andrew Mitchellt, amikor csak akarták, vagy maga a diplomáciai kar új vezetője ne állt volna rendelkezésükre a parlament külügyi bizottságának ülésein.

A külügyminiszter nem választott alsóházi honatya.

A most a rendszabályokkal foglalkozó parlamenti bizottság elé terjesztett javaslat szerint a képviselők az ún. Bar of the Commonshoz, a kamara padlózatán megjelölt fehér vonalhoz idézhetnék be Cameront, melynek átlépéséhez vendégeknek és látogatóknak az alsóház ülésének ideje alatt nincs joguk. A külügyminiszter így annak ellenére helyet foglalhatna és kérdésekre válaszolhatna az alsóházban, hogy annak nem tagja. A grémium hamarosan meghozza döntését, és mind a Downing Street, mind Penny Mordaunt, az alsóház kormánypárti vezetője kész elfogadni az „optimális megoldást”.

A Sky News hírcsatorna idézi azonban Alex Burghartot, a kancelláriahivatal államtitkárát, aki veszélyes precedens teremtésétől tart. Attól fél, hogy egyre több miniszter érkezik a Lordok Házából az alsóházba, sőt, akár a kormányfő maga sem lesz szükségszerűen választott politikus. Lucy Powell, aki a Munkáspárt hatalomra jutása esetén átvenné az alsóház irányítását, nem ért egyet az ódon tradíció felélesztésével, ő inkább azt helyeselné, ha a Westminster-palota egyik méretesebb termét neveznék el „Grand Committee”-nek arra az időre, amikor Lord Cameron válaszol alsóházi képviselői kérdésekre. Úgy tűnik, mindenképpen születik egy olyan kompromisszum, melyben mindkét kamara elszámoltathatja és felelősségre vonhatja a teljes kormányt.

Cameron alkalmasságával kapcsolatban nincs vita.

Az eljárási vitától függetlenül egyetértés látszik uralkodni Lord Cameron alkalmasságával kapcsolatban. Általános megítélés szerint Rishi Sunak ihletett döntést hozott, amikor kimentette a politikai sülylyesztőből. A 2010 és 2016 közötti évek kormányfője „felnőtt ember” benyomását kelti, kitűnő kapcsolatai vannak Európában, Amerikában, Indiában, Kínában, sőt, a The Times napilap ismeretei szerint minden közel-keleti vezetővel telefonos üzenetváltói viszonyban áll. Máris tizenöt országban fordult meg, elsőként Ukrajnában, másodikként az Egyesült Államokban, de a Gázai övezetet éppúgy felkereste, mint Ciszjordániát és Izraelt. A talpig úriembernek számító, elegáns Cameron minden tiszteletet megad Rishi Sunaknak, és egyes paranoiás toryk, mint Nadine Dorries riogatása ellenére nem törekszik a pozíciójára vagy a vesztésre álló választás után az ellenzék frontemberének tisztségére. Ahogy erről egyébként maga a külügyminiszter beszélt a napokban Davosban, ő nem érzi olyan súlyosnak a párt helyzetét, mint az az 1997-es, földcsuszamlásszerű munkáspárti győzelem előtt volt.

A Kreml kövezi az ellenfél útját

OROSZORSZÁG Váratlanul tétje lett az orosz elnökválasztási kampánynak: ki legyen a második. A külföldre kényszerített ellenzéki hírportál, a Meduza a napokban arról számolt be, hogy az elnöki adminisztráció politikai blokkja azt szeretné, ha ezt a helyet a Liberális Demokrata Párt elnöke, Leonyid Szluckij szerezné meg. Meg is adják neki az adminisztratív segítséget: kampánykörútján kormányzókkal találkozhat, olyankor mindig ott van a központi tévé is, nem csak a helyi; ha sűrűn látják, könnyebben elhiszik róla, hogy fontos ember. Sokat jelenthet ez a saját pártjában is: Szluckij lassan két éve már, hogy Vlagyimir Zsirinovszkij halála után átvette a párt vezetését, de több befolyásos párttársa máig nem fogadta el. Talán áttörést jelentene a második hely: az még Zsirinovszkijnak sem sikerült.

Hogy a Kremlnek miért fontos ez, az valamivel bonyolultabb. A fő cél, hogy a kommunistákat leszorítsák a második helyről, ne ők legyenek a második párt Oroszországban. Nem mintha veszélyt jelenthetnének Vlagyimir Putyin pozíciójára, ráadásul sok mindenben azonos álláspontón vannak, de az elhúzódó ukrajnai háború miatt nőnek a gazdasági nehézségek, ez mindinkább érezhető a lakosság körében is, és ilyenkor inkább egy lecsöndesített kommunista pártra van szükség. Kérdés, hogy Leonyid Szluckij alkalmas eszköz-e. Egyrészt a Meduza beszélgetőpartnerei elismerik, hogy nagyon nehéz, sőt talán lehetetlen is második helyezettet csinálni belőle. Gyengén kommunikál, nem karizmatikus egyéniség (nem mintha a második helyre nála esélyesebbnek tartott kommunista Haritonov jelesebb volna e tekintetben), a választók körében alacsony a támogatottsága, a megkérdezettek mindössze 16 százaléka viseltetik jóindulattal iránta, csaknem kétszer ennyien viszont egyáltalán nem bíznak benne. Maga a párt, a valójában se nem liberális, se nem demokrata formáció, amíg Zsirinovszkij élt, tartotta helyét a politikában, állta a mindennapi viharokat, stabilan számíthatott híveire, a vezér halálával ez már nem olyan könnyű. Az orosz politika három évtizeden át megbízható fenegyereke, Zsirinovszkij önerőből építette föl magát. Szluckijon az sem igazán segít, hogy elődje minden segítséget megadott neki karrierje építésében, még az is előfordult, hogy nyilvánosan Kissingerrel együtt emlegette, nyomatékosítva, hogy jobb nála. Lassan negyedszázada folyamatosan parlamenti képviselő, nyolcadik éve a duma külügyi bizottságának elnöke, botrányai, például újságírónők szexuális zaklatása révén is gyakran szárnyára kapta a hír, mégis sok orosznak a neve hallatán hamarabb ugrik be névrokona, a kiváló futballedző, mint a politikus. Máris ki van adva a feladat, hogy tapasztalt orosz politikusként kell népszerűsíteni őt, olyan emberként, aki konzervatív hazafi, az „orosz világ” védelmezője, és küzd azért, hogy a volt Szovjetunió területe békés úton, referendumok révén kerüljön vissza Oroszországhoz. Zsirinovszkij persze ezt is „karakteresebben” gondolta, úgy, hogy a végén az orosz katonák az Indiai-óceán meleg vizében moshassák le csizmájukat.

Szluckij támogatta a Krím megszállását, a kelet-ukrajnai lázadókat, később az Ukrajna elleni teljes körű háború megindítását. Az elsők között került – 2014-ben – az Egyesült Államok, az Európai Unió és több más ország szankciós listájára. Korábbi kapcsolatai révén Marine Le Pen párttársaival együtt fényképezkedett az akkor már megszállt Krímben, sőt Putyinhoz is elvezette a francia szélsőjobb nagyasszonyát. 2018-ban a korrupció ellen küzdő és még szabadlábon levő Alekszej Navalnij is elérte őt: föltárták törvénytelen és nem mindennapi gazdagodása megannyi részletét. Navalnij a siker esélye nélkül kérte a megfelelő eljárás lefolytatását.

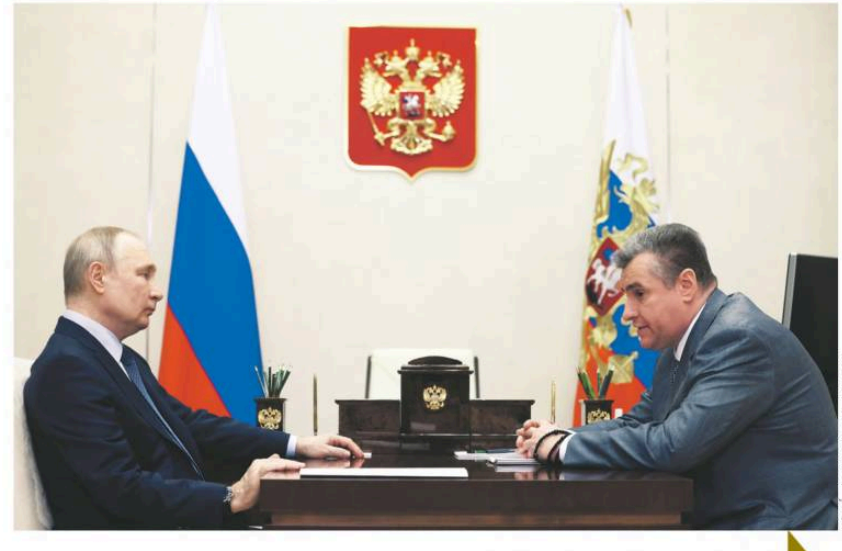

FOTÓ: AFP/MIKHAIL METZEL

Putyin érdekében állna, ha Szluckij a második helyen végezne

Nagyobb sikerre az Oroszország Kommunistái nevű, parlamenten kívüli párt elnöke, Szergej Malinkovics sem számíthat, annak ellenére, hogy képviselő, és ha összegyűjt százezer aláírást, akár elnökjelölt is lehet. Ő vasárnap kérte, hogy Szluckijt fosszák meg képviselői mandátumától, mert Lenin halálának centenáriumán úgy nyilatkozott, hogy ideje volna – végakaratához híven – végre eltemetni a forradalom vezetőjét, és nem a Vörös téri mauzóleumban tartani. Kijelentése nyilván nemcsak a kommunista képviselőt, hanem másokat is fölháboríthat, e tekintetben ugyanis az orosz társadalom régóta megosztott. Ez hatással lehet Szluckij további kampányára. Még az is kiderülhet, hogy nem ő a legjobb választás arra a szerepre, amelyet a Kreml a kommunisták hátrább szorítására kigondolt.

Mindez persze mellékes annak fényében, hogy Vlagyimir Putyin nagyarányú győzelmét senki sem fenyegeti. Az egyetlen embert, aki békét és demokratikus politikát ígért, a háromgyermekes újságírót, Jekatyerina Duncovát még a rajtlistára sem engedték fölkerülni, de tudtára adták, hogy továbbra is rajta tartják a szemüket. Nemrég azzal vitték be a rendőrségre, hogy hátha kábítószerrel él. Nem jött össze. Valamilyen ürügy azonban mindig kéznél lesz.

KEREKES ANDRÁS
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

FOTÓ: AFP/CHRISTIAN MONTERROSA

DeSantisból hiányzott az a karizma, amely tömegesen meg tudja mozgatni Trump híveit

DeSantis kiszállt

BÚCSÚ Florida állam republikánus kormányzója, akit egy évvel ezelőtt még Donald Trump komoly kihívójaként tartott számon az amerikai sajtó, vasárnap éjjel bejelentette elnökjelöltségi kampányának felfüggesztését, és egyúttal támogatásáról biztosította Trumpot a verseny további részére. A 2022 novemberében tartott floridai kormányzóválasztáson földcsuszamlásszerű győzelmet arató DeSantist sokan azonnal Trump lehetséges utódjaként emlegették, aki fiatalabb és dinamikusabb formában viheti tovább a Republikánus Párt radikálisan konzervatív irányvonalát. Az elmúlt évek kormányzói döntései, a hathetes jogvesztő határidejű floridai abortusztörvény, az LMBTQ-témájú könyvek iskolai hozzáférhetőségének korlátozása, a Trump által kezdett mexikói határvédelmi fal befejezésének ígérete mind azt jelezte, valóban eljöhet az őrségváltás a konzervatív oldalon. Ehhez sikerült egy jelentős forrásokból gazdálkodó Never Back Down nevű ún. SuperPAC kampányfinanszírozó alapítványt is létrehoznia, ami nagy reményekre jogosíthatta fel DeSantist. Ennek ellenére sohasem sikerült igazán megtalálnia a hangot a választóival. Az iowai előválasztáson második lett Trump mögött szerény 21,2 százalékos eredménnyel, pedig korábban begyűjtötte az állam kormányzójának és a kulcsfontosságú iowai szavazótábor, az evangéliumi keresztények körében népszerű Bob Vander Plaats politikus támogatását is. Kiesésével már csak Nikki Haley állíthatja meg Trumpot a júliusi Milwaukeeban tartott jelölőgyűlés felé vezető úton.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Francia tiltakozások

VISZÁLY Gabriel Attalt ugyan csak két hete nevezte ki kormányfőnek Emmanuel Macron elnök, de máris nehézségekkel kell megküzdenie.

RÓNAY TAMÁS

Több tiltakozó megmozdulást tartottak Franciaországban, s a tiltakozási hullám ezen a héten is folytatódik. Néhány nappal azelőtt, hogy az alkotmánytanács ítéletet mond az új franciaországi bevándorlási törvényről, az előterjesztés több tízezer bírálója vonult utcára országszerte. A belügyminisztérium adatai szerint a megmozdulásokon összesen 75 ezren vettek részt. A CGT szakszervezet, a tüntetések egyik szervezője 150 ezerre tette a résztvevők számát.

A tüntetésre több mint 200 híresség, köztük írók, színészek és újságírók szólítottak fel. Nyomást akarnak gyakorolni a kormányra, és remélik, sikerül még megakadályozniuk a szigorú bevándorlási törvényt, amit a jobboldali populista Nemzeti Tömörülés (RN) frakciója is megszavazott. Az új törvény egyebek mellett előírja, hogy az EU-n kívüli bevándorlók csak öt év tartózkodás után kaphatnak bizonyos szociális juttatásokat Franciaországban. Macron az erős ellenszéllel szemben elismerte, hogy a törvénynek vannak gyengeségei, és az alkotmánytanácsnak felül kell vizsgálnia. A testület várhatóan csütörtökön nyilvánít véleményt.

Ám ez csak az egyik gond, amivel Attalnak meg kell küzdenie. Az ország egyes részein hasonló jelenetek játszódnak le, mint korábban Lengyelországban, majd Németországban: dühös gazdák torlaszoltak el egy sor utat. Okcitánia régióban a legerősebb a tiltakozás, de a szakszervezetek országos megmozdulást terveznek. Toulouse-tól délnyugatra múlt héten néhány száz gazda zárta el az A64-es autópályát Carbonne közelében, sőt egész hétvégén ott táboroztak. „Amíg nem találkozunk Gabriel Attallal, addig fenntartjuk a blokádot” – hangoztatta egy helyi gazda, Jérôme Bayle a Le Figaróban. – Jól szervezettek vagyunk, és van elég erőnk ahhoz, hogy több napig kitartson anélkül, hogy az infrastruktúrát károsítanánk. Azt akarjuk, a kormány vegye figyelembe a szorult helyzetünket.” Utal arra, hogy sok gazda önkezével vetett életének a sanyarú helyzete miatt. „Sok tehenet vesztettünk el egy járványos vérzéses járvány miatt. Olyan légzőszervi betegségről van szó, amely nem terjed át az emberre. Még mindig várjuk a kormány által november 2-án megígért támogatást” – tette hozzá.

200 neves személyiség szólított fel a bevándorlási törvénnyel szembeni megmozdulásra

„Támogató gesztusokat kapunk a gépkocsivezetőktől és a teherautó-sofőröktől, akik dudaszóval jelzik, mellettünk állnak” – mondja Bayle.

Az áremelkedésen és az állam jobb gondoskodásán kívül a mozgalom követelései három másik területre összpontosítanak. „Vízhez való jobb hozzáférést akarunk, mert a térségünkben egyre drámaibbá válik a vízellátás. A nyarak egyre szárazabbak lesznek, miközben lehetőségünk lenne a télen lehulló víz tárolására” – magyarázza Cécile Imart, egy Castres és Toulouse között gazdálkodó gazda. Ugyanúgy, mint Németországban, Franciaországban is elveszik a gazdáktól az agrárdízel-támogatást, tehát nem vásárolhatnak kedvezményesen üzemanyagot a mezőgazdasági tevékenységükhöz, bár itt nem ez volt a tiltakozások első számú kiváltó oka, szemben Németországgal. Ugyanakkor a francia gazdák a túlzott bürokráciára, a szigorú adminisztratív előírásokra is panaszkodnak, amelyek állításuk szerint egyre nehezebbé teszik a munkájukat.

A francia mezőgazdasági miniszter azt közölte, szorosan figyelemmel kíséri a helyzetet. „Hallgatom és nagyon figyelek arra, amit a gazdák mondanak” – fejtette ki Marc Fesneau a La Dépêche du Midi című lapban.

FOTÓ: AFP/VALENTINE CHAPUIS

Országos méretű tiltakozást terveznek a francia gazdák

Franciaországban is elveszik a gazdáktól az agrárdízel-támogatást.

LAPSZÉL

Sátrakat vertek

FOTÓ: AFP/MENAHEM KAHANA

A Hamász terrorszervezet által a Gázai övezetben elrabolt túszok hozzátartozói megrohamozták az izraeli parlament egy bizottságának ülését. Előzőleg a több mint 130 túsz hozzátartozói közölték, sátrakat állítanak fel Netanjahu jeruzsálemi magánháza elé. Addig maradnak ott, amíg a kormányfő „bele nem egyezik a túszok visszaszolgáltatásáról szóló megállapodásba”. NÉPSZAVA

Visszatérő nagykövetek

A kölcsönös katonai támadásokat követően Irán és Pakisztán újra fel akarja venni a diplomáciai kapcsolatokat. A pakisztáni külügyminisztérium közleménye szerint a nagykövetek január 26-án térnek vissza állomáshelyükre. NÉPSZAVA

Izraelt sürgették Brüsszelben

AGGODALOM Az Európai Unió külügyminiszterei hétfői brüsszeli ülésükön sürgették Izraelt, hogy ismerje el a kétállami megoldást, és fogadja el a palesztin állam létrehozásának létjogosultságát. A tárcavezetők azzal érveltek, hogy ez az egyetlen hiteles módja a közel-keleti béke megteremtésének. Többen aggodalmukat fejezték ki, amiért Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök elutasítja a javaslatot, és a háború után határozatlan idejű katonai ellenőrzést kíván bevezetni a Gázai övezetben.

A 27 külügyi vezető az EU székhelyén külön-külön találkozott Israel Katz izraeli külügyminiszterrel és palesztin kollégájával, Rijád al-Malikival, valamint tárgyalt az egyiptomi, a jordániai és a szaúdi tárcavezetővel.

Josep Borrell, az EU kül- és biztonságpolitikai képviselője a tanácskozást követő sajtóértekezletén azt mondta: a külügyminiszterek egyértelműen izraeli kollégájuk tudomására hozták, hogy a túszok kiszabadítása mellett elsődleges feladat a humanitárius segítség célba juttatása Gázába és a további polgári áldozatok elkerülése.

A brüsszeli ülésen Israel Katz két videót mutatott be: az egyik egy mesterséges sziget, a másik az Izraelt Indiával összekötő vasútvonal létrehozásáról szólt. Borrell szerint a prezentációnak semmi köze nem volt a tárgyalt témákhoz. – A miniszter jobban is kihasználhatta volna az idejét, mondjuk ha ország biztonsága vagy a gázai halálos áldozatok száma miatt aggódik – mutatott rá a főképviselő. Borrell elfogadhatatlannak nevezte, hogy a Gázai övezetbe csak napi 100 kamion jut be segélyszállítmányokkal.

Riad Maliki újságíróknak azt mondta, hogy a tűzszünet a legsürgetőbb: – Közösen kell tűzszünetet követelnünk, ennél kevesebbet nem fogadhatunk el – állította. Az uniós tagállamok véleménye azonban megoszlik erről, egységesen csak a segélyszállítmányok célba juttatását megkönnyítő humanitárius szüneteket támogatnak.

A regionális feszültségek miatt a miniszterek egy tervezett uniós haditengerészeti misszióról is tárgyaltak, amelynek célja a tengeri közlekedés biztonságának biztosítása a Vörös-tengeren, amely fontos kereskedelmi útvonal. Borrell azt mondta, hogy egyetlen tagállam sem ellenezte a küldetést, ám nem mindegyikük fog részt venni benne. Belgium már vállalta, hogy a misszió részeként egy fregattot küld a térségbe.

A tárcavezetők véleményt cseréltek az ukrajnai háborúról is. A külügyi főképviselő azt mondta, a tagországok egyetértettek, hogy a befagyasztott orosz állami vagyonból származó bevételeket Ukrajna támogatására kell fordítani.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

FOTÓ: AFP/JOHN THYS

Szijjártó Péter többek között lengyel kollégájával (jobbra) cserélt eszmét

Kilencven perc

VARGA DÓRA

Kétszer 45 perc. Ennyi idő állt szombaton a 72 ezer, 10, 12, 14 éves diák rendelkezésére, hogy legjobb tudása szerint megírja a 10-10 feladatból álló középiskolai magyar és matematika felvételi tesztet. Utóbbi a nyolcadikosoknál különösen nehéznek bizonyult, sok diák sírva jött ki a vizsgáról. Joggal érezhetik úgy, hogy ezen a kétszer 45 percen múlik az életük, de legalábbis a következő 4-5 évük, mert javarészt ezen a teszten dől el, hol folytathatják tanulmányaikat. Lesznek ugyan még szóbelik is, de ha nem sikerült elég jó formájukat mutatni most, elképzelhető, hogy be sem hívják őket szóbelizni a vágyott középiskolákba. A szakértők persze minden évben elmondják: nem kell ezen ennyire stresszelni, nem jön el a világvége, ha nem sikerül jól az írásbeli. A felvételizők 97 százalékát felveszik valahová az általános eljárásban, akiket nem, azoknak ott a tanév végi rendkívüli felvételi. Jut középiskola minden nyolcadikosnak, már csak azért is, mert 16 éves korig tankötelezettség van, valahova járni kell. Csakhogy ma egyáltalán nem mindegy, hova.

A rendkívül szelektív magyar iskolarendszerben a legjobb képességű és legjobban felkészített diákok leválogatása a negyedik, hatodik osztályban kezdődik, a középiskolai rangsorok élén álló – az érettségin, a felsőoktatási felvételin jó eredményeket elérő – középiskolák ezt folytatják nyolcadikban. Ezen iskolákba sokszoros a túljelentkezés. A felvételi versenyben azonban a gyerekek eddig sem azonos esélyekkel indultak. Az otthonról hozott hátrányokat az általános iskolák sosem tudták kiegyenlíteni, a családi háttér szerepe meghatározó az iskolai pályafutásban. A mostani nyolcadikosok ráadásul a Covid idején léptek felső tagozatba, amikor még inkább a szülőkön múlt a tananyag kielégítő elsajátítása. Nem magától értetődő már az iskolák azonos tanárellátottsága sem – a nyílt napok első szülői kérdése: „Van-e elég szaktanár?" –, s már választási szempont a fenntartó személye is. Az egyházi iskolák ugyanis több állami támogatást kapnak, az alapítványi vagy egyetemi fenntartásúak pedig nagyobb szabadságot, s pedagógus-utánpótlást. A tankerületek ellenben inkább kirúgják tanáraikat.

A kormány eközben erőlteti a szakképzést, szűkíti a gimnáziumi férőhelyek számát, emiatt a kevésbé erős gimnáziumokban is egyre magasabbak a ponthatárok. Persze nincs baj azzal, ha valaki szakácsnak vagy villanyszerelőnek tanul, de nem biztos, hogy ezt 14 évesen kell eldönteni. A pályaválasztásban laufot adó gimnáziumokba való bejutás érdekében így egyre több diák jár felvételi-előkészítőre, ami rengeteg pénzt és energiát emészt fel, s nem épp a hátrányos helyzetűek lehetősége. A ponthatárok tovább emelkednek, az ördögi kör pörög, a diákok egyre túlhajszoltabbak.

Egy ilyen struktúrában mégis a (tehetősebb) szülők lennének a legjobban felháborodva, ha az egész felvételi tortúrát megszüntetnék, s például körzetes gimnáziumba kellene járnia a gyereknek. Pedig részben ez orvosolná a magyar iskolarendszer alapproblémáját, a rendkívüli szelektivitást. Ehhez azonban egyenlő feltételeket kellene teremteni minden középiskolában, és olyan kormányra volna szükség, amely egy valóban fontos ügyért harcol az oktatásban.

JEGYZET

Bod Péter

Újabb akkugyár?

Hogy hoz-e a Szegeden megtelepülő kínai elektromosautó-gyár, a BYD akkumulátorüzemet is Magyarországra, egyelőre nyitott kérdés. A nemzetközi sajtóban számolnak ezzel a lehetőséggel. Bár ebben a pillanatban csak a találgatásoknál tartunk, a Németországból érkező sajtóhír nem söpörhető le könnyű mozdulattal az asztalról. A miértekre viszonylag egyszerű a válasz, még akkor is, ha a történések a jövőben ettől eltérő irányt is vehetnek.

A BYD most a világ első-második számú elektromosautó-gyártója. Iparági és piaci helyzetéről sokat elmond, hogy személyautók mellett elektromos erőforrással ellátott buszokat is gyárt Komáromban (nem csak itt), amelyeket Európában értékesít. Egyelőre nem a korábban tervezett nagyságrendben növekszik itteni termelése, de könnyen lehet, hogy ez csupán idő kérdése.

A BYD előbb volt akku-, mint autógyártó, és ebből a sorrendiségből következik, hogy a gépkocsijaihoz és buszaihoz szükséges erőforrásokat maga állítja elő. Szorosan idetartozik, hogy a két-három éven belül induló szegedi gyárban a termelés felfutásakor évente 200 ezer autó fog legördülni a gyártósorokról, amelyekhez ebben a nagyságrendben kell biztosítani az akkumulátorokat. Nem kizárt, hogy ezeket Fótról szállítják majd Szegedre, ugyanakkor ez egyáltalán nem biztos. Ez utóbbi állhat annak a német portálnak a közlése mögött, amely nemrégiben arról írt, hogy autógyár mellett akkugyár is épülhet egy meg nem nevezett dél-magyarországi városban.

Ezt valószínűsítheti, hogy a termelési költségeket muszáj alacsonyan tartani, így aligha Kínából fogják az akkukat Szegedre szállítani. Fót elvileg szóba jöhet, de kérdés, hogy ennek a gyárnak a kapacitásait a szegedi igényekhez igazították-e. Peres ügyek miatt még az sem biztos, hogy Fóton elindulhat a termelés.

Megannyi nyitott kérdés.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

REPTÉR

A magyar úrhatnám

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

A cenzúra mindig a hatalom tükre. Lehet nagyvonalú vagy kicsinyes, nevetséges vagy szigorú, indokolt vagy teljesen önkényes. És lehet öngerjesztő vagy akár önkorlátozó is. Ráadásul a cenzúra mikéntje az átlagember számára is érthetőbben és pontosabban rajzolja meg a hatalom természetét, mint a történészi elemzések vagy politológiai meghatározások és körülírások. Arról még fognak vitatkozni, hogy a jelenlegi hibrid rendszert hogyan nevezzék el, milyen arányban keveredik benne a diktatúra és a demokrácia, Tarnóczi Jakab esete viszont a napnál is világosabban mutat rá a hazai viszonyokra.

Még 2021-ben rendezte meg az Opera felkérésére a patinás intézményben Molière klasszikusát, Az úrhatnám polgárt. Már az is különös, hogy az úrhatnámkodás országában hogyan is kaphatott zöld utat egy ilyen ötlet, de tudjuk ezt be az Opera autonómiájának és szigorú szakmai szempontjainak. Csakhogy nem sokkal a bemutató előtt, a főpróbán pár dolog mégis szemet szúrt az éberen figyelőknek. Például az, hogy a francia szerző képes volt egy olyan jelenetet írni, amelyben az úrhatnám polgár gyémántgyűrűt ad a grófnőnek, épp akkor, amikor az ország első számú úrhatnámja, Mészáros Lőrinc hasonló módon kérte meg Várkonyi Andrea kezét. A párhuzam felháborító és leleplező. Végül ki is kellett húzni. Ahogy a tarló szót is, nehogy valaki Tarlósra gondoljon.

> Arról még fognak vitatkozni, hogy a jelenlegi hibrid rendszert hogyan nevezzék el, milyen arányban keveredik benne a diktatúra és a demokrácia.

Abban teljesen igazan van Ókovács Szilveszternek, hogy az előadásra a próbafolyamat során rárakódnak olyan aktuálpolitikai részletek, amelyek nem mindig kívánatosak a színházban. (Bár nem az a dolga a színháznak, hogy a közállapotainkkal szembesítsen minket?) És abban is, hogy számos más klasszikus esetében is bevett szokás a húzás. Mint mondta, Tarnócziék változata egyetlen magyar milliárdosra készült el, ám ezzel a választási kampány eszközévé silányították volna az előadást, illetve „hülyének nézte a megrendelőt". Ő a maga részéről a nokiás dobozt és a szemkilövetést is kihúzatta volna, ha úgy alakul, mint ahogy egy Bajnai nevű szereplőt sem engedett volna át. De vajon miért nem? Miért lenne tabu mindez? Ki sértődne meg, ha erről „mondana" véleményt a színház, hiszen ezek a közelmúltunk megkerülhetetlen eseményei. Nem tehetjük meg, hogy nem beszélünk róluk.

Nem olyan országban élünk, amelyben a legszimplább szakmai kérdések is átpolitizáltak, s ezáltal a választási kampányok eszközei? Az a jó, ha a tiszta művészet ettől távol tartja magát? És az a rossz, ha a hatalom fenntartói a szívükhöz kapnak, ha magukat látják viszont a művészet „templomaiban", ahová amúgy sem járnak? Abszurd, ahogy az is az, amikor arról értesülünk, hogy humoristákat (bohócokat, ahogy Hadházi László nevezi magukat előszeretettel) nem engednek fellépni a NER-es települések művházaiban, a közös tereinkben. Mert választások előtt valaki még ráébred, hogy min is nevet valójában.

Vajon miért nem tartják be az első számú úrhatnám bölcs tanácsát, miszerint legyünk bátorak? Hiszen ez a siker alapköve, tudtuk meg. Talán Ókovács a tiszta művészet képviselőjeként megveti a zajos sikert?

BONTA MIKLÓS

Kioktatás

Nagy Márton a Davosban megrendezett Világgazdasági Fórumon igyekezett kioktatni Európát. A svájci síparadicsomban, manapság főként médiaeseményként nyilvántartott találkozón a nemzetgazdasági miniszter igencsak meglepő dolgokkal szórakoztatta politikusokból, közgazdászokból és üzletemberekből álló hallgatóságát. Korántsem azzal, hogy az Orbán-kormányok által érdemtelenül elutált IMF számaira hivatkozott, amikor megemlítette, hogy az Egyesült Államok és Kína GDP-arányos költségvetési hiánya 7-8 százalék körül alakulhat az elkövetkező öt esztendőben. Hanem azzal, hogy megrótta az Uniót, hogy ugyanez az adat az európai közösségben – a maastrichti követelményeknek megfelelően – 2-3 százalékos lesz. Vagyis szerinte a magas deficittel számoló világbirodalmak jól sáfárkodnak a büdzséjük bevételeivel, mert a GDP 20-25 százalékánál több pénzt áramoltatnak a gazdaságba, „szemben az Európai Unióval, amely a kibontakozó globális támogatási versenyre rossz választ adhat azzal, hogy a maastrichti kritériumokhoz való visszatérést szorgalmazza, ami erősen rontja a fellendülő növekedést, miközben versenyhátrányt okoz az uniós tagállamoknak".

> Korábban éppen a magyar miniszter mondta ki, hogy a "vészkormányzásnak" vége. "Ha van növekedés, akkor automatikusan csökkennie kell a hiánynak..."

A miniszternek (kormányának) az fáj, hogy a világjárvány sokkját csillapítandó Brüsszel egykor lazábbra vette a költségvetési fegyelemhez való ragaszkodást, aminek most véget kíván vetni. Korábban éppen a magyar miniszter mondta ki, hogy a „vészkormányzásnak" vége. „Ha van növekedés, akkor automatikusan csökkennie kell a hiánynak, a vita csak arról zajlik, hogy ez milyen gyorsan térjen vissza a 3 százalékos szintre." Emlékeztetőül: a magyar adat tavaly ennek közel a kétszerese volt. A tárcavezető arra biztatná az Unió országait, hogy a versenyképességet az eladósodás útján növelje, ami hosszú távon fából vaskarika, hiszen éppen ellenkező hatással jár.

Nagy Márton ars poeticája: „Az a célom, hogy ami a nemzetgazdasági miniszter fejében van, azt mindenki értse. Ezért kommunikálok, hogy mindenki értse, merrefelé megyünk." Ez nem sikerült!

Az életről nem csak papolni kell

FERINCZ JENŐ
„paragrafus"

Az eutanázia már nagyon régóta létezik – kár a homokba dugni a fejünket –, de még sem az orvostudomány, sem a jog, sem semmilyen más szakterület nem tudott autentikus választ adni a vele kapcsolatos kérdésekre. Én sem fogok tudni.

Meddig eutanázia az eutanázia? Nagyon fontos kérdés, hogy csak passzív eutanáziáról beszélünk-e, amikor a beteg megtagadja a kezelés elfogadását, vagy aktívról is. Meddig mehet el a beteg? Pusztán megtagadhatja a kezelést (ha egyáltalán van mit megtagadnia), vagy elő is segítheti saját halálát? Hiszen ez már az aktív eutanázia területe, esetleg öngyilkosság.

Egy 1993-as indítvány, mely az eutanázia valamennyi formájának a liberalizálását célba vette, mostoha sorsra jutott. Az alkotmánybírák a formálisabb döntést sem vállalták fel; tétlen hallgatásba burkolóztak, tudatosan kivárva a törvényhozó lépését. Erről 1997-ben nyíltan vallott a testület akkori elnöke, Holló András: „Az előttünk lévő indítvány alapján nekünk teljes komplexitásában kellene választ adnunk az eutanázia kérdéseire. Szinte azt várják tőlünk, hogy modelltörvényt adjunk, amit később a parlament – a döntésünkre hivatkozva – lelkiismereti aggályok nélkül meghozhat."

Az 1997-es egészségügyi törvény már nem az orvosi paternalizmust, hanem a betegek jogait helyezte előtérbe. A betegek jogai alanyi jogosultságokként nyertek megfogalmazást, melynek velejárója, hogy az egészségügyi beavatkozásra vonatkozó döntések fő szabály szerint már nem a betegek autonómiáját figyelmen kívül hagyó, kizárólagos orvosi judícium alapján születnek, hanem a betegek beleszólását is igénylő orvosi javallatot követve alakulnak ki.

2014 novemberében elhunyt egy 22 éves ceglédi hölgy, név szerint Jávor Sarolta. A kormány és a kétharmados törvényhozási többség megtehette volna, hogy módosítja az egészségügyi törvényt, s ezzel megmenti őt. De egy közember élete négy éven keresztül nem ért ennyit.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Ez a fordulat nagy horderejű szemléletváltást hozott, de nem eleget. Ebben a szellemiségben nyúlt a jogalkotó az eutanázia kérdéséhez is, és nyitott utat – ha csak szűk körben is – az eutanázia önkéntes, passzív formájának. Viszont továbbra is fenntartotta azt a koncepciót, miszerint a gyógyíthatatlan, elviselhetetlen kínok közt szenvedő beteget is tilos aktívan halálba segíteni. Akkor is, ha az az ő akaratából, kérésére történne.

Az Alkotmánybíróság az ezt követő, a 22/2003. (IV. 28.) AB-határozatában nem arról foglalt állást, hogy a betegnek joga van-e az eutanáziához, hanem azt mondta ki, hogy nem alkotmányellenes, hogy a törvény nem biztosítja az aktív eutanázia lehetőségét. Az akkori egészségügyi miniszter, Csehák Judit örömmel nyugtázta a döntést, érvelése analóg volt az orvosi szakmáéval: a hippokratészi esküben a gyógyításra és nem a halálba segítésre tesznek fogadalmat.

A következő, 24/2014. (VII. 22.) AB-határozat csak annyit enyhített a korábbihoz képest, hogy ma már sem elmeorvosi szakvélemény beszerzésére, sem a nyilatkozata kétévenkénti megújítására nincs szüksége annak, aki – számolva a döntésképtelen állapot későbbi bekövetkezésének eshetőségével – ún. élő végrendelet útján előre rendelkezni kíván az életének megmentésére, fenntartására irányuló orvosi kezelések visszautasításáról.

Meggyőződésem szerint az élethez való jog és az emberi méltóság elválaszthatatlan egymástól. Az eutanázia kapcsán viszont nemcsak szembekerül egymással ez a két alapjog, de úgy is értelmezhető, hogy az emberi méltóság erősebb joggá válik, mint az élethez való jog. És ez morális ellentmondást generál: szembekerül a humánum és a jogi szakmaiság.

Nagyon fontos kérdés az eutanáziában esetleg közreműködő személy cselekedetének minősítése. Az eutanázia ugyanis csak a beteg oldaláról értelmezhető, a közreműködő személy vonatkozásában már más a jogi helyzet. Mi a közreműködés definíciója? Ténylegesen bead egy halált okozó injekciót, vagy csak odakészít egy poharat, de a halált okozó anyagot a beteg fogyasztja el? Ki lehet a segítő, és meddig mehet el? A segítsége milyen szintig valósulhat meg? Hol és milyen szempontok alapján húzzuk meg a határokat? A segítő személy közreműködése a jogi tényállást tekintve hogyan ítélendő meg? Lehet ez emberölés?

Tisztázatlan, hogy a segítővel szemben – még ha csak formálisan is – indulna-e bármilyen eljárás. Mert ennek a lehetősége adott esetben visszatarthatna bárkit, aki olyan helyzetben van, hogy a betegnek tudna segíteni. És amíg ezt nem válaszoljuk meg, arra sem tudunk választ adni, hogy ki lehet adott esetben a segítő. Ezek a válaszok előbb-utóbb elkerülhetetlenek lesznek, az orvosi és a jogi szakma oldaláról egyaránt.

Emlékezetes, hogy mintegy harminc évvel ezelőtt egy édesanya aktívan közreműködött halálos beteg gyermekének a halálában, amit maga a szenvedő gyermek is kért. A Legfelsőbb Bíróság elítélte emberölésért. Nemcsak azért, mert az eutanázia ismeretlen jogintézmény volt nálunk, hanem azért is, mert a bíróság szerint az eutanázia csak a beteg oldaláról értelmezhető, a segítő személy felől viszont nem. Ebből is látszik, hogy nagyon keskeny a mezsgye az eutanáziában való közreműködés és egy esetleges emberölés között. Ráadásul ha ezeket a határokat a jog nem megfelelően húzza meg, akkor ad absurdum lehetőséget biztosíthat akár egy gyilkosnak is a tette elleplezésére. Ezért is az önrendelkezési jog tágabb értelmezése könnyen kontraproduktívvá válhat.

Amikor Magyarországon még volt halálbüntetés, az ítélet-végrehajtóval szemben is minden esetben vádat emelt az ügyészség. Legalábbis formálisan. És a bíróság minden alkalommal felmentette, mert az ítélet-végrehajtó a bíróság által meghozott ítéletet hajtotta végre, tehát az emberölésre hatályos törvény jogosította fel.

A magyar kormány Karsai Dániel keresete kapcsán azt állította Strasbourgban, hogy elfogadhatatlannak tartanak minden olyan döntést, amely emberi élet kioltását teszi lehetővé. Ennek igazságtartalmát mi sem világítja meg jobban, mint hogy 2014 novemberében elhunyt egy 22 éves ceglédi hölgy, név szerint Jávor Sarolta. Az életben maradásához vesetranszplantációt kellett volna elvégezni. A férje tökéletes donor lett volna, minden feltétel fennállt ehhez, egy kivételével. A férj fogvatartott volt, mert bűncselekményt követett el, ezért az egészségügyi törvény alapján nem lehetett donor, hiába egyezett bele a műtétbe. A törvény szerint fogvatartottak esetében donor csak egyenes ági hozzátartozó lehetett, a férj viszont nem minősült egyenesági-nak.

Törvényt kellett volna módosítani ahhoz, hogy a férj donor lehessen: az egyenes ági rokon meghatározást ki kellett volna egészíteni azzal, hogy a házastárs is, de ezt négy év alatt sem voltak képesek megtenni, amíg élt Sarolta. Megjegyzem, ezt a pontot azóta sem módosították, ez továbbra is így szerepel az egészségügyi törvényben.

A család ügyvédje végigkilincselt minden létező szervet, hivatalt, de senki sem állt az ügy mellé. Sem az akkori Egészségügyi Minisztérium, sem a büntetés-végrehajtás, sem a kormány, sem az Országgyűlés, sem Áder János. Földi László, Cegléd akkori fideszes országgyűlési képviselője is csak a sajnálkozását fejezte ki utólag, de amíg élt Jávor Sarolta, a kisujját sem mozdította. A kormány és a kétharmados törvényhozási többség megtehette volna, hogy módosítja a törvényt, hiszen nagyon sok konkrét példát fel lehet hozni, amikor készek voltak személyre szólóan törvényt alkotni, ha valamelyik famulusuk személyes érdeke úgy kívánta. Egy közember élete viszont nem ért ennyit.

Pedig ahhoz, hogy Jávor Sarolta életben maradjon, kizárólag ennyi kellett volna. És miközben elfogadhatatlannak tartanak minden olyan döntést, amely emberi élet kioltását teszi lehetővé, addig ők maguk oltották ki egy ember életét azzal, hogy nem tettek semmit, holott minden lehetőségük megvolt rá. Csak az akarat hiányzott.

Kényszermunka a náci Németországban

HUSZÁR ÁGNES
nyelvész

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Nyolcvan éve történt a huszadik század legszörnyűbb népirtása, amelynek több százezer honfitársunk is áldozatául esett. A náci megsemmisítő táborokban mintegy hatmillió zsidót gyilkoltak meg, minden tizedik közülük magyar volt. Az emlékezés napjaiban mindenekelőtt a gigantikus halálgyárakat emlegetik, Auschwitzot, Bergen-Belsent, Buchenwaldot, pedig sok más helyen is kínoztak, gyilkoltak meg magyar zsidókat.

Németországban mintegy ezer úgynevezett külső tábor működött, ezekben a német hadiipar érdekében dolgoztatták a munkaképes deportáltakat. Ezek egyike volt a Frankfurt am Main melletti walldorfi tábor. Az auschwitzi szelektálás után küldtek ide 1700 magyar zsidó nőt, fiatalokat és munkabírókat, a legfiatalabb 13 éves volt, a legidősebbek 40 körüliek.

Az auschwitzi szelektálás után küldtek Walldorfba 1700 magyar zsidó nőt, a legfiatalabb 13 éves volt, a legidősebbek 40 körüliek. A frankfurti repülőtér bővítésén dolgoztak.

A Züblin cég végezte itt a frankfurti repülőtér katonai részének bővítését. Az új sugárhajtású gépeknek betonalapú leszállópályájára volt szükségük, ezen dolgoztak a magyar lányok és asszonyok. Kemény fizikai munkát jelentett ez, napi tíz órában, a hét minden napján. Feladataik közé tartozott a vagonkirakás, a fakitermelés és a pályaépítés is. Zord időjárásban is könnyű ruhában, facipőben kellett dolgozniuk, ellátásuk siralmas volt. A konyhán is foglyok látták el a feladatokat, köztük a pápai Böhm Elza. Amikor a tábort őrző SS-katonák észrevették, hogy az élelmiszerből juttatott éhező társainak, a konyha alatti pincében halálra verték. A többiek közül is sokan áldozatául estek a körülményeknek, az 1700 fogolyból mindössze 300-an jutottak haza.

A walldorfi tábor fabarakkjait a háború után ledózerolták, a területet benőtték a bokrok, a fák. Feledésbe merült, még a környékbeliek sem tudtak a létezéséről. Az 1970-es évek elején frankfurti fiatalok egy csoportja a buchenwaldi táborban járva megtalált egy térképet a németországi táborokról. Ekkor döbbentek rá, hogy a saját városuk mellett is dolgoztattak zsidó foglyokat. Hazatérve történészek, muzeológusok segítségével nekiláttak a feltárásnak. Cornelia Rühlig, a helyi múzeum igazgatója nagy hozzáértéssel és lelkesedéssel végezte a múltfeltárás munkáját. Munkatársaival együtt megkeresték a fogyatkozó számú túlélőket, rögzítették visszaemlékezéseiket, és kialakítottak egy emlékhelyet, amely a látogatók számára is feltárta a náci Németország bűneit.

A látogatóközpont kialakításában tevékenyen vettek részt német fiatalok, iskolások. Nemzetközi segítőkkel, köztük a hajdani foglyok unokáival együtt ásták ki a deportáltak által kínzókamrának nevezett pincét a hajdani konyhabarakk alatt. 2000-ben átadtak egy emlékösvényt, 2016-ra pedig elkészült egy fedett múzeumépület is. Az üvegfalakon fotók őrzik az egykori táborlakók arcát, a falakon olvasható az összes fogvatartott neve.

Pápáról, ahol az elmúlt kétszáz évben jelentős létszámú zsidó közösség élt, a lakosság több mint tizenkét százalékát deportálták. Közülük nem kevés lány és asszony töltött keserves hónapokat Walldorfban, a frankfurti repülőtér építésénél. Alig pár tucatnyian tértek vissza közülük.

Pápai zsidó barátaimmal zoomon beszélgettünk Cornelia Rühliggel, a magyar foglyok emlékét őrző Horváth Margit Alapítvány vezetőjével. Kicsit zavartan mondta, hogy nekik, mint a „tettesek népének", kötelességük a múlttal való szembenézés. Éva, aki túlélő édesanyjával már járt az emlékhelyen, azt válaszolta, ő soha nem gondolt a németekre úgy, mint a tettesek népére. A bűn és a felelősség mindig egyéni, nem kollektív. De emlékeznünk mindannyiunknak kell.

Azt hiszem, ez a lényeg.

Wächter Dénes emlékkiállítása

A 2023-ban elhunyt képzőművész, Wächter Dénes emléktárlata nyílik pénteken a Godot Galériában. A február 17-ig látható Szomorú-vidám című kiállítást Sturcz János művészettörténész nyitja meg január 26-án este 6-kor. NÉPSZAVA

Japán színház

Mi is az a kabuki? címmel Doma Petra színháztörténész, japanológus, a Károli Gáspár Református Egyetem Japanológia Tanszékének adjunktusa tematikus tárlatvezetésen avatja be az érdeklődőket a kabuki színház történetébe, hagyományaiba a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeumban csütörtökön délután 4-kor. NÉPSZAVA

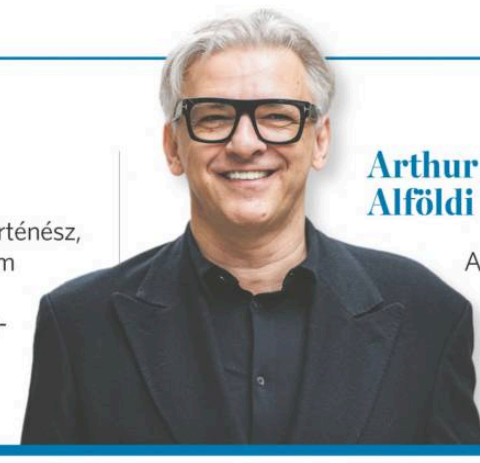

Arthur Millert rendez Alföldi Róbert

Arthur Miller Az ügynök halála című drámáját rendezi Alföldi Róbert a Centrál Színházban. Főszereplők: Stohl András, Balsai Móni, Szécsi Bence és Fehér Tibor. A premier február 24-én lesz. NÉPSZAVA

Kibillent létezések

SZÍNHÁZ A medveállatkáknak áll a világ – derül ki a Neptun Brigád trilógiájának befejező részéből. A Dehogy van jól borúsabb, mint az előző munkák.

A recepciós és a topmenedzser: Chován Gábor és Ficzere Béla

ROSZNÁKY EMMA

Mi lenne, ha mi is olyan szívósak lennénk, mint a medveállatkák? Ha mi is túlélhetnénk az atomcsapást, a világvégét meg ilyesmiket? Kár, hogy nem vagyunk medveállatkák. Tavaly márciusban készült el és azóta látható a Jurányi Házban a Neptun Brigád trilógiájának befejező része, a Dehogy van jól, amely igencsak eltér az előző két történettől. A tematikusan összekapcsolható korábbi részek, a Benne vagy és a Kánon hangsúlyosan a vidéki Magyarországot mutatták be, a Dehogy van jól Budapesten játszódik. De nem csak ez a különbség: egy a rendezővel, Kovács Dániel Ambrussal készített interjúból kiderül, hogy a legfrissebb munka az elkészülés módjában is eltér az előző két előadástól. Míg korábban a színészek improvizációja nyomán születtek komplex darabok, addig most a jóval kevésbé cselekményes szöveget legnagyobb részben a rendező jegyzi. A változás mögött az állt, hogy pályázat szempontjából – mely a függetlenszínházi szférában meghatározó tényező – kifizetődőbb volt darabot írni, részben emiatt lett más a harmadik, befejező munka.

A Dehogy van jól meghatározása szerint lírai burleszk, és ahogy ennek nyomán elvárható, igencsak töredezett, leginkább monológok soraként írható le. Míg korábban a textust a szituáció szülte, addig most a karakterek egyéni története: a bolti eladó Szandráé, a toronydaru-kezelő Ferié, a topmenedzser Csabáé és a recepciósként dolgozó Lehelé. Félreértés ne essék, a szereplők találkoznak és beszélnek egymással, de dialógusaikból mintha nem következne semmi számottevő.

A látszólag nihilista kasszás lány egyedül a földöntúli módon szívós medveállatkákat értékeli a bolygón. Minden mást – így az emberi vágyakat is – lenézi, életstratégiája szerint kiirtja magából az emóció csíráját is. Holott Ferivel mintha megtalálnák a hangot reggeli, munka előtti eszmecseréikben, mégsem halad sehova kapcsolatuk. A melósként dolgozó Feri egész nap egy magas toronydaruban ül egyedül, és csak idegeskedik azon, ahogy a munkatársai a mélyben szerencsétlenkednek, titkon rapeket ír. Csaba, a felső vezető élete megrázkódtatását éli meg épp, mert tömegközlekedéssel érkezik munkahelyére, a többemeletes irodaházba, majd rádöbben, hogy egyre gyarapodó vagyona, terjeszkedése teljesen kisiklatta az életét. Lehel, az irodaház portása pedig apokalipszist vizionál a fülkéje mögött ülve, miközben azt érzi, teljesen láthatatlan mások számára. Senki sincs a helyén, bárhogyan is próbálják, nem találják azt, ami igazán értelmet adna kibillent létezésüknek.

> Félreértés ne essék, a szereplők találkoznak és beszélnek egymással, de dialógusaikból mintha nem következne semmi számottevő.

> Senki sincs a helyén, bárhogyan is próbálják, nem találják azt, ami igazán értelmet adna kibillent létezésüknek

FOTÓK: BURSZÁN SÁNDOR

INFÓ

Dehogy van jól
Legközelebb február 21-én, Jurányi Ház

zán értelmet adna kibillent létezésüknek.

A jelenetek absztrakt térben, olykor egymásba folyva, szimultán játszódnak, az előadás nem olyan harsányan, kézzelfoghatóan szórakoztat, mint a trilógia előbbi fejezetei, de azért lehet nevetni rajta, csak kevesebbet és keserűbben. Míg Dágvány (Benne vagy) és Kőalja (Kánon) falvak közösségén jóízűen lehetett mulatni a társadalomkritikus tartalom mellett, addig A Dehogy van jól fővárosa egy beteg társadalmat jelenít meg. Ezzel szemben akad jó színészi feladata a Neptun Brigád tagjainak: a trilógia befejező részének abszolút nyertese Messaoudi Emina, aki szerethető humorral formálja meg a Reál-kasszást-eladót, Ficzere Bélának ezúttal nagyobb ívű karakter jut, jól teljesít, ahogy a két másik színész, Chován Gábor és Jankovics Péter is, csupán az előző munkákhoz képest jóval egyszínűbb a karakterük.

Nettó lemondás és tagadás a Dehogy van jól, épp annyi, amennyit a címe fejez ki, ahogy az előadás szinopszisában is olvasható: a jelent, vagyis az önemésztés, elkallódás korát akarja leképezni. A négy, különböző módon kiüresedett emberi sors képviselője elfilozofálgat, odamondogat, de semmi több, ahogy a hétköznapokban sem történhet több.

„...disztópiát sodor a szél”

KÖNYV Amire rögtön felfigyelünk: az előadásmód, a nyelvhasználat különlegessége. Mondhatni: extravaganciája. Főként ebben rejlik e művek érdekessége, s számunkra leginkább épp ez alakítja a szöveget élményszerűvé, többnyire kifejezetten szórakoztatóvá.

Példaként az új kötet tárcanovelláinak szinte bármelyik részletét idézhetjük: „Még a bipoláris és nukleáris terroregyensúllyal balanszírozott világban éltünk, átjárhatatlan határok között, melyeket Dániel, eseti jelleggel, átjárt. Majna-Frankfurtban vett nyelvleckéket, menekült Budapestről, már Gorbacsov fejfoltját csudálta a világ. Saschánál lakott a Bahnhof-Viertel egyik bérleményében a Taunus Strassén, nem messze a Jürgen Ponto Platztól, körötte mindenhol kuplerájok telipirosra festett ablakokkal. Sascha Thomas Bernhardból diplomázott épp, politikailag Realo, kulturálisan Sponti volt Zöldnek, a Pflasterstrand kritikusa” – olvashatjuk például a kelet-európai rendszerváltások évadját fölelevenítő horngyula című írásban. (Maga a kötetcím óhatatlanul felidézi Papp Sándor Zsigmond regényét: Semmi kis életek.)

E stílusregiszter kellő élvezetéhez szükséges némi prekondicionáltság és még jó adag speciális ismeret is. Az elbeszélő ugyanis halmozza a metaforikus szerkezeteket, az utalásokat, melyek motívumköre igen tág: magában foglalja a populáris kultúrától a filmművészetig,

> A szerző a tárgyát egyetlen mondaton belül is annyiféle tényezővel határozza meg, hogy ez az összetettség egy pillanatra sem engedi lankadni az olvasó figyelmét, a fonalat itt ugyanis könnyen el lehet veszíteni.

az irodalomtól a filozófiáig, a történelemtől a világpolitikai aktualitásokig az internacionális értelmiségi szubkultúra megannyi toposzát. Lazán megemlít sok-sok emblematikus figurát, megannyi híres alkotást, divatos szállóigét, és a vicc kedvéért be-bedob valami közhellyé koptatott frázist. A fenti idézet szintén tanúsíthatja: a szerző a tárgyát egyetlen mondaton belül is annyiféle tényezővel határozza meg, hogy ez az összetettség egy pillanatra sem engedi lankadni az olvasó figyelmét, a fonalat itt ugyanis könnyen el lehet veszíteni.

Ez az előadásmód – s az általa kifejezett mentalitás és értékrend – eddig az amerikai újságírás és szépirodalom határán mozgó szerzők jellegzetessége volt. A szakszóval gonzónak nevezett műfaj reprezentatív alakjai között olyan híresség akadnak, mint Tom Wolfe, akinek híres cikkgyűjteményét Bartos Tibor fordította (Kandírozott mandarinzselészínű áramvonal) vagy Hunter S. Thompson: az ő Félelem és reszketés Las Vegasban című kultkönyvét magyarul épp Vágvölgyi tolmácsolásában olvashatjuk.

A szerző tehát a választott elbeszélői modor adta kereteken belül fölidézi világunk jó néhány lényegi tendenciáját, néha nagyon is konkrét – emblematikussá vált – eseményét. A kibontakozó kép szükségszerűen ironikus, olykor groteszk vagy egyenesen morbid, e hangnem kiválóan alkalmas provincializmusunk, általános megkésettségünk kiemelésére. Az elbeszélő kívülről látja és láttatja a félmúlt, illetve a jelenbeli „magyar ugart”, a Potemkin-falvakat, az elmaradottságot. „Sötét, suttyó országból jövök, szerencselovagként, onnan, ahol páncélként hordott alpakaöltönyök pompáznak nejloninges kádereken, vékony fekete nyakkendőkkel, olykor orosz katonákat lehet látni az utcán, még alig rohadt le rólam az úttörőing meg a piros nyakkendő” – írja a múlt század hetvenes éveiről. De a folytatásról sincs jobb véleménye. Errefelé még a földhözragadt realisták számára is szinte mindig „disztópiát sodor a szél”.

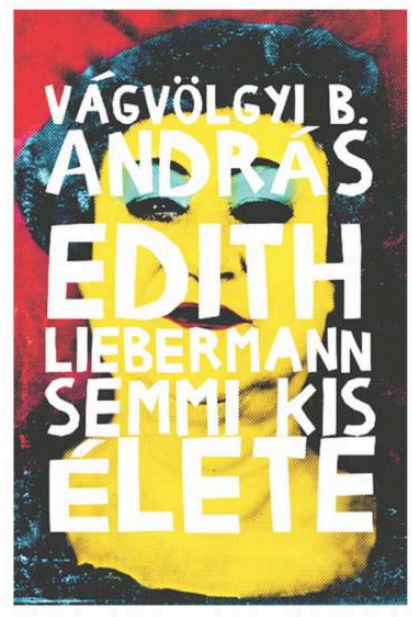

INFÓ

Vágvölgyi B. András: Edith Liebermann semmi kis élete
Cser Kiadó, 2023

Hatásos poénokban bővelkednek azok az írások is, melyek a szerző otthonos terepének, a kiadói/szerkesztőségi miliőnek a jellegzetes figuráit ábrázolják – néhányuk modellje felismerhetőnek tűnik, mindenekelőtt épp azért, mert a parodisztikus karakterjellemzés igen találó lett. Ez pedig egyszersmind kiemeli: Vágvölgyi kötete – ritkaság ez – mulatságosan, olykor egyenesen kacagtatóan szól mindarról, amiről rémdráma is születhetne.

BALOGH ERNŐ
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

A sas leszáll

JAZZ 1989-ben egy 18 éves csodakamasz berobbant a New York-i jazzszíntérre – a Magyarországon is gyakran fellépő Chris Potter szaxofonos mindenkitől tanult, de stílusa unikális.

FOTÓ: ROBERTO CIFARELLI

„Csodálod páratlan technikáját, első az óriások között - de egy remek ember is"

IVÁN CSABA
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

Chris Potter új albuma, az Eagle's Point március 8-án jelenik meg, de január közepe óta már belehallgathatunk az Edition Records oldalán. A cím utal az emberi kultúra ősi jelképére, a sasra, amely szárnyal ott is, ahova az ember felkapaszkodni sem képes, egyben célzás egy csak keveseknek elérhető nézőpontra is. Nem véletlen, hogy jazzföld kiválóságai sorakoznak a lemezborítón: Brad Mehldau, John Patitucci és Brian Blade. Retrospektív portré a fiatalemberről, aki 1971-ben született, de a szaxofonos elit kerekasztalánál jó ideje bérelt helye van.

Chicagóban született január 1-jén, hároméves, amikor a család a dél-karolinai Columbiába költözött. A szülői házban olyan albumok forogtak, mint Dave Brubeck Time Outja vagy Eddie Harris Silver Cyclese, tanult gitározni, zongorázni, de attól kezdve csak a szaxofon érdekelte meg a jazz, mikor tízévesen meghallotta Paul Desmondot játszani. A helyi Dreher High School diákjaként már felléphetett olyan muzsikusokkal, mint Dizzy Gillespie, Clark Terry és Branford Marsalis. Apját a zongorista, Marian McPartland szavai nyugtatták meg végleg, aki közölte, hogy Woody Herman formációjában a helye. Tizennyolc évesen zenei ösztöndíjjal érkezik New Yorkba. Egyik ottani tanára, a pianista, Kenny Wheeler emlékezik az érkezésére: „A zeneszerzés osztályomba járt a New School of Musicban. Amikor felkért egy magánórára, fogalmam sem volt, mire számítsak. Egy bebopdallammal kezdtük, a második és harmadik dalnál – amit játszottunk – már láttam, hogy Miles összes bandáját követve nőtt fel, és Coltrane spirituális érzékenységével rendelkezik. A negyedik szám egy kortárs jazztéma volt, az ötödiknél pedig szerettem volna leckét venni Christől." A következő állomás a Manhattan School of Music lett, a lépcsősor pedig egyenesen a Parnasszusra vezetett.

A KAKUKK, AKI SZÍVESEN LÁTOTT VENDÉG

A bebopikon trombitás, Red Rodney hívta meg elsőként formációjába. Elárulta az okát is: „A dél-karolinai fesztiválon léptünk fel, a producer szólt, hogy egy helyi srác is fellép velünk. Rábólintottam, a bevett szokásnak megfelelően gondoltam, hagyom, hogy játsszon egy számot. De ismerte az egész repertoárunkat, és végigfújta a koncertet. Mondtam neki, hívjon fel, ha egyszer felénk jár." A telefon épp akkor csörgött, mikor szaxofonosa bejelentette távozását, így este már Chris altozott a klubban. Potter névjegye hamar kézről kézre járt Manhattanben, Herbie Hancock, John Scofield, Jim Hall vagy Ray Brown formációiba szállt be, a dobos Paul Motian, a bőgős Dave Holland és a trombitás Dave Douglas zenekarával pedig bejárta a világot. Redtől tudjuk, miért szerették: „Christ békén kell hagyni, és teszi a dolgát. Mindenkitől tanult, de stílusa unikális, nem vált Coltranevagy Michael Brecker-klónná, mint kortársai." Joanne Brackeen 1999-es Pink Elephant Magic albumán fújt szólója Grammy-jelölést hozott. Fontos a szerepe abban, hogy Steely Dan 2000-es albuma, a Two Against Nature el is nyerte azt. Akkor ítélték neki legfiatalabbként a jazz Oscarját, a Denmark's Jazzpar díjat is. A Pat Metheny fémjelezte Unity Banden, amiért 2012-ben a legjobb instrumentális jazzalbumaként Grammyt kapott, Chris kedvére szárnyalhatott: „Új távlatokat kaptam. Megtanultam, hogy minden módszer eredményes, ha karakteres a víziónk arról, hogy mit akarunk csinálni."

A MAGYAR KAPCSOLAT

Először Paul Motian Electric Bebop Bandjével járt a szegedi egyetemen a 1990-es években. Vett néhány kazettát itt, mert „vonzza a népzenékben a jazzben is fellelhető mélység". 2006-ban a Mediawave-en léptek fel Dave Hollanddal Győrben, ott ismerte meg később a feleségét, Ildikót. Hazajáró vendég lett nálunk, látogatásai pedig felértek egy intenzív szemeszterrel. Briliáns szimpoziont tartott a modern jazzről tavaly júniusban az SFJAZZ Collective zenei igazgatójaként a Müpában. A magyar zenészeknek adott a kivételes lehetőség, hogy a jazz MI6-„ügynökével" játszhassanak. „Mi a titok? Megtalálni a módját, hogy mindenki egyéniség maradhasson, miközben közösen dolgozunk a sikerért." Fellépett a Modern Art Orchestra és a Budapest Jazz Orchestra koncertjén, népzenei affinitását igazolva felvételt készített a Dresch Quartett-tel és a Söndörgővel. Szerinte „sok különleges zene van a magyar levegőben". Alaposan „felkösse hangszerét", aki vele játszik Dresch szerint: „Az első közös muzsikálás egyszerre volt lenyűgöző és ijesztő, mert hihetetlenül felkészült zenész, egy igazi szaxofonharcos. Csodálod páratlan technikáját, első az óriások között – de remek ember is."

INFÓ

Chris Potter: Eagle's Point Edition Records, 2024

LÁTOGATÓBAN HARRY POTTERNÉL

A Criss Cross kiadónál 1993-ban megjelent, Presenting Chris Potter óta mindig esemény a jazzvilágban az új lemeze. Pandémiás terápiaként instrumentalista muzsikussá képezte magát, a szaxofonok mellett zongorán, klarinéton és furulyán is stúdióképes, ahogy ez a There Is a Tide (2020) című lemezén hallható is. A senki földjét feltérképező avantgárd jazzernek, aki világítótornyokat állít olyan zenei partszakaszokon, ahova mások nem merészkednek el, bátor és kreatív „építésztársak" mellett épp erre volt szüksége ahhoz, hogy egyéni ambícióit megvalósíthassa. Így született a '97-es Unspoken, a 2001-es Gratitude, az izgalmas Circuits és az exkluzív Good Hope is. Azt a Vanguardban felvett Got the Keys to the Kingdomon (2023) bizonyította be, hogy a jazzben is van időutazás – miközben elfelejtett bopdallamok szólnak amazóniai folk-, laza country- és bluesalapokon ravasz utalásokkal odavarázsolja a Motionnal ott játszott koncertek emlékét is.

> „Mi a titok? Megtalálni a módját, hogy mindenki egyéniség maradhasson, miközben közösen dolgozunk a sikerért."

Potter a New Yorkba érkezése óta szerzett 35 év rutinjával készítette el az Eagle's Pointot. Rácsodálkozhatunk a kollektív teremtésre, kreativitására, osztozhatunk a felemelkedés és szárnyalás mámorában. Harry Potter juthat eszünkbe, mikor szétnézhetünk onnan, ahonnan a sasok szemlélik a világot.

Meghalt Grétsy László

GYÁSZ Kilencvenegy éves korában meghalt Grétsy László nyelvész, tanár, aki élete végéig fáradhatatlan alakja volt a magyar nyelvművelésnek. Talán nem véletlen, hogy halálhírét tegnap az Anyanyelvápolók Szövetségének konferenciáján jelentették be, amelyen díszvendégként vett volna részt.

Az ország legismertebb, Prima Primissima díjas nyelvésze az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végzett 1954-ben magyar–történelem szakon, ahol 1960-ban a nyelvtudományok kandidátusa címet is megszerezte. Majd a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének munkatársa, később főmunkatársa, majd a magyar nyelvvel foglalkozó osztályának vezetője lett. 1992-től az MTA magyar nyelvi bizottságának társelnöke lett, 1989-től az Anyanyelvápolók Szövetségének főtitkári, később alelnöki, ügyvezető elnöki, nyugdíjba vonulása után tiszteletbeli elnöki pozícióját is betöltötte, emellett több szakfolyóiratnál is dolgozott.

FOTÓ: CSEKE CSILLA

1932–2024

De munkája nem csak a szűk szakmája, a tudományos élet számára bírt nagy jelentőséggel: igazán maradandót ismeretterjesztő tevékenységével alkotott. Állandó rovata volt a Szabad Föld című hetilapban, és generációk nyelvhez és helyesíráshoz való viszonyát alakította azokban a televíziós műsorokban, amelyekben szórakoztatóan és közérthetően, sok humorral mutatta be a leggyakoribb nyelvhasználati és helyesírási hibákat. Ezek közül a legismertebb és talán legnépszerűbb a több mint 500 adást megért, Vágó Istvánnal közös Álljunk meg egy szóra! című műsora volt, amelyben egy-egy szó vagy kifejezés eredetét és helyes használatát mutatták be a nézőknek. Mint azt a halálhírt bejelentő Blankó Miklós nyelvész a közösségi oldalán írta: Grétsy László otthonában, álmában ment el.

F. SZABÓ KATA

Százezer gyermeket zaklatnak naponta a Meta platformjain

VÁDIRAT Új-Mexikó beperli Mark Zuckerberget, mert nem tett semmit a kiskorúak szexuális abuzálása ellen. Mi több, a belső dokumentumok és a korábbi vizsgálatok szerint a cég szándékosan gátolja az ezzel kapcsolatban indult ellenőrzéseket.

VARGA PÉTER

A Meta becslése szerint a Facebookon és az Instagramon naponta 100 ezer gyermeket ér szexuális zaklatás, például képeket kapnak „felnőttek nemi szerveiről” – áll a napokban nyilvánosságra hozott belső vállalati dokumentumokban. Ezek azért váltak nyilvánossá, mert az USA Új-Mexikó államának főügyésze dokumentumokat kapott annak a jogi eljárásnak a folyamán, amit az állam kezdeményezett a Facebook és az Instagram ellen tavaly december 5-én, mondván: a platformok pedofil ragadozók piacterévé váltak – olvasható a Guardianben.

Az új-mexikói főügyészség – a Meta alkalmazottai előadásaiból és a munkatársak közötti kommunikációból származó információk alapján – több vádat is megfogalmaz a cég ellen. A dokumentumok egy 2020-as incidenst írnak le, amikor az Apple egyik vezetőjének 12 éves lányát zaklatták az IG Directen, az Instagram üzenetküldő termékén keresztül. „Ezek azok a dolgok, amik arra késztették az Apple-t, hogy megfenyegessen minket, s eltávolítsanak a Store-jukból” – mondta egy felháborodott alkalmazott.

Raúl Torrez, Új-Mexikó főügyésze azzal vádolja a Metát, hogy lehetővé teszi felnőttek számára, hogy gyerekeket találjanak meg, üzeneteket küldjenek nekik, megpróbálják becserkészni őket. A Meta tagadott, mondván: a vádló „helytelen módon ítéli meg a munkájukat, szelektíven és a szándékuknak megfelelően válogatva az idézeteket... Azt akarjuk, hogy a tinédzserek biztonságos, koruknak megfelelő online tapasztalatokat szerezzenek. Egy évtizedet töltöttünk azzal, hogy megoldjuk ezeket a kérdéseket, olyan embereket alkalmaztunk, akik azon dolgoztak, hogy a fiatalok biztonságban és támogatva érezzék magukat az online térben” – áll szerdai közleményükben.

Egy 2021-es belső prezentációból, amely a gyermekek biztonságáról szól, kiderül: a cég nem elégséges mértékben szűrte a kiskorúakkal kapcsolatos szexuális tartalmakat az Instagram Direct Messengeren, különösen ami az általuk posztolt szexualizált kommenteket és tartalmakat illeti. A beadvány a Meta-dolgozóknak a gyermekek biztonságával kapcsolatos aggodalmaira is rávilágít. 2020-ban egy belső chat során az egyik alkalmazott rákérdezett, mit tesznek a gyermekek szexuális zaklatása ellen, mire a válasz az volt: ez valahol a nulla és az elhanyagolható probléma között van. Eközben a Meta mindig azt hangoztatta: minden szükséges lépést megtesznek ez ellen.

FORRÁS: CHILDSAFETYON

Brüsszeli tüntetők tavaly szeptemberben gyors uniós fellépést követeltek a gyermekekkel szembeni szexuális visszaélések megakadályozásáról szóló rendelet elfogadása érdekében

Az új-mexikói per azután következett, hogy a Guardian vizsgálatának eredményeként kiderült: a Meta nem tesz semmit annak érdekében, hogy nyomon kövesse, feltárja az oldalain folyó gyermekkereskedelmet. A riport azt is leírta, hogyan használják a Messengert, a Facebook privát üzenetküldőjét a kereskedők a kapcsolattartásra, tevékenységük koordinálására. Ezzel kapcsolatban az is napvilágot látott: 2017-ben azért ellenezték a vezetők a Messenger átfésülését ártalmas tartalmakat keresve, mert ez versenyhátrányba hozta volna őket azokkal a rivális alkalmazásokkal szemben, amelyek magasabb szintű privát védelmet biztosítanak. A Metát azért is kritizálták már tavaly decemberben, mert bevezette az üzenetfeladó-üzenetvevő közötti titkosítást, ami a biztonsági szakemberek, rendőrök, nyomozók számára nagyon megnehezíti az áldozatok mentését, az elkövetők elfogását. Eközben a lépés támogatói azért dicsérték a döntést, mert a hétköznapi felhasználók így védve vannak az állami megfigyelésektől és a rendfenntartó erőktől.

A Metát tavaly decemberben azért is kritizálták, mert bevezette az üzenetfeladó-üzenetvevő közötti titkosítást, ami nagyon megnehezíti az elkövetők elfogását.

Arról, hogy Magyarországon hány gyereket ér naponta internetes zaklatás, nincsen adat – tájékoztatta lapunkat a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) kiadványában az Internet Hotline 2022. évi tevékenységéről olvashatunk adatokat arról, hogy az elmúlt években hány bejelentés érkezett az IH-hoz. Az IH az NMHH keretén belül működő internetes tájékoztató és segítségnyújtó szolgálat, amely egy erős nemzetközi hálózat, a gyermekek online szexuális kizsákmányolása ellen küzdő INHOPE szervezet tagjaként működik, és 11 év alatt 15 326 bejelentést vizsgált meg hazánkban. 2020-ban 1765, 2021-ben 5508, 2022-ben 2758 bejelentés érkezett. 2020-ban a bejelentések 55 százaléka érkezett gyermekpornográfiával, 13 százaléka szexuális zaklatással kapcsolatban. (A bejelentések, adathalászatra, hozzájárulás nélkül közzétett tartalmakra, rasszista uszításra és más esetekre is vonatkozhatnak.) A legtöbb bejelentés, 127 a Facebookot, 42 a Redditet, 29-29 az Instagramot és a YouTube-ot érintette. A hatályos magyar szabályozás szerint a gyerekekről készült pornográf felvételek azonnali eltávolítása kérhető. Ezt bárki megteheti, aki a felvételt meglátta, megtalálta a neten, az internethotline.hu oldalon.

Új szabályozás készül az EU-ban

A gyerekek szexuális zaklatását ábrázoló online anyagok terjesztése és a grooming (becserkészés) esetei riasztó mértékben nőttek – derül ki az Európai Bizottság Flash Eurobarometer-felméréséből, melyet tavaly június 28. és július 4. között végeztek el az Európai Unió 26 000 polgárának megkérdezésével. Tíz válaszadóból hét (68 százalék) tapasztalt már online szexuális bántalmazást 18 éves kora előtt. A jelenlegi EU-s szabályok nem teszik kötelezővé a cégeknek, hogy olyan technológiákat használjanak, amelyek képesek kiszűrni a gyerekekről készült olyan felvételeket, amelyek szexuális bántalmazást jelentenek. Illetve azokat a képeket és videókat sem, amelyeket egyes felhasználók azért készítenek vagy szereznek meg, hogy szexuális visszaélést kövessenek el. Most azonban az EU élen járhat a gyerekek számára biztonságosabb digitális forradalomban. 2023-ban egy olyan új uniós jogszabály előkészítése kezdődött el, amely biztosíthatja a gyerekek harmonizált védelmét a 27 tagállamban. Az úgynevezett chatellenőrzési törvény megkövetelné, hogy a nagy technológiai platformok vizsgálják át és észleljék a gyermekek szexuális zaklatását tartalmazó anyagokat, még a privát üzenetekben is.

HIRDETÉS

DRAVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

GYÓGYKÚRA

Pihenés és kikapcsolódás! Próbálja ki a **harkányi víz** gyógyító erejét, mely kiemelkedő eredményeket ért el, **mozgásszervi-, bőrgyógyászati** és nőgyógyászati problémák kezelésében és gyógyításában!

BORKÚRA

Az idei tavasz sem múlhat el rozé nélkül! Ez a sokszínű és izgalmas, rózsaszínes ital nem csupán kulináris élvezeteket nyújthat, hiszen mára már számos program velejárója is. Tisztán vagy **fröccsnek**? Gyógyászatban vagy **borfürdőként**? Barátokkal, családdal, kedvessel, netán egyedül?

KULTÚRA

Busójárás: 2024.02.08-13. Barangolja be a Dél-Dunántúl rejtett kincseit, ismerje meg a Harkánytól pár kilométerre fekvő **Villány, Pécs, Siklós**, vagy akár **Mohács** mesés adottságait! Gyűjtsön új, kulturális élményeket, induljon a **Dráva Hotel******-ből, járja be a világhírű magyar városkákat!

DRÁVA HOTEL THERMAL RESORT**: MINDIG ÉS MINDEN ALKALOMRA**

Szerezzen új Drávás élményeket, foglalja le pihenését most!

Válogasson kedvére kedvezményes csomagajánlataink közt: www.dravahotel.hu

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1. Telefon: +36 72 / 580 980
E-mail: reservation@dravahotel.hu
facebook. Dravahotel Thermal Resort Harkány**** Instagram drava_hotel

DRAVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

MICE

www.dravahotel.hu

Jobb, mint otthon!

FOTÓ: AFP/JUSTIN TALLIS

Az angol snookeres a mostani idényben a negyedik tornáját nyerte

O'Sullivan jobb, mint valaha

DIADAL Ronnie O'Sullivan pályafutása 41. pontszerző trófeáját nyerte, miután a snookeres World Grand Prix döntőjében 10-7-re verte Judd Trumpot. A 48 éves játékos a szezonban a negyedik sikerét aratta, s növelte az előnyét a világranglista élén.

Az angol kiválóság teljesítményének értékét növeli, hogy elég gyengén kezdett, az első négy frame-et Trump „húzta be", ám 3-6 után a következő hat frame O'Sullivané lett, akinek győzelme innentől nem forgott veszélyben.

„Nagyon élvezetes volt a küzdelem! Megvan a tapasztalatom ahhoz, hogy megnyerjem az ilyen mecscseket. Jobb vagyok, mint valaha!" – nyilatkozta a bajnok, aki ugyan azt mondta riválisáról, ő a három hónap múlva esedékes világbajnokság esélyese, ám ha O'Sullivan így játszik, aligha tudja bárki megállítani abban, hogy megszerezze pályafutása nyolcadik vb-címét. NÉPSZAVA

Milák: elment a hajó

FULLASZTÓ MÉLYSÉG Senki nem akarja, pedig most már ki kellene valakinek mondania: Milák Kristóf eljátszotta annak az esélyét, hogy Párizsból olimpiai aranyéremmel (sőt: aranyérmekkel) térjen haza.

NÉPSZAVA

„Milák Kristóf nem fogja tudni megvédeni olimpiai bajnoki címét Párizsban!"

Ez az a mondat, amit a magyar úszósportban senki nem akar kimondani, pedig ez ma, 2024. január 23-án, immár egyre világosabb. A válogatott tagjai meleg égövi edzőtáborba utaztak Dubajba, a 200 méteres pillangóúszás olimpiai és világbajnoki címvédője, világcsúcstartója nem tartott társaival. Elment viszont a komplett edzői stábja, köztük az a Zala György, aki az elmúlt hetekben erőnléti foglalkozásokat tartott a februárban 24. születésnapját ünneplő sportolónak.

„Előbb azt mondtuk, baj lehet abból, ha hónapokat kihagy, aztán ha nem kezdi meg szeptemberben az edzéseket, majd arról volt szó, hogy januárban most már teljes erőbedobással kell készülnie, ha komolyan gondolja a párizsi szereplést. Mindjárt február, és Milák sehol. Nem akarja senki kimondani: nagyon félő, de ez a hajó elment..."

A fenti gondolatok a sportági szereplőkkel megejtett beszélgetéseink rezüméje, névvel senki nem óhajtott sarkos véleményt megfogalmazni, már csak azért sem, mert a Wladár Sándor vezette szövetségnek az volt a kérése, hagyja mindenki békén Milákot, a fölfokozott érdeklődés, a róla szóló hírek csak elriasztják, nehezítik a visszatérését.

Más kérdés: visszatér-e egyáltalán?

A Népszava információi szerint az idén már nemcsak szárazföldi munkát végzett, állítólag úszott a Honvédnál, látták a Duna Arénában is, de edző nem volt vele, a Dubajba tartó repülőre ülő trénere, Virth Balázs továbbra sem tud róla semmit.

FOTÓK: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Milák Kristóf állítólag már ellátogatott az uszodába, de edző és stopperóra nélkül ez még édeskevés

„Edző és stopperóra nélkül nincs visszacsatolás, ez így komolytalan" – mondta egy szakember, míg másvalaki azt rögzítette: hiába korszakos tehetség, fél év alatt – pláne: ilyen munkamorállal – képtelenség az olimpiára felkészülni, címet védeni.

A MÚSZ elnöke hivatalból még optimista, legalábbis a Metropolnak azt mondta: ha január végén nem kezd el komolyan tréningezni, akkor ő maga szólítja fel, hogy hozzon végre döntést a további sorsáról, ám ha január végéig Milák nekikezd a munkának, „utolérheti magát, s ez még egy olimpiai győzelemhez is elegendő lehet". Majd hozzátette Wladár: „Ha továbbra is csak hiteget mindenkit, nyugodtan elfelejtheti a párizsi ötkarikás játékokat."

A jelek szerint eljutottunk odáig, hogy most már nincs hova tovább feszíteni a húrt.

Ha a sportági vezetők kivárnak, lapunk kérdéseket intézett Schmidt Ádám sportért felelős államtitkárhoz, aki szilveszterkor közös fotót posztolt nejével, Kovács Katalinnal és Milák Kristóffal (mindketten a Honvéd kötelékébe tartoznak). Azt tudakoltuk, mit tud az úszóról, korrektnek tartja-e Milák viselkedését az edzőivel, a szurkolóival, illetve a magyar állammal szemben. Szerinte ott lesz-e Párizsban, s nem gondolja-e, hogy szerencsétlen volt a szilveszteri közös posztjuk, amit sokan úgy értelmeztek, azzal voltaképp bejelentették: Milák újfent edzésbe áll. Lapzártánkig nem kaptunk választ, amint érkezik reakció, azt rögvest közöljük.

Kapás befejezi

Rendhagyó módon jelentette be visszavonulását Telegdy-Kapás Boglárka olimpiai bronzérmes, világ- és Európa-bajnok úszó – vette észre a 24.hu. Kapás több kép mellett egy naptárat tett közzé az Instagramon, ezen az összes, idén tervezett versenye mellé zárójelbe beírta az utolsó szót, így például a dohai úszó-világbajnoksághoz, a belgrádi Európa-bajnoksághoz és a párizsi olimpiához. Decemberre még kérdőjelesen a budapesti rövid pályás világbajnokság szerepel beírva, utána pedig az áll, hogy visszavonulás.

Kapás kétszer nyert ifjúsági olimpiát, a 2016-os riói olimpián 800 méteres gyorsúszásban bronzérmes, 2019-ben Kvangdzsuban 200 pillangón világbajnok lett. Európa-bajnokságokon hét, rövid pályás Európa-bajnokságon egy aranyérmet szerzett.

LAPSZÉL

Varga Storck csapatában

FOTÓ: SEPSI OSK

A 13-szoros Varga Kevin a román labdarúgó-bajnokságban szereplő Sepsi OSK együttesénél folytatja pályafutását. A sepsiszentgyörgyi klub – amelynek vezetőedzője a magyar válogatott korábbi szövetségi kapitánya, a német Bernd Storck – 2,5 éves szerződést írt alá a 27 éves szélsővel, aki múlt pénteken bontott szerződést a ciprusi Apollonnal. MTI

Csalt a bíró?

Bundagyanús felkészülési meccset vívott az osztrák Altach és a Nyíregyháza futballcsapata. A játékvezető döntése miatt a felek le akartak vonulni a pályáról. Az 1-1-es végeredménnyel zárult találkozón mindkét találat 11-esből született. Roland Kirchler, az Altach sportigazgatója elmondta, az esetet jelezték a Bundesligának, valamint az illetékes hatóságoknak. SPORTAL.HU

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

VEGYES

MAGÁNYOS, egyedül élő, idős ember gondozását vállalnám. Jólelkű nyugdíjas nő vagyok. 06-30/296-3973.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Nosková: abszolúte rövidített játék

ÜTŐS ROVAT

GRAND SLAM Az év eddigi legrosszabb befektetése Cameron Norrie-é volt. A brit teniszező az ausztrál nyílt bajnokság férfi egyesében mindent beletett a hatodikként kiemelt német Alexander Zverev elleni nyolcaddöntőbe, csaknem négy óra után jutott el az ötödik szett rövidítéséig.

Hogy aztán a tie-breakben kikapjon 10:3-ra.

Annyit ért el a kard ki kard küzdelemben elszenvedett 5:7, 6:3, 3:6, 6:4, 6:7-tel, mintha lábujjhegyen vesztett volna háromszor 6:0-ra.

A szerb Miomir Kecmanović nem mutatkozott ennyire állhatatosnak: az első két játszma egyforma 6:4-e után tényleg 6:0-s „mosásban" volt része az elsőként rangsorolt spanyol Carlos Alcaraz-zal szemben. A simázás azért is jól jöhet Alcaraznak, mert a negyeddöntőben kevésbé lesz fáradt, mint az öt játszmát végiglejsztoló Zverev.

Linda Noskovánál persze senki nem lehet pihentebb, a világelső lengyel Iga Swiateket kiejtő cseh tinédzser ugyanis csak három gémet játszott hétfőn (3:0), majd a Monte-Carlóban élő ukrán Elina Szvitolina feladta ellene a mérkőzést. A dallamos nevű francia Océane Dodin szintén feladta a meccset, bár ezt nem jelentette be; mindenesetre a kínai Csenggel szemben még egy órát sem töltött a pályán (0:6, 3:6).

Szvitolina honfitársa, a hozzá hasonlóan odesszai születésű Dajana Jasztremszka annál inkább versenyben akart maradni, sőt elszántabban küzdött, mint a szabadságot egy átlagos honpolgárnál jobban megbecsülni tudó Zalatnay Sarolta, a békemozgalom régi harcosa a fegyvernyugvásért. A hazáját romokban látni kénytelen ukrán lány egy „gyilkos" – bocsánat: szoros – szett (a rövidítésben 8:6) után egy szintén kiélezett második játszmában (6:4) elbúcsúztatta a (fal)fehérorosz Viktorija Azarenkát.

FOTÓ: AFP/MARTIN KEEP

Linda Nosková várhatja a legpihentebben a folytatást: csupán három játék idejére volt pályán

A legjobb nyolc között van – meglepetésre – az orosz Anna Kalinszkaja is, miután 6:4, 6:2-re legyőzte az olasz Jasmine Paolinit. Igaz, ez nem volt különleges hadművelet, az itáliai versenyzőt is csak a 28. helyen jegyezték. (Szilágyi György után szabadon: Hanyas volt? 28-as.)

Végül arról, hogy lezárult Arthur Cazaux impozáns menetelése: a lengyel Hubert Hurkacz nem engedte gémet rabolni a franciák meglepetésemberét. A 9. kiemelt 7:6, 7:6, 6:4-re győzött úgy, hogy ellenfelének a második szettben csak három labdamenetet hagyott akkor, amikor ő (értsd: a kelet-európai játékos) szervált.

Cazaux sem adogatott rosszul, de Hurkaczot alkalmazni lehetne mélyfúrásoknál. Ha megfelelő helyen bevágná a szervát, irtózatos erővel törne fel a termálvíz vagy az olaj... H. I.

A Serie A a legerősebb liga

SORREND A labdarúgás történetével és statisztikáival foglalkozó nemzetközi szervezet, az IFFHS szerint a világ legerősebb nemzeti futballbajnoksága az olaszoké. Az 1991 óta nyilvántartott sorrendben a Serie A 12. alkalommal végzett az élen, legutóbb 2020-ban volt az első. Az ötödik helyről előretört olasz élvonal mögött az angol Premier League következik, amely hét éven belül hatodszor végzett másodikként, s időközben egyszer, 2019-ben tudott nyerni. A 2023-as sorrend harmadikja – akárcsak 2022-ben – a spanyol La Liga. A magyar NB I hat pozíciót javítva a 48. a 100 nemzeti bajnokságot rangsoroló IFFHS-listán. MTI

A rangsor (zárójelben az előző évi helyezés):

1. (5.) Olaszország	1619,5 pont
2. (2.) Anglia	1567
3. (3.) Spanyolország	1447
4. (1.) Brazília	1290,5
5. (4.) Németország	1282,75
6. (6.) Franciaország	1143,25
7. (7.) Portugália	1097
8. (8.) Hollandia	1049,75
9. (14.) Belgium	1004,75
10. (9.) Argentína	966,5
...48. (54.) Magyarország	382,75

Amatőr volt a legjobb

A profi golfozók legrangosabb sorozatában, a US PGA Tourban 33 év után nyert amatőr játékos. A kaliforniai La Quintában rendezett, 8,4 millió dollár összdíjazású tornán az Alabama Egyetem 20 éves diákja, Nick Dunlap volt az egyetlen amatőr versenyző a 156 induló közül, s nem csupán nyert, 259 ütéses összteljesítményével pályarekordot állított fel. MTI

Szalah Liverpoolban gyógyul

Mohamed Szalah tegnap visszatért az Afrika-kupáról Angliába: az egyiptomi válogatott izomsérülést szenvedett csapatkapitánya Liverpoolban folytatja a rehabilitációját. Ám ha hazája bejut az elődöntőbe, ő pedig felépül addig, ismét az elefántcsontparti viadalra utazik. MTI

Allegri 300 sikernél jár

Massimiliano Allegri lett a Serie A-ban a harmadik edző, aki elérte a 300. győzelmet (a 302 sikerig jutott Nereo Rocco, valamint a 352-vel rekorder Giovanni Trapattoni után): csapata, a Juventus vasárnap este 3-0-ra nyert Leccében. A torinóiak átmenetileg (az Inter tegnap a Napolival meccselt a Szuperkupáért) az olasz futball-liga élére álltak. NÉPSZAVA

Ria, ria, Almería!

CSŰRCSA-VAR Ami legutóbb a Bernabéu stadionban történt, az a videóbíró-szisztéma teljes csődje, a Fehér Balett otthonában most minden szánalmasan sántított.

HEGYI IVÁN

Azt írta a Mundo Deportivo című barcelonai újság: „A VAR, amely a Bernabéu stadionban feldarabolta az Almeríát, soha többé nem lesz már a régi."

Mélységesen egyetértek.

Hozzáteszem: a „régi" is ellentmondásosan funkcionált, pontosan úgy – vagy inkább annál is rosszabbul –, ahogyan eredetileg gondoltam. Mindig is a VAR ellen voltam, a Real Madrid kirívóan abszurd legutóbbi győzelme után pedig kétségem sincs felőle, hogy ez a rendszer maga a csőd.

Mivel nem mindenki látta a meccset, röviden elmesélem, mi zajlott. Kijelenthető: a királyi gárda a játékvezetők kegyelméből győzött.

A spanyol bajnokság táblázatán tökutolsó, hat döntetlent és tizenöt vereséget számláló, tehát még nyeretlen Almería 2-0-ra vezetett a fehér „szentélyben", amikor működésbe lépett a követhetetlenül zavaros ítélkezés.

Előbb 11-eshez jutott a Real Madrid, miután a felugró Kayke kezére esett a labda a magasból, miközben az Almería brazil hátvédjét Antonio Rüdiger nyilvánvalóan ellökte. Hernández Hernández, a VAR-szoba grandja felhívta Hernández Maeso játékvezető figyelmét, hogy nézze meg a monitoron, büntetőgyanús az eset.

A fault nem számított, a teljességgel vétlen kezezés annál inkább. Jude Bellinghamé olyan különös 11-es volt, amelynél a gólpasszadó nevét – Hernández Mateo sporttársét – is fel kellett jegyezni.

Aztán egy beívelés után Vinícius Júnior a jobb vállával (felkarjával?) a bal felső sarokba juttatta a labdát. A gólt előbb visszavonta Hernández Maeso, majd a VAR-odából megint rászóltak, hogy tekintse meg, mi történt, és megadta a szinte megadhatatlant. (Csak azért szinte, mert hát mégis megadta.)

FOTÓ: AFP/PIERRE-PHILIPPE MARCOU

Vinícius Jr. ezúttal nem csak lábbal, kézzel is elég hatékonyan bánt a labdával

Tőle a trükkös Vinícius a férfi-kézilabdavilágbajnokságon is szép karriert futhatna be.

A mérkőzés végül 104 percig tartott a hosszas VAR-szünetek miatt, és a 99. percben Dani Carvajal betuszkolta a Real Madrid harmadik gólját (3-2).

Közben az almeríai Sergio Arribasét 1-2-nél elvették, mert a kontraakció indításakor arcul csapták Bellinghamet. Ezt legalább el lehetett fogadni.

Bár Alfonso Pérez Burrull, a korábbi nemzetközi játékvezető azt mondta: „Véleményem ellentétes azzal a három döntéssel, amelyet Hernández Maeso hozott."

A Real Madridhoz közeli Marca így írt: „Napokig, sőt hetekig tart majd a felhajtás Hernández Maeso és Hernández Hernández ténykedése miatt." A lap sarkosan fogalmazott: „Ancelotti üzenete a meccs előtt a riválisiránti maximális tisztelet volt. Nos, a labdarúgók válasza egy darab sz...rral ért fel. A Madrid tűrhetetlen első félidőt produkált, nem volt meg benne az Almería rendje és komolysága." A barcelonai Sport ezzel a címmel számolt be a találkozóról: „Háromszoros botrány a Bernabéuban!" Majd a cikkben az állt: „A madridi stadionban lejátszott meccseken a megkérdőjelezhető döntések mindig a Real Madridnak kedveznek. Ez alól az Almería elleni találkozó sem volt kivétel. Ráadásul a hosszabbítás a Real Madrid góljáig tartott."

> Vinícius Júnior a jobb vállával (felkarjával?) a bal felső sarokba juttatta a labdát. A gólt megadták.

Öt perc híján majdnem.

Az Almería játékosai – érthetően – „készek" voltak. „Valaki úgy döntött, hogy itt nem győzhetünk" – mondta Marc Pubill. „Kiraboltak bennünket. Ennél többet nem lehetett tenni azért, hogy a Real Madrid megnyerje a mecscset" – szögezte le Gonzalo Melero. A kiállított Gaizka Garitano edző pedig kijelentette: „Szégyen, ami történt."

Mindannyiuknak messzemenően igaza volt.

Az Almería kapott ki vérlázító körülmények között, de a legkínosabb vereséget megint a VAR szenvedte el. Pontosabban: a VAR-on keresztül a futball.

Sokkal inkább szeretnék a Fehér Balettről írni, meghajtani a fejemet a művészegyüttes hagyományos és több tekintetben egyedülálló nagysága előtt. Az persze nem tűnt el két óra alatt.

Ám e skandalum ügyében feltétlenül almeríai vagyok.

Az állás

1. Girona 52 pont/ 21 meccs, 2. Real Madrid 51/20, 3. Barcelona 44/20, 4. 3 Athletic Bilbao 41/21, 5. Atlético 38/19, ...20. Almería 6/21.

NFL: négyen maradtak

TOJÁSLABDA Négy csapat maradt versenyben a Vince Lombardi-trófeáért, azaz kialakult a főcsoportdöntők párosítása a tengerentúli profi amerikaifutball-ligában: az Amerikai főcsoportban (AFC) az első kiemelt Baltimore Ravens és a címvédő Kansas City Chiefs, a Nemzetiben (NFC) a San Francisco 49ers és a Detroit Lions játszik majd egymással, hogy eldöntse, melyikük mérkőzhet a Super Bowlban.

A szombaton és vasárnap rendezett főcsoport-elődöntőkben a legsimább sikert a baltimore-i együttes aratta, mely a Houston Texanst verte 34-10-re. A vendégek a félidőig tudták tartani a lépést a Ravensszel, akkor még 10-10 volt az állás, ám a nagyszünet után a vendéglátó már nem engedett pontot riválisának. A hazaiak irányítója, Lamar Jackson két passzolt és két futott touchdownnal zárta az összecsapást.

NFL, főcsoport-elődöntők

Amerikai főcsoport: Baltimore Ravens–Houston Texans 34-10, Buffalo Bills–Kansas City Chiefs 24-27.

Nemzeti főcsoport: San Francisco 49ers–Green Bay Packers 24-21, Detroit Lions–Tampa Bay Buccaneers 31-23.

A konferencia másik elődöntője sokkal kiélezettebb küzdelmet tartogatott. A Buffalo Bills és a Kansas City Chiefs csatája a mecscs végig fordulatos és izgalmas volt. A félidőben a Bills 17-13-ra vezetett, majd egymást követték a pályán a TD-vel zárult támadások, előbb a Chiefs, majd a Bills és ismét a Chiefs ment végig a pályán. Így a negyedik szakasz legelejétől 27-24-re a Kansas City vezetett. Az utolsó negyedben aztán remeklő támadósorok hibát hibára halmoztak, majd a Josh Allen irányító vezette hazaiak összeszedték magukat, és egy hosszú sorozattal, bő másfél perccel a vége előtt mezőnygól távolságra értek. Ekkor jött azonban a dráma, a rúgó ugyanis 44 yardról mellérúgta a labdát, így a Chiefs ünnepelhetett továbbjutást. A karrierje során első idegenbeli rájátszásmeccsén Patrick Mahomes, a kansasiek irányítója 215 yardot és két touchdownt passzolt.

A Nemzeti főcsoportban az első kiemelt San Francisco 49ers alaposan megszenvedett a Green Bay Packersszel, az utolsó negyedben még 21-14-es hátrányban volt, ám a kaliforniaiak egy-egy touchdownt és mezőnygólt is szereztek.

FOTÓ: EPA/WILL OLIVER

Lamar Jackson vezetésével a Baltimore Ravens magabiztos második félidei játékával jutott tovább

A másik ágon a Tampa Bay Buccaneers három negyeden át tartotta a lépést a házigazda Detroit Lionsszal, mely a negyedik periódusban 17-17 után két touchdownt szerzett, és előnyével a végéig jól gazdálkodott.

A főcsoportdöntőket vasárnap rendezik Baltimore-ban és San Franciscóban, azok két győztese pedig február 11-én az 58. Super Bowlon Las Vegasban csap össze egymással. MTI-NÉPSZAVA

Újabb vizsgálat a Boeingnál

Újabb 380 darab Boeing repülőgépet kell átvizsgálni az Alaska Airlines 737 Max-9-es típusának balesete után. Az amerikai gyártó 737-900ER modelljein egyes vészkijáratokat ugyanazzal a megoldással zártak le, mint azon a gépen, amelyen január elején kiszakadt egy oldalpanel. ORIGO

Kínai földcsuszamlás

Földcsuszamlás temetett maga alá 47 embert a délnyugat-kínai Jünnan tartományban hétfőn. Több mint 500 főt evakuáltak folyamatos havazás közepette. A tartomány északkeleti részén fekvő Liangsuj nevű faluban 18 összeomlott házban keresik az áldozatokat, sérülteket. BBC

Indul a malária elleni oltási kampány

A WHO jóváhagyta a világ első malária elleni oltását, amelyet 22 országban terveznek bevezetni. A betegség csaknem félmillió ötévesnél fiatalabb gyereket öl meg évente Afrikában. Az első tömeges oltások Kamerunban kezdődnek. A tervek szerint az idén és jövőre 6,6 millió gyereket oltanak be. MTI

Veszélyben a biztonságunk?

KOCKÁZAT Európában és hazánkban jelenleg nem küzdünk élelmiszer-ellátási problémákkal, azonban a klímaváltozás hatásai ezen a területen is megjelenhetnek.

KUKLAI KATALIN

A jelenlegi mezőgazdasági rendszereink, miközben maguk is hozzájárulnak a klímaváltozáshoz, ezzel párhuzamosan elszenvedik annak negatív hatásait is. A hazai és az európai trendek sem kedvezők az élelmiszer-biztonság és az önellátás szempontjából, amin változtatnunk kell, különösen azért, mert új, nemzetbiztonsági kockázatok is felüthetik a fejüket. A témában a Green Policy Center és a Másfélfok internetes portál szervezésében tartott előadást Lakner Zoltán, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) tanszékvezető egyetemi tanára, aki a saját álláspontját osztotta meg az érdeklődőkkel.

Az előadó mindenekelőtt két fogalmat tisztázott, ami sokszor keveredik. Az egyik az élelmezésbiztonság, a másik pedig az élelmiszer-biztonság. Az előbbi azt jelenti, hogy van-e mit enni, az emberek hozzájutnak-e olyan mennyiségű és minőségű tápanyaghoz, hogy az alapvető fiziológiai szükségleteik ki legyenek elégítve. A másik pedig azt, hogy az emberek ne betegedjenek meg attól az élelmiszertől, amit elfogyasztanak – hívta fel a figyelmet Lakner Zoltán.

A globális élelmiszer-ellátás biztonsága nem új keletű probléma. Több száz évvel korábbi elmélet, hogy míg az élelmiszer-termelés egy lineáris függvény mentén halad, a népesség száma exponenciálisan növekszik. Ebből előbb-utóbb keletkezik egy olyan konfliktus, hogy a világ élelmiszer-termelése kisebb ütemben fog nőni, mint a lakosság száma, az embereknek nem lesz elég ennivalója. Szerencsére az elmúlt 150-200 évben ez a probléma még kezelhető szinten maradt, az új technológiák, a növénynemesítések nagymértékben hozzájárultak az élelmiszer-termelés növekedéséhez. De az 1970-es években megjelent kutatások felhívták a figyelmet arra, hogy az élelmiszer-ellátó rendszerek egy idő után telítődnek, és nem biztos, hogy utána ez lépést tud tartani a gyorsan növekvő népességszámmal.

A korábbi években globális szinten látványosan sikerült csökkenteni az éhezők számát, azonban az elmúlt három esztendőben ez a tendencia megfordult. Az alultápláltak száma elkezdett növekedni a világon, az Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Világszervezet (FAO) adatai szerint ma körülbelül 20 millióval több, mint öt évvel ezelőtt. Az alultápláltak nagy része Afrikában él, de ezen a kontinensen a legnagyobb a népesség gyarapodása is. Nagy kérdés, hogy az a kontinens, amely erőteljesen ki van téve a klímaváltozás hatásainak, képes lesz-e lépést tartani ezzel a gyorsan növekvő lakosságszámmal. Ennek lehet egy közvetlen biztonsági hatása is, hiszen ha nem sikerül megoldani az élelmiszer-termelés növelését, az a rengeteg éhes ember megjelenhet Európa kapujában – magyarázta az előadó. Az már most előre jelezhető, hogy lesz egy jelentős árrobbanás az élelmiszerek körében, aminek már ma a tanúi vagyunk. Mindemellett azt is fontos kiemelni, hogy Európában a megtermelt élelmiszer 20-30 százaléka a szemétben végzi, az Egyesült Államokban ez 40 százalék körül mozog, ami óriási pazarlás, és arra utal, hogy bőven van még tartalék a rendszerben.

Az már látható, hogy a vízgazdálkodás szerepe még inkább előtérbe fog kerülni, és ez a háborús konfliktusok esélyének a növekedéséhez vezet majd Lakner Zoltán szerint. Ennek jele az Etiópia, Szudán és Egyiptom határán a közelmúltban kirobbant konfliktus is. Nagyon átfogó és komplex fejlesztésre lenne szükség Afrikában, s ehhez Európának is hozzá kell járulnia a saját érdekében, ha meg akarjuk előzni a kezelhetetlen menekülthullámot. Érdemes a helyszínen megvalósítani fejlesztési programokat, amiben a magyarok élen járnak, hiszen a MATE-n előkészítés alatt van mintafarmok, tanüzemek létrehozása és az oktatás fejlesztése az érintett régióban.

Az EU-ban jelenleg nincs veszélyben az ellátásbiztonság, de ez annak is köszönhető, hogy az Unió az elmúlt évtizedekben rengeteget tett ennek megteremtéséért. A Covid-járvány alatt sem tapasztaltunk hiányt alapvető élelmiszerekben. Ennek kapcsán az előadó kiemelte: nagyon fontos, hogy a hazai termelőkapacitásokat megfelelő szinten tartsuk annak érdekében, hogy ne kerüljön veszélybe a magyar ellátásbiztonság. Ehhez szükség lesz beruházásokra, intézkedésekre is, hogy a klímaváltozás negatív hatásait elsúlyozzuk.

FOTÓ: AFP/ANDREW CABALLERO-REYNOLDS

Az alultápláltak nagy része Afrikában él, de ezen a kontinensen a legnagyobb a népesség gyarapodása is

ÉHEZŐK

LAKNER ZOLTÁN

Ha nem sikerül megoldani az élelmiszer-termelés növelését, a rengeteg éhes ember megjelenhet Európa kapujában

Boldog névnapot, Zelma!

A Zelma női név, az Anzelma és a Szalóme német alakjainak a beceneve. A török Selma névből ered.

KENÓ

Január 22.

2	4	9	16	17	23	24	25	29	32
36	40	41	43	44	53	57	65	69	75

Kidobta az ablakon a kalauz Twixet

KÍNOS Közfelháborodást váltott ki Oroszországban egy vonatról a hidegbe kihajított és elpusztult macska esete. Az orosz állami vasúttársaság (RZSD) közlése szerint a kalauz a Jekatyerinburgból Szentpétervárra tartó vonaton figyelt fel a látszólag gazdátlanul bóklászó macskára. Kérdezte az utasokat, hogy kié a kisragadozó, de senki sem jelentkezett, ezért az egyik fülke ablakából kihajította, feltételezve, hogy a tulajdonos a közeli állomáson keresi.

A tulajdonos feltételezhetően éppen aludt a vonaton, és csak a Kirovból történt indulást követően tíz órával jelentette macskája eltűnését. Egyébként külön jegyet vásárolt a cicának, és minden szükséges dokumentumot kitöltött. A Twix nevű macska utáni kutatásban 300 önkéntes vett részt, de már csak a tetemét találták meg. Úgy tudni, hogy friss műtéten esett át, és a dermesztő hideget nem élte túl a hóban. Az ügy miatt felháborodott emberek petíciót indítottak a Change platformon, hogy a macskát a vonatról lehajító kalauzt bocsássák el. Mostanra mintegy 300 ezer aláírás gyűlt össze.

Az RZSD közleménye szerint az érintett kalauz arra a hibás következtetésre jutott, hogy Twix kóbor macska, s a Kirov városában tett megálló során juthatott fel a szerelvényre. A jövőben a vonaton talált gazdátlan állatokat az állomások személyzetének adják át, amelynek feladata lesz a gazda felkutatása vagy az állat elhelyezése menhelyen.

MTI

FORRÁS: TWITTER

Twix nemrég műtéten esett át, legyengült

Magához térhet a japán holdszonda

ŰRKUTATÁS Pénteken sikeresen landolt a Holdon a japán SLIM szonda, egy kisebb problémát leszámítva – mivel a napelemei nem tudták energiával ellátni az eszközt, be kellett kapcsolni az akkumulátort, amivel csak néhány órán keresztül tudott működni. Mivel a telemetriás adatok alapján a szonda napelemei nyugat felé néznek, a japán űrügynökség, a JAXA szerint „ha a napfény nyugatról éri majd a holdfelszínt, van esély arra, hogy elkezdjenek áramot termelni". A rövid akkumulátoros működés arra jó volt, hogy az adatok és a képek átérjenek a földi irányítóközpontba, így a japán űrkutatók most ezek feldolgozásán munkálkodnak.

NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER